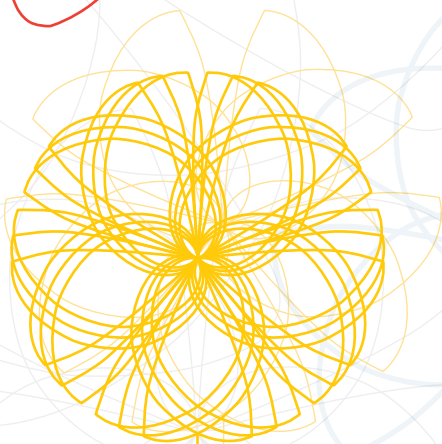
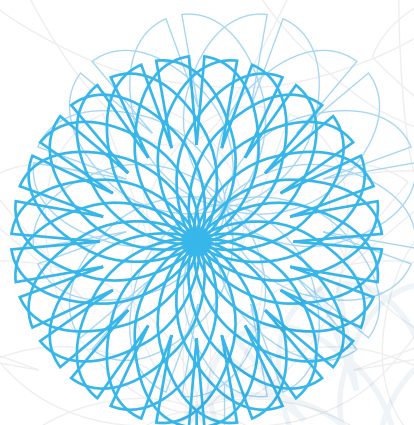
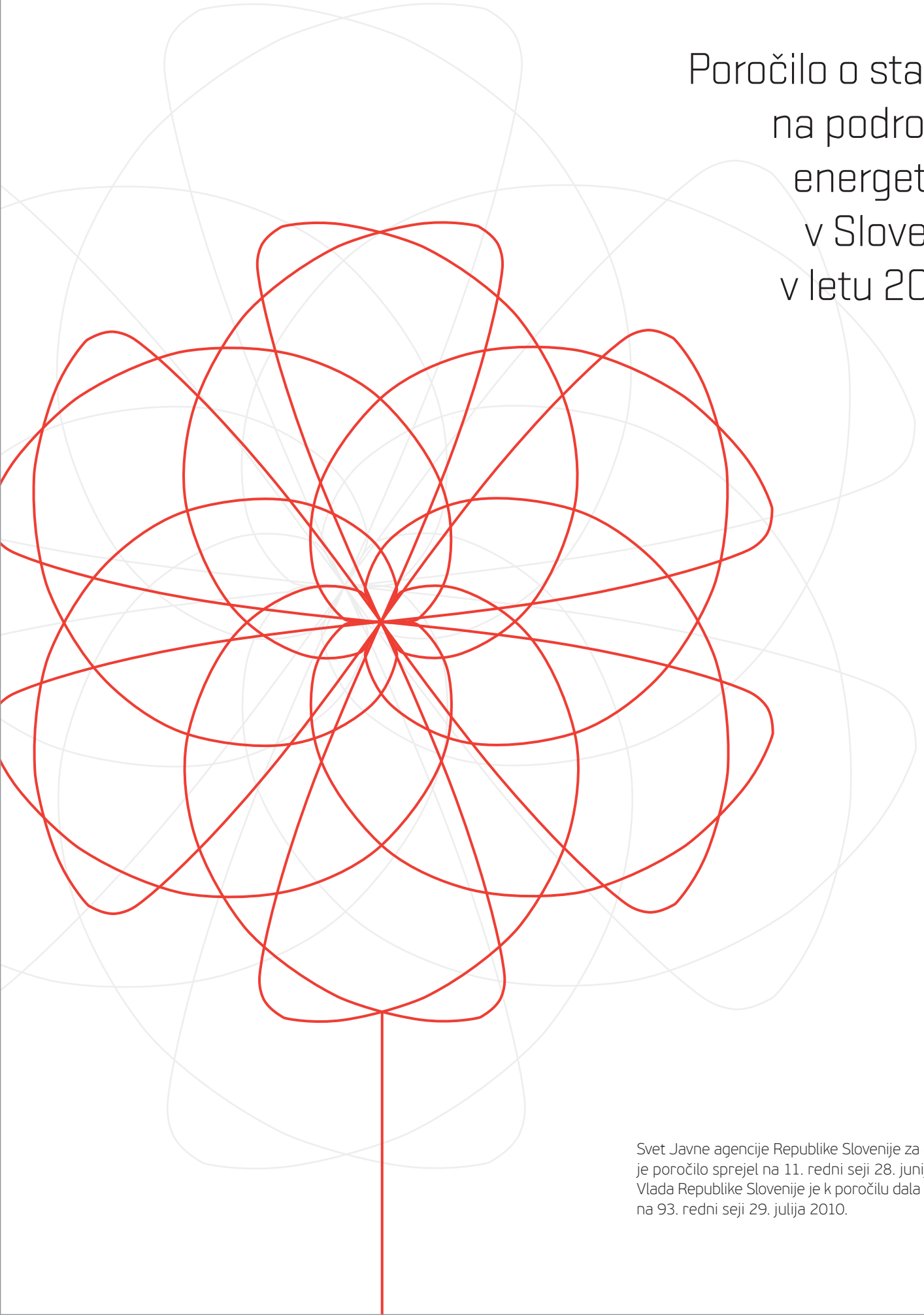

Poročilo o stanju
na področju
energetike
v Sloveniji
v letu 2009

Javna agencija RS za energijo

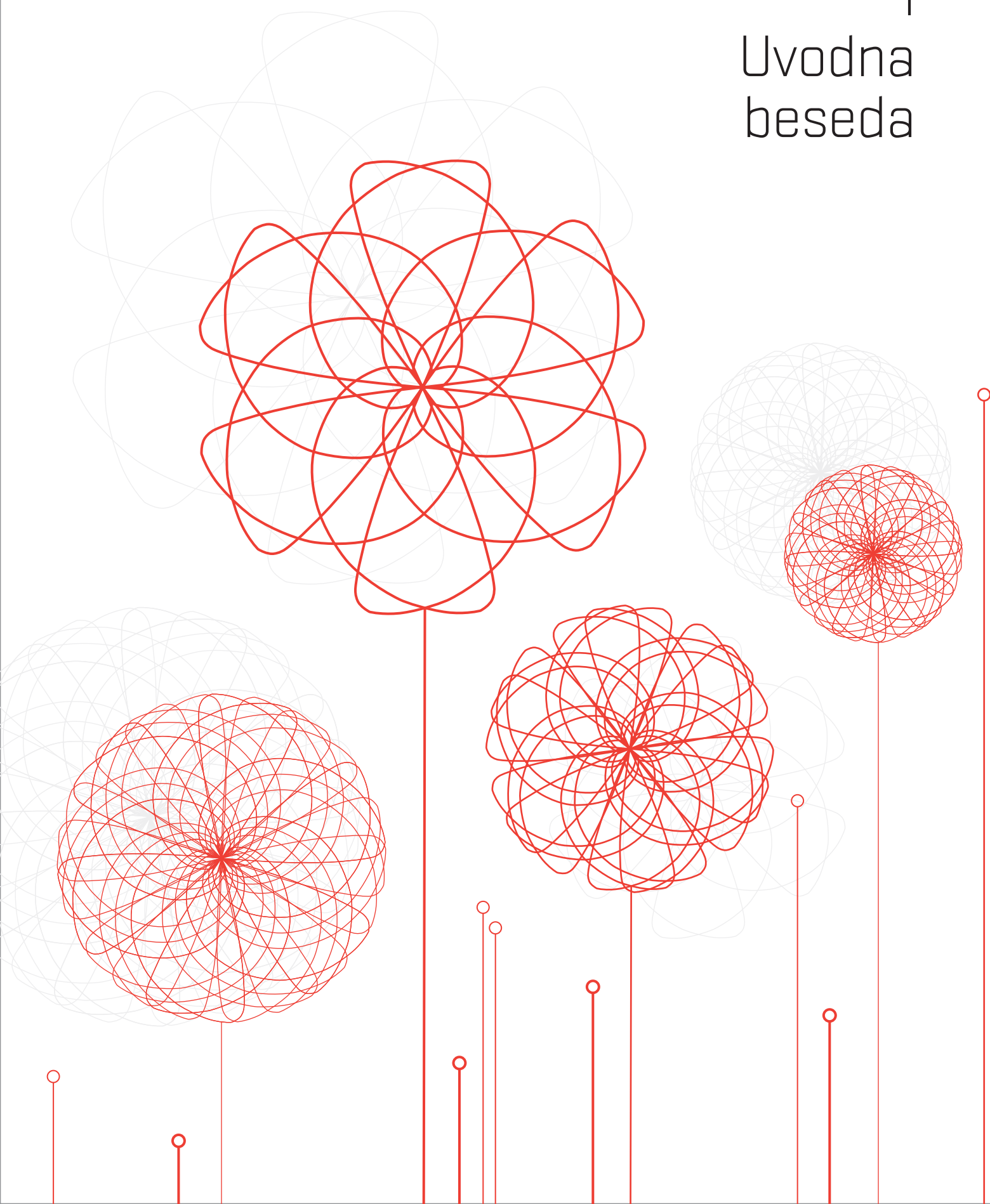
Poročilo o stanju
na področju
energetike
v Sloveniji
v letu 2009

Svet Javne agencije Republike Slovenije za energijo je poročilo sprejel na 11. redni seji 28. junija 2010. Vlada Republike Slovenije je k poročilu dala soglasje na 93. redni seji 29. julija 2010.

4	1	UVODNA BESEDA
6	2	POVZETEK
8	3	RAZVOJ ENERGETSKIH TRGOV IN GLAVNE DEJAVNOSTI REGULATORJA
9	3.1	Osnovni podatki o trgih z električno energijo in zemeljskim plinom v Sloveniji
10	3.2	Najpomembnejše dejavnosti in organizacijska struktura regulatorja
10	3.3	Razvoj trgov z električno energijo in zemeljskim plinom
11	3.3.1	Razvoj trga z električno energijo
11	3.3.2	Razvoj trga z zemeljskim plinom
11	3.4	Glavna področja, s katerimi se je ukvarjal regulator
11	3.4.1	Regulativni okvir za elektroenergetska omrežja
12	3.4.2	Kakovost oskrbe z električno energijo
12	3.4.3	Obnovljivi viri energije in sproizvodnja toplote in električne energije
12	3.4.4	Sprejemanje splošnih aktov za izvrševanje javnih pooblastil na področju zemeljskega plina
13	3.4.5	Nadzor na maloprodajnem trgu z električno energijo in zemeljskim plinom
14	4	ELEKTRIČNA ENERGIJA
15	4.1	Splošno
18	4.2	Regulirane dejavnosti
18	4.2.1	Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti
18	4.2.1.1	Poslovanje sistemskega operaterja prenosnega omrežja
19	4.2.1.2	Poslovanje sistemskega operaterja distribucijskega omrežja
19	4.2.1.3	Poslovanje lastnikov elektrodistribucijske infrastrukture
20	4.2.1.4	Naložbe v elektroenergetska omrežja
23	4.2.1.5	Večletni razvoj elektroenergetskega omrežja
24	4.2.1.6	Poslovanje organizatorja trga
24	4.2.2	Ločitev dejavnosti
25	4.2.3	Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja
25	4.2.3.1	Način določanja omrežnin za prenosno in distribucijska omrežja
25	4.2.3.1.1	Obračunavanje omrežnine
25	4.2.3.1.2	Določitev omrežnine
25	4.2.3.2	Kakovost oskrbe
26	4.2.3.2.1	Komercialna kakovost
26	4.2.3.2.2	Neprekinjenost napajanja
26	4.2.3.2.3	Kakovost napetosti
27	4.2.3.2.4	Kakovost oskrbe na distribucijski ravni
30	4.2.3.2.5	Kakovost napetosti v prenosnem omrežju
30	4.2.3.3	Cene za uporabo elektroenergetskih omrežij
33	4.2.4	Dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti in mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti
35	4.3	Tržne dejavnosti in delovanje konkurence
35	4.3.1	Proizvodnja in veleprodajni trg
35	4.3.1.1	Proizvodnja električne energije
37	4.3.1.2	Poslovanje proizvodnih podjetij
39	4.3.1.3	Električna energija iz obnovljivih virov in iz sproizvodnje z visokim izkoristkom
40	4.3.1.3.1	Stara shema za podporo električni energiji iz OVE in SPTE
40	4.3.1.3.2	Nova shema za podporo električni energiji iz OVE in SPTE
42	4.3.1.3.3	Deklaracije in podpore
44	4.3.1.3.4	Proizvodnja proizvodnih naprav, ki so v letu 2009 prejemale podporo za proizvedeno električno energijo
44	4.3.1.3.5	Potrčila o izvoru in certifikati RECS
44	4.3.1.4	Emisijski kuponi
46	4.3.1.5	Stopnja konkurenčnosti proizvodnih podjetij
48	4.3.1.6	Zagotavljanje sistemskih storitev
49	4.3.1.7	Trgovanje na organiziranem trgu
49	4.3.1.7.1	Cene in obseg trgovanja na borzi električne energije
50	4.3.1.8	Stopnja integracije trga z električno energijo s sosednjimi državami
52	4.3.2	Dobava in maloprodajni trg
52	4.3.2.1	Dobavitelji na maloprodajnem trgu
56	4.3.2.2	Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu
58	4.3.2.3	Cene električne energije
58	4.3.2.3.1	Cene električne energije za industrijske odjemalce
60	4.3.2.3.2	Cene električne energije za gospodinske odjemalce

61	4.3.2.3.3	Primerjalnik ponudb
62	4.3.2.4	Izravnava odstopanj
64	4.3.3	Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence
64	4.3.4	Odločanje v zvezi s spori in pritožbami
66	5	ZEMELJSKI PLIN
67	5.1	Splošno
68	5.2	Reguliranje in regulirane dejavnosti
68	5.2.1	Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti
69	5.2.1.1	Prenos zemeljskega plina
69	5.2.1.1.1	Prenosno omrežje zemeljskega plina
70	5.2.1.1.2	Poslovanje sistemskega operaterja prenosnega omrežja
70	5.2.1.1.3	Lastništvo sistemskega operaterja prenosnega omrežja
70	5.2.1.1.4	Naložbe v prenosno omrežje
71	5.2.1.2	Distribucija zemeljskega plina
72	5.2.1.2.1	Odjemalci, priključeni na distribucijsko omrežje
73	5.2.1.2.2	Poslovanje sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij
73	5.2.1.2.3	Lastniška struktura sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij in lastništvo omrežij
74	5.2.1.2.4	Naložbe v distribucijska omrežja
74	5.2.1.3	Omrežnine za omrežja zemeljskega plina
74	5.2.1.3.1	Omrežnina za prenosno omrežje zemeljskega plina
75	5.2.1.3.2	Omrežnina za distribucijska omrežja zemeljskega plina
76	5.2.1.4	Izravnava odstopanj
78	5.2.1.5	Sekundarni trg s prenosnimi zmogljivostmi
78	5.2.2	Ločitev dejavnosti
78	5.2.3	Dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti
78	5.2.3.1	Čezmejne prenosne zmogljivosti omrežja
80	5.2.3.2	Določanje največje tehnične zmogljivosti
80	5.2.3.3	Upravljanje s prenosnimi zmogljivostmi omrežja
81	5.2.4	Mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti
81	5.3	Tržne dejavnosti in delovanje konkurence
81	5.3.1	Viri zemeljskega plina in veleprodajni trg
83	5.3.2	Dobava in maloprodajni trg
83	5.3.2.1	Odjemalci, priključeni na prenosno omrežje
84	5.3.2.2	Odjemalci, priključeni na distribucijska omrežja
85	5.3.2.3	Tržni deleži na maloprodajnem trgu
87	5.3.2.4	Cene zemeljskega plina v Sloveniji
90	5.3.3	Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence
90	5.3.4	Odločanje v zvezi s spori in pritožbami
92	6	ZANESLJIVOST DOBAVE
93	6.1	Zanesljivost dobave električne energije
93	6.1.1	Zadostnost proizvodnje
95	6.1.2	Načrtovane naložbe v proizvodne objekte
97	6.1.3	Sigurnost obratovanja omrežja
97	6.2	Zanesljivost dobave zemeljskega plina
98	7	ZAGOTAVLJANJE JAVNIH STORITEV IN POLOŽAJ ODJEMALCA
99	7.1	Zagotavljanje javnih storitev
99	7.2	Varstvo potrošnikov
100	7.2.1	Varstvo ranljivih odjemalcev
100	7.2.2	Pravica do pritožbe oziroma pravnega sredstva in reševanje sporov
100	7.2.3	Pravica do odškodnine
101	7.2.4	Objavljanje cen
101	7.3	Zagotavljanje preglednosti
102	8	DALJINSKA TOPLOTA
103	8.1	Oskrba z daljinsko toploto
105	8.2	Distribucijsko omrežje
106	8.3	Cena toplotne energije
107	8.4	Naloge in dejavnosti agencije s področja daljinske toplote
109		Seznam slik
112		Seznam tabel
113		Seznam kratic in okrajšav

Uvodna beseda

Leto 2009 so tudi področje oskrbe z električno energijo in zemeljskim plinom najbolj zaznamovale posledice svetovne gospodarske krize. Ker je tudi slovensko gospodarstvo vpeto v te tokove, so bile posledice krize pravzaprav neizogibne. Zmanjšan obseg gospodarskih dejavnosti je povzročil padec odjema električne energije, ki je bil v letu 2009 najbolj izrazit pri največjih odjemalcih električne energije, in padec porabe zemeljskega plina. Poraba električne energije se je v primerjavi z letom prej zmanjšala za 11 odstotkov, poraba zemeljskega plina pa za pet odstotkov.

Delovanje veleprodajnih trgov z električno energijo in zemeljskim plinom se glede na leto prej ni bistveno spremenilo. Zaradi vstopa novega dobavitelja na maloprodajni trg električne energije je v letu 2009 prišlo do večjega števila menjav dobavitelja med gospodinjskimi odjemalci električne energije.

V letu 2009 je zaživela nova podpora shema za proizvajalce električne energije iz obnovljivih virov in v soproizvodnji toplote in električne energije z visokim izkoristkom. Z njo bo Slovenija lažje dosegla zahtevane cilje na področju povečanja deleža proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov in v soproizvodnji. Nova podpora shema je namenjena spodbujanju gradnje novih in obnavljanju obstoječih objektov za okolju prijazno proizvodnjo električne energije na jasno postavljenih in objektivnih pravilih.

V začetku leta je bila vložena kandidatura Slovenije za sedež Evropske agencije za sodelovanje energetskih regulatorjev (ACER), decembra pa so energetski ministri EU sprejeli odločitev, da bo sedež te agencije v Ljubljani. Poleg dejstva, da bo sedež ene od pomembnejših agencij EU v Sloveniji, to pomeni tudi potrditev strokovnega dela na področju energetskega trga in energetske regulative v Sloveniji.

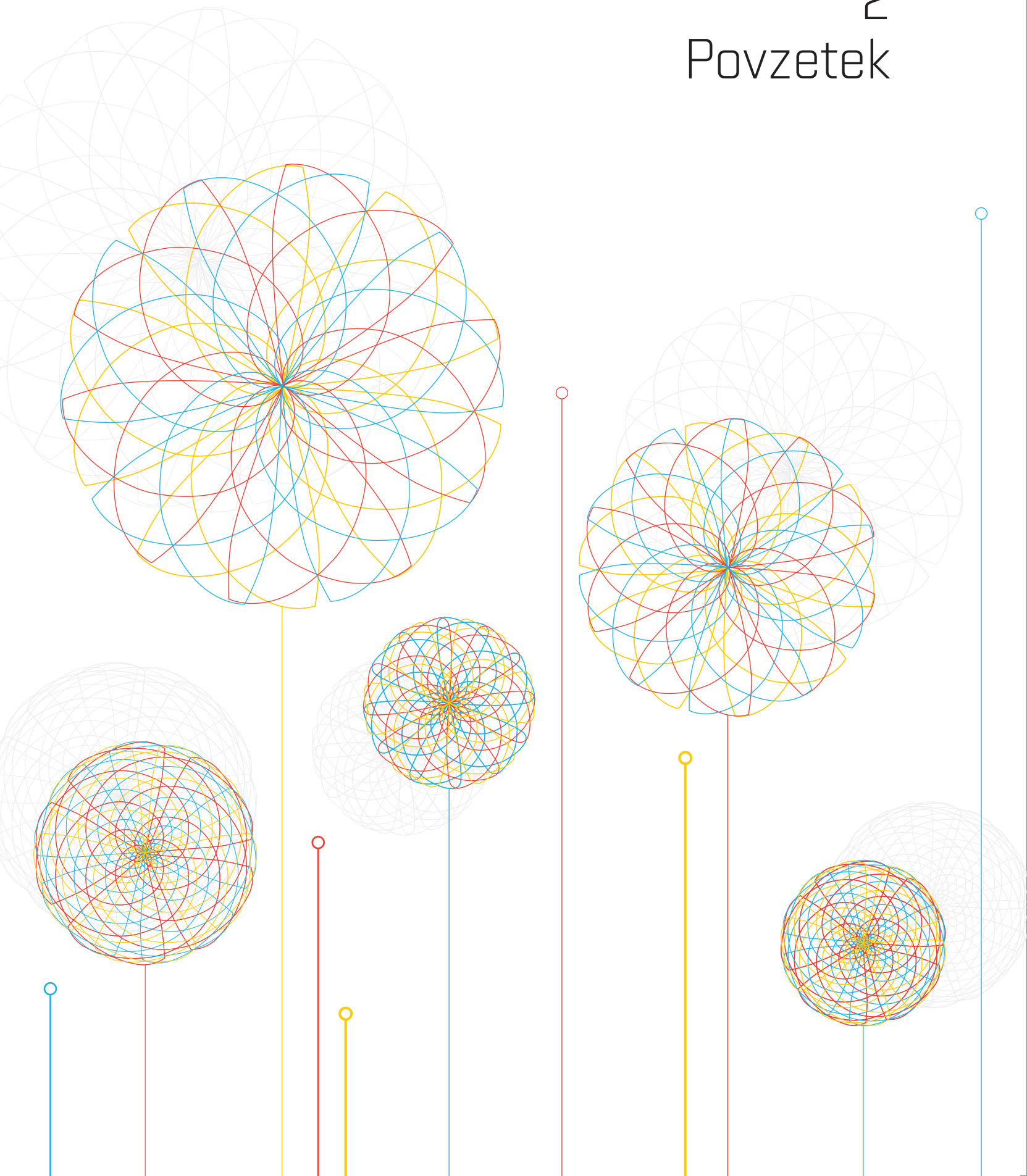
Začetek leta je bil v Evropi zaznamovan s težavami z oskrbo z zemeljskim plinom. Težave so bile posledica spora med Rusijo in Ukrajino. Kljub zmanjšani dobavi v Sloveniji zanesljivost dobave ni bila ogrožena, se je pa zato spremenila struktura tujih virov zemeljskega plina, od katerih je Slovenija povsem odvisna.

V septembru 2009 uveljavljen tretji energetski sveženj direktiv in uredb EU je sprožil priprave na implementacijo ter posledično na delovanje trga z energijo po novih pravilih.

Iz tega izhajajo tudi usmeritve za prihodnost, ki bo obarvana z novimi dejavnostmi razvoja energetskih trgov za njihovo učinkovito delovanje ob upoštevanju trajnostnega razvoja in okoljskih ciljev.

Direktorica
Irena Praček, univ. dipl. ekon.

2 Povzetek

Poročilo o stanju na področju energetike je agencija pripravila v združeni obliki, tako da zajema vsebine, ki jih predpisuje Energetski zakon, obenem pa poročilo vključuje tudi vsebine, ki jih zahteva Komisija evropskih skupnosti v predpisani strukturi letnega poročila, s katerim ji o stanju na energetskem trgu celovito poročajo vsi energetski regulatorji držav članic.

Poglavje 3 povzema osnovne podatke o delovanju trgov z električno energijo in zemeljskim plinom ter glavne dejavnosti regulatorja v letu 2009.

Podroben opis delovanja trga z električno energijo je v poglavju 4, in sicer tako reguliranih kot tržnih dejavnosti. Proizvodnja električne energije je bila v Sloveniji leta 2009 v primerjavi z letom pred tem za 1,1 odstotek večja. Odjemalci električne energije v Sloveniji so v letu 2009 (brez upoštevavanja izgub na omrežju) porabili 11.239 GWh električne energije, kar je 11 odstotkov manj kot leto prej. Poraba odjemalcev, priključenih na distribucijska omrežja, je bila za 4,3 odstotka manjša, poraba odjemalcev, priključenih na prenosno omrežje, pa se je zmanjšala za 46 odstotkov. Gibanje cen električne energije za značilne industrijske odjemalce kaže na zvišanje cen za vse odjemalce. Cene električne energije za gospodinske odjemalce pa so se v primerjavi z letom 2008 nekoliko znižale, kar je posledica manjšega povpraševanja zaradi gospodarske krize in vstopa novega dobavitelja na trg gospodinskih odjemalcev. Dobavitelja je v letu 2009 zamenjalo 12.749 odjemalcev, kar je največje število zamenjav od popolnega odprtja slovenskega trga z električno energijo.

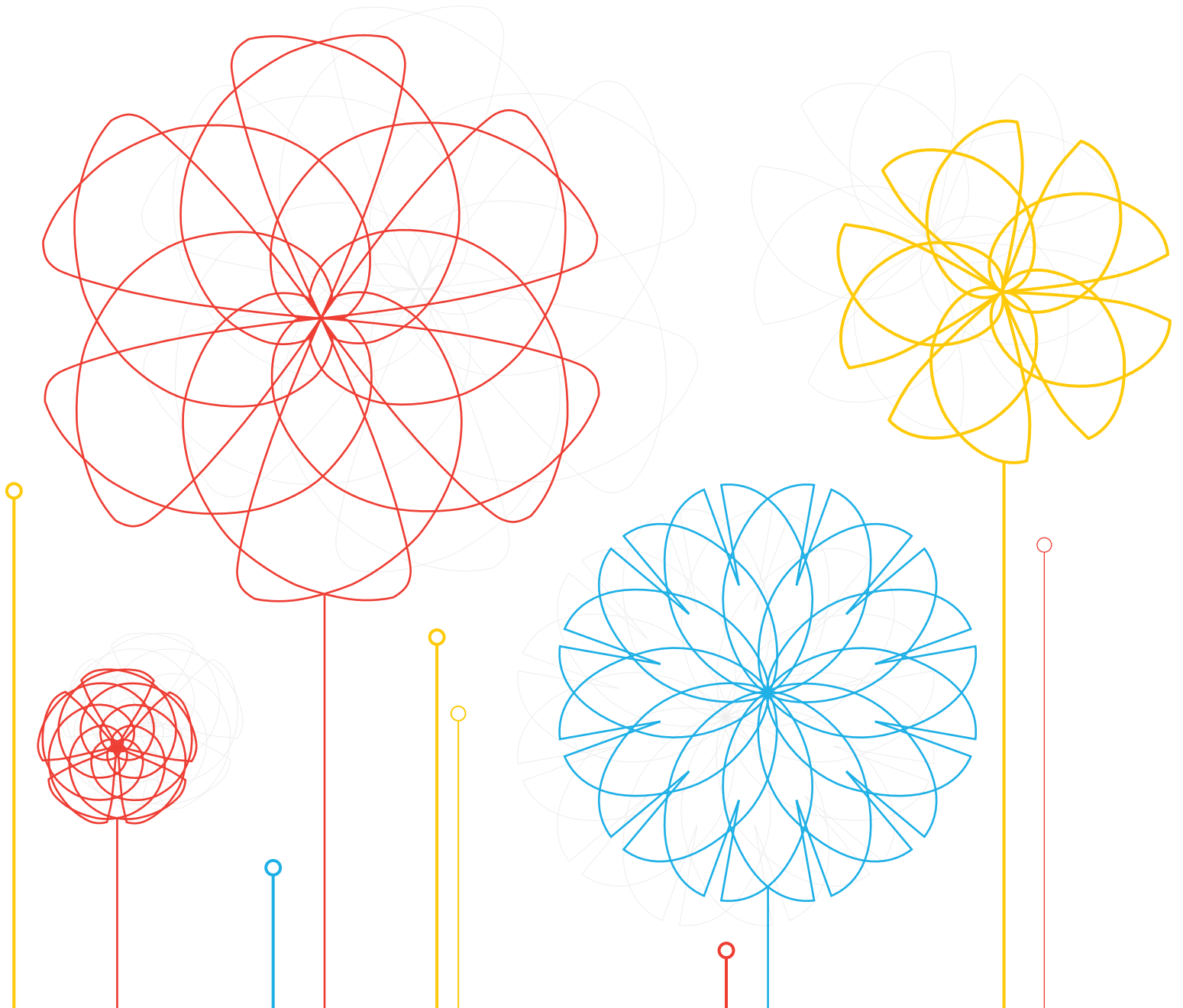
V poglavju 5 je podrobneje opisan trg z zemeljskim plinom, prav tako ločeno za regulirane in tržne dejavnosti. Leta 2009 so končni odjemalci porabili 1.014.578 tisoč Sm^3 zemeljskega plina oziroma pet odstotkov manj kot leta 2008. Leto 2009 je zaznamovalo nenehno padanje cen zemeljskega plina za vse standardne porabniške skupine. V začetku leta so se cene zemeljskega plina glede na leto 2008 znižale za približno sedem odstotkov, na prehodu iz prve v drugo polovico leta 2009 pa so se cene zemeljskega plina znižale za 16 odstotkov.

V poglavju 6 je strnjen pregled zanesljivosti dobave električne energije in zemeljskega plina. V letu 2009 se je, kot posledica gospodarske recesije, poraba električne energije zmanjšala, zato je imela Slovenija presežke proizvodnje nad porabo.

Poglavje 7 vsebuje opis zagotavljanja javnih storitev, varstva pravic potrošnikov in opis zagotavljanja preglednosti na trgih z električno energijo in zemeljskim plinom.

Oskrba z daljinsko toploto je skupaj z nalogami regulatorja na tem področju opisana v poglavju 8. Za oskrbo z daljinsko toplotno energijo so imetniki licenc proizvodnih enot z inštalirano močjo nad 1 MW, namenjenih za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje in oskrbo industrijskih procesov, proizvedli 2989,4 GWh toplotne energije in 831,25 GWh električne energije.

Razvoj energetskih trgov in glavne dejavnosti regulatorja

3.1 Osnovni podatki o trgih z električno energijo in zemeljskim plinom v Sloveniji

Slovenija

Prebivalstvo (1. 1. 2010)	2.046.976
Površina	20.273 km ²
Število vseh odjemalcev električne energije (31. 12. 2009)	913.761
Število vseh odjemalcev zemeljskega plina (31. 12. 2009)	127.509
Bruto domači proizvod (BDP)	34.894 mio EUR
Stopnja rasti BDP	-7,8 %
Inflacija	0,9 %
BDP/prebivalca	17.047 EUR

Vira: SURS, agencija

Električna energija

Moč na pragu	3.253 MW
Hidroelektrarne	926 MW
Termoelektrarne	1.305 MW
Jedrska elektrarna	683 MW
Mali proizvajalci	339 MW
Proizvodnja električne energije	15.207 GWh
Hidroelektrarne	4.277 GWh
Termoelektrarne	4.700 GWh
Jedrska elektrarna	5.453 GWh
Mali proizvajalci	777 GWh
Dolžina prenosnega omrežja	2.571 km
- 400 kV	508 km
- 220 kV	328 km
- 110 kV	1.735 km
Dolžina distribucijskega omrežja	63.517 km
- 110 kV	805 km
- 35, 20 in 10 kV	17.539 km
- 0,4 kV	45.173 km
Poraba električne energije	11.239 GWh
Poslovni odjemalci	8.078 GWh
Gospodinjski odjemalci	3.161 GWh
Poraba na prebivalca na leto	5.472 kWh
Povprečna poraba gospodinjstva na mesec	325 kWh

Opomba: V tabeli sta upoštevani celotna moč na pragu in proizvodnja električne energije jedrske elektrarne v Krškem, vendar pa – skladno z meddržavnim sporazumom – Slovenija razpolaga le s polovico proizvedene električne energije te elektrarne.

Viri: podatki podjetij

Zemeljski plin

Dolžina prenosnega omrežja	1.014 km
- več kot 16 barov	805 km
- manj kot 16 barov	209 km
Dolžina distribucijskega omrežja (do 16 barov)	3.938 km
Poraba zemeljskega plina	1.017.948.851 Sm³
Odjemalci na distribucijskem omrežju	293.219.714 Sm ³
Odjemalci na prenosnem omrežju	724.729.137 Sm ³
Poraba na prebivalca na leto	497 Sm³

Viri: podatki podjetij

3.2 Najpomembnejše dejavnosti in organizacijska struktura regulatorja

Javna agencija Republike Slovenije za energijo (v nadaljevanju agencija) opravlja vlogo regulatorja energetske dejavnosti v pomenu, kot ga določa energetska zakonodaja. Pri določitvi omrežnin za elektroenergetska in plinovodna omrežja regulator določa cilje glede učinkovitosti delovanja reguliranih dejavnosti in spodbude za doseganje teh ciljev. Regulator nadzira nediskriminativnost dostopa do omrežij in delovanje trga. Poleg tega regulator rešuje spore in odloča o pritožbah, izdaja licence za energetske dejavnosti ter daje soglasja in mnenja k aktom sistemskih operaterjev.

Na področju proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov energije in s sproizvodnjo toplote in električne energije agencija izdaja deklaracije za proizvodne naprave in odločbe o podporah. Izdaja tudi potrdila o izvoru in tržne certifikate RECS za električno energijo iz obnovljivih virov, določa in spremlja pa tudi obveznost prikazovanja strukture proizvodnih virov.

Pri oskrbi z daljinsko toploto agencija določa metodologijo za pripravo splošnih aktov distributerjev toplote.

Agencija redno letno poroča Vladi Republike Slovenije (v nadaljevanju vlada) o svojem delu in stanju na področju energetike ter o razvoju konkurence na energetskih trgih; s poročilom seznanjati tudi Evropsko komisijo.

Organa agencije sta direktorica in petčlanski svet agencije, ki daje agenciji usmeritve in sprejema njene splošne akte. Agencija ima tri sektorje: sektor električne energije, sektor zemeljskega plina in daljinske toplote ter sektor skupnih dejavnosti.

3.3 Razvoj trgov z električno energijo in zemeljskim plinom

Zmanjšan obseg gospodarskih dejavnosti zaradi gospodarske krize je povzročil padec odjema električne energije, ki je bil v letu 2009 najbolj izrazit pri največjih odjemalcih električne energije, ki so priključeni neposredno na prenosno omrežje.

Zaznaven je bil tudi padec porabe zemeljskega plina zaradi gospodarske krize. Tudi Slovenija je bila, kot mnoge države, v januarju soočena s plinsko krizo, ki je nastala kot posledica spora med Rusijo in Ukrajino o dobavi zemeljskega plina.

Dogajanje na področju električne energije v letu 2009 v Sloveniji je zaznamoval tudi opomin Evropske komisije v juniju, v katerem je komisija Slovenijo opomnila, da ni ustrezno uresničila vseh zahtev iz Uredbe 1228/2003 o pogojih za dostop do omrežja za čezmejne izmenjave električne energije. Komisija je ugotovila pomanjkljivosti na področju razreševanja prezasedenosti na čezmejnih povezavah, vključno z nezadostno koordinacijo med sosednjimi državami v okviru regij, in na področju preglednosti, ki vključuje objavljanje informacij o stanju v omrežju, vključno

z objavljanjem informacij o napovedanih in nenapovedanih izpadih, proizvodnih objektih in večjih odjemalcih. Večina ugotovljenih pomanjkljivosti je bila odpravljena še pred koncem leta 2009.

Evropska komisija je junija posredovala tudi opomin o neizpolnjevanju zahtev Uredbe (ES) 1775/2005 o pogojih za dostop do prenosnih omrežij zemeljskega plina, ki se nanaša na obveznosti zagotavljanja največje mogoče zmogljivosti, potrditve relevantnih točk, zagotavljanja dnevnih posodobitev o razpoložljivih kratkoročnih storitvah in objavljanja informacij o obdobjih vzdrževanja. Zahteve iz opomina so bile do konca leta v veliki večini izpolnjene.

3.3.1 Razvoj trga z električno energijo

Na veleprodajnem trgu v tržni strukturi ni bilo bistvenih sprememb glede na leto 2008. Na maloprodajnem trgu je v letu 2009 prvič po odprtju trga za gospodinjne odjemalce prišlo do večjega števila menjav dobavitelja. Glavni razlog za to je vstop novega dobavitelja na ta trg. Novi dobavitelj je pripravil cenovno ugodno ponudbo električne energije, ki jo je pospremil s široko oglasno kampanjo v tiskanih in elektronskih medijih.

3.3.2 Razvoj trga z zemeljskim plinom

Na veleprodajnem trgu se je pojavil nov trgovec z zemeljskim plinom, vendar se razmere na veleprodajnem trgu glede na preteklo leto niso spremenile. Ravno tako se razmere v primerjavi z letom prej niso bistveno spremenile na maloprodajnem trgu, na katerega je vstopil nov dobavitelj.

Spremembe so bile na področju trgovanja z zmogljivostmi, saj se je pričelo trgovati s prenosnimi zmogljivostmi na sekundarnem trgu. Gospodarska kriza je ob ugodni ceni zemeljskega plina le delno vplivala na nižjo porabo.

Zaradi plinskega spora med Rusijo in Ukrajino v mesecu januarju ni prišlo do zmanjšanja zanesljivosti dobave zemeljskega plina končnim odjemalcem v Sloveniji, se pa je glede na prejšnje leto zmanjšal uvoz zemeljskega plina iz Rusije, uvoz iz drugih držav pa se je povečal na podlagi kratkoročnih pogodb.

3.4 Glavna področja, s katerimi se je ukvarjal regulator

Vloga agencije kot energetskega regulatorja v Sloveniji je predvsem zagotavljanje preglednosti delovanja trga in regulirati dejavnosti gospodarskih javnih služb (v nadaljevanju GJS) tako, da bodo storitve opravljene kakovostno in po primerni ceni. Agencija določa metodologije za določitev omrežnin, za obračun omrežnin ter za izdelavo drugih aktov sistemskih operaterjev električne energije in zemeljskega plina. Agencija celovito spremlja delovanje energetskega trga in njegovo konkurenčnost, pri čemer usklajuje interese vseh udeležencev trga in upošteva državno energetska politiko.

Agencija sodeluje tudi z institucijami EU in drugimi energetske regulatorji v EU, še zlasti v Skupini evropskih regulatorjev za električno energijo in plin (ERGEG), ki je svetovalni organ Evropske komisije. Skupaj z drugimi regulatorji EU je dejavna pri širitvi energetskega trga na države Jugo-vzhodne Evrope. Energetski trg EU se postopoma razvija, energetske regulatorji držav EU pa spodbujajo delovanje trga na regionalnih ravneh. V tem procesu je slovenski trg z energijo del treh regij za električno energijo in ene regije za zemeljski plin.

3.4.1 Regulativni okvir za elektroenergetska omrežja

V letu 2009 je agencija pripravila osnutek Akta o metodologiji za določitev omrežnine in kriterijih za ugotavljanje upravičenih stroškov za elektroenergetska omrežja in metodologiji za obračunavanje omrežnine, ki v prilogi vsebuje tudi izvedbene kriterije in parametre za določitev omrežnine za elektroenergetska omrežja in ugotavljanje upravičenih stroškov v regulativnem obdobju 2010–2012, in ga po izvedeni javni obravnavi posredovala v sprejetje vladi. Glede na to, da v postopku medresorskega usklajevanja predlog novega akta zaradi predvidenega zvišanja omrežnin ni bil usklajen v predvidenem roku, je agencija pripravila predlog sprememb in dopolnitev do

tedaj veljavnega akta. Agencija je vladi predlagala, da se za leto 2010 podaljša veljavnost izhodišč in parametrov za določitev omrežnine za elektroenergetska omrežja v regulativnem obdobju 2006–2008. S tem se tarifne postavke za omrežnino v letu 2010 niso spremenile in ostajajo enake, kot so bile v letu 2009.

3.4.2 Kakovost oskrbe z električno energijo

Agencija podrobno spremlja področje neprekinjenosti napajanja, področje komercialne kakovosti in področje kakovosti napetosti. Zaradi doseženega dogovora pri definicijah parametrov kakovosti in pridobljenih podatkih je lahko agencija prvič določila neprekinjenost napajanja za vso Slovenijo (po faktorjih SAIDI in SAIFI). Na podlagi izsledkov analiz stanja kakovosti oskrbe ter identificiranih pomanjkljivosti dotedanje metodologije so bile za novo regulativno obdobje pripravljene strokovne podlage za uvedbo reguliranja z zagotovljenimi standardi na področju neprekinjenosti napajanja in komercialne kakovosti.

Agencija je zaradi zagotovitve harmoniziranih in preverjenih podatkov o zanesljivi oskrbi in uporabi pri določanju omrežnine in kriterijih za ugotavljanje upravičenih stroškov za prihodnja regulativna obdobja izdala splošni akt, ki se je začel uporabljati maja 2009. V njem je določena vrsta podatkov in način njihovega posredovanja z namenom, da so podatki enotni na ravni države. Podatki o kakovosti oskrbe, ki so namenjeni podpori pri izvajanju regulatornih nalog agencije, obsegajo parametre o neprekinjenosti napajanja, komercialni kakovosti in kakovosti napetosti.

3.4.3 Obnovljivi viri energije in soproizvodnja toplote in električne energije

Agencija je pripravila predlog novega podzakonskega akta o izdajanju deklaracij za proizvodne naprave in potrdil o izvoru električne energije. Uredba o izdaji deklaracij za proizvodne naprave in potrdil o izvoru električne energije je bila sprejeta v začetku leta 2009. Agencija je s pripombami dejavno sodelovala tudi pri usklajevanju drugih podzakonskih aktov s področja OVE in SPTE.

Agencija je v letu 2009 izdala 620 deklaracij za proizvodne naprave na OVE in za SPTE. Prav tako je vzpostavljen register deklaracij, ki omogoča spletni pregled proizvodnih naprav, za katere so bile izdane deklaracije. Register omogoča javni vpogled v podatke o vrstah elektrarn in njihovi nazivni moči.

Z novembrom 2009 je začela veljati nova podporna shema za električno energijo, proizvedeno iz OVE ali v SPTE. Agencija je izdala 225 odločb o dodelitvi podpore, ki omogočajo prejemanje podpore po novi podporni shemi.

Agencija je pripravila Napoved položaja proizvodnih naprav na obnovljive vire energije in s soproizvodnjo z visokim izkoristkom na trgu z električno energijo za leto 2010. V napovedi so določeni načini izračuna referenčne cene električne energije in energentov, od katerih je odvisna višina podpor za proizvedeno električno energijo v letu 2010. Agencija je sodelovala tudi pri izdelavi Načrta izvajanja podporne sheme električni energiji iz OVE in v SPTE v letu 2010.

Leta 2009 je agencija izdajala potrdila o izvoru električne energije skladno z veljavno zakonodajo s tega področja. Skupaj je bilo izdanih za več kot 2246 GWh potrdil o izvoru. Agencija je izdala tudi za 35.681 MWh certifikatov RECS.

3.4.4 Sprejemanje splošnih aktov za izvrševanje javnih pooblastil na področju zemeljskega plina

Leta 2009 so se nadaljevale aktivnosti agencije na področju urejanja pogojev delovanja trga z zemeljskim plinom ter priprave novih metodologij za določitev in obračunavanje omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina. Izdanih je bilo več splošnih aktov sistemskih operaterjev, splošna akta agencije, ki urejata metodologiji za določitev in obračunavanje omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina, pa nista bila sprejeta, saj je bilo ugotovljeno, da sta za sprejetje splošnih aktov agencije potrebni sprememba in dopolnitev Energetskega zakona (v nadaljevanju EZ).

Agencija izdaja soglasja k predlaganim omrežninam za distribucijska omrežja zemeljskega plina. Agencija je v letu 2009 izdala soglasja k 10 prejetim vlogam petih sistemskih operaterjev za območje 20 lokalnih skupnosti.

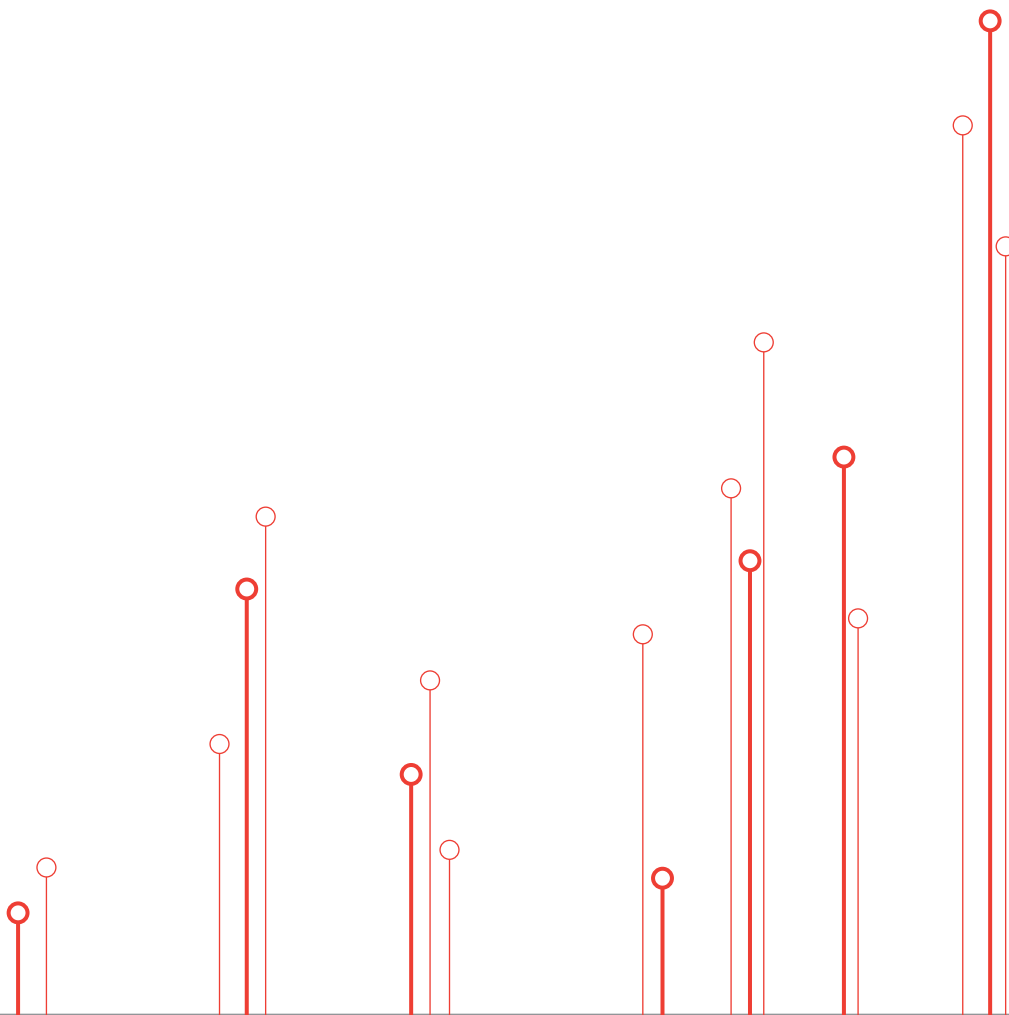
Agencija je leta 2009 izdala soglasje k besedilom osmih aktov splošnih pogojev za dobavo in odjem zemeljskega plina iz distribucijskega omrežja.

3.4.5 Nadzor na maloprodajnem trgu z električno energijo in zemeljskim plinom

Pregled in analizo cen električne energije agencija omogoča na svojih spletnih straneh s programom "Primerjalnik ponudb", s katerim je možno opraviti izračune cene posameznih elementov, ki sestavljajo skupni znesek električne energije (energija, omrežnina, prispevki, trošarina, davek) in maloprodajnega indeksa cen. Analize se lahko izvajajo na mesečnem ali letnem nivoju. S to spletno aplikacijo so uporabnikom pregledno predstavljene maloprodajne cene na trgu z električno energijo.

Na podlagi dostopnih podatkov agencija objavlja aktualne podatke o dostopnosti informacij o končnih cenah zemeljskega plina posameznih dobaviteljev gospodinjskim odjemalcem in tudi aktualne cene teh dobaviteljev za različne skupine gospodinjskih odjemalcev. Na trgu z zemeljskim plinom je bilo opaziti aktivnejše delovanje udeležencev trga, predvsem dobaviteljev zemeljskega plina.

Agencija je odgovarjala na veliko število vprašanj odjemalcev in drugih javnosti z vseh področij delovanja trgov z električno energijo in zemeljskim plinom.

4

Električna energija

4.1 Splošno

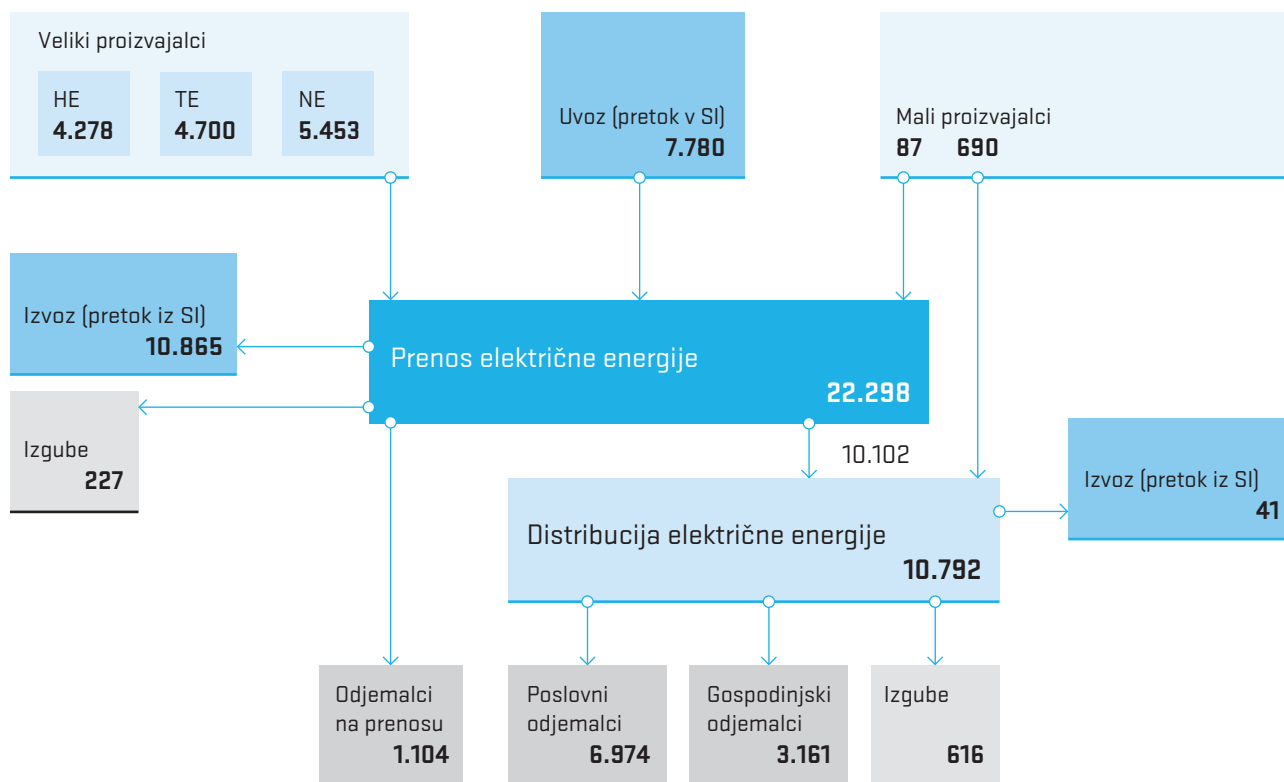
V letu 2009 je poraba električne energije v Sloveniji znašala 11.239 GWh (izgube v omrežju niso upoštevane). V primerjavi z letom 2008 je bila poraba manjša za 1381 GWh ali 11 odstotkov. Poraba odjemalcev, priključenih na prenosno omrežje, se je v primerjavi s preteklim letom zmanjšala za 46 odstotkov, medtem ko je bila poraba odjemalcev, priključenih na distribucijsko omrežje, manjša za 4,3 odstotka. Izgube električne energije v prenosnem in distribucijskem elektroenergetskem omrežju so znašale 843 GWh ali 7,1 odstotka prenesene električne energije, v katero so vključeni tudi tranzit, izvoz in uvoz električne energije

V Sloveniji je bilo v letu 2009 proizvedene 15.207 GWh električne energije, kar je 175 GWh ali 1,1 odstotka več kot leta 2008. Hidroelektrarne so skupaj proizvedle 4278 GWh električne energije, kar je 767 GWh ali 22 odstotka več kot leto pred tem. Termoelektrarne so proizvedle 4700 GWh električne energije oziroma 3,5 odstotka manj kot v letu 2008, medtem ko je jedrska elektrarna Krško proizvedla 5453 GWh električne energije, kar je 517 GWh ali 8,6 odstotka manj kot v letu prej. Proizvodnja električne energije pri malih proizvajalci se je v primerjavi s proizvodnjo leta 2008 povečala za 13,8 odstotka in je znašala 777 GWh. V letu 2009 za pokritje domačih potreb električne energije, vključno z izgubami v omrežju, ni bilo treba uvoziti električne energije, upoštevajoč polovični delež zmogljivosti proizvodnje v jedrski elektrarni Krško, ki pripada Sloveniji. Višek proizvodnje električne energije v višini 399 GWh so trgovci izvozili.

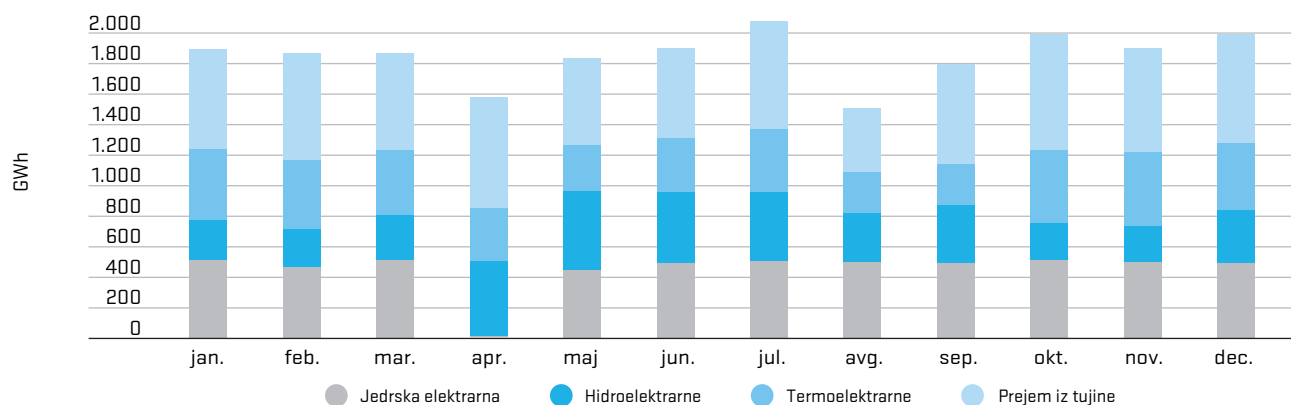
Intenzivna vlaganja v izgradnjo proizvodnih enot za izrabo obnovljivih virov se kažejo v spremenišanju strukture proizvodnje. Delež proizvodnje električne energije v hidroelektrarnah in v elektrarnah na druge obnovljive vire se v Sloveniji vsako leto povečuje. Leta 2009 je znašal približno 34 odstotkov vse proizvodnje. Elektrarne na fosilna goriva so v letu 2009 prispevale približno 31 odstotkov celotne proizvodnje, jedrska elektrarna Krško pa 35 odstotkov.

Največja urna obremenitev elektroenergetskega sistema je bila v decembru 1935 MW, kar je za 28 MW ali 1,4 odstotka manj kot leta 2008.

Slika 1: Bilanca proizvodnje in porabe električne energije v letu 2009 - v GWh

Vir: agencija

Slika 2: Mesečna dinamika proizvodnje električne energije

Vir: agencija

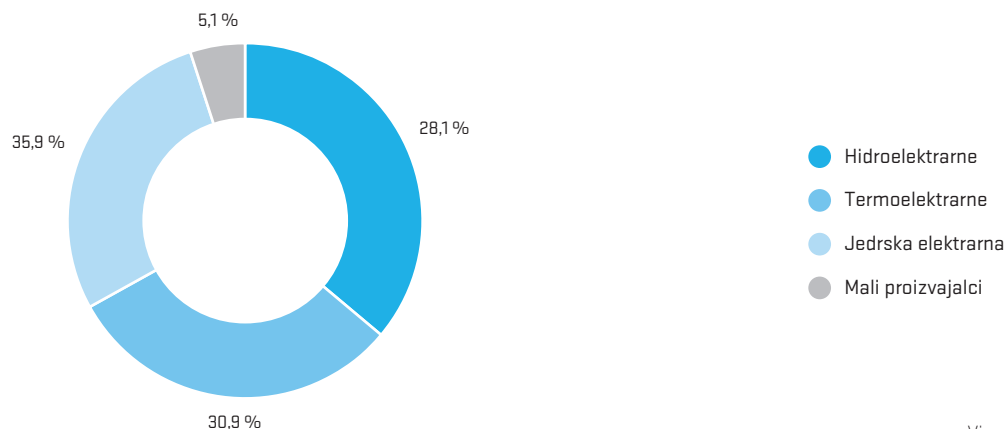
Tabela 1: Proizvodnja električne energije in uvoz v letih 2008 in 2009 – v GWh

	2008	2009	Indeks 09/08
Hidroelektrarne	3.511	4.277	121,8
Termoelektrarne	4.868	4.700	96,5
Jedrska elektrarna	5.970	5.453	91,3
Mali proizvajalci*	683	777	113,8
Skupna proizvodnja v RS	15.032	15.207	101,2
Uvoz	6.224	7.780	125,0
Skupaj	21.256	22.987	108,1

*V kategorijo mali proizvajalci so vključene proizvodne enote z močjo do 10 MW, vključno s tistimi, ki so nameščene pri odjemalcih.

Vir: agencija

Podatek o proizvodnji (tabela 1) vsebuje celotno proizvodnjo v NEK, tudi polovico, ki pripada Hrvaški in ki je upoštevana v podatku o izvozu (pretoku) iz Slovenije.

Slika 3: Struktura proizvodnih virov električne energije v Sloveniji v letu 2009

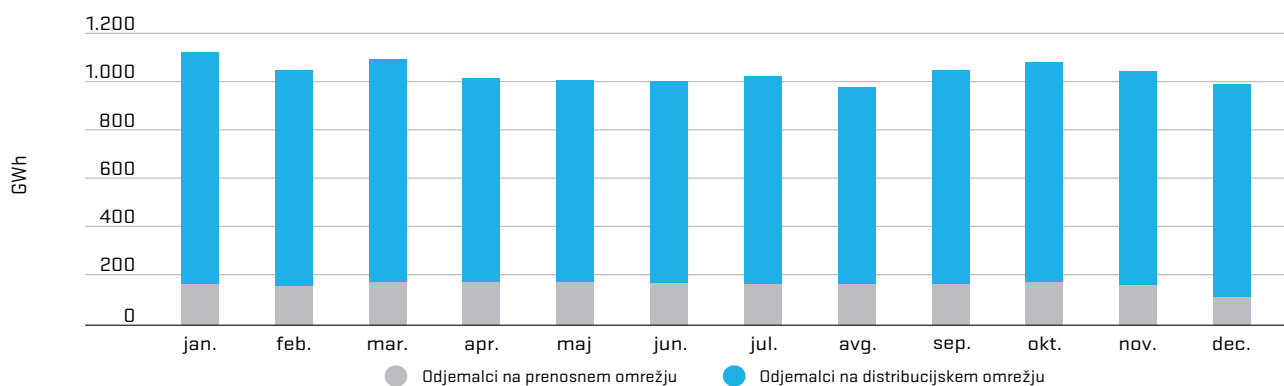
Vir: agencija

Tabela 2: Poraba električne energije in izvoz v letih 2008 in 2009 – v GWh

	2008	2009	Indeks 09/08
Poslovni odjemalci na prenosnem omrežju	2.032	1.104	54,3
Poslovni odjemalci na distribucijskem omrežju	7.406	6.974	94,2
Gospodinjski odjemalci	3.182	3.161	99,3
Izgube v omrežju	810	843	104,1
Skupna poraba v RS	13.430	12.082	90,1
Izvoz	7.826	10.865	138,8
Skupaj	21.256	23.807	112,0

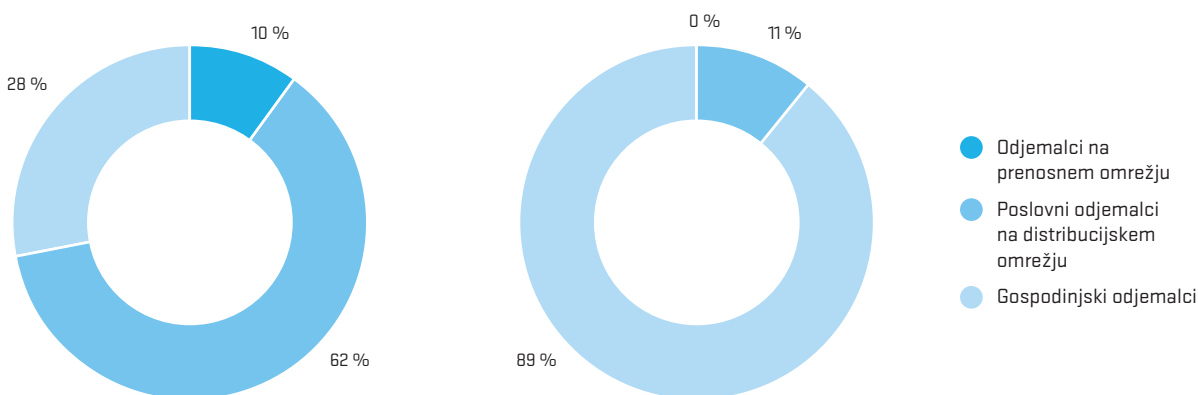
Vir: agencija

Slika 4: Gibanje porabe električne energije

Vir: agencija

Slika 5: Deleži porabe in števila odjemalcev električne energije glede na vrsto odjema

Viri: agencija, sistemska operaterja

Ob koncu leta 2009 je bilo na elektroenergetsko omrežje Slovenije priključenih 913.761 odjemalcev električne energije. V primerjavi z letom 2008 se je v strukturi porabe zmanjšal delež odjemalcev, priključenih na prenosno omrežje, in sicer s 16 na 10 odstotkov. Delež porabe gospodinjskih odjemalcev se je rahlo zvišal, medtem ko je ostal delež porabe poslovnih odjemalcev, priključenih na distribucijsko omrežje, nespremenjen.

4.2 Regulirane dejavnosti

4.2.1 Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti

Dejavnosti prenosa in distribucije električne energije sta obvezni GJS, ki ju izvajajo sistemski operaterji elektroenergetskih omrežij. Način opravljanja GJS je predpisan z uredbo, ki jo izda vlada.

GJS sistema operatorja prenosnega in distribucijskega omrežja električne energije se financirata iz omrežnine in drugih virov. Omrežnino za uporabo elektroenergetskih omrežij določa agencija.

GJS sistema operatorja prenosnega omrežja električne energije izvaja kot svojo edino dejavnost Elektro Slovenija, d. o. o., s sedežem na Hajdrihovi 2 v Ljubljani (www.eles.si) – v nadaljevanju Eles.

GJS sistema operatorja distribucijskega omrežja električne energije izvaja na podlagi koncesije SODO, d. o. o., s sedežem na Minařikovi ulica 5 v Mariboru (www.sodo.si). SODO, d. o. o., izvaja GJS sistema operatorja distribucijskega omrežja kot svojo edino dejavnost – v nadaljevanju SODO.

Sistemska operatorja prenosnega in distribucijskega elektroenergetskega omrežja sta v 100-odstotni lasti države.

Prenosno elektroenergetsko omrežje je visokonapetostno električno omrežje od proizvajalca oziroma povezave s sosednjimi prenosnimi omrežji do distribucijskega omrežja ali do uporabnika omrežja. Prenosni elektroenergetski sistem Slovenije je dobro povezan z Avstrijo, Italijo in Hrvařko, medtem ko med Slovenijo in Madžarsko ni daljnovodnih povezav. V letu 2009 je bila skupna sistemska dolžina daljnovodov 2571 kilometrov. Lastnik prenosnega elektroenergetskega omrežja je podjetje Elektro Slovenija, d. o. o.

Distribucijsko elektroenergetsko omrežje je omrežje od prenosnega elektroenergetskega omrežja do končnega odjemalca. Izvajalec GJS sistema operatorja distribucijskega omrežja SODO, d. o. o., ima v najemu distribucijsko elektroenergetsko omrežje v skupni sistemske dolžini 62.526 kilometrov. V lasti odjemalcev je 992 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja.

SODO, d. o. o., ima v najemu:

- 16.048 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja Elektra Celje, podjetja za distribucijo električne energije, d. d., Vrunčeva 2 a, 3000 Celje, www.elektro-celje.si,
- 5383 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja Elektra Gorenjska, podjetja za distribucijo električne energije, d. d., Ulica Mirka Vadnova 3 a, 4000 Kranj, www.elektro-gorenjska.si,
- 16.169 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja Elektra Ljubljana, podjetja za distribucijo električne energije, d. d., Slovenska cesta 58, 1000 Ljubljana, www.elektro-ljubljana.si,
- 16.304 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja Elektra Maribor, podjetja za distribucijo električne energije, d. d., Vetrinjska ulica 2, 2000 Maribor, www.elektro-maribor.si in
- 8622 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja Elektra Primorska, podjetja za distribucijo električne energije, d. d., Erjavčeva 22, 5000 Nova Gorica, www.elektro-primorska.si.

Skladno z zakonodajo ima SODO, d. o. o., z lastniki distribucijskega elektroenergetskega omrežja sklenjeno Pogodbo o najemu elektrodistribucijske infrastrukture in izvajanju storitev za sistema operatorja distribucijskega omrežja (v nadaljevanju pogodba).

S pogodbo so urejena vsa vprařanja v zvezi z obsegom in namenom uporabe elektrodistribucijske infrastrukture, višina najemnine, pogoji in način vzdrževanja elektrodistribucijske infrastrukture in druga vprařanja v zvezi z elektrodistribucijsko infrastrukturo ter izvajanjem drugih storitev, ki sistemu operatorju distribucijskega omrežja omogočajo učinkovito opravljanje nalog.

Izvajalec GJS sistema operatorja distribucijskega omrežja je v letu 2009 sklenil tudi pogodbo o najemu elektrodistribucijske infrastrukture in naprav na zaokroženem gospodarskem kompleksu Ruše s TDR Metalurgija, d. d. – v stečajju, Tovarniška cesta 51, Ruše.

4.2.1.1 Poslovanje sistemskega operaterja prenosnega omrežja

Eles je poslovno leto 2009 končal s 13.665,60 tisoč evrov čistega poslovnega izida.

V letu 2009 je sistemski operater prenosnega omrežja prihodek pridobival iz omrežnine za prenosno omrežje, omrežnine za sistemske storitve, omrežnine za posebno sistemsko storitev, dodeljevanja čezmejnih prenosnih zmogljivosti in drugih prihodkov.

Prihodki iz omrežnine za prenosno omrežje so leta 2009 znašali 56,92 milijona evrov, kar je 17,73 odstotka manj, kot je agencija določila v regulativnem okviru za leto 2009. Načrtovani prihodek sistemskih storitev za leto 2009 je znašal 40,01 milijona evrov, dejanski pa 39,85 milijona evrov. Dejanski prihodek od dražb za dodeljevanje prezasedenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti in prihodek iz mehanizma čezmejnih poravn nav med sistemskimi operaterji sta znašala 40,94 milijona evrov, kar je 1,47 odstotka manj kot v letu 2008.

Konec leta 2009 je bilo v Elesu 558 zaposlenih, kar je 0,3-odstotno povečanje števila zaposlenih v primerjavi z letom 2008.

4.2.1.2 Poslovanje sistemskega operaterja distribucijskega omrežja

SODO je poslovno leto 2009 končal z 860,18 tisoč evrov čistega poslovnega izida.

Sistemski operater distribucijskega omrežja je v letu 2009 pridobival prihodek iz omrežnine za distribucijsko omrežje, omrežnine za posebno sistemsko storitev, povprečnih stroškov priključevanja in drugih prihodkov.

V regulativnem okviru za leto 2009 je agencija opredelila 223,39 milijonov evrov prihodka iz omrežnine za distribucijsko omrežje. Ker je bila poraba električne energije manjša od načrtovane, je prihodek iz omrežnine za distribucijsko omrežje znašal 221,44 milijona ali 0,87 odstotka manj, kot je bilo načrtovano.

Konec leta 2009 je bilo v podjetju 21 zaposlenih, kar je 6 zaposlenih več kot leta 2008.

4.2.1.3 Poslovanje lastnikov elektrodistribucijske infrastrukture

Lastniki elektrodistribucijske infrastrukture so v letu 2009 pridobivali prihodek s prodajo električne energije in storitev na trgu, iz najemnine za elektrodistribucijsko omrežje, izvajanja storitev za sistemskega operaterja distribucijskega omrežja in drugih virov.

Tabela 3: Čisti poslovni izid poslovanja po dejavnostih

V mio EUR

Dejavnost		Elektro Celje, d. d.	Elektro Gorenjska, d. d.	Elektro Ljubljana, d. d.	Elektro Maribor, d. d.	Elektro Primorska, d. d.	Skupaj podjetja
Najem in storitve	2008	2,63	1,69	3,71	0,40	0,50	8,93
	2009	-4,82	-1,06	-3,79	0,12	-2,12	-11,67
	Razlika 09/08	-7,45	-2,75	-7,50	-0,28	-2,62	-20,60
Prodaja upravičenim odjemalcem	2008	-1,05	-1,30	-1,75	0,32	0,68	-3,10
	2009	2,93	1,70	6,57	0,66	1,98	13,84
	Razlika 09/08	3,98	3,00	8,32	0,34	1,30	16,94
Druge tržne dejavnosti	2008	-0,08	0,20	-1,80	0,75	0,26	-0,67
	2009	0,21	0,75	-1,80	0,65	0,48	0,29
	Razlika 09/08	0,29	0,55	0,00	-0,10	0,22	0,96
Skupaj	2008	1,50	0,59	0,16	1,47	1,44	5,16
	2009	-1,68	1,39	0,98	1,43	0,34	2,46
	Razlika 09/08	-3,18	0,80	0,82	-0,04	-1,10	-2,70

Viri: podatki podjetij (nerevidirani izkazi podjetij za leto 2009)

Lastniki elektrodistribucijske infrastrukture so ustvarili 2,46 milijona evrov čistega poslovnega izida, kar je 52,3 odstotka manj kot v letu 2008.

Konec leta 2009 so lastniki elektrodistribucijskih omrežij skupaj zaposlovali 3411 delavcev, kar je 0,2-odstotno zmanjšanje števila zaposlenih v primerjavi z letom 2008. V dejavnosti najem in storitve je bilo 2500 zaposlenih, kar je 1,3-odstotno povečanje števila zaposlenih v primerjavi z letom 2008.

4.2.1.4 Naložbe v elektroenergetska omrežja

Sistemska operaterja prenosnega in distribucijskega omrežja sta skladno z EZ odgovorna za vzdrževanje in razvoj omrežja, zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti omrežja in zanesljivosti oskrbe z električno energijo. Zakonska odgovornost sistemska operaterja zavezuje k preudarnim, gospodarnim in učinkovitim naložbam v razvoj in obnovo elektroenergetskega omrežja.

Lastniki elektrodistribucijske infrastrukture so v letu 2009 za gradnjo nove in posodobitev obstoječe elektroenergetske infrastrukture za distribucijo električne energije ter za ostale poslovno potrebne naložbe namenili 129,5 milijonov evrov, kar je 9,4 odstotka manj kot v letu 2008 in 6,9 milijona evrov manj, kot je bilo za leto 2009 načrtovano v načrtih razvoja distribucijskih omrežij za obdobje 2009 – 2018, ki jih je potrdilo ministrstvo, pristojno za energijo. Realizacija v letu 2009 je kar za 23,9 odstotka preseгла vrednost naložb v sredstva, ki jih je agencija za lastnike elektrodistribucijske infrastrukture predvidela v regulativnem okviru 2006–2008, ki je bil podaljšan in tako veljaven tudi v letu 2009.

Vzroke za negativna odstopanja glede na načrt razvoja je moč iskati tudi v kriznem obdobju, v katerem se nahaja Slovenija, saj je bilo za obdobje 2009 po načrtih razvoja 2009–2018 načrtovano intenzivno investicijsko dogajanje.

Eles je naložbam v sredstva namenil 49,1 milijona evrov, kar je 11 odstotkov več kot v preteklem letu. V Razvojnem načrtu prenosnega omrežja za obdobje 2009–2018, ki ga je potrdilo ministrstvo, pristojno za energijo, je Eles za leto 2009 načrtoval naložbe v skupni vrednosti 66,6 milijona evrov, kar je 17,5 milijona evrov oziroma 26,4 odstotka več, kot je znašala vrednost realiziranih naložb v letu 2009. Realizacija naložb v sredstva je bila v letu 2009 v primerjavi z regulativnim okvirom 2006–2008, ki je bil podaljšan in veljaven tudi za leto 2009, presežena za 10,1 odstotek.

Skupna vrednost naložb v sredstva na prenosnem in distribucijskem omrežju je v letu 2009 znašala 178,5 milijona evrov, kar je 4,6 odstotka manj kot v letu 2008.

Tabela 4: Vrednost realiziranih naložb v sredstva v letih 2008 in 2009

V mio EUR

	2008	2009		Indeks			
	Realizacija	Regulativni okvir	Načrt razvoja (2009–2018)	Realizacija	Realizacija 09/08	Real./reg. okvir	Real./razvojni načrt
Elektro Celje, d. d.	33,4	20,2	26,7	26,2	78,4	129,4	98,0
Elektro Primorska, d. d.	17,8	17,8	18,6	18,4	103,1	103,5	99,0
Elektro Gorenjska, d. d.	16,2	13,5	15,8	16,7	103,1	123,3	105,7
Elektro Ljubljana, d. d.	44,0	30,4	45,9	46,8	106,4	154,0	101,9
Elektro Maribor, d. d.	31,4	22,5	26,7	21,3	67,7	94,5	79,6
S000			1,1	0,1			
Skupaj lastniki + S000	142,8	104,5	134,8	129,4	90,6	123,9	96,0
Elektro Slovenija, d. o. o.	44,2	44,6	66,6	49,1	111,0	110,1	73,6
Skupaj	187,1	149,0	201,5	178,5	95,4	119,8	88,6

Viri: podjetja, agencija

Lastniki elektrodistribucijske infrastrukture so za naložbe v elektroenergetsko infrastrukturo namenili 129 milijonov evrov, od katerih so 70 milijonov evrov oziroma 54,1 odstotka vseh sredstev namenili za nove elektroenergetske objekte, 43,9 milijona evrov oziroma 33,9 odstotka pa za obnovo in posodobitev obstoječih elektroenergetskih objektov. Za preostale poslovno potrebne naložbe so namenili 15,4 milijona evrov oziroma 11,9 odstotka vseh vloženih sredstev.

Najobsežnejši del naložb je bil izveden na srednjenapetostnem omrežju, predvsem na investicijskih skupinah SN vodi in transformatorske postaje SN/0,4 kV, sledi visokonapetostno omrežje in nizkonapetostno omrežje.

Eles je v elektroenergetsko infrastrukturo za prenos električne energije vložil 49,1 milijona evrov, od tega 23,5 milijona evrov oziroma 48 odstotkov vseh sredstev za nove elektroenergetske objekte in 20,7 milijona evrov oziroma 42 odstotkov sredstev za obnovo in posodobitev obstoječih elektroenergetskih objektov. Ostalim poslovno potrebnim investicijam je namenil 4,9 milijona evrov oziroma 10 odstotkov vseh vloženih sredstev.

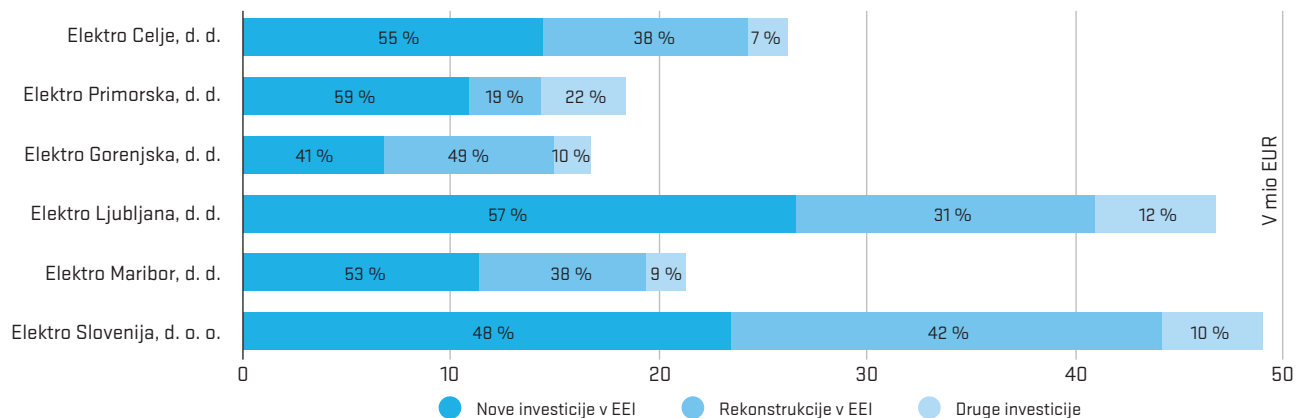
Težave Elesa pri umeščanju elektroenergetskih objektov za prenos električne energije v prostor so se nadaljevale tudi v letu 2009. To je bil tudi eden glavnih razlogov, da mu ni uspelo izvesti naložb v obsegu, kot jih je za leto 2009 predvidel v načrtu razvoja prenosnega omrežja za obdobje 2009–2018. V okviru naložb v nove elektroenergetske objekte je tudi v letu 2009 vložena sredstva namenil predvsem pridobivanju dokumentacije in služnosti za gradnjo nove elektroenergetske infrastrukture za prenos električne energije ter izgradnji telekomunikacijskih povezav. Med naložbami v samo infrastrukturo velja omeniti zaključek del na RTP 110/20 kV v TE Brestanica. Sredstva, vložena v obnovo in posodobitev obstoječih elektroenergetskih objektov, je namenil sanaciji obstoječih 110 kV daljnovodov, RTP-jev 400/110 kV in 110/20 kV ter sekundarnih sistemov.

Tabela 5: Nove naložbe v sredstva in rekonstrukcije v elektroenergetsko infrastrukturo

V mio EUR

	Nove investicije v EEI	Rekonstrukcije v EEI	Druge investicije	Skupaj
Elektro Celje, d. d.	14,4	9,8	1,9	26,2
Elektro Primorska, d. d.	10,9	3,5	4,1	18,4
Elektro Gorenjska, d. d.	6,8	8,2	1,8	16,7
Elektro Ljubljana, d. d.	26,6	14,4	5,8	46,8
Elektro Maribor, d. d.	11,4	8,0	1,9	21,3
Skupaj lastniki EEI	70,0	43,9	15,4	129,4
Elektro Slovenija, d. o. o.	23,5	20,7	4,9	49,1
Skupaj	93,5	64,6	20,3	178,4

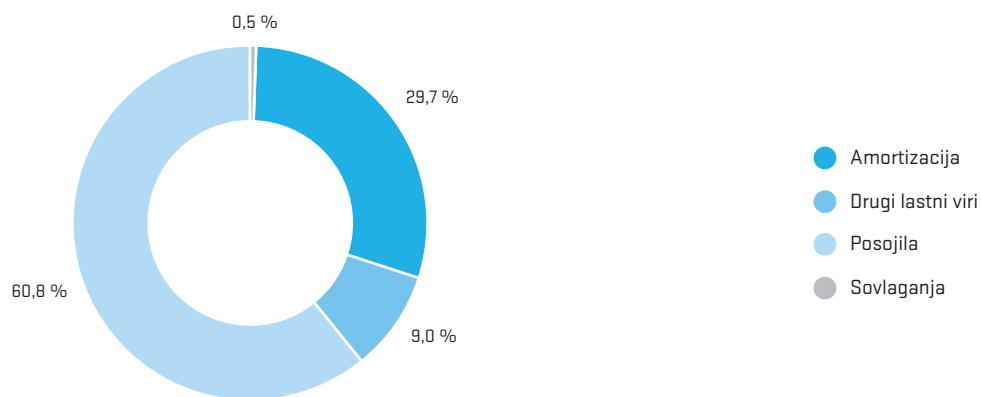
Viri: podjetja

Slika 6: Vrednosti in deleži naložb v sredstva in rekonstrukcij v elektroenergetsko infrastrukturo po podjetjih

Vir: agencija

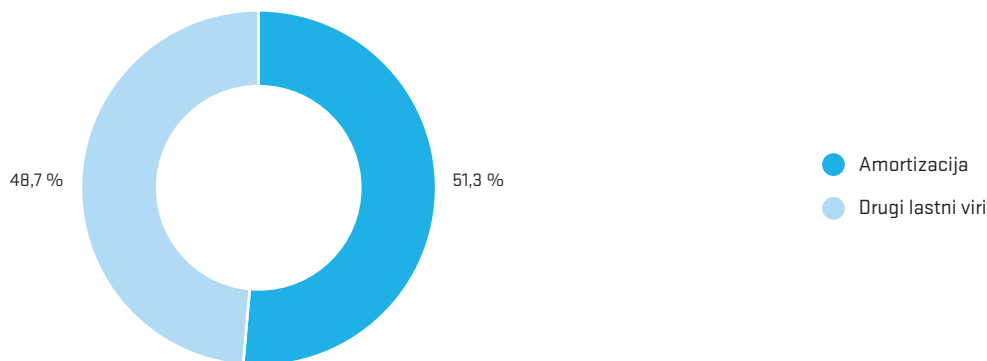
Lastniki elektrodistribucijske infrastrukture so v letu 2009 največji del naložb financirali z najetjem posojil v vrednosti 78,7 milijona evrov, kar je 60,8 odstotka vseh investiranih sredstev, in amortizacijo v vrednosti 38,4 milijona evrov oziroma 29,7 odstotka vseh investiranih sredstev. Preostale vires za financiranje naložb so pridobili z izrabo drugih lastnih virov v skupni vrednosti 11,8 milijona evrov in s sovlaganji uporabnikov omrežja v vrednosti 0,6 milijona evrov.

Eles je 51,3 odstotka naložb financiral z amortizacijo v vrednosti 25,2 milijona evrov, 48,7 odstotka oziroma 23,9 milijonov evrov pa z drugimi lastnimi viri.

Slika 7: Viri financiranja investicij lastnikov elektrodistribucijske infrastrukture

Viri: podjetja

Slika 8: Viri financiranja investicij sistemskega operaterja prenosnega omrežja

Vir: Eles

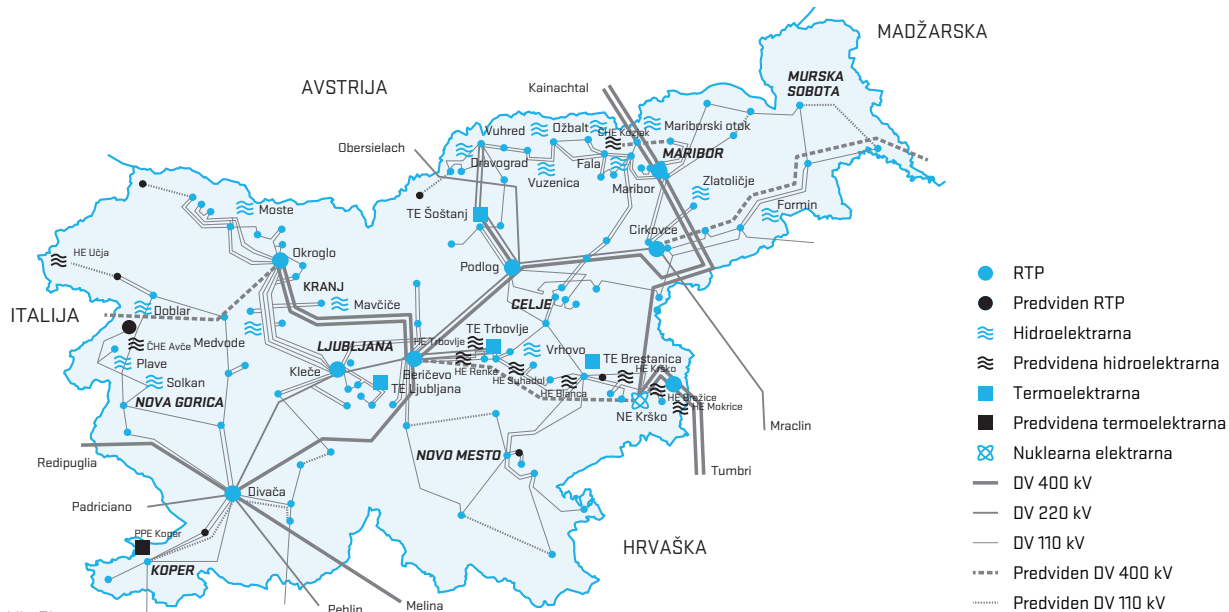
4.2.1.5 Večletni razvoj elektroenergetskega omrežja

Sistemi operaterji prenosnega in distribucijskega omrežja vsaki dve leti pripravijo načrte razvoja elektroenergetskega omrežja za obdobje desetih let. Načrte razvoja ovrednoti in k njim da soglasje ministrstvo, pristojno za energijo.

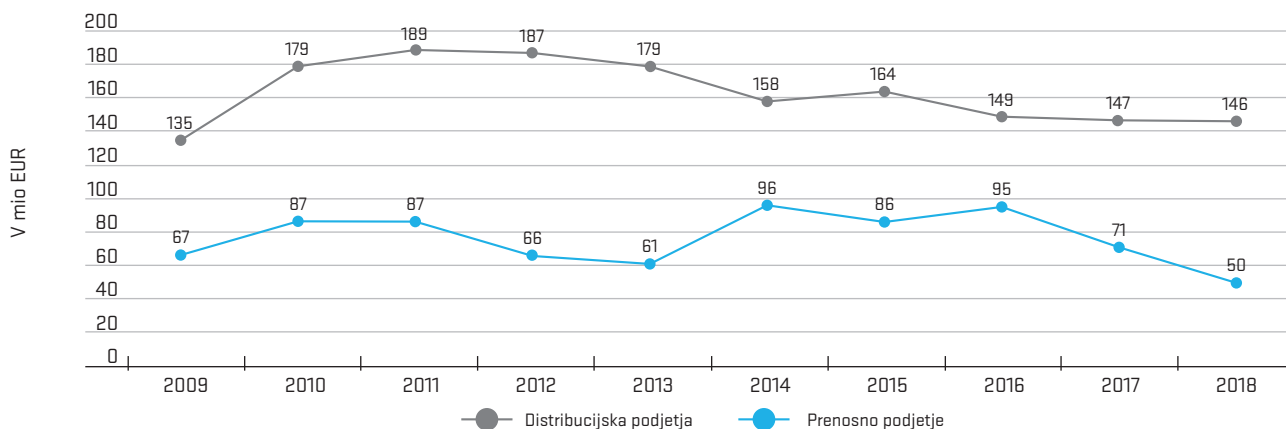
Zadnji načrti razvoja prenosnega in distribucijskega omrežja so bili izdelani za obdobje 2009–2018. V načrtih so upoštevane strateške usmeritve nacionalne energetike, načrti so tudi med seboj razvojno usklajeni. Pri načrtovanju so sistemski operaterji uporabili enotno metodologijo, ki upošteva dolgoročne napovedi porabe, analize pričakovanih obratovalnih stanj, stopnjo zanesljivosti napajanja porabnikov ter ekonomske analize. Upoštevane so tudi morebitne lokacije novih večjih proizvodnih virov. S tem je opredeljen načrtovani fizični in vrednostni obseg naložb v nove objekte in v obnovo obstoječih objektov elektroenergetske infrastrukture, tako na prenosnem kot na distribucijskem omrežju.

V navedenih razvojnih načrtih za obdobje 2009–2018 so sistemski operaterji načrtovali naložbe v elektroenergetsko infrastrukturo za prenos in distribucijo električne energije v vrednosti 2401 milijona evrov, od tega za prenosno omrežje 767 milijonov evrov, za distribucijsko omrežje pa 1634 milijonov evrov.

Slika 9: Obstoječe in načrtovano visokonapetostno omrežje Slovenije

Vir: Eles

Slika 10: Načrtovane naložbe v sredstva prenosnega podjetja in distribucijskih podjetij skupaj v letih 2009–2018

Viri: podatki podjetij

4.2.1.6 Poslovanje organizatorja trga

Družba Borzen, organizator trga z električno energijo, d. o. o., je gospodarska družba v 100-odstotni lasti Republike Slovenije. Ta gospodarska javna služba obsega tudi dejavnosti Centra za podpore, poleg tega pa opravlja še tržno dejavnost – opravljanje storitev za podjetje BSP Regionalna energetska borza, d. o. o.

EZ določa dejavnost organiziranja trga z električno energijo in dejavnost Centra za podpore kot eno GJS, vendar istočasno tudi določa, da je treba za dejavnost Centra za podpore voditi ločene računovodske evidence. Za potrebe ločenega vodenja evidenc se obravnavata organiziranje trga in Center za podpore ločeno kot dve poslovnoizidni mesti. Družba Borzen pripravlja izkaz poslovnega izida ločeno za vsako GJS ter posebej za tržno dejavnost.

Družba kot celota je v letu 2009 (po nerevidiranih izkazih) ustvarila 3,15 milijona evrov prihodkov, ki so glede na prihodke leta 2008 za 23,6 odstotka večji. Odhodki so znašali 3,05 milijona evrov in so glede na preteklo leto višji za 24 odstotkov. Čisti poslovni izid je znašal 68,74 tisoč evrov. Na dejavnosti GJS organiziranje trga z električno energijo je družba ustvarila 10,42 tisoč evrov čistega poslovnega izida, na dejavnosti GJS Centra za podpore pa 55,57 tisoč evrov čistega poslovnega izida. V družbi je bilo konec leta 2009 zaposlenih 26 delavcev.

4.2.2 Ločitev dejavnosti

Eles izvaja samo dejavnost GJS systemskega operaterja prenosnega omrežja na celotnem območju Republike Slovenije, zato ne pripravlja ločenih računovodskih izkazov.

Prav tako SODO ne pripravlja ločenih računovodskih izkazov, ker na podlagi podeljene koncesije z dne 1. julija 2007 izvaja GJS systemskega operaterja distribucijskega omrežja kot svojo edino dejavnost na celotnem območju Republike Slovenije.

Zahteve energetske zakonodaje glede ločenega računovodskega spremljanja je treba izpolniti tudi pri pravnih poslih, ki jih je SODO oddal tretjim osebam, ki opravljajo energetske dejavnosti na področju oskrbe z električno energijo.

V letu 2009 je SODO zagotovil, da so lastniki elektrodistribucijske infrastrukture pripravili ločene računovodske izkaze.

Za leto 2009 je agencija prejela revidirana letna poročila vseh lastnikov elektrodistribucijske infrastrukture, v katerih so razkrita pravila za izdelavo ločenih računovodskih izkazov po posamezni energetske dejavnosti, prav tako pa so v teh poročilih razkriti tudi ločeni računovodski izkazi za vsako energetske dejavnost.

4.2.3 Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja

4.2.3.1 Način določanja omrežnin za prenosno in distribucijska omrežja

Agencija določa omrežnine za uporabo elektroenergetskih omrežij ločeno za prenosno in distribucijsko elektroenergetsko omrežje. Konec leta 2008 je agencija uveljavila spremembo in dopolnitev Akta o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine in metodologije za določitev omrežnine in kriterijih za ugotavljanje upravičenih stroškov za elektroenergetsko omrežja.

S spremembo akta je agencija:

- podaljšala veljavnost tarifnih postavk za prenosno in distribucijsko omrežje, ki so veljale na dan 31. december 2008 in
- povišala tarifne postavke za sistemske storitve s 1. januarjem 2009.

Zvišanje tarifnih postavk za sistemske storitve v letu 2009 je bilo potrebno, ker sistemski operater prenosnega omrežja ni imel drugih virov za pokrivanje razlike med priznanimi stroški za sistemske storitve in omrežnino za sistemske storitve po veljavnem ceniku leta 2008. V letih 2007 in 2008 je agencija znižala tarifne postavke za sistemske storitve, saj je upoštevala kot vir za pokrivanje stroškov sistemskih storitev del presežka realiziranih prihodkov nad upravičenimi prihodki preteklih regulativnih let 2004, 2005 in 2006.

4.2.3.1.1 Obračunavanje omrežnine

Za določanje obračunavanja omrežnine agencija uporablja netransakcijsko metodo poštna znamke, kar pomeni sistem enotnih tarifnih postavk in povprečnega stroška priključevanja za obračunavanje omrežnine na celotnem območju Slovenije v okviru posamezne odjemne skupine. Za razdelitev stroškov po napetostnih nivojih je določen bruto pristop za obračun omrežnine za prenosno in distribucijsko omrežje.

4.2.3.1.2 Določitev omrežnine

Metodologija za določitev omrežnine temelji na uporabi metode zamejene cene z upoštevanjem predpostavke, da je zagotovljen zadosten prihodek za pokrivanje upravičenih stroškov za nemo-teno opravljanje dejavnosti sistemskega operaterja. Meja dovoljenega zvišanja cen je izražena v razmerju do upravičenega prihodka.

Del upravičenih stroškov iz prejšnjega odstavka se pokrije s prihodki iz zaračunavanja povprečnih stroškov priključevanja, odškodninami, prejetimi od zavarovalnic za povračilo škode, prihodki od telekomunikacijskih storitev, prihodki nadomestila za uporabo čezmejnih prenosnih zmogljivosti povezovalnih vodov in z drugimi prihodki, ki izvirajo iz opravljanja regulirane dejavnosti.

Upravičeni prihodek se ugotavlja ločeno za omrežnino za prenosno omrežje, omrežnino za distribucijsko omrežje in omrežnino za sistemske storitve.

4.2.3.2 Kakovost oskrbe

Zaradi zmanjševanja stroškov v dejavnostih prenosa in distribucije se lahko poslabša kakovost oskrbe z električno energijo, še posebno če podjetja niso regulirana na podlagi dosežene ravni kakovosti oskrbe. Kakovost oskrbe z električno energijo nadzoruje agencija na podlagi minimalnih standardov kakovosti. Izraz kakovost oskrbe z električno energijo obsega:

- komercialno kakovost oz. kakovost storitev, ki jih podjetje ponuja uporabnikom omrežja,
- neprekinjenost napajanja,
- kakovost napetosti.

EZ predpisuje, da je treba nadzirati čas, potreben sistemskim operaterjem za priključitev in popravilo prenosnih ter distribucijskih omrežij. Čas, potreben za priključitev na električno omrežje, je eden izmed parametrov komercialne kakovosti, čas za popravilo pa je posredni kazalnik neprekinjenosti napajanja.

V letu 2009 je bil izdan Akt o posredovanju podatkov o kakovosti oskrbe z električno energijo. S tem aktom so bila dana enotna navodila in zahteve za spremljanje ravni komercialne kakovosti, neprekinjenosti napajanja in kakovosti napetosti na mesečni in letni ravni.

Agencija je v letu 2009 nadaljevala z zagotavljanjem pogojev za uvedbo novih načinov reguliranja s kakovostjo oskrbe električne energije. Glavni poudarek je agencija namenila zagotovitvi nadzora kakovosti oskrbe in določitvi minimalnih standardov kakovosti oskrbe z električno energijo. Agencija je izvajala najpreprostejši način reguliranja z javno objavo naslednjih podatkov:

- kazalnikov ravni kakovosti posameznih storitev (komercialna kakovost),
- kazalnikov povprečnega trajanja in frekvence prekinitev v sistemu,
- števila pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti.

Za vse tri omenjene vrste kakovosti električne energije mora sistemski operater distribucijskega omrežja pripraviti tudi letna poročila in jih posredovati agenciji. Na podlagi teh poročil je agencija analizirala ravni kakovosti oskrbe z električno energijo v Sloveniji in skladno s svojimi pristojnostmi ukrepala.

4.2.3.2.1 Komercialna kakovost

Zahtevana raven komercialne kakovosti je določena s sistemskimi in zjamčenimi standardi komercialne kakovosti. Kršitev zjamčenih standardov komercialne kakovosti, ki so določeni z zakonodajo oziroma jih določi regulator, ima lahko finančne posledice za izvajalca posamezne storitve v obliki plačila kompenzacije posameznemu uporabniku. Iz vrednosti sistemskih standardov lahko uporabnik sklepa o pričakovani kakovosti posameznega izvajalca, saj sistemski standardi odražajo povprečno raven kakovosti storitev oziroma delež vseh uporabnikov omrežja, ki jim je zahtevana raven kakovosti storitve zagotovljena.

Iz podatkov lastnikov distribucijskih omrežij agencija ugotavlja, da izvajalci raven komercialne kakovosti povečini le ocenjujejo in le poredkoma učinkovito spremljajo. Podjetja, ki imajo certifikat o sistemu vodenja kakovosti po ISO 9000/9001, ne spremljajo omenjenih parametrov komercialne kakovosti, sistematično pa spremljajo nekatere druge interne parametre.

4.2.3.2.2 Neprekinjenost napajanja

Za nadzor neprekinjenosti napajanja sta bila v 2009 uporabljena naslednja standardizirana kazalnika:

- SAIDI (ang. System Average Interruption Duration Index): indeks povprečnega trajanja prekinitev v sistemu in
- SAIFI (ang. System Average Interruption Frequency Index): indeks povprečne frekvence prekinitev napajanja v sistemu.

Iz definicij Mednarodne elektrotehniške komisije IEC in iz tehničnega standarda SIST EN 50160 izhaja, da se pri izračunu kazalnikov upoštevajo prekinitev, ki trajajo dlje kot 3 minute. Nadzorovane so dolgotrajne prekinitev na izvodih SN omrežja, ki so razvrščene v načrtovane in nenačrtovane, slednje pa se nadalje ločujejo po vzroku na povzročene po lastni in tuji krivdi ter nastale zaradi višje sile. Lastniki distribucijske infrastrukture so izračunavali kazalnika SAIDI in SAIFI glede na različne ravni opazovanja, kot so: SN izvod RTP/RP, tip SN izvoda (mestni, mešani, podeželski) in za celotno podjetje. Iz prejetih podatkov je agencija izračunala oba kazalnika za celotno območje Republike Slovenije.

4.2.3.2.3 Kakovost napetosti

V letu 2008 je bil sprejet slovenski tehnični standard SIST EN 50160:2008 (Značilnosti napetosti v javnih razdelilnih omrežjih), ki je privzet evropski standard EN 50160:2007. V njem so zapisani minimalni standardi kakovosti napetosti. Tolerančno območje napetosti na prevzemno-predajnih mestih se je na zgornji meji z 230 V + 6 % spremenilo na 230 V + 10 %. Sistemski operaterji oz. lastniki infrastrukture morajo skladno z zakonodajo izvajati stalni monitoring na meji med prenosnim in distribucijskim omrežjem ter na prevzemno-predajnih mestih večjih proizvajalcev in odjemalcev. Občasni monitoring se izvaja po vnaprej določenem načrtu. Pri obravnavi vsake pri-

tožbe uporabnika se izvede monitoring kakovosti napetosti, ki traja najmanj en teden. Monitoring kakovosti napetosti se izvaja tudi v postopku izdaje soglasja za priključitev novih uporabnikov, ko izdajatelj soglasja na ta način preveri razmere v omrežju.

4.2.3.2.4 Kakovost oskrbe na distribucijski ravni

Neprekinjenost napajanja

V letu 2009 so bili podatki o neprekinjenosti napajanja zbrani po metodologiji, ki je bila enaka za vse lastnike distribucijske infrastrukture.

Vrednosti kazalnikov SAIDI za nenačrtovane prekinitve, ki so posledica lastnih vzrokov, ki so jih posredovali lastniki infrastrukture od leta 2006 do leta 2009, so zbrani v tabeli 6:

Tabela 6: Kazalec SAIDI med leti 2006 in 2009 za nenačrtovane prekinitve (samo lastni vzroki)

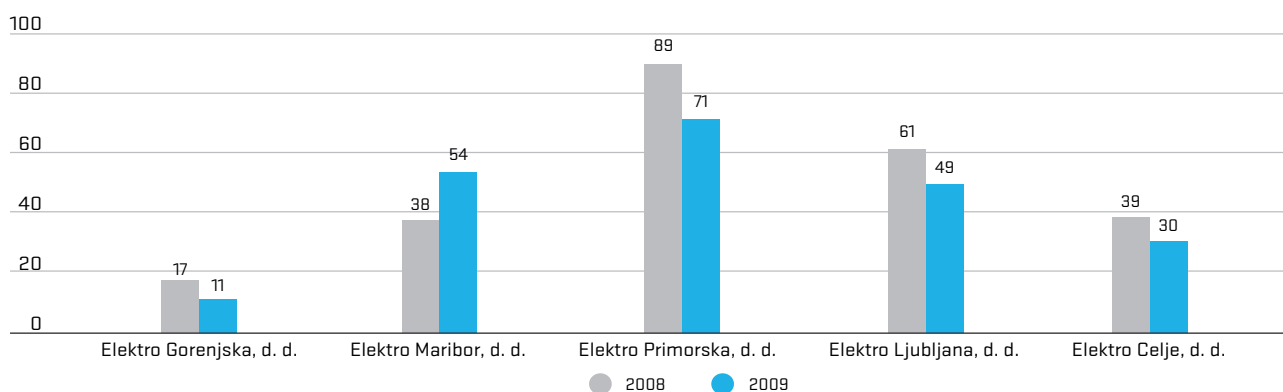
Podjetje	SAIDI - lastni vzroki [min./odj.]			
	2006	2007	*2008	2009
Elektro Gorenjska, d. d.	83	24	17	11
Elektro Maribor, d. d.	119	46	38	54
Elektro Primorska, d. d.	95	129	89	71
Elektro Ljubljana, d. d.	-	-	61	49
Elektro Celje, d. d.	-	-	39	30

*Začetek poročanja o neprekinjenosti napajanja z uporabo spletnih storitev

Vir: agencija

Na sliki 11 je prikazan kazalnik SAIDI v letih 2008 in 2009 za nenačrtovane prekinitve (samo lastni vzroki). Skoraj pri vseh distribucijskih podjetjih (z izjemo Elektra Maribor) je razvidno zmanjšanje vrednosti kazalnika, kar pomeni izboljšanje kakovosti dobave električne energije v smislu skrajšanja časa prekinitve napajanja pri odjemalcu.

Slika 11: Kazalec SAIDI za nenačrtovane prekinitve (lastni vzroki) v letih 2008 in 2009

Viri: podatki podjetij

Iz kazalnikov SAIDI in SAIFI za leto 2009, izračunanih na ravni posameznega podjetja, je agencija izračunala kazalnike SAIDI in SAIFI glede na število vseh odjemalcev v Sloveniji. V tabeli 7 so prikazani podatki o kazalnikih SAIFI in SAIDI, ki jih občuti povprečen slovenski odjemalec. Pri izračunu teh kazalnikov so bile poleg prekinitvev, ki so posledica lastnih vzrokov, upoštevane tudi prekinitve, nastale zaradi tujih vzrokov in višje sile ter vse načrtovane prekinitve.

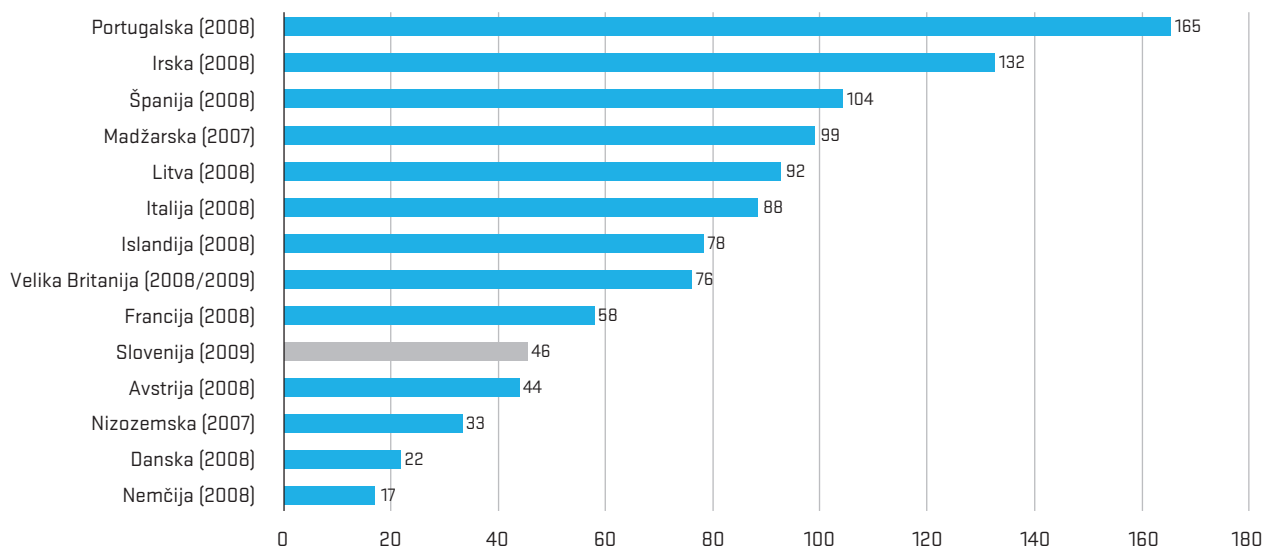
Tabela 7: SAIDI in SAIFI na državni ravni za leti 2008 in 2009

Kazalnik/vzroki	Nenačrtovane prekinitve 2008		Nenačrtovane prekinitve 2009	
	Lastni vzroki	Vsi vzroki	Lastni vzroki	Vsi vzroki
SAIFI - nacionalna raven [prek./odj.]	1,47	2,71	1,16	2,40
SAIDI - nacionalna raven [min/odj.]	51	116	46	133

Vir: agencija

Poslabšanje skupnega kazalca SAIDI na nacionalni ravni lahko pripišemo predvsem vremenskim ujmam, ki so v začetku leta 2009 prizadele nekatera obsežnejša področja Slovenije.

Na sliki 12 so prikazani dosegljivi podatki o neprekinjenosti napajanja v nekaterih državah EU v letih 2007, 2008 ali 2009. Primerjava nivojev neprekinjenosti napajanja v Sloveniji v letu 2009 (kazalec SAIDI) s podatki iz EU kaže, da Slovenija na tem področju sodi v višji srednji evropski razred. Pri tem je treba poudariti, da agencija posredovanih podatkov podjetij o neprekinjenosti napajanja ni posebej presojala, kar pomeni, da obstaja možnost, da so določene prekinitve po vzroku razvrščene v napačno skupino.

Slika 12: Povprečno trajanje nenačrtovanih prekinitev oskrbe z električno energijo na odjemalca v letih 2007, 2008 ali 2009 (brez upoštevanja višje sile in tujih vzrokov)

Viri: podatki nacionalnih regulatorjev, agencija

Komercialna kakovost

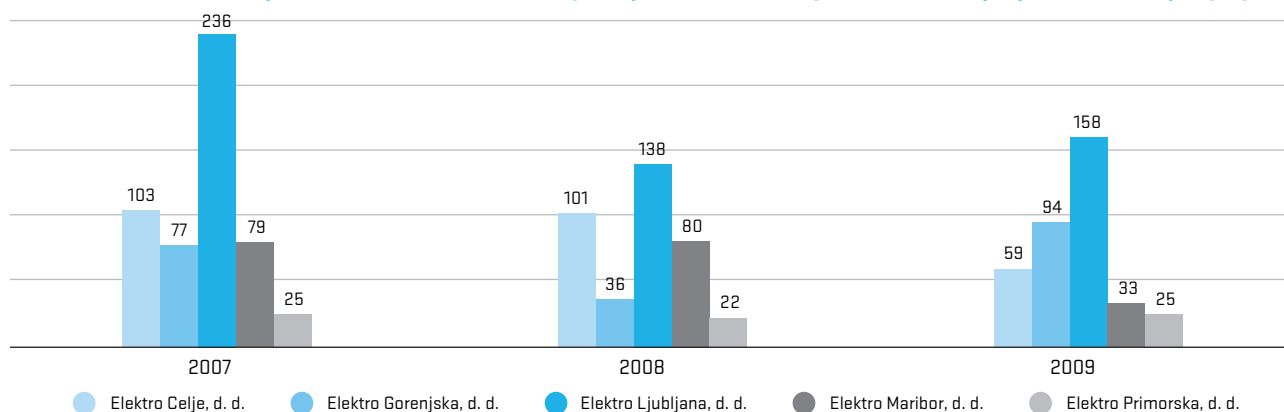
Iz poročil podjetij je razvidno, da slednja zelo površno spremljajo nekatere parametre komercialne kakovosti ali jih sploh ne spremljajo, saj v poročilih zapisane vrednosti parametrov odražajo vrednosti zahtevanih minimalnih standardov komercialne kakovosti. Podjetja so sicer pozorna na storitve, katerih kakovost je predpisana z odzivnimi časi v ostali zakonodaji in ki jih agencija obravnava kot zajamčene standarde komercialne kakovosti.

Kakovost napetosti

Podatke o kakovosti napetosti podjetja zajemajo iz merilnih mest stalnega in občasnega monitoringa. Vrednosti odstopanj velikosti napetosti in frekvence, oblike vala ter simetrije trifaznega sistema izmerijo pri vseh odjemalcih, ki vložijo pritožbe.

Po posameznih podjetjih se število pritožb z leti spreminja (glej sliko 13), trend pa ne odraža povečevanja ali zmanjševanja.

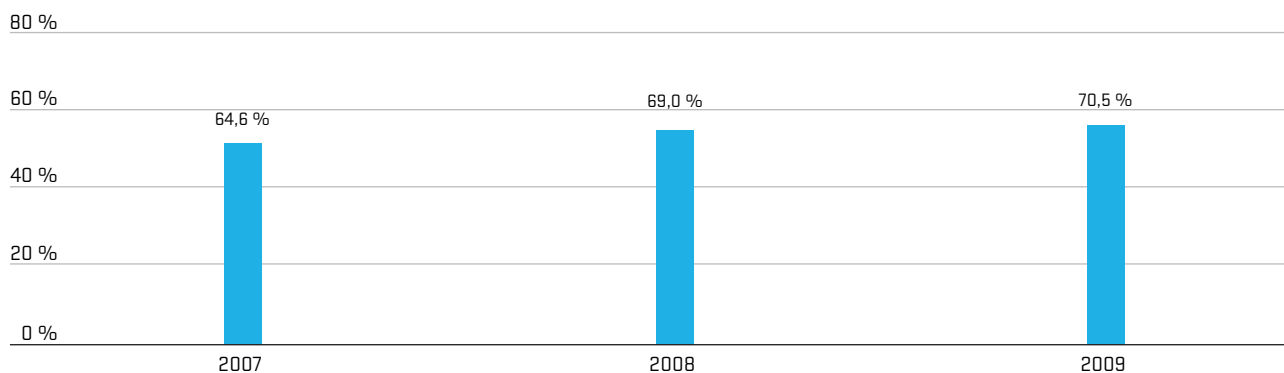
Slika 13: Število vseh pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v obdobju 2007–2009 po posameznih podjetjih

Viri: podatki podjetij

Za triletno obdobje 2007 - 2009 lahko s slike 14 razberemo trend rahlega povečevanja deleža upravičenih pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti. Skupno število pritožb (vseh in upravičenih) je podano v tabeli 8.

Slika 14: Skupni delež upravičenih pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v obdobju 2007–2009

Viri: podatki podjetij

Tabela 8: Število in deleži pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v obdobju 2007–2009

Podjetje	2007			2008			2009		
	Skupaj vse pritožbe	Število upravičenih	Delež upravičenih [%]	Skupaj vse pritožbe	Število upravičenih	Delež upravičenih [%]	Skupaj vse pritožbe	Število upravičenih	Delež upravičenih [%]
Elektro Celje, d. d.	103	66	64,1 %	101	61	60,4 %	59	49	83,1 %
Elektro Gorenjska, d. d.	77	59	76,6 %	36	22	61,1 %	94	77	81,9 %
Elektro Ljubljana, d. d.	236	120	50,8 %	138	86	62,3 %	158	98	62,0 %
Elektro Maribor, d. d.	79	67	84,8 %	80	72	90,0 %	33	20	60,6 %
Elektro Primorska, d. d.	25	24	96,0 %	22	19	86,4 %	25	16	64,0 %
Skupaj	520	336	64,6 %	377	260	69,0 %	369	260	70,5 %

Viri: podatki podjetij

4.2.3.2.5 Kakovost napetosti v prenosnem omrežju

Eles je dolžan izvajati vse potrebne aktivnosti za zagotavljanje kakovosti storitev upravljavca prenosnega omrežja. Komerzialna kakovost, ki opredeljuje odnose med proizvajalci, priključenimi na prenosno omrežje, in distribucijskimi podjetji ter velikimi odjemalci, je določena s splošnimi poslovnimi odnosi med njimi in Elesom. Agencija v letu 2009 ni izvajala nadzora nad ravniyo komercialne kakovosti. Poleg kazalnikov, ki se uporabljajo za nadzor neprekinjenosti napajanja na distribucijskem omrežju (SAIDI, SAIFI, MAIFI), se na prenosnem omrežju spremljajo tudi nekateri drugi kazalniki, ki temeljijo na količini nedobavljene energije. Nadzor kakovosti napetosti se na prenosnem omrežju izvaja s stalnim monitoringom kakovosti napetosti na stičnih mestih prenosnega omrežja z distribucijskim omrežjem, proizvodnimi objekti in neposrednimi odjemalci. Vzpostavitev stalnega monitoringa kakovosti napetosti se bo v prihodnjih letih nadaljevala še v preostalih stičnih točkah med prenosnim omrežjem in njegovimi uporabniki, kjer stalni monitoring trenutno še ni aktiven, in na povezovalnih točkah s sosednjimi prenosnimi omrežji Hrvaške, Avstrije in Italije.

Podatki stalnega monitoringa kakovosti električne napetosti kažejo, da so v navedenih stičnih točkah vsi parametri skladni z zahtevami standarda SIST EN 50160, razen flikerja. Prevelika vrednost flikerja na območjih velikih odjemalcev z elektroobločnimi pečmi nastane zaradi neenakomerne induktivnega toka, ki povzroča veliko nihanje napetosti v prenosnem omrežju. To nihanje se prenaša v distribucijska omrežja.

Največji vpliv na celotni fliker ima jeklarna na Jesenicah. Fliker, povzročen v tem industrijskem kompleksu, so v letu 2009 zaznavali po vsej Gorenjski in na območju Ljubljane. Nekoliko manjši fliker je bilo zaznati na območju Koroške, kjer nevšečnosti povzročajo elektroobločne peči v železarni Ravne. Jeklarna v Štorah se nahaja na območju večje kratkostične moči (RTP Podlog), zato fliker na tem področju preseže mejno vrednost v manj vozliščnih točkah.

Manjši pojavi flikerjev se pojavljajo tudi na drugih področjih, kjer sicer ni velikih elektroobločnih peči. Ti flikerji nastajajo ob izklopih pri rednih letnih revizijah, remontih in gradnjah, pa tudi ob izpadih zaradi neviht in drugih vremenskih pojavov.

V letu 2009 Eles ni prejel nobene pritožbe zaradi slabe kakovosti napetosti.

4.2.3.3 Cene za uporabo elektroenergetskih omrežij

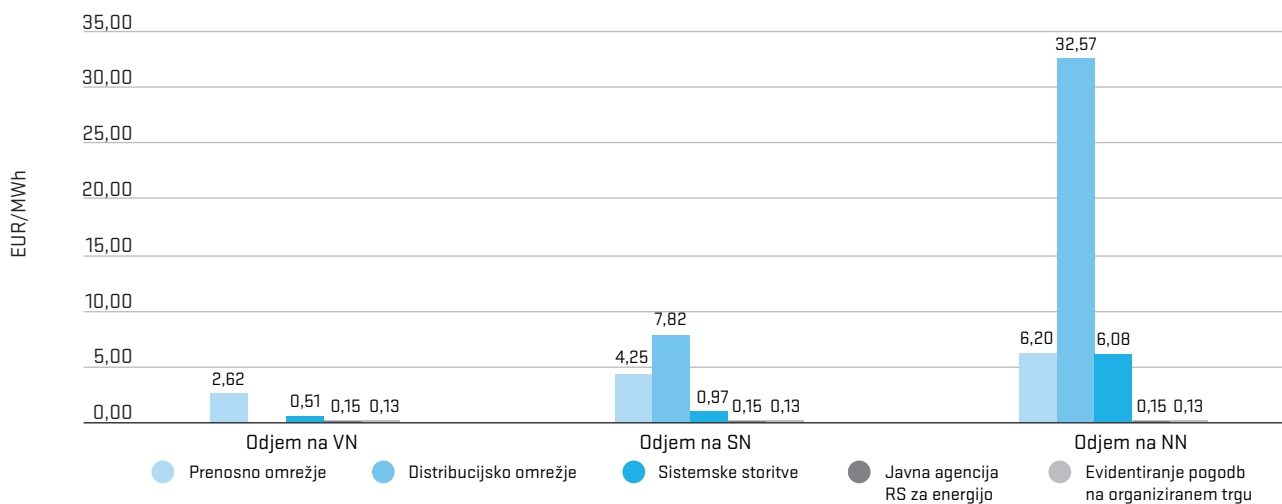
Končna cena dobavljene energije vključuje ceno za uporabo omrežij, ceno energije, trošarino, prispevke in davek na dodano vrednost. Ceno za uporabo omrežij odjemalci električne energije plačujejo sistemskim operaterjem omrežja glede na uvrstitev v odjemno skupino in glede na porabljeno električno energijo. Cena za uporabo elektroenergetskega omrežja je sestavljena iz omrežnine za prenosno in distribucijsko omrežje ter dodatkov. Dodatka k omrežnini sta namenjena pokrivanju stroškov delovanja agencije in evidentiranju sklenjenih pogodb za oskrbo z električno energijo pri organizatorju trga Borzenu.

Omrežnino, ki je namenjena pokrivanju upravičenih stroškov delovanja elektroenergetskih omrežij in za investicije v infrastrukturo dejavnosti prenosa in distribucije električne energije, ter ceno za sistemske storitve določa agencija, dodatke v ceni za uporabo omrežij pa določa vlada.

Skladno s spremembami in dopolnitvami Energetskega zakona je vlada določila tudi dva prispevka, ki sta se odjemalcem pričela obračunavati 1. januarja 2009. Prispevka nadomeščata dodatek k omrežnini za pokrivanje obveznega odkupa električne energije od kvalificiranih proizvajalcev. Prvi od teh prispevkov je namenjen zagotavljanju podpor proizvodnji električne energije v so-proizvodnji z visokim izkoristkom in iz obnovljivih virov, drugi pa zagotavljanju zanesljive oskrbe z uporabo domačih virov primarne energije za proizvodnjo električne energije.

Odjemalci so plačevali različne cene za uporabo omrežij. Povprečna cena za uporabo omrežja v Sloveniji, ki upošteva vse odjemalce po odjemnih skupinah, je znašala 28,5 EUR/MWh. Odjemalci, priključen na nizkonapetostno omrežje, so za uporabo omrežja plačevali povprečno 45,1 EUR/MWh, industrijski odjemalci, priključen na sredjenapetostno omrežje, 13,3 EUR/MWh, medtem ko so odjemalci, priključen na visokonapetostno omrežje, plačevali povprečno 3,41 EUR/MWh.

Slika 15: Povprečne vrednosti elementov v ceni za uporabo omrežij po napetostnih nivojih

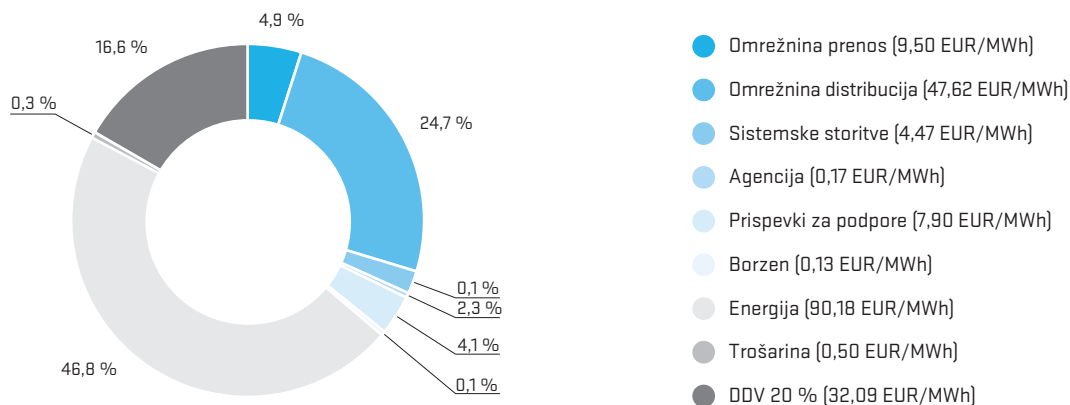

Vir: agencija

V končni ceni dobavljene energije se je delež cene za uporabo omrežja v letu 2009 v primerjavi z letom 2008 znižal zaradi ukinitve dodatka k omrežnini za pokrivanje obveznega odkupa električne energije od kvalificiranih proizvajalcev. Končna cena je odvisna od cene električne energije, ki jo dosežejo posamezne skupine odjemalcev, ter od časovnega profila porabljene električne energije.

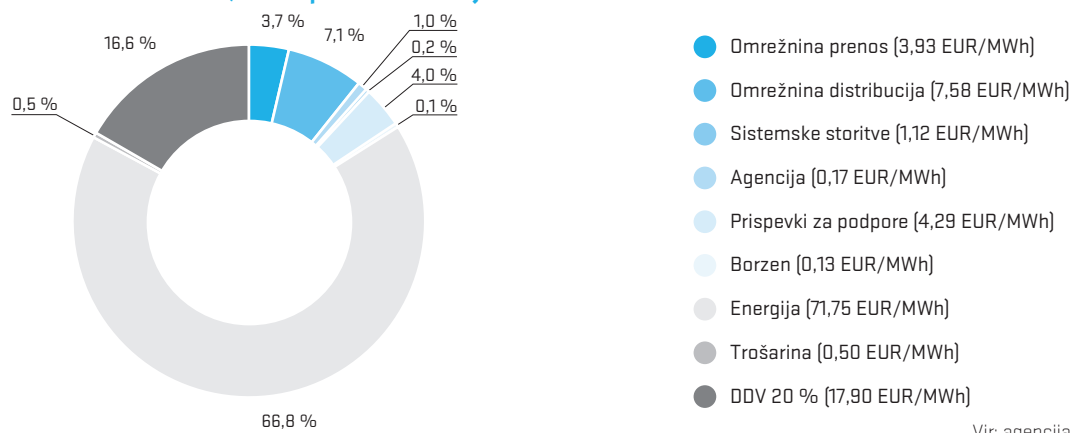
Razmerja elementov cen in deležev elementov cen za uporabo omrežij za značilne industrijske odjemalce prikazujejo slike 16, 17 in 18.

Slika 16: Deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega industrijskega odjemalca (I_b – obračunska moč 50 kW, letna poraba 50 MWh)

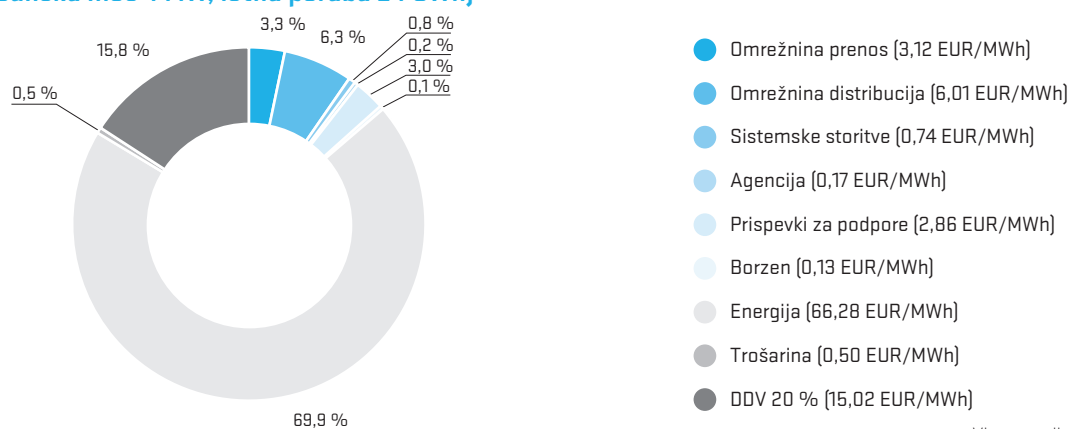
Vir: agencija

Slika 17: Deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega industrijskega odjemalca (I_e – obračunska moč 500 kW, letna poraba 2 GWh)

Vir: agencija

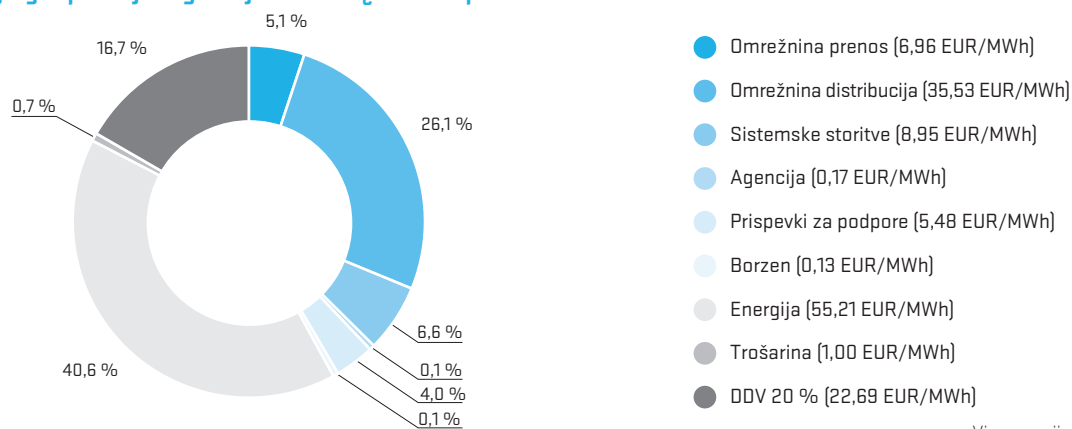
Slika 18: Deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega industrijskega odjemalca (I_g – obračunska moč 4 MW, letna poraba 24 GWh)

Vir: agencija

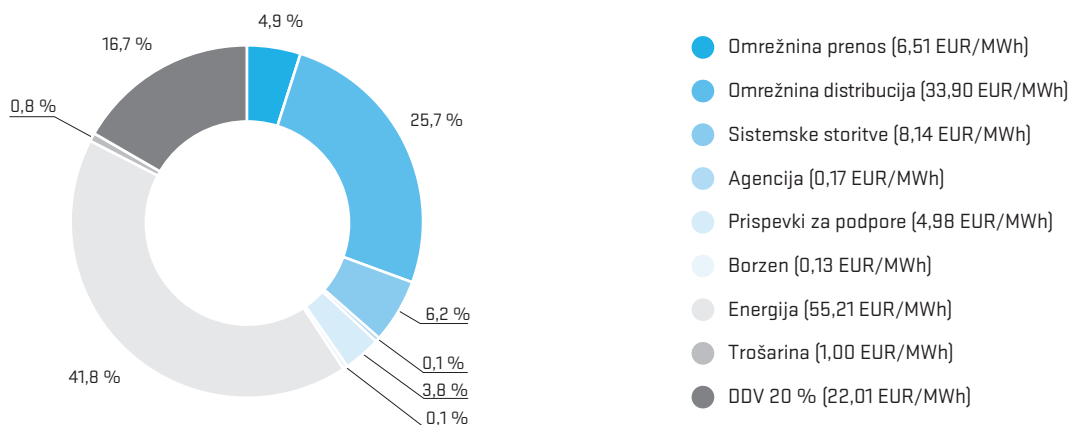
Cena za uporabo omrežij za značilnega industrijskega odjemalca I_b je v letu 2009 znašala 61,89 EUR/MWh, za značilnega odjemalca I_e 12,93 EUR/MWh, za značilnega odjemalca I_g pa 10,17 EUR/MWh. Največji vpliv na končno ceno električne energije za industrijske odjemalce je imela cena energije.

Slika 19: Deleži elementov v končni ceni električne energije in deleži elementov v ceni za uporabo omrežij za značilnega gospodinjkega odjemalca D_c – letna poraba 3500 kWh

Vir: agencija

Slika 20: Deleži elementov v končni ceni električne energije in deleži elementov v ceni za uporabo omrežij za povprečnega slovenskega gospodinjstva z letno porabo 3895 kWh

Vir: agencija

Cena za uporabo omrežij za značilnega gospodinjstva D_C je v letu 2009 znašala 51,74 EUR/MWh, za gospodinjstva s povprečno letno porabo 3895 kWh pa 48,85 EUR/MWh, kar je približno 40 odstotkov končne cene gospodinjstva z upoštevanim davkom na dodano vrednost.

4.2.4 Dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti in mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti

Dodeljevanje in uporabo ČPZ v EU ureja Uredba o pogojih za dostop do omrežja za čezmejne izmenjave električne energije (v nadaljevanju uredba 1228/2003), katere sestavni del so tudi Smernice za upravljanje in dodeljevanje razpoložljive prenosne zmogljivosti povezav med nacionalnimi omrežji (v nadaljevanju smernice). Za to področje je v vsaki državi odgovoren sistemski operater prenosnega omrežja. Uredba 1228/2003 predpisuje temeljna načela v zvezi z obvladovanjem prezasedenosti, kamor spadata dodeljevanje pravic uporabe ČPZ in izvajanje operativnih ukrepov obvladovanja prezasedenosti. Z ustrezno določenimi ČPZ in s postopkom dodeljevanja pravic njihove uporabe zagotovimo, da bodo pretoki po čezmejnih prenosnih vodih in tudi na vseh delih notranjih prenosnih omrežij v mejah, ki še omogočajo varno in zanesljivo obratovanje vseh medsebojno povezanih elektroenergetskih sistemov. Uredba med drugim zahteva obvezno uporabo tržnih metod dodeljevanja pravice uporabe prostih ČPZ, med katerimi v Evropi trenutno uporabljamo eksplicitne in implicitne dražbe.

Eles je vse leto 2009 izvajal dražbe na slovensko-italijanski meji v smeri Italije, na slovensko-avstrijski meji v smeri Avstrije in na slovensko-hrvaški meji v obeh smereh. V nasprotni smeri na slovensko-italijanski meji je dražbe izvajal italijanski sistemski operater prenosnega omrežja Terna, na slovensko-avstrijski meji pa avstrijski sistemski operater APG. S tem je Slovenija na obeh mejah proti državam članicama EU uvedla osnovno raven izvajanja koordiniranih dražb. Na meji s Hrvaško je bil še vedno uporabljen način, po katerem se je celotna zmogljivost razdelila najprej po načelu 50:50 med oba sistemski operaterja, ki sta potem neodvisno dodeljevala svojo polovico celotne zmogljivosti.

Na slovensko-italijanski meji je Eles izvajal letne, mesečne in dnevne dražbe. Enake dražbe je za nasprotno smer prenosa izvajal tudi italijanski sistemski operater. Letni dražbi za leto 2009 sta sistemski operaterja izvedla 23. decembra 2008. Tudi na slovensko-avstrijski meji sta slovenski in avstrijski sistemski operater prenosnega omrežja izvajala letne, mesečne in dnevne dražbe. Letni dražbi sta izvedla 10. decembra 2008. Na slovensko-hrvaški meji je Eles izvajal le dnevne dražbe za obe smeri prenosa. Dodeljevanje ČPZ je za vsako posamezno mejo urejal poseben akt oziroma pravilnik.

Količine dodeljenih ČPZ po posameznih mejah, skupaj s prihodki od dražb in ceno dodeljene megavatne ure električne energije prikazuje tabela 9.

Tabela 9: Pregled dodeljenih količin ČPZ in prihodkov od dražb po posameznih mejah

Meja	Dodeljeno (MWh)	Prihodek (EUR)	Cena dodeljene ČPZ (EUR/MWh)
SI-IT	3.062.544	38.425.247	12,55
IT-SI	336.621	39.531	0,12
SI-AT	8.836.377	738.939	0,08
AT-SI	2.705.706	10.615.211	3,92
SI-HR	3.489.968	291.387	0,08
HR-SI	3.417.001	2.425.361	0,71

Vir: Eles

Iz tabele je razvidno, da so sistemski operaterji prenosnih omrežij Slovenije, Italije in Avstrije v letu 2009 dodelili čezmejne prenosne zmogljivosti v obsegu, ki omogoča veliko večje pretoke, kot so bili dejansko doseženi. To je posledica uporabe pravila "uporabi ČPZ ali jo izgubiš", po katerem se vse dodeljene ČPZ, dodeljene na dražbi za daljše časovno obdobje, katerih uporabe njihovi nosilci ne najavijo (nominirajo) do roka, ponovno dodeljujejo na dražbi za krajše obdobje. Tako se del zmogljivosti večkrat pojavi na dražbah. Iz tabele je prav tako razvidno, da je imela v letu 2009 najvišjo vrednost prenosna zmogljivost v smeri iz Slovenije v Avstrijo, kar je predvsem posledica razlik v cenah električne energije na veleprodajnih trgih Slovenije in Italije. Od preostalih smeri prenosa je imela veliko vrednost le še smer prenosa iz Avstrije v Slovenijo, katere vrednost je znašala približno tretjino vrednosti ČPZ v prenosni smeri iz Slovenije v Italijo. Omenjeni smeri sta udeleženi sistemski operaterjem prenosnega omrežja prinesli veliko večino vseh prihodkov od dodeljevanja ČPZ na slovenskih mejah. V zvezi z vrednostmi prihodkov v tabeli je treba poudariti, da se vsi prihodki na mejah z Avstrijo in Italijo delijo na polovico, tako da slovenskemu sistemskemu operaterju pripada polovica prihodkov, druga pa avstrijskemu oz. italijanskemu. Prihodki od dodeljevanja na hrvaški meji v obeh smereh prenosa v celoti pripadajo slovenskemu SOPO.

Že od leta 2006 Slovenija sodeluje tudi v regionalni pobudi Skupine evropskih regulatorjev za električno energijo in zemeljski plin (v nadaljevanju ERGEG). Glede na svojo zemljepisno lego je vključena v tri regionalne trge z električno energijo – Srednja vzhodna Evropa, Srednja južna Evropa in tako imenovana osma regija Jugovzhodna Evropa. Sodelovanje v teh regijah pri obvladovanju prezasedenosti je predvideno tudi v Smernicah za obvladovanje prezasedenosti, ki so sestavni del uredbe 1228/2003. Podrobnosti o dogajanjih v posameznih regijah so podane v poglavju 4.3.1.8 - Stopnja integracije trga z električno energijo s sosednjimi državami.

Kot del priprav za dodeljevanje ČPZ je Eles pripravil tudi nove akte za dodeljevanje ČPZ na vseh treh mejah za leto 2010. Ti akti veljajo za dodeljevanje vseh zmogljivosti, ki se bodo uporabljale v letu 2010. Zaradi izvajanja letnih dražb za leto 2010, ki je za vse meje, na katerih se te dražbe izvajajo, potekalo že v letu 2009, sta morala akta za avstrijsko in italijansko mejo začeti veljati še pred izvedbo letnih dražb. Akt za dodeljevanje ČPZ na slovensko-italijanski meji je slovenski prevod dela dražbenih pravil za regijo Srednja južna Evropa. Akt za dodeljevanje ČPZ na slovensko-avstrijski meji je nastal na podlagi dogovora med slovenskim in avstrijskim sistemskim operaterjem prenosnega omrežja. Na meji s Hrvaško do nadaljnjega ostaja veljaven pravilnik iz leta 2008.

4.3 Tržne dejavnosti in delovanje konkurence

4.3.1 Proizvodnja in veleprodajni trg

Vsa podjetja za proizvodnjo električne energije od začetka odpiranja trga neodvisno od sistemskih operaterjev prosto trgujejo tako na slovenskem kot na skupnem evropskem trgu električne energije. Proizvodna podjetja praviloma nastopajo na veleprodajnem trgu, na katerem razen njih nastopajo še trgovci in dobavitelji električne energije. Na slovenskem veleprodajnem trgu so dejavni tudi tuji trgovci z električno energijo, prek slovenskega trga pa na tuje trge dostopajo tudi domači trgovci in proizvajalci električne energije.

4.3.1.1 Proizvodnja električne energije

V letu 2009 so na proizvodnem trgu električne energije delovala naslednja podjetja, ki imajo proizvodne objekte z močjo nad 10 MW:

- Dravske elektrarne Maribor, d. o. o. (DEM),
- Soške elektrarne Nova Gorica, d. o. o. (SENG),
- Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o. (TEŠ),
- Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o. (TET),
- Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o. (SEL),
- Hidroelektrarne na spodnji Savi, d. o. o. (HESS),
- Termoelektrarna Brestanica, d. o. o. (TEB),
- Nuklearna elektrarna Krško, d. o. o. (NEK) in
- Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, d. o. o. (TE-TOL).

Podjetja DEM, SEL, HESS in SENG proizvajajo električno energijo v hidroelektrarnah, NEK v jedrski elektrarni, TEŠ in TET v termoelektrarnah na premog, TEB v termoelektrarni, ki kot gorivo uporablja tekoča in plinasta goriva, TE-TOL pa proizvaja toploto in električno energijo v soproizvodnji na premog.

V okviru skupine Holding slovenskih elektrarn, d. o. o., (HSE), so v letu 2009 delovala podjetja DEM, SENG, TEŠ in TET. HSE je z omenjenimi proizvodnimi zmogljivostmi ponovno tvoril prvi energetske steber na slovenskem veleprodajnem trgu. V drugi energetske steber na slovenskem veleprodajnem trgu so v okviru skupine GEN energija, d. o. o., bila vključena proizvodna podjetja SEL, HESS, TEB in NEK.

Razen proizvodnje v velikih elektrarnah, ki so priključene na prenosno omrežje, so v slovenski elektroenergetski sistem na prenosno in distribucijsko omrežje priključeni tudi manjši proizvodni objekti. V Sloveniji sta z vidika razpršenih virov pomembni predvsem proizvodnja v malih hidroelektrarnah in proizvodnja v industrijskih objektih za soproizvodnjo toplote in električne energije. V zadnjih letih prihaja do opaznega povečanja števila malih sončnih elektrarn, do česar je prišlo predvsem zaradi padca cen fotonapetostnih modulov in zaradi relativno ugodnih odkupnih cen in obratovalnih podpor za električno energijo iz malih sončnih elektrarn. Opazno se je razširila mreža podjetij in posrednikov, ki se ukvarjajo s projektiranjem in izvedbo malih sončnih elektrarn. Razen sončnih elektrarn se je povečalo število na novo izgrajenih in v omrežje vključenih elektrarn, ki električno energijo proizvajajo iz drugih obnovljivih virov (biomasa, bioplin, lesna biomasa, odlagališčni plin, ipd).

Tabela 10: Inštalirane moči proizvodnih objektov, ki so udeleženi na slovenskem elektroenergetskem trgu

Proizvajalec	Inštalirana moč na pragu [MW]	Delež - vsi proizvajalci v RS (%)	Delež na prenosnem omrežju (%)
HSE	1.614	55,4 %	62,3 %
Hidroelektrarne	734		
Termoelektrarne	880		
GEN energija	845	29,0 %	32,6 %
Hidroelektrarne	192		
Termoelektrarne	312		
Jedrska elektrarna*	342		
TE-TOL	113	3,9 %	4,4 %
Drugi manjši proizvajalci (na prenosnem omrežju)	21	0,7 %	0,8 %
Drugi manjši proizvajalci (na distribucijskem omrežju)	319	10,9 %	-
Male hidroelektrarne	99		
Sončne elektrarne	8		
Vetrne elektrarne	0,02		
Elektrarne na biomaso	4		
Elektrarne na odlagališčni plin	9		
Elektrarne na plin iz čistilnih naprav	0,2		
Elektrarne na bioplin	133		
Soproizvodnja na lesno biomaso	13		
Soproizvodnja na fosilna goriva	23		
Drugo	28		
Skupaj v RS	2.911	100 %	-
- na prenosnem omrežju	2.593	-	100 %

* Upoštevan 50-odstotni delež inštalirane moči NEK

Viri: podatki podjetij

Skladno z meddržavnim sporazumom med Slovenijo in Hrvaško polovica proizvodnje NEK pripada Hrvaški, kar zmanjšuje delež NEK v dejanski slovenski proizvodnji električne energije. Tako so leta 2009 slovenske elektrarne sicer proizvedle skupaj 15.523 GWh električne energije, dejanska slovenska proizvodnja električne energije pa je bila manjša in je znašala 12.793 GWh.

K proizvodnji električne energije na območju Slovenije, ki dejansko pripada slovenskim porabnikom električne energije (upoštevaje polovico proizvodnje NEK), so v letu 2009 največji delež prispevale termoelektrarne in hidroelektrarne, v katerih je bilo proizvedenih slabih 69 odstotkov vse električne energije. Deležu termoelektrarn in hidroelektrarn sledi jedrska elektrarna z dobro petino vse električne proizvodnje. V primerjavi z letom 2008 opažamo sorazmerno povečan delež proizvodnje iz hidroelektrarn ob nekoliko zmanjšanem deležu proizvodnje iz termoelektrarn. Ostanek proizvedene energije so prispevale manjše enote, priključene na prenosno in distribucijsko omrežje, katerih delež se je v primerjavi z letom 2008 povečal za slabo polovico.

Tabela 11: Deleži različnih vrst proizvodnje električne energije v Sloveniji

Vrsta proizvodnje	Proizvodnja (GWh)	Delež	Proizvodnja – 50 % NEK (GWh)	Delež
Jedrska elektrarna	5.460	35,2 %	2.730	21,3 %
Termoelektrarne	4.409	28,4 %	4.409	34,5 %
Hidroelektrarne	4.375	28,2 %	4.375	34,2 %
Druge elektrarne na prenosnem omrežju	504	3,2 %	504	3,9 %
Elektrarne na distribucijskem omrežju	775	5,0 %	775	6,1 %
Skupaj	15.523	100,0 %	12.793	100,0 %

Viri: podatki podjetij

Na slovensko elektroenergetsko omrežje je bilo priključenih za dobrih 55 MW novih proizvodnih zmogljivosti. Hkrati ni bila zaustavljena praktično nobena elektrarna (z izjemo ene sončne elektrarne z močjo, manjšo od 50 kW). Med elektrarnami, ki so bile v letu 2009 na novo priključene, je daleč največja HE Blanca na spodnji Savi, katere moč na pragu znaša 43,5 MW. Med ostalimi proizvodnimi zmogljivostmi se je najbolj povečala moč sončnih elektrarn. V letu 2009 je začelo obratovati več kot 150 novih sončnih elektrarn, katerih skupna moč znaša slabih 7 MW. Podobno kot v letu 2008 je tudi v letu 2009 prišlo do pomembnega povečanja razpoložljive moči proizvodnih objektov, ki kot vir energije uporabljajo odlagališčni plin ali bioplin. Skupna moč novih elektrarn iz teh dveh kategorij znaša dobre 4 MW.

Tabela 12: Priključitve novih in zaustavitve starih proizvodnih zmogljivosti

Vrsta proizvodnje	Moč na pragu v letu 2009 priključenih novih elektrarn (MW)	Moč na pragu v letu 2009 zaustavljenih elektrarn (MW)
Hidroelektrarne	44,09	0
Sončne elektrarne	6,89	0,004
Vetne elektrarne	0,02	0
Elektrarne na biomaso	0,30	0
Elektrarne na odlagališčni plin	2,05	0
Elektrarne na bioplin	2,00	0
Soprodukcija na fosilna goriva	0,41	0
Skupaj	55,76	0,004

Viri: podatki podjetij

4.3.1.2 Poslovanje proizvodnih podjetij

Podjetja za proizvodnjo električne energije so (po nerevidiranih izkazih) leto 2009 končala s 45,98 milijona evrov čistega poslovnega izida, kar je 16,0 odstotka manj kot v letu 2008. Nobeno podjetje ni poslovalo z izgubo. Najboljši rezultat, ki v skupni strukturi pomeni 61,3 odstotka, so dosegle Dravske elektrarne Maribor, d. o. o.

Tabela 13: Čisti poslovni izid proizvodnih podjetij električne energije

	Čisti poslovni izid (v mio EUR)		
	2008	2009	Indeks 09/08
Dravske elektrarne Maribor, d. o. o.	15,44	28,19	182,6
Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o.	1,73	2,01	116,2
Soške elektrarne Nova Gorica, d. o. o.	10,08	4,78	47,4
Hidroelektrarne na spodnji Savi, d. o. o.	0,94	1,26	134,0
Termoelektrarna Brestanica, d. o. o.	2,54	2,55	100,4
Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o.	18,04	0,05	0,3
Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o.	2,17	0,72	33,2
Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, d. o. o.	3,78	6,42	169,8
Nuklearna elektrarna Krško, d. o. o.	0,00	0,00	
Skupaj	54,72	45,98	84,0

Viri: podatki podjetij (nerevidirani izkazi podjetij za leto 2009)

Podjetja za proizvodnjo električne energije so konec leta 2009 zaposlovala 2317 delavcev, od tega v hidroelektrarnah 537, v termoelektrarnah 1156 in v Nuklearni elektrarni Krško 624. V primerjavi z letom prej se je število zaposlenih v termoelektrarnah povečalo za 7 ali za 0,6 odstotka, v Nuklearni elektrarni Krško za 36 ali za 6,1 odstotka in v hidroelektrarnah za 11 zaposlenih ali za 2,1 odstotka.

Tabela 14: Število zaposlenih v podjetjih za proizvodnjo električne energije

	2008	2009	Indeks 09/08
Dravske elektrarne Maribor, d. o. o.	279	288	103,2
Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o.	121	119	98,3
Soške elektrarne Nova Gorica, d. o. o.	126	130	103,2
Hidroelektrarne na spodnji Savi, d. o. o.	0	0	
Termoelektrarna Brestanica, d. o. o.	135	140	103,7
Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o.	490	498	101,6
Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o.	220	220	100,0
Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, d. o. o.	304	298	98,0
Nuklearna elektrarna Krško, d. o. o.	588	624	106,1
Skupaj	2.263	2.317	102,4

Viri: podatki podjetij

Država je neposredno ali posredno (prek lastništva HSE in GEN energije) večinska lastnica vseh podjetij za proizvodnjo električne energije, razen Nuklearne elektrarne Krško, d. o. o., (kjer ima 50-odstotni lastniški delež). HSE in GEN energija sta v 100-odstotni lasti države.

Tabela 15: Lastniška struktura podjetij za proizvodnjo električne energije

	Republika Slovenija	Holding Slovenske elektrarne, d. o. o.	GEN energija, d. o. o.	Mestna občina Ljubljana	Drugi delničarji	Dravske elektrarne, d. o. o.	Hrvatska elektroprivreda, d. d.
Dravske elektrarne Maribor, d. o. o.		100,0 %					
Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o.			86,2 %		13,8 %		
Soške elektrarne Nova Gorica, d. o. o.		100,0 %					
Hidroelektrarne na spodnji Savi, d. o. o.		51,0 %	12,6 %		5,6 %	30,8 %	
Termoelektrarna Brestanica, d. o. o.			100,0 %				
Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o.		100,0 %					
Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o.		81,3 %			18,7 %		
Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, d. o. o.	64,6 %			35,4 %			
Nuklearna elektrarna Krško, d. o. o.			50,0 %				50,0 %

Viri: podatki podjetij

4.3.1.3 Električna energija iz obnovljivih virov in iz soproizvodnje z visokim izkoristkom

Zakon o spremembah in dopolnitvah Energetskega zakona, objavljen v juliju 2008, je predvidel novo shemo za izvajanje podpor za električno energijo, proizvedeno iz obnovljivih virov energije (v nadaljevanju OVE) ali v soproizvodnji koristne toplote in električne energije z visokim izkoristkom (v nadaljevanju SPTE). Nova podporna shema se je začela izvajati 1. novembra 2009.

Spremembe so posledica Odločbe Evropske komisije št. 2007/580/ES, v postopku priprave katere se je Slovenija zavezala, da bo prilagodila svojo podporno shemo zahtevam evropske zakonodaje, in potrebe po povečevanju deleža okolju prijazne proizvodnje električne energije kot enega izmed načinov za doseganje okoljskih ciljev. Odločba med drugim predvideva spremembo načina zbiranja sredstev za financiranje podpor, ki se sedaj plačujejo v obliki pavšalnih zneskov po posameznem odjemnem mestu, neodvisno od količine in izvora porabljene električne energije. Odločba prav tako zahteva določitev odbitkov od prejetih zneskov pomoči za proizvajalce, ki so predhodno prejeli subvencije za izgradnjo proizvodne naprave v kakršni koli obliki.

Kot posledica sprememb EZ so bili v letu 2009 objavljeni podzakonski akti, ki podrobneje urejajo izvajanje nove podporne sheme za električno energijo, proizvedeno iz OVE in v SPTE:

- Uredba o izdaji deklaracij za proizvodne naprave in potrdil o izvoru (PoI) električne energije,
- Uredba o podporah električni energiji, proizvedeni iz obnovljivih virov energije,
- Uredba o podporah električni energiji, proizvedeni v soproizvodnji toplote in električne energije z visokim izkoristkom,
- Uredba o obveznih meritvah na proizvodnih napravah, ki prejemajo za proizvedeno električno energijo potrdila o izvoru in podpore,
- Akt o uporabi registra potrdil o izvoru električne energije in načinu sporočanja podatkov o proizvodnji električne energije,
- Uredba o določanju količine električne energije, ki je proizvedena v soproizvodnji toplote in električne energije z visokim izkoristkom ter določanju izkoristka pretvorbe energije biomase,
- Uredba o pravilih za pripravo napovedi položaja proizvodnih naprav na obnovljive vire energije in s soproizvodnjo z visokim izkoristkom na trgu z električno energijo,
- Pravila za delovanje Centra za podpore,
- Uredba o načinu določanja in obračunavanja prispevka za zagotavljanje podpor proizvodnji električne energije v soproizvodnji z visokim izkoristkom in iz obnovljivih virov,
- Sklep o določitvi višine prispevka za zagotavljanje podpor proizvodnji električne energije v soproizvodnji z visokim izkoristkom in iz obnovljivih virov.

4.3.1.3.1 Stara shema za podporo električni energiji iz OVE in SPTE

V stari podporni shemi je o upravičenosti do prejemanja podpore in njeni višini odločalo Ministrstvo za gospodarstvo, ki je za posamezne proizvodne naprave podeljevalo tako imenovani "status kvalificiranega proizvajalca", na podlagi katerega je lahko proizvajalec s sistemskim operaterjem podpisal pogodbo o odkupu električne energije po subvencionirani ceni. Ta podorna shema se je financirala iz dodatka k omrežnini za obvezni odkup električne energije, ki so ga plačevali vsi odjemalci električne energije. Omenjeni dodatek je služil financiranju izvajanja podpor električni energiji iz OVE in v SPTE, kot tudi zagotavljanju zanesljive oskrbe z električno energijo z uporabo domačih virov primarne energije.

4.3.1.3.2 Nova shema za podporo električni energiji iz OVE in SPTE

V novi podporni shemi, uvedeni v letu 2009, o upravičenosti in višini podpore za določeno proizvodno napravo odloča agencija. Glavna pogoja sta, da ima proizvodna naprava veljavno deklaracijo za proizvodno napravo in da ni starejša od 15 let, če gre za proizvodno napravo na OVE, oziroma 10 let, če gre za proizvodno napravo s SPTE. Proizvajalci so upravičeni do prejemanja podpore samo za tisto količino proizvedene električne energije, za katero so bila izdana potrdila o izvoru in hkrati prenesena na Center za podpore. Potrdila o izvoru lahko proizvajalci pridobijo na podlagi veljavne deklaracije za proizvodno napravo. Novi proizvajalci in dosežani kvalificirani proizvajalci, katerih proizvodne naprave za proizvodnjo električne energije v SPTE so mlajše od 10 let, za proizvodnjo iz OVE pa mlajše od 15 let, lahko ob izpolnjevanju predpisanih pogojev vstopijo v novo podporno shemo. Podpore lahko prejemajo le proizvodne naprave na OVE, katerih nazivna električna moč ne presega 125 MW, in proizvodne naprave s SPTE z nazivno električno močjo največ 200 MW.

Če proizvodna naprava izpolnjuje vse predpisane pogoje za pridobitev deklaracije, agencija v upravnem postopku na zahtevo proizvajalca izda odločbo o podelitvi deklaracije za proizvodno napravo. Po pravnomočnosti odločbe proizvajalec prejme listino, ki dokazuje pravnomočnost pridobljene deklaracije za proizvodno napravo. Deklaracija je pridobljena za določen čas, zato mora proizvajalec pred pretekom njene veljavnosti podati novo vlogo za pridobitev deklaracije, oziroma mora po prenehanju veljavnosti pridobljene deklaracije pridobiti novo deklaracijo za proizvodno napravo, sicer mu upravičenost do prejemanja podpore s prenehanjem veljavnosti deklaracije usahne. Deklaracija za proizvodno napravo dokazuje, da gre za proizvodno napravo, ki proizvaja električno energijo iz OVE ali v SPTE, in da ima ustrezno nameščene merilne naprave (števce), ki omogočajo prejetje potrdil o izvoru. Na spletni strani agencije je vzpostavljen register deklaracij za proizvodne naprave, ki vsebuje seznam proizvodnih naprav z veljavno deklaracijo.

Proizvajalec, ki je pridobil deklaracijo za proizvodno napravo, lahko na agencijo poda vlogo za pridobitev odločbe o dodelitvi podpore. Podpore po novi shemi je možno pridobiti tudi za obnovljene proizvodne naprave, pri čemer mora obnova prinesiti predpisano povečanje proizvodnje in izkoristka, v samo obnovo pa je treba vložiti predpisano minimalno višino sredstev.

Če so izpolnjeni vsi predpisani pogoji za pridobitev podpore, agencija proizvajalcu izda odločbo o dodelitvi podpore. V odločbi so opredeljeni: vrsta podpore, obdobje, za katero se zagotavlja podpora, in višina podpore oziroma razred referenčnih stroškov. Agencija v postopku ugotovi tudi, ali je upravičenec do podpor v povezavi s proizvodnim objektom, na katerega se nanaša podpora, prejel tudi kakšno drugo vrsto pomoči, ki ima značaj državnih pomoči. Za kakršno koli prejetje državno pomoč se sorazmerno z njenim zneskom zniža višina podpore.

Proizvajalci imajo na voljo naslednji dve vrsti podpor za proizvedeno električno energijo:

- zagotovljen odkup električne energije, dobavljene v javno omrežje, in sicer proizvajalcem, ki proizvajajo električno energijo v proizvodnih napravah v SPTE z nazivno močjo, manjšo od 1 MW, in proizvajalcem, ki proizvajajo električno energijo v proizvodnih napravah na OVE, z nazivno močjo, manjšo od 5 MW;
- finančno pomoč za tekoče poslovanje, ki je razlika med proizvodnimi stroški proizvodne naprave, in predvideno tržno ceno električne energije. Ta se lahko dodeli proizvajalcem, ki proizvajajo električno energijo v proizvodnih napravah na OVE oziroma v SPTE, in to za vso neto proizvedeno električno energijo, ki jo ti proizvajalci prodajo na trgu ali porabijo za lastni odjem.

Na podlagi pravno močne odločbe o dodelitvi podpore proizvajalec sklene pogodbo o zagotavljanju podpore s Centrom za podpore. V pogodbi so urejena vsa vprašanja o medsebojnih obveznostih pogodbenih strank, torej prejemnika podpore (proizvajalca) in Centra za podpore.

Proizvajalci s sklenjeno pogodbo o zagotavljanju podpore izstavijo Centru za podpore račun za izmerjene količine proizvedene električne energije. Na podlagi tega računa jim center izplača podporo.

Sredstva za financiranje podporne sheme, ki jih prispevajo odjemalci električne energije s plačevanjem posebnega prispevka, se zbirajo pri Centru za podpore, ki v tekočem letu pripravi tudi oceno potrebnih sredstev za prihodnje leto, na podlagi katere agencija z aktom določi višino prispevka za zagotavljanje podpor proizvodnji električne energije v soproizvodnji z visokim izkoristkom in iz obnovljivih virov za prihodnje leto ter ga po predhodnem soglasju vlade tudi objavi v Uradnem listu.

Dosedanji kvalificirani proizvajalci, katerih proizvodne naprave ne izpolnjujejo starostne meje za pridobitev podpore po novem (so starejše od 10 let za SPTe oziroma starejše od 15 let za OVE), lahko najpozneje do 31. decembra 2011 oziroma do izteka veljavne pogodbe, če se ta izteče pred omenjenim datumom, prejemajo podpore po stari podporni shemi.

Z Uredbo o podporah električni energiji, proizvedeni iz obnovljivih virov energije, in Uredbo o podporah električni energiji, proizvedeni v soproizvodnji toplote in električne energije z visokim izkoristkom, sta glede na velikost in tehnologijo proizvodne naprave določena višina in trajanje podpore. Pri tem se upoštevajo vse morebitne že pridobljene koristi v življenjskem ciklusu investicije in druge koristi. Pri določanju podpore za posamezno proizvodno napravo se upoštevajo tudi trajnostna in druga merila z vidika uporabe biomase, izrabe vodotokov, gnojevke, prostora za fotonapetostne elektrarne in izkoristka proizvodnih naprav. Upoštevata se tudi velikost in tržni delež podjetja, ki je upravičeno do prejemanja podpore.

Referenčni stroški proizvodnje električne energije iz OVE in v SPTe so indikativni stroški proizvodnje električne energije posamezne reprezentativne skupine in velikosti proizvodne naprave, ki temeljijo na objavljenih strokovnih podatkih o investicijskih in obratovalnih stroških za posamezne energetske tehnologije in velikosti proizvodnih naprav, ekonomskih in finančnih parametrov investiranja in obratovanja, cenah energentov ter drugih stroških, povezanih s proizvodnjo električne energije in toplote v Sloveniji. Objavljeni so na spletni strani Ministrstva za gospodarstvo v Metodologiji določanja referenčnih stroškov električne energije, proizvedene iz OVE, in Metodologiji določanja referenčnih stroškov SPTe.

Referenčni stroški proizvodnje električne energije v proizvodnih napravah na OVE in v SPTe so vsota nespremenljivega in spremenljivega dela referenčnih stroškov proizvodnje električne energije. Nespremenljivi del referenčnih stroškov proizvodnje električne energije se ugotavlja vsakih 5 let oziroma tudi prej, če se bistveno spremenijo investicijski stroški in drugi parametri vlaganja, ki so bili podlaga za določitev nespremenljivega dela referenčnih stroškov.

Spremenljivi del referenčnih stroškov proizvodnje električne energije se ugotavlja letno, po potrebi pa tudi pogosteje, na podlagi napovedi referenčnih cen električne energije in energentov, ki jih objavlja agencija v okviru napovedi položaja proizvodnih naprav. V letu 2009 je agencija izdelala Napoved položaja proizvodnih naprav na obnovljive vire energije in s soproizvodnjo z visokim izkoristkom na trgu z električno energijo za leto 2010.

Tabela 16: Napovedane referenčne cene električne energije in energentov za leto 2010

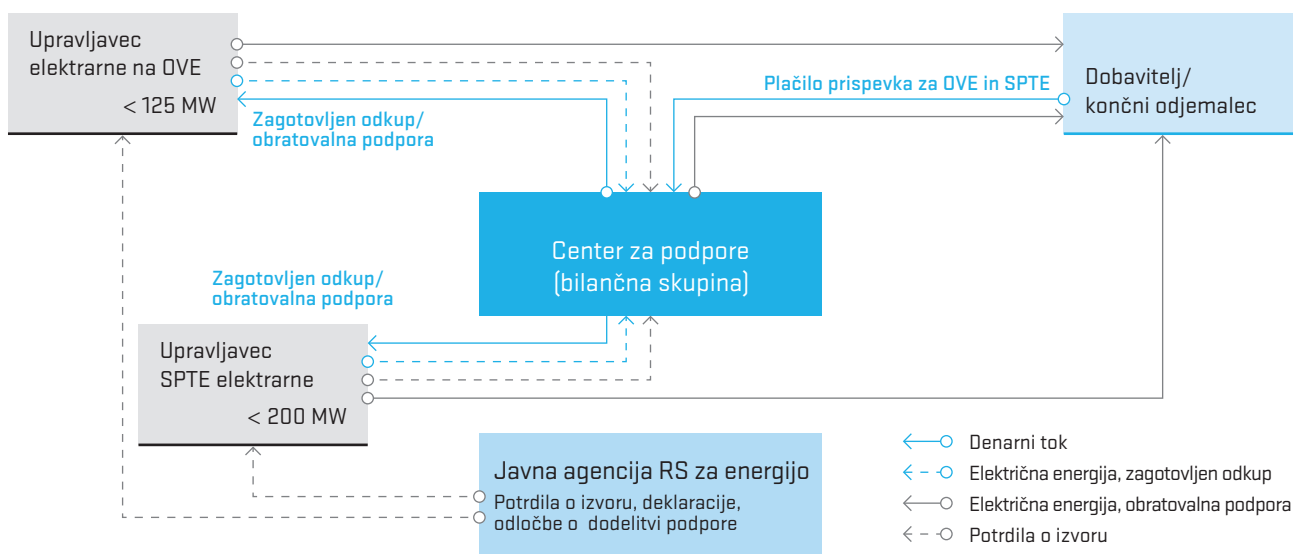
Referenčna cena električne energije	53,41 EUR/MWh
Referenčna cena zemeljskega plina	0,2271 EUR/Sm ³
Referenčna cena lesne biomase	41,20 EUR/t
Referenčna cena substrata koruzne silaže	24,00 EUR/t
Referenčna cena premoga	2,87 EUR/GJ

Vir: agencija

Referenčni stroški proizvodnje električne energije so podlaga za določanje cene električne energije pri zagotovljenem odkupu in zneska obratovalne podpore. Za proizvodne naprave se ves čas trajanja pogodbe o zagotavljanju podpor uporabljajo nespremenljivi del referenčnih stroškov proizvodnje električne energije, ki je veljal v času, ko je bila izdana odločba o dodelitvi podpore, in spremenljivega dela referenčnih stroškov tekočega leta.

Cena zagotovljenega odkupa je enaka referenčnim stroškom proizvodnje električne energije, medtem ko je znesek obratovalne podpore določen kot razlika med višino referenčnih stroškov in produktom med referenčno tržno ceno električne energije za obravnavano leto in faktorjem, ki kaže značilnosti obratovanja posamezne vrste proizvodne naprave. Veljavna podorna shema je prikazana na sliki 21.

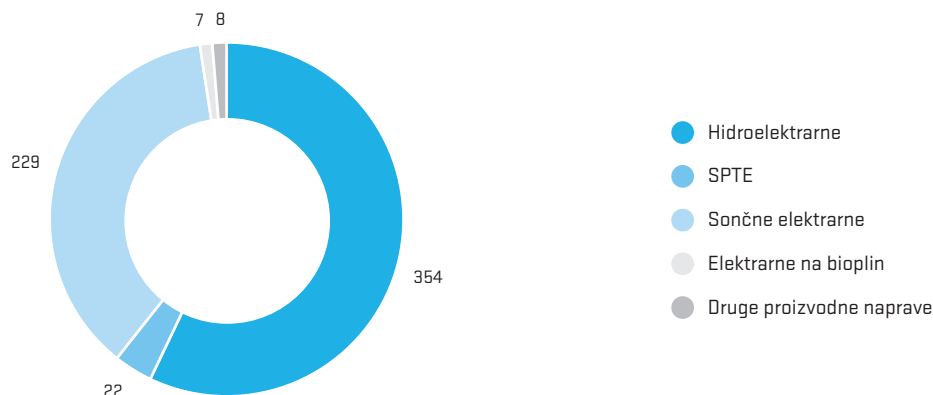
Slika 21: Shematski prikaz nove podorne sheme

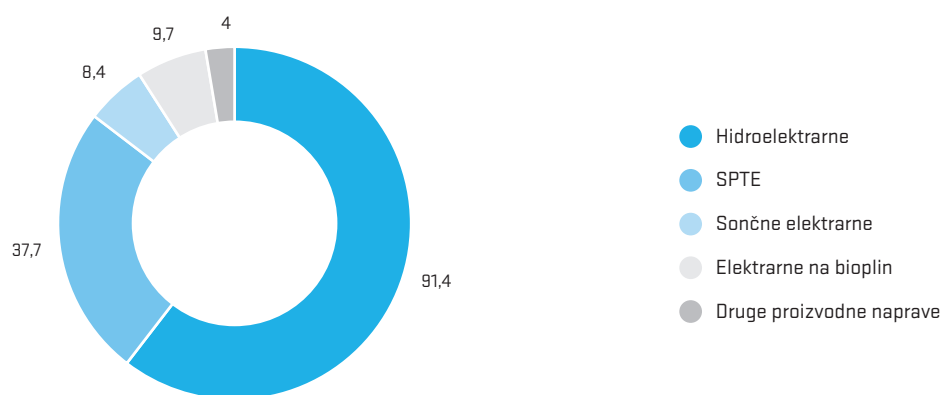
4.3.1.3.3 Deklaracije in podpore

Agencija je izdala 620 deklaracij za proizvodne naprave, ki proizvajajo električno energijo iz OVE ali v SPTE. Večina deklaracij je bila izdanih za hidroelektrarne in sončne elektrarne. Glede na električno moč izstopajo hidroelektrarne in objekti za SPTE.

Slika 22: Število izdanih deklaracij za proizvodno napravo v letu 2009

Slika 23: Neto električna moč v MW proizvodnih naprav z izdano deklaracijo v letu 2009

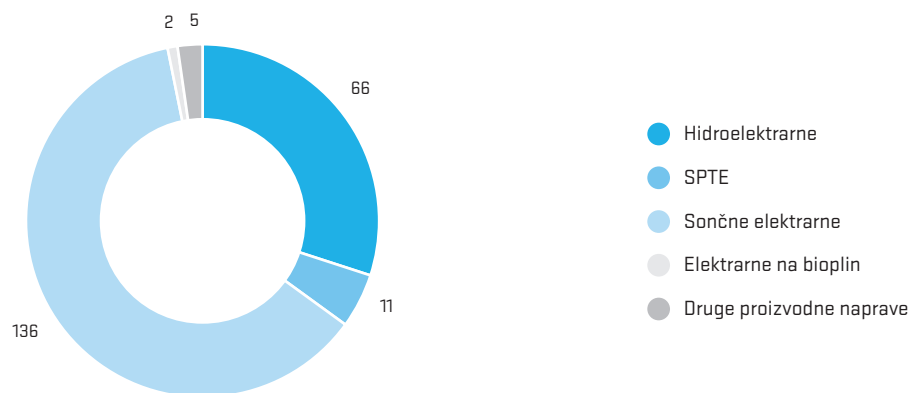

Vir: agencija

Med druge proizvodne naprave sodijo elektrarne na odlagališčni plin, elektrarne na plin iz čistilnih naprav in vetrne elektrarne.

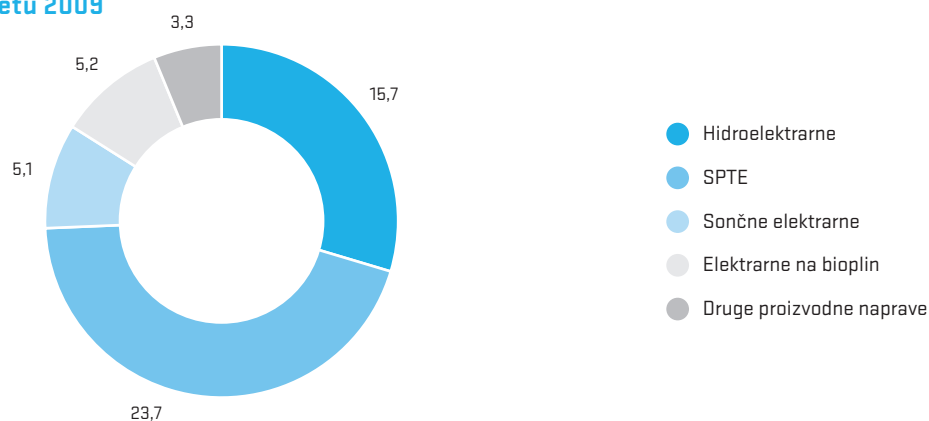
Od začetka izvajana nove podporne sheme do konca leta 2009 je agencija izdala 225 odločb o dodelitvi podpore, ki omogočajo prejemanje podpor za proizvedeno električno energijo po novi podporni shemi.

Slika 24: Število izdanih odločb o dodelitvi podpore za proizvodne naprave v letu 2009

Vir: agencija

Slika 25: Razdelitev glede na neto električne moči, za proizvodne naprave, ki so prejele odločbo o dodelitvi podpore v letu 2009

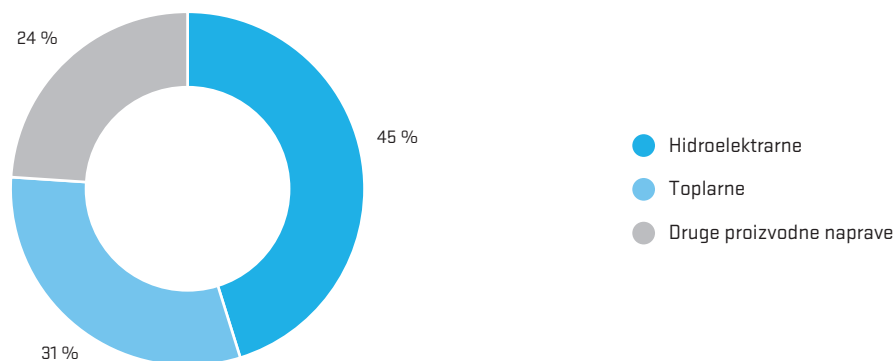

Vir: agencija

4.3.1.3.4 Proizvodnja proizvodnih naprav, ki so v letu 2009 prejemale podporo za proizvedeno električno energijo

Velika večina proizvajalcev je prejela izplačila podpore po stari podporni shemi. Vse proizvodne naprave, ki so za proizvedeno električno energijo prejemale podpore (po stari ali novi shemi), so v letu 2009 skupaj proizvedle 948,5 GWh električne energije. Večina električne energije je bila proizvedena v hidroelektrarnah in toplotnih za daljinsko ogrevanje. Sledijo elektrarne na biomaso, elektrarne na bioplin, elektrarne na odlagališčni plin in plin iz čistilnih naprav ter na sosežig lesne biomase. Skupni delež ostalih proizvodnih naprav je manjši od enega odstotka.

Slika 26: Deleži proizvodnje proizvodnih naprav, ki so prejemale podpore za proizvedeno električno energijo v letu 2009

Vir: agencija

4.3.1.3.5 Potrdila o izvoru in certifikati RECS

Agencija je kot izdajatelj potrdil o izvoru in certifikatov RECS (Renewable Energy Certification System) izdala za 2.246.153.754 kWh električne energije potrdil o izvoru in 35.681.000 kWh električne energije certifikatov RECS.

4.3.1.4 Emisijski kuponi

EU kot kolektivna podpisnica Kjotskega protokola oziroma države članice so se zavezale, da bodo znatno zmanjšale emisije toplogrednih plinov. Slovenija je z ratifikacijo Kjotskega protokola prevzela obveznost, da bo v povprečju letne emisije toplogrednih plinov v obdobju od 2008 do 2012 zmanjšala za osem odstotkov glede na izhodiščno leto 1986. Trgovanje z emisijskimi kuponi je eden od instrumentov za doseganje tega cilja.

Leta 2012 se bo Kjotski protokol zaključil (države podpisnice protokola morajo do konca leta 2012 doseči cilje, ki jih predvideva protokol). Leto 2009 je bilo ključno leto, namenjeno nadaljnjim ukrepom, ki bodo omilili posledice globalnega segrevanja. V začetku decembra 2009 so v Kopenhagenu potekala zaključna "postkjotska" pogajanja. Politika podnebnih sprememb, ki jo vodi Evropska unija, je ambiciozno načrtovana in velja za vse države članice EU. Sprejeti cilji pa so naslednji:

- EU mora do leta 2020 zmanjšati emisije toplogrednih plinov za 20 %,
- v končni rabi energije povečati porabo obnovljivih virov energije za 20 %,
- doseči je treba 10-odstotni delež biogoriv kot pogonskih goriv v prometu ter 20-odstotno povečanje učinkovite rabe energije.

V sistem trgovanja z emisijskimi kuponi so vključene naprave z vhodno toplotno močjo 20 MW in dodatno iz dejavnosti energetike še naprave z vhodno toplotno močjo med 15 in 20 MW.

Skladno z Zakonom o varstvu okolja je bil v Sloveniji pripravljen Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov za obdobje 2008–2012. Ta določa število emisijskih kuponov, ki jih država razdeli brezplačno. En emisijski kupon pomeni eno tona CO₂. Za vsako tekoče leto morajo podjetja oziroma upravljavci naprav predati število emisijskih kuponov, ki ustrezajo njihovim emisijam CO₂. Če emisije

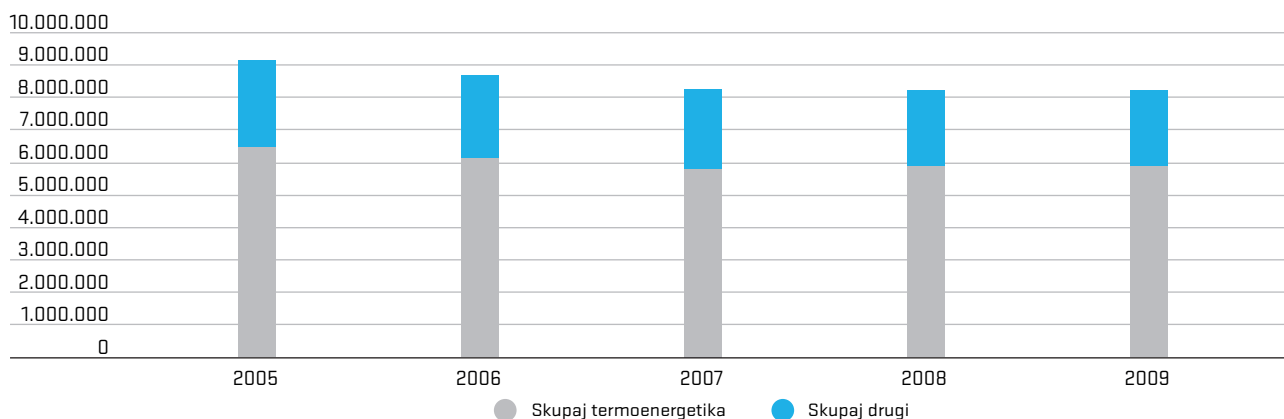
presejajo količino dodeljenih emisijskih kuponov, morajo preostale emisijske kupone kupiti na trgu, če pa imajo zaradi manjše količine emisij presežek kuponov, jih lahko prodajo.

Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov za obdobje od 2008 do 2012 (drugo trgovalno obdobje) velja od 1. januarja 2008 do vključno 31. decembra 2012. Skupna količina emisijskih kuponov, ki je predvidena za razdelitev upravljavcem naprav za celotno obdobje 2008 do 2012, znaša 41.494.687 ton CO₂ oziroma v povprečju 8.298.937 ton CO₂ na leto.

Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov za obdobje od 2008 do 2012 znaša 41,6 odstotkov vseh emisij toplogrednih plinov v Sloveniji (po podatkih za leto 2004). Pri določitvi skupne količine emisijskih kuponov za posamezni sektor so bile upoštevane ciljne emisije za posamezni sektor iz Operativnega programa zmanjševanja emisij toplogrednih plinov.

Termoenergetika je v letu 2009 prejela 5.899.858 kuponov, kar je več kot 70 odstotkov vseh v Sloveniji razdeljenih kuponov. Prav toliko kuponov je termoenergetika prejela že v letu 2008. Glede na dejanske emisije in cene emisijskih kuponov na trgu lahko sklepamo, da cena emisijskih kuponov ni pomembneje vplivala na ceno proizvedene električne energije v Sloveniji.

Slika 27: Število dodeljenih emisijskih kuponov v obdobju 2005–2009

Vira: Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov, Agencija RS za okolje

Slika 28: Gibanje cene emisijskih kuponov drugega trgovalnega obdobja na borzi EEX v letu 2009

Vir: EEX

V začetku leta je bil opazen padec cene emisijskih kuponov - ta je padla celo do 8 evrov za tono CO₂. Sicer pa se je cena emisijskih kuponov v letu gibala med 12 in 16 evri za tono CO₂.

4.3.1.5 Stopnja konkurenčnosti proizvodnih podjetij

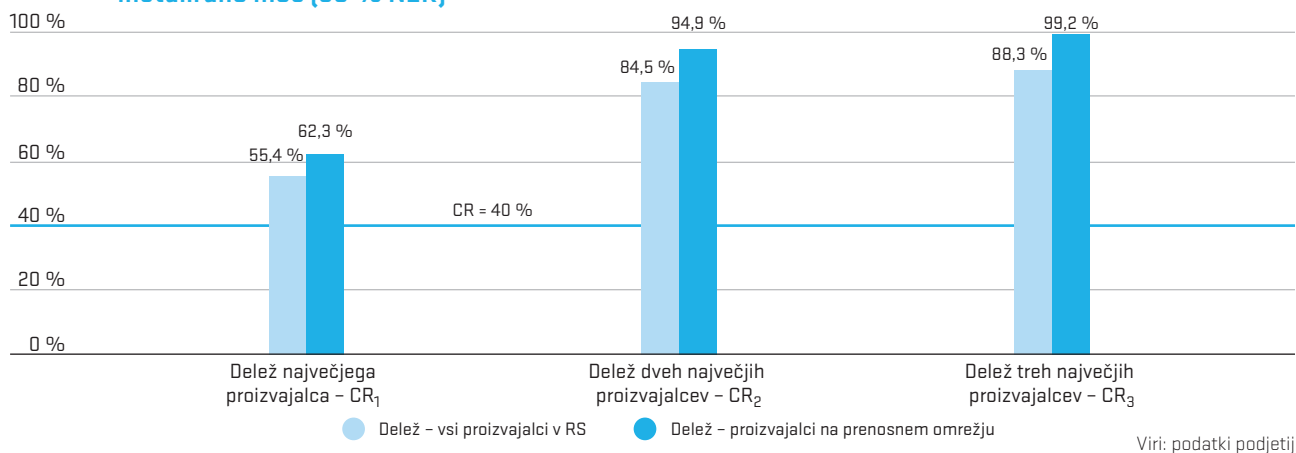
Koncentracija v panogi je pomemben kazalnik tržne strukture. S stopnjo koncentracije se označuje skupni tržni delež največjih podjetij v panogi in meri stopnja tržne prevlade oziroma oligopola. Nanjo vplivata predvsem dva dejavnika - število podjetij na trgu in njihova relativna velikost. Ker je stopnja koncentracije vsota tržnih deležev izbranega števila (n) največjih podjetij na trgu, razporeditve tržne moči ne pojasnjuje v celoti. Stopnja koncentracije se za izbrano število največjih podjetij označi s CR_n .

V Sloveniji ima na podlagi 9. člena Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence udeleženec prevladujoč položaj na trgu, če njegov tržni delež preseže 40 odstotkov. Izjemno pomembna je koncentracija proizvodnje.

Na spodnjih slikah so prikazani trije različni kazalniki stopnje koncentracije, in sicer tržni delež največjega proizvajalca (CR_1), tržni delež dveh največjih proizvajalcev (CR_2) in tržni delež treh največjih proizvajalcev (CR_3) v Sloveniji.

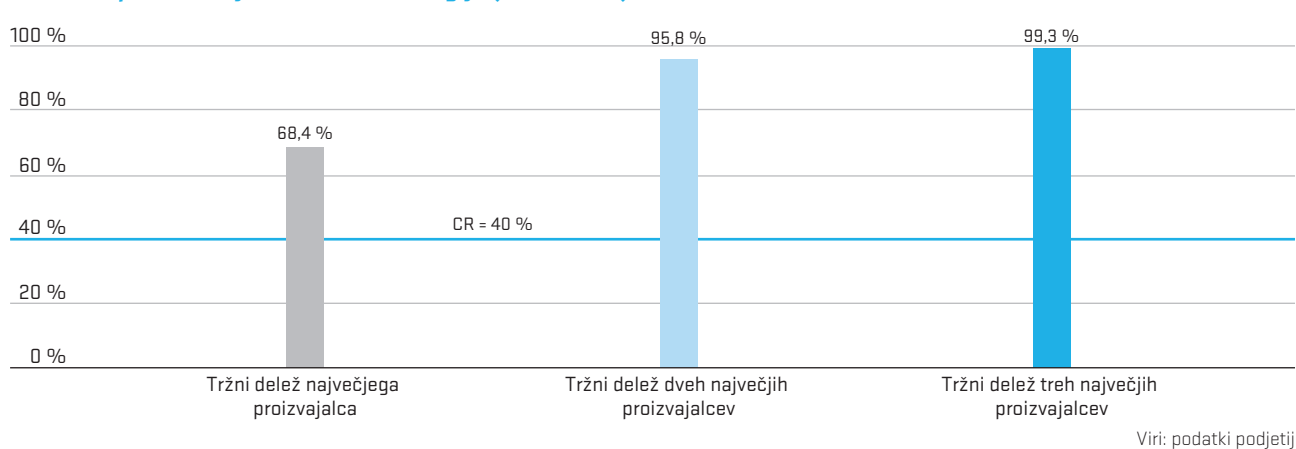
Slika 29 prikazuje kazalnike CR glede na inštalirano moč ter ločeno za vse proizvajalce v Sloveniji in za proizvajalce na prenosnem omrežju (upoštevano je 50 % inštalirane moči NEK).

Slika 29: Kumulativni deleži enega (CR_1), dveh (CR_2) in treh (CR_3) največjih proizvajalcev na trgu glede na inštalirano moč (50 % NEK)

Slika 30 prikazuje kazalnike CR glede na proizvedeno električno energijo (upoštevano je 50 % pridobljene energije iz NEK).

Slika 30: Kumulativni deleži enega (CR_1), dveh (CR_2) in treh (CR_3) največjih proizvajalcev na trgu glede na proizvodnjo električne energije (50 % NEK)

Zaradi lastniškega in operativnega preoblikovanja proizvodnih podjetij s ciljem oblikovanja dveh energetskih stebrov na veleprodajnem trgu glede na leto 2008 v tržni strukturi ne zaznavamo več bistvenih učinkov sprememb. HSE, katerega tržni delež kljub preoblikovanju še vedno močno presega 40 odstotkov (CR₁), ostaja tudi v letu 2009 prevladujoče podjetje. Delež dveh največjih proizvajalcev električne energije na prenosnem omrežju dosega že slabih 96 odstotkov (CR₂), delež treh največjih proizvajalcev električne energije na prenosnem omrežju (CR₃) pa presega 99 odstotkov. Gre torej za skrajno tesen oligopol, kar seveda odraža stanje na veleprodajnem trgu, na katerem imamo vzpostavljena le dva energetska stebra.

Herfindahl-Hirschmanov indeks (HHI) upošteva število vseh podjetij na trgu in njihovo relativno velikost. Podjetja z manjšim tržnim deležem imajo manjšo utež. Če je vrednost HHI manjša od 1000, kaže nizko koncentracijo, vrednost med 1000 in 1800 srednjo, nad 1800 pa visoko koncentracijo trga. Visoka koncentracija trga pomeni majhno število udeležencev trga z velikimi tržnimi deleži.

Indeksi HHI so izračunani na podlagi skupne inštalirane moči, inštalirane moči na prenosnem omrežju in na podlagi proizvedene električne energije ob upoštevanju 50 % proizvodnje NEK. Stanje prikazujeta tabeli 17 in 18.

Tabela 17: Indeks HHI glede na inštalirano moč proizvajalcev, ki so udeleženi na slovenskem trgu

Proizvajalec	HHI po inštalirani moči – skupaj RS	HHI po inštalirani moči – na prenosnem omrežju
HSE, d. o. o.	3.074	3.876
GEN-Energija, d. o. o.	842	1.062
TE-TOL, d. o. o.	15	19
Drugi manjši proizvajalci (na prenosnem omrežju)	0,5	0,6
Drugi manjši proizvajalci (na distribucijskem omrežju)	120	-
Skupaj v RS	4.052	-
- na prenosnem omrežju	-	4.958

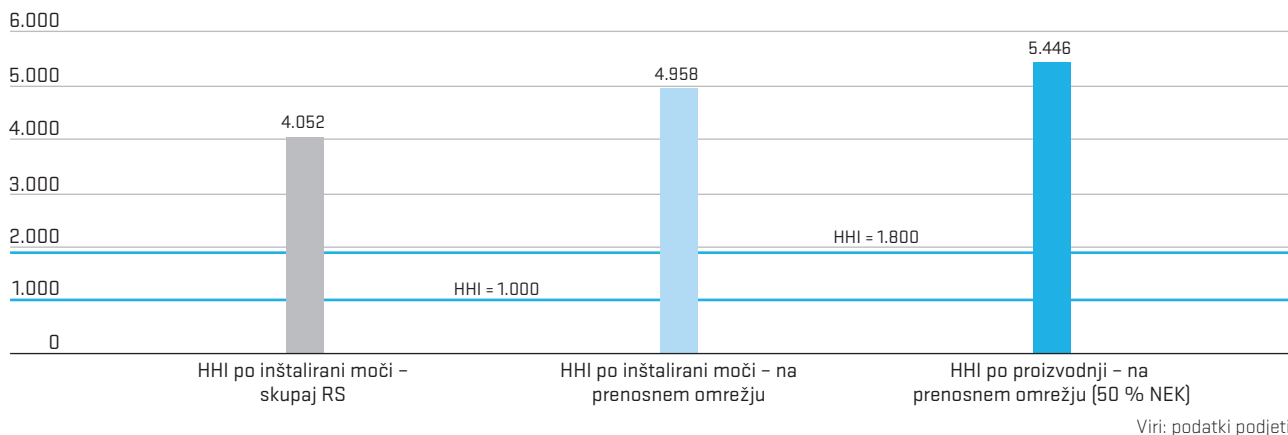
Viri: podatki podjetij

Tabela 18: Indeks HHI glede na proizvodnjo proizvajalcev na prenosnem omrežju

Proizvajalec	HHI po proizvodnji – na prenosnem omrežju (50 % NEK)
HSE, d. o. o.	4.684
GEN energija, d. o. o.	749
TE-TOL, d. o. o.	12
Drugi manjši proizvajalci	1
Skupaj	5.446

Viri: podatki podjetij

Indeksi HHI se v letu 2009 glede na leto 2008 niso bistveno spremenili. Še vedno močno presega zgornjo mejo srednje koncentracije (HHI = 1800) in kažejo na prevladujoč položaj proizvajalcev, združenih v HSE, d. o. o., pri proizvodnji električne energije in pri zagotavljanju večine sistemskih storitev. Glede na to, da GEN-Energija, d. o. o., razpolaga s celotnim slovenskim deležem proizvodnih zmogljivosti SEL, HESS, TEB in NEK in ker se bodo zmogljivosti HESS do leta 2015 predvidoma znatno povečale, tako da bodo predvidoma pokrivala 6 odstotkov skupne porabe električne energije v državi, lahko ocenimo, da se na tem področju počasi vzpostavlja šibka konkurenca.

Slika 31: Indeksi HHI proizvodnih podjetij električne energije

4.3.1.6 Zagotavljanje sistemskih storitev

Sistemske storitve so storitve, ki jih mora zagotavljati sistemski operater prenosnega omrežja, da zagotovi normalno obratovanje omrežja. Sistemske storitve na ravni slovenskega elektroenergetskega sistema zagotavlja Eles, na posameznih delih distribucijskega omrežja pa tudi SODO. Skladno s Sistemskimi obratovalnimi navodili za prenosno omrežje električne energije (Uradni list RS, št. 49/2007) Eles pri zagotavljanju sigurnega obratovanja elektroenergetskega sistema uporablja naslednje sistemske storitve:

- regulacijo frekvence in moči (primarno, sekundarno in terciarno),
- regulacijo napetosti,
- pokrivanje odstopanj dejanskih izmenjav regulacijskega območja od načrtovanih vrednosti,
- zagon agregata brez zunanjega napajanja,
- pokrivanje tehničnih izgub, ki nastanejo v prenosnem omrežju,
- razbremenjevanje omrežja.

Eles je dolžan agenciji vsako leto najkasneje do 31. avgusta predložiti obrazložen načrt potrebne obsega posameznih sistemskih storitev za naslednje leto. V načrtu za leto 2009 je predvidel naslednji obseg sistemskih storitev:

- rezerva za sekundarno regulacijo frekvence in moči: ± 80 MW,
- rezerva za sekundarno regulacijo frekvence in moči: 345 MW.

Ponudniki sistemskih storitev so praviloma proizvajalci električne energije oziroma v njihovem imenu trgovci. Le sistemsko storitev zagotavljanja rezerve za terciarno regulacijo lahko ponudijo tudi odjemalci električne energije, saj je to storitev mogoče izvajati tudi z zmanjšanjem odjema električne energije. Ponudniki sistemskih storitev primarne in sekundarne regulacije frekvence in moči, zagotavljanja napetostne regulacije in zagotavljanja zagona brez zunanjega napajanja so bila podjetja s proizvodnimi viri na območju Slovenije. Zagotavljanje terciarne regulacije frekvence in moči ter pokrivanja izgub v prenosnem omrežju so ponujali tudi ponudniki iz tujine. Večji odjemalci niso samostojno nastopali na razpisu za zagotavljanje rezerve za terciarno regulacijo, saj je bila ta rezerva vključena v ponudbe, ki so jih poslali njihovi dobavitelji, in so zajemale tako rezervo v proizvodnih objektih kot možnosti za začasno zmanjšanje odjema pri odjemalcih. Sistemske storitve razbremenjevanja omrežja s prerazporejanjem angažiranja proizvodnih virov Eles v letu 2009 ni izvajal.

Za zakup sistemskih storitev za leto 2009 sta bila uporabljena dva postopka. Prvi način je bil uporabljen za sistemske storitve, ki jih zagotavljajo domači ponudniki, drugi pa za tiste, ki jih zagotavljajo tuji. Za sistemske storitve, ki jih zagotavljajo domači ponudniki, je Eles objavil povpraševanje. To se je nanašalo na zagotavljanje rezerve za sekundarno regulacijo, 60 odstotkov potrebne rezerve za terciarno regulacijo (skupaj 200 MW), zagotavljanje regulacije napetosti in zagona brez prisotnosti zunanjega napajanja. Na podlagi potreb in prejetih ponudb je Eles z do-

mačimi dobavitelji sklenil pogodbe o zagotavljanju sistemskih storitev. Tuji ponudniki sistemskih storitev za zagotavljanje 40 odstotkov potrebne rezerve za terciarno regulacijo (skupaj 145 MW) pa so bili izbrani na dražbi.

Tabela 19 prikazuje končne rezultate nakupa rezervne moči za zagotavljanje sistemskih storitev v letu 2009.

Tabela 19: Količinski pregled zakupljene rezervne moči

Izbrani ponudnik	Terciarna rezerva (MW)	Sekundarna rezerva (MW)
HSE, d. o. o.	40	77
GEN energija, d. o. o.	160	-
TE-TOL, d. o. o.	-	3
EFT	145	-
Skupaj	340	80

Vir: Eles

4.3.1.7 Trgovanje na organiziranem trgu

Slovenski organizirani trg z električno energijo se v osnovi deli na veleprodajni in maloprodajni trg. Na veleprodajnem nastopajo proizvajalci, trgovci in dobavitelji električne energije, ki med sabo sklepajo zaprte pogodbe, pri katerih so količine in časovni potek dobave pogodbenih količin električne energije vnaprej določeni, cena pa ni odvisna od dejanske realizacije pogodb. Na veleprodajnem trgu udeleženci posle sklepajo bilateralno na t.i. OTC trgu ali na borzah v Sloveniji in v tujini. Na maloprodajnem trgu nastopajo dobavitelji in odjemalci, ki sklepajo odprte pogodbe, pri katerih količine dobavljene energije in časovni potek dobave niso vnaprej določeni. Odjemalci plačajo dobavljeno energijo na podlagi dejansko porabljene količine električne energije, merjene z ustreznimi števci.

Organizator slovenskega trga z električno energijo, družba Borzen, organizator trga z električno energijo, d. o. o., je po EZ zadolžena, da evidentira vse pogodbe, sklenjene na organiziranem trgu. Tako organizator trga evidentira vse pogodbeno dogovorjene obveznosti, v katerih se električna energija kupi ali proda v Sloveniji, oziroma se energija prenese prek regulacijskega območja. To zajema evidentiranje vseh pogodb, sklenjenih med člani bilančne sheme, vseh izvoznih in uvoznih zaprtih pogodb ter poslov, sklenjenih na borzi. Razen tega organizator trga v obliki obratovalnih napovedi proizvodnje in odjema evidentira tudi pogodbe med dobavitelji in odjemalci ter proizvajalci električne energije.

V letu 2009 je bilo skupaj evidentiranih 70.550 zaprtih pogodb, medtem ko je znašala skupna količina električne energije iz evidentiranih obratovalnih napovedi v okviru odprtih pogodb 55.755.621,90 MWh. V primerjavi s predhodnim letom je bilo število evidentiranih zaprtih pogodb in obratovalnih napovedi višje za 16,4 odstotke, skupna količina električne energije iz evidentiranih zaprtih pogodb in obratovalnih napovedi pa je bila višja za 4,2 odstotka.

4.3.1.7.1 Cene in obseg trgovanja na borzi električne energije

Dejavnost izvajanja borze z električno energijo v Republiki Sloveniji izvaja družba BSP, Regionalna energetska borza d. o. o., ki enako dejavnost izvaja tudi na območju Republike Srbije. Na dan 31. decembra 2009 je na borzi BSP sodelovalo 17 polnopravnih članov, ki so trgovali na slovenskem trgu z električno energijo.

Trgovci, ki trgujejo na borzi BSP, so lahko v letu 2009 trgovali v obliki avkcijskega ali sprotnega trgovanja. Pri avkcijskem trgovanju lahko trgovci do zaključka trgovanja vnašajo in preklicujejo svoje ponudbe, posli pa se sklepajo šele po zaključku trgovanja. Pri sprotnem trgovanju lahko trgovci vnašajo in preklicujejo svoje doslej nesprejete ponudbe, vidijo trenutne cene ter imajo vpogled v knjigo ponudb. Posli se sklepajo, kakor hitro za to obstajajo pogoji v obliki prekrivanja

ponudbe in povpraševanja. Avkcijsko in sprotno trgovanje je potekalo z naslednjimi produkti električne energije:

- pasovna energija (00.00 – 24.00),
- nočna energija (00.00 – 06.00 in 22.00 – 24.00; pri sprotnem trgovanju sta to dva ločena produkta),
- trapezna energija (06.00 – 22.00),
- urni produkti (za vsako uro med 00.00 in 24.00),
- evro trapezna energija (08.00 – 20.00),
- evro nočna energija (00.00 – 08.00 in 20.00 – 24.00; pri sprotnem trgovanju sta to dva ločena produkta).

Julija 2009 je borza BSP ponudila tudi možnost izvajanja kliringa transakcij, sklenjenih izven borze (tako imenovani OTC kliring).

Celotni obseg trgovanja je znašal 11.044 MWh. Ta količina je bila realizirana v skupaj 153 poslih, od katerih jih je bilo 59 sklenjenih za produkt pasovne energije, 49 za produkt nočne energije v obdobju od 00.00 do 06.00, 42 za evro trapezno energijo in 3 za produkt evro nočne energije za obdobje od 20.00 do 24.00. Povprečna cena za pasovno energijo je znašala 42,89 EUR/MWh, za evro trapezno energijo pa 46,85 EUR/MWh.

Od števila sklenjenih poslov s pasovno energijo je odvisen tudi slovenski borzni indeks C_{SL}OeX, ki je podrobneje opisan v poglavju o izravnavi odstopanj (4.3.2.4).

4.3.1.8 Stopnja integracije trga z električno energijo s sosednjimi državami

Slovenski trg z električno energijo je vpet med tri različne regionalne trge z zelo različnimi cenami energije. To so trgi Srednje vzhodne Evrope (Nemčija, Avstrija, Poljska, Češka, Slovaška in Madžarska), italijanski trg in trg Jugovzhodne Evrope. Na vseh omenjenih trgih so se v letu 2009 čutile posledice gospodarske krize, ki je predvsem zaradi zmanjševanja gospodarskih aktivnosti pripeljala do zmanjšanja odjema električne energije. Zmanjšanje odjema električne energije je bilo bolj izrazito na območju Vzhodne in Jugovzhodne Evrope, kar je povzročilo večjo razliko med cenami na tem območju in ceno na italijanskem trgu, ki je ostala relativno visoka. Zaradi tega je prihajalo do velikega obsega trgovanja med temi tremi regijami, kar je povzročilo tudi večji obseg tranzitov električne energije prek slovenskega prenosnega omrežja.

Na slovenskem trgu z električno energijo nastopajo tako trgovci, ki električno energijo dobavljajo slovenskim končnim odjemalcem, kot tudi trgovci, ki zgolj kupujejo električno energijo in jo prodajajo drugim trgovcem oz. dobaviteljem. Večina v Sloveniji delujočih trgovcev je trgovala tudi na sosednjih trgih. Manjkajoče količine za Slovenijo potrebne električne energije so kupovali na trgih Srednje vzhodne Evrope, v primeru občasnih presežkov pa tudi na trgih Jugovzhodne Evrope. Energijo so v okviru omejenih razpoložljivih ČPZ izvažali tudi na italijanski trg, ko so bile cene na nemško-avstrijskem trgu visoke, pa še na to območje.

Celoten izvoz iz Slovenije je leta 2009 znašal 10.865 GWh električne energije. V celotnem izvozu je zajet tudi izvoz polovice električne energije, ki jo je proizvedla jedrska elektrarna v Krškem in ki po meddržavni pogodbi pripada Republiki Hrvaški. Dejanski izvoz električne energije je znašal 8139 GWh. V istem obdobju je Slovenija uvozila skupaj 7780 GWh električne energije. Iz navedenih podatkov je razvidno, da je Slovenija v letu 2009 bruto izvozila 359 GWh električne energije, kar je bistveno razlika glede na leto prej, ko je morala Slovenija na letni ravni uvoziti 1385 GWh električne energije, kar je 11,0 odstotka celotne slovenske porabe električne energije.

Cene električne energije na slovenskem veleprodajnem trgu so v letu 2009 veliki meri sledile cenam, doseženim na nemški borzi EEX, med drugim tudi zato, ker v drugih državah v regiji ni likvidne borze z električno energijo, razen v Italiji, kjer pa so cene bistveno višje kot v Sloveniji.

Agencija je sodelovala pri delu v treh regijah - Srednja vzhodna Evropa, Srednja južna Evropa in Jugovzhodna Evropa.

V regiji Srednja vzhodna Evropa so v letu 2009 potekale intenzivne priprave na začetek delovanja nove regionalne dražbene hiše v nemškem Freisingu. Dražbena hiša je sicer bila usta-

novljena že leta 2008, vendar še ni začela opravljati svojega osnovnega poslanstva, to je določanja in dodeljevanja vseh ČPZ v regiji z uporabo nove metode, ki bo temeljila na oceni dejanskih pretokov moči v elementih elektroenergetskega sistema. Sedaj uporabljena metoda temelji na tako imenovanih vrednostih NTC (neto prenosna zmogljivost), ki jih sosednja sistemska operaterja prenosnih omrežij sporazumno določita za posamezne meje. Pri prenosnih transakcijah, v katerih so udeležena prenosna omrežja treh ali več sistemskih operaterjev, pa se uporabi tako imenovana pogodbeno pot, ki je lahko zelo drugačna od dejanskega toka energije po omrežju. V letu 2010 je bil na ravni regije sprejet sklep, da naj bi dražbena hiša v Freisingu začela delovati 10. marca 2010. V ta namen so potekale intenzivne priprave, v katerih so poleg dražbene hiše sodelovali še vsi sistemski operaterji in regulatorji. Za seznanitev trgovcev z novim načinom delovanja je dražbena hiša organizirala tudi delavnice za trgovce z električno energijo. V obdobju od 1. oktobra do 6. novembra je bila opravljena tudi javna obravnava predvidenih dražbenih pravil, ki naj bi v regiji začela veljati 10. marca 2010.

V regiji Srednja južna Evropa je bila večina dela v letu 2009 namenjena načinu izvedbe skupnega načina dodeljevanja ČPZ, saj veljavni način ni skladen z evropsko zakonodajo (uredbo 1228/2003 in njenimi prilogami). V obravnavi so bili trije predlogi. Po prvem bi podobno kot v regiji Srednja vzhodna Evropa vsi sistemski operaterji prenosnega omrežja ustanovili skupno dražbeno hišo, po drugem bi eden izmed sistemskih operaterjev iz regije opravljal funkcijo skupne dražbene hiše, po tretjem pa bi vzpostavili zgolj skupno dražbeno platformo (internetno stran), prek katere bi lahko trgovci na enem mestu sodelovali na vseh dražbah v regiji. Ker predstavniki regulatorjev in sistemskih operaterjev iz regije niso uspeli doseči sporazuma o načinu izvajanja skupnih dražb, je ob posredovanju Evropske komisije prišlo do soglasja, da naj bi v letu 2010 dražbe izvajali še na star način, to je bilateralno na vsaki meji, od leta 2011 pa naj bi nalogo dražbene hiše za celotno regijo prevzela francoska dražbena hiša CASC. Težava v tej regiji je tudi dejstvo, da se v njenem središču nahaja Švica, ki ni članica EU, igra pa ključno vlogo pri tranzitu električne energije iz severa proti Italiji. V letu 2009 so se pojavljale močne težnje po spremembi meja regije tako, da bi le južna švicarska meja (z Italijo) ostala v tej regiji, medtem ko naj bi vse preostale tri švicarske meje (s Francijo, z Avstrijo in z Nemčijo) prešle v druge regije. Rešitev te težave bo možna prav s postopno združitvijo z regijo Srednja zahodna Evropa, v kateri deluje tudi dražbena hiša CASC.

Leta 2009 so se začele odvijati tudi dejavnosti za vzpostavitev spojitve trgov Slovenije in Italije. Po spojitvi se bodo čezmejne prenosne zmogljivosti za dan naprej namesto na dosedanjih eksplicitnih dražbah dodeljevale implicitno, to je s hkratnim nakupom energije in dodelitvijo ustrezne prenosne zmogljivosti. Pobudo za to sta s podpisom deklaracije podprla tudi zunanja ministra obeh držav. Ustanovljena je bila posebna delovna skupina, ki ji predsedujeta predstavnika regulatorjev obeh držav, v njej pa sodelujejo še oba sistemska operaterja prenosnih omrežij, obe borzi z električno energijo, slovenski organizator trga in obe pristojni ministri. Predvideno je, da bo spojitve trga zaživela v zadnji četrtini leta 2010.

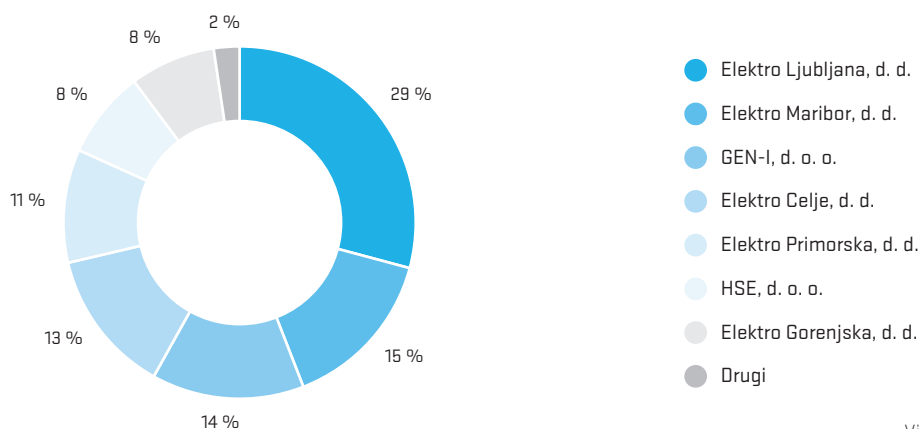
V tako imenovani osmi regiji (Jugovzhodna Evropa) so v letu 2009 potekale podobne dejavnosti kot v regijah CEE in CSE. Tudi tam potekajo intenzivne priprave na ustanovitev skupne dražbene hiše. Ker večino te regije sestavljajo države podpisnice pogodbe o Energetski skupnosti, v katerih se je liberalizacija trga z električno energijo začela kasneje kot v državah EU in še vedno poteka, se ta regija v precejšnji meri razlikuje od ostalih. Precejšnja ovira na poti do napredka v tej regiji so tudi nerešena politična vprašanja med posameznimi državami in območji v regiji.

4.3.2 Dobava in maloprodajni trg

4.3.2.1 Dobavitelji na maloprodajnem trgu

Na maloprodajnem trgu je bilo dejavnih 17 aktivnih dobaviteljev električne energije, ki so na podlagi pogodb dobavljali električno energijo 7 odjemalcem, priključenim na prenosno omrežje, in 913.754 odjemalcem, priključenih na distribucijsko omrežje.

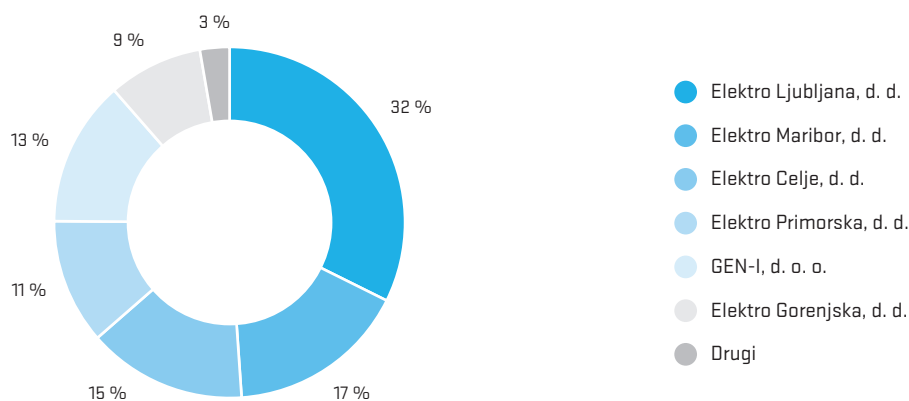
Slika 32: Tržni deleži dobaviteljev električne energije ob koncu leta 2009

Viri: podatki podjetij

Odjemalcem v Sloveniji je bilo dobavljeno 11,2 TWh električne energije. Največji tržni delež v prodaji električne energije je imelo podjetje Elektro Ljubljana, d. d., ki je glede na leto 2008 svoj tržni delež povečalo za 2 odstotka. Sledi mu podjetje Elektro Maribor d. d., z enakim tržnim deležem kot v letu 2008. Podjetju GEN-I, d. o. o., se je v letu 2009 tržni delež povečal za 6 odstotkov. Podjetja Elektro Celje, d. d., Elektro Primorska, d. d., in Elektro Gorenjska, d. d., so svoj tržni delež ohranila v približno enakih odstotnih točkah glede na predhodno leto. HSE, d. o. o., beleži 9-odstotni padec tržnega deleža.

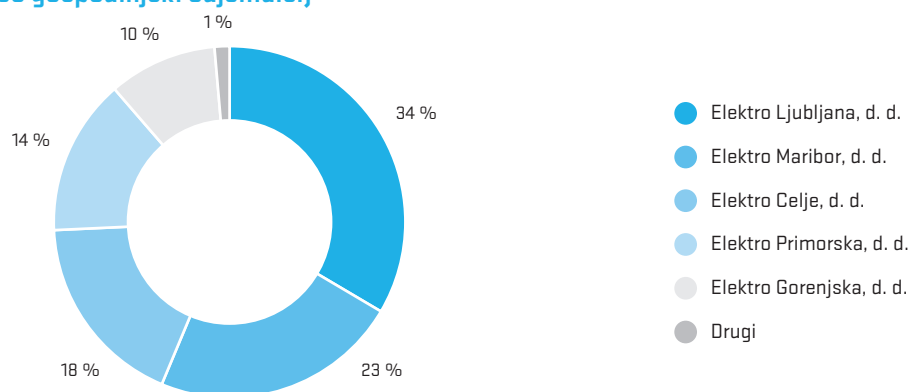
Slika 33: Tržni deleži dobaviteljev električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju ob koncu leta 2009

Viri: podatki podjetij

Največji tržni delež dobaviteljev električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju je v letu 2009 znova imelo podjetje Elektro Ljubljana, d. d., s slabim tretjinskim deležem. Sicer so vsa distribucijska podjetja ohranila približno enake tržne deleže, kot so jih imela v letu 2008. Podjetje GEN-I, d. o. o., je v letu 2009 svoj tržni delež povečalo za tri odstotne točke.

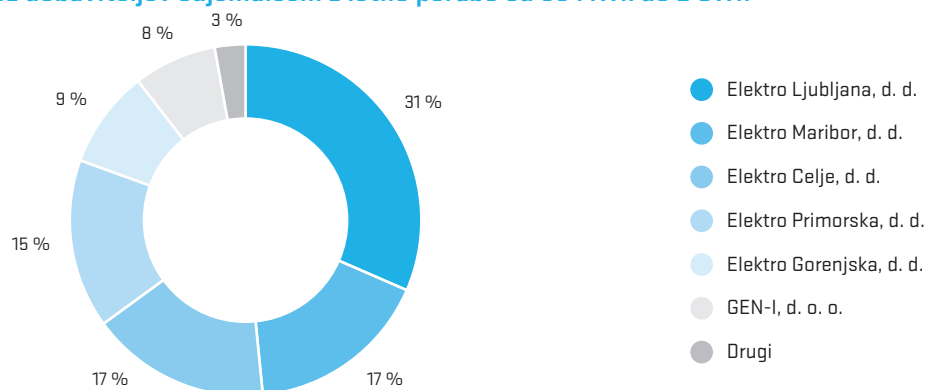
Slika 34: Tržni delež dobaviteljev odjemalcem z letno porabo do 50 MWh (vključeni so gospodinjiski odjemalci)

Viri: podatki podjetij

Na sliki 34 je prikazan tržni delež dobaviteljev odjemalcem z letno porabo do 50 MWh, na prvem mestu je podjetje Elektro Ljubljana, d. d., sledijo pa mu ostala distribucijska podjetja. Ta skupaj tvorijo skoraj cel tržni delež, v katerem večino tvorijo gospodinjiski odjemalci.

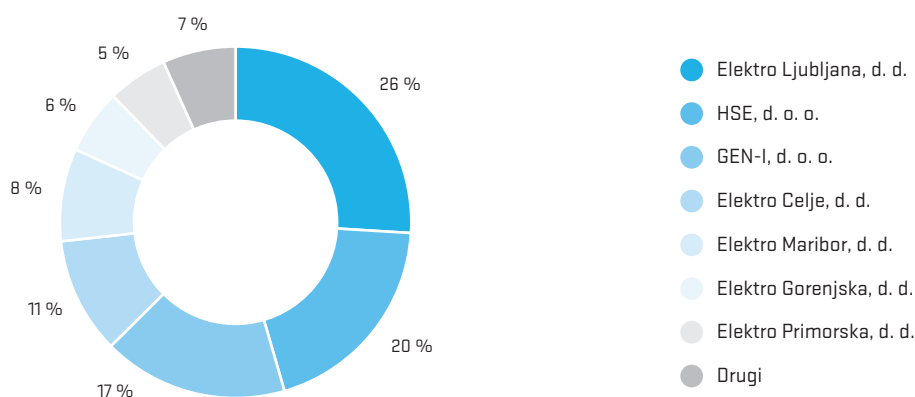
Slika 35: Tržni delež dobaviteljev odjemalcem z letno porabo od 50 MWh do 2 GWh

Viri: podatki podjetij

V segmentu odjemalcev z letno porabo od 50 MWh do 2 GWh se za razliko od skupine odjemalcev z letno porabo do 50 MWh med dobavitelji z opaznejšim tržnim deležem pojavi podjetje GEN-I, d. o. o., kar kaže na to, da ima to podjetje v svoji skupini nekoliko večji delež poslovnih odjemalcev.

Slika 36: Tržni delež dobaviteljev odjemalcem z letno porabo nad 2 GWh

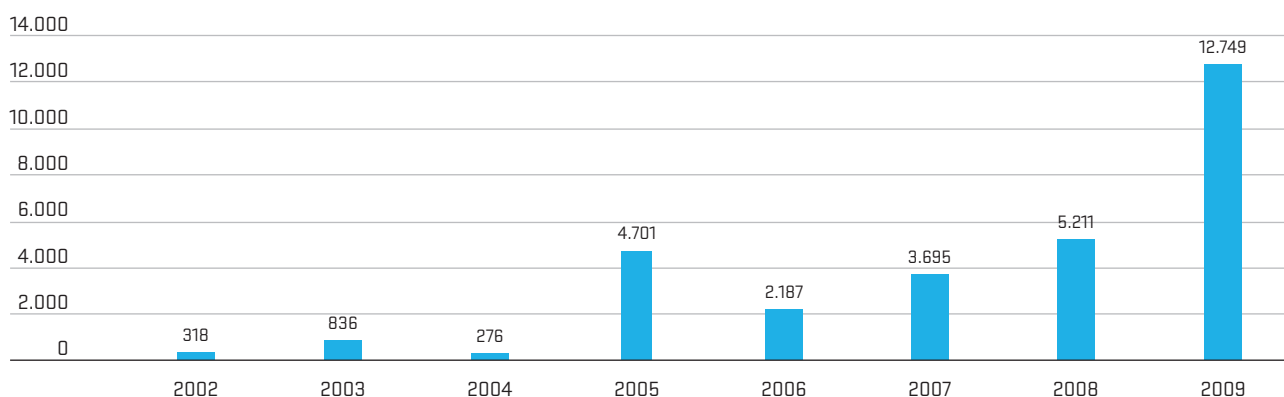

Viri: podatki podjetij

Pri dobavi električne energije odjemalcem z največjo porabo je na vrhu tržnih deležev prišlo do spremembe. Največji tržni delež ima podjetje Elektro Ljubljana, d. d., ki mu sledi podjetje HSE, d. o. o., s petinskim deležem (podjetje je v letu 2008 obvladovalo največji tržni delež s skoraj tretjinskim deležem). Opazen je premik na tretje mesto, ki ga zaseda podjetje GEN-I, d. o. o., temu pa sledijo preostala distribucijska podjetja z manjšimi tržnimi deleži.

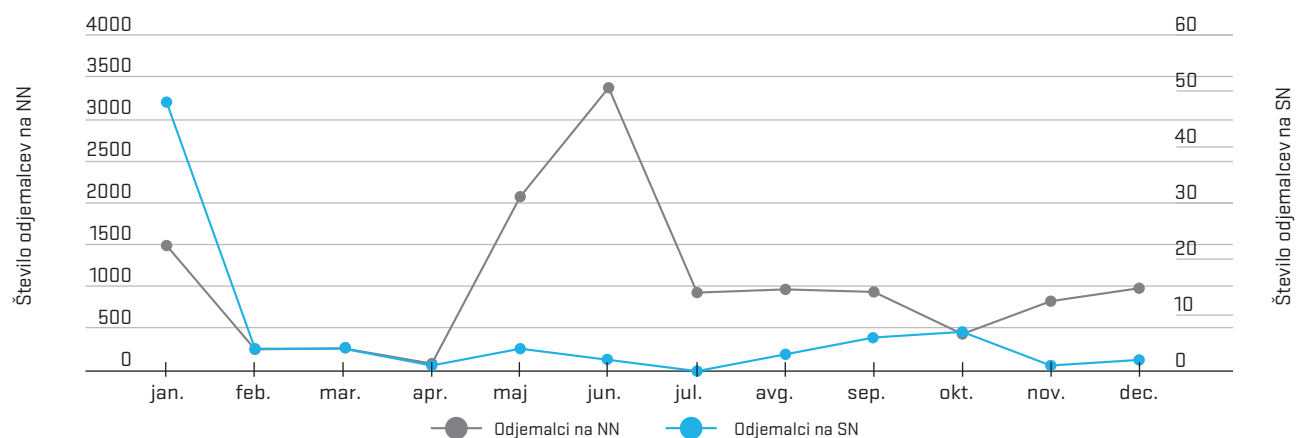
Dobavitelja je zamenjalo 12.749 odjemalcev, kar je največje število zamenjav od odprtja slovenskega trga z električno energijo (v letu 2008 je bilo zamenjav 5211).

Slika 37: Število zamenjav dobavitelja v obdobju 2002–2009

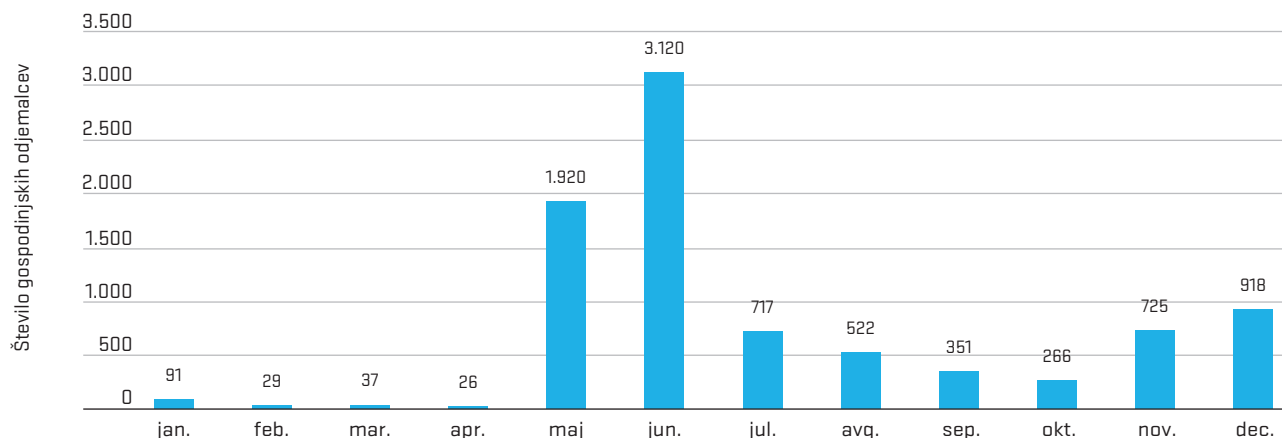
Vira: sistemska operaterja

Slika 38: Dinamika zamenjav dobavitelja v letu 2009 glede na tip odjemalca

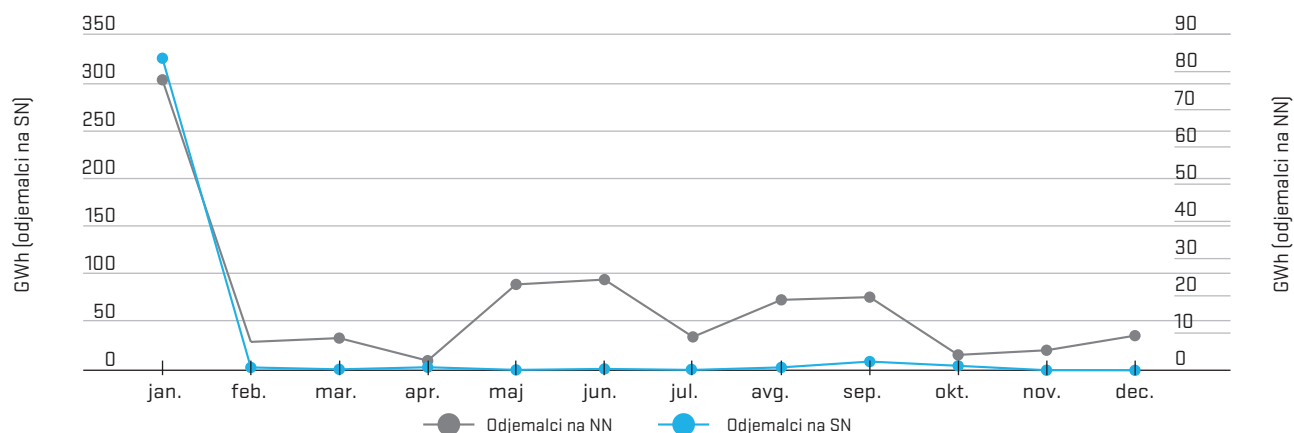
Vira: sistemska operaterja

Večina SN odjemalcev se je za zamenjavo dobavitelja odločila na začetku leta, ker ob koncu leta običajno tudi potečejo pogodbe o dobavi. Delež zamenjav SN odjemalcev je v začetku leta 2009 tako bil nekajkrat večji kot v preostanku leta. Najštevilčnejšo zamenjavo dobavitelja odjemalcev na NN nivoju beležimo v sredini leta 2009 (od maja do septembra).

Slika 39: Dinamika zamenjav dobavitelja glede na število gospodinjstev odjemalcev

Vira: sistemska operaterja

Število zamenjav dobavitelja se je po posameznih mesecih spreminjalo, kar lahko pripišemo aktualnemu dogajanju na trgu oziroma spremembam cen in oglaševanju podjetij za dobavo električne energije. Tako so se v gospodinjstevnem sektorju za zamenjavo dobavitelja gospodinjstva odločala predvsem v maju in juniju. Skupna rast števila zamenjav v primerjavi s preteklimi leti je zelo vzpodbudna.

Slika 40: Dinamika zamenjav dobavitelja leta 2008 glede na količino energije

Vira: sistemska operaterja

4.3.2.2 Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu

Tržne deleže dobaviteljev na maloprodajnem trgu odjemalcev, ki so priključeni na distribucijskih omrežjih, prikazuje tabela 20.

Tabela 20: Tržni deleži dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju

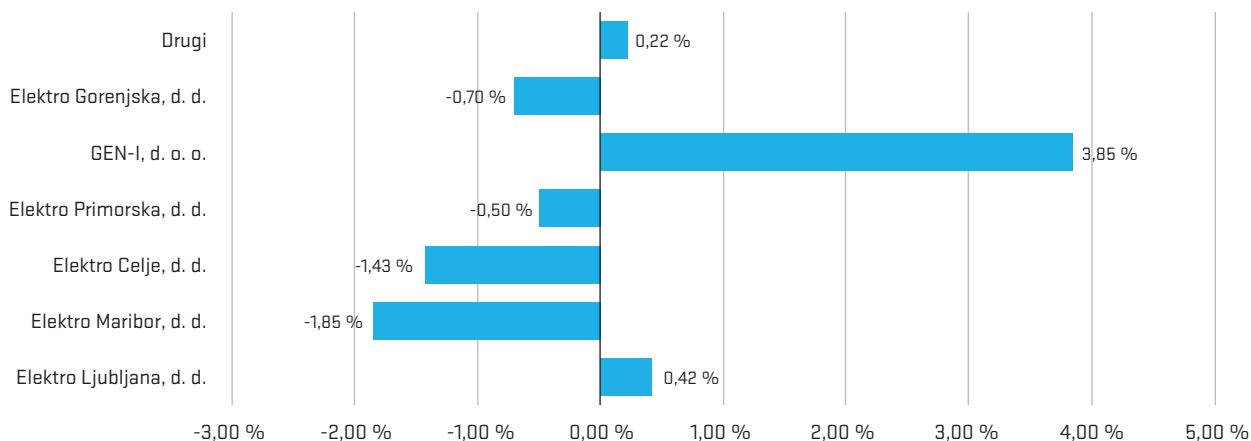
Dobavitelj	Dobavljena energija (GWh)	Tržni deleži	HHI
Elektro Ljubljana, d. d.	3.277,6	32,3 %	1.046
Elektro Maribor, d. d.	1.678,7	16,6 %	274
Elektro Celje, d. d.	1.487,1	14,7 %	215
Elektro Primorska, d. d.	1.169,9	11,5 %	133
GEN-I, d. o. o.	1.363,1	13,4 %	181
Elektro Gorenjska, d. d.	882,8	8,7 %	76
Drugi	275,6	2,7 %	7
Skupaj	10.134,9	100 %	1.933

Viri: podatki podjetij, agencija

Tudi v letu 2009 nobeno od podjetij na tem trgu ni imelo prevladujočega položaja, saj njihovi tržni deleži ne presegajo 40 odstotkov. Kljub razpršenosti oskrbe je koncentracija še vedno visoka, saj vrednost indeksa HHI presega vrednost 1800. Prav tako je razvidno, da je tržni delež dobavitelja Elektro Ljubljana relativno velik, njegov indeks HHI že presega zgornjo mejo nizke koncentracije. S stališča lastništva pa je stopnja koncentracije veliko večja, saj so podjetja v večinski državni lasti.

V letu 2009 je svoj tržni delež odjemalcem na distribucijskem omrežju znova povečal dobavitelj GEN-I, d. o. o., največjo izgubo tržnega deleža pa izkazuje dobavitelj Elektro Maribor, d. d., kot prikazuje slika 41:

Slika 41: Sprememba tržnih deležev dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju glede na leto 2008

Vir: agencija

V tabeli 21 je predstavljen celoten maloprodajni trg, v katerega se vključuje še trg večjih upravičenih odjemalcev, priključenih na prenosno omrežje:

Tabela 21: Tržni deleži dobaviteljev vsem odjemalcem

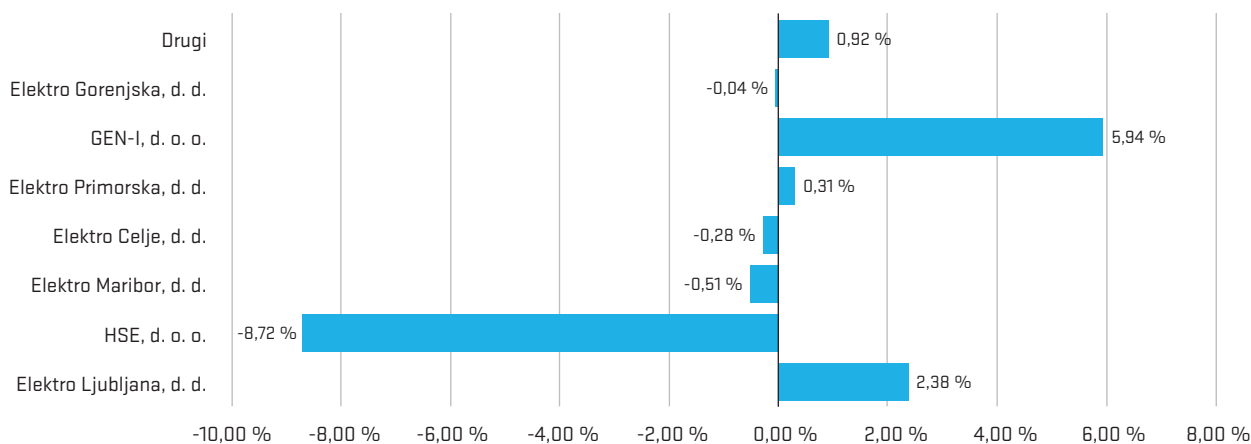
Dobavitelj	Dobavljena energija (GWh)	Tržni deleži	HHI
Elektro Ljubljana, d. d.	3.277,6	29,2 %	851
Elektro Maribor, d. d.	1.678,7	14,9 %	223
GEN-I, d. o. o.	1.573,3	14,0 %	196
Elektro Celje, d. d.	1.487,1	13,2 %	175
Elektro Primorska, d. d.	1.169,9	10,4 %	108
HSE, d. o. o.	903,9	8,0 %	65
Elektro Gorenjska, d. d.	882,8	7,9 %	62
Drugi	264,9	2,4 %	6
Skupaj	11.238,3	100 %	1.685

Viri: podatki podjetij

Pogled na celoten segment trga, ki vključuje tudi odjemalce na prenosnem omrežju, pa izkazuje nekoliko povečanje tržne koncentracije glede na leto 2008 in je srednje stopnje, saj je skupni indeks HHI pod zgornjo mejo 1800.

Iz slike 42 je razvidno, da je v letu 2009 največji tržni delež pridobil dobavitelj GEN-I, d. o. o., največjo izgubo tržnega deleža pa izkazuje HSE, d. o. o. Vzrok za to izgubo tržnega deleža se skriva v gospodarski recesiji, kar se v letu 2009 pozna v manjši porabi električne energije pri večjih odjemalcih. Ravno ta sektor ima za svojega dobavitelja električne energije prav podjetje HSE, d. o. o. Podjetje GEN-I, d. o. o., pa je svoj tržni delež nekoliko okrepilo tudi zaradi menjav dobavitelja.

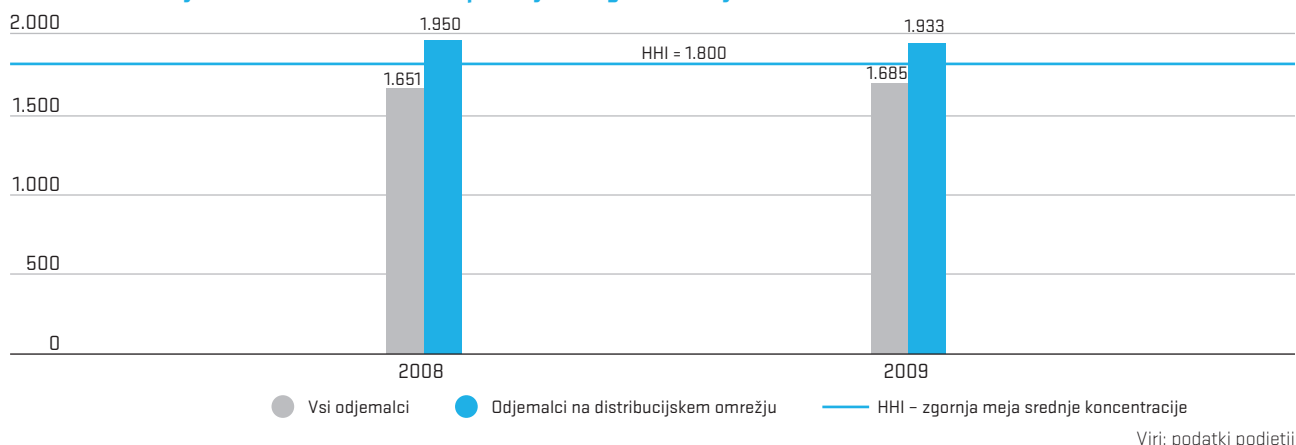
Slika 42: Sprememba tržnih deležev dobaviteljev vsem odjemalcem glede na leto 2008

Vir: agencija

Indeksi HHI so se na tržnem deležu dobaviteljev vsem odjemalcem v primerjavi z indeksi v letu 2008 nekoliko povečali. Na drugi strani pa so se indeksi HHI na tržnem deležu dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju zmanjšali, kar kaže tudi slika 43.

Slika 43: Gibanje indeksov HHI na maloprodajnih trgih v zadnjih dveh letih

4.3.2.3 Cene električne energije

4.3.2.3.1 Cene električne energije za industrijske odjemalce

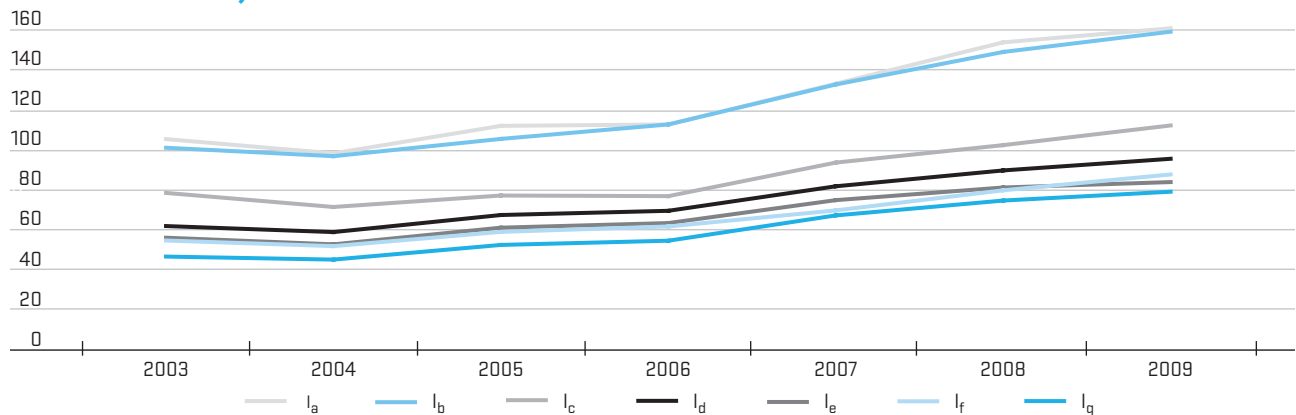
Dobava električne energije se izvaja na podlagi pogodbenih razmerij z dobavitelji. Cena je odvisna od napovedane količinske porabe in časovne dinamike porabe odjemalca ter tržnih razmer na veleprodajnem trgu.

Gibanje cen električne energije za značilne industrijske odjemalce v Sloveniji v obdobju 2003–2009 kaže na zvišanje cen pri vseh odjemalcih.

Standardna porabniška skupina:

- I_a – letna poraba 30 MWh, moč 30 kW
- I_b – letna poraba 50 MWh, moč 50 kW
- I_c – letna poraba 160 MWh, moč 100 kW
- I_d – letna poraba 1250 MWh, moč 500 kW
- I_e – letna poraba 2000 MWh, moč 500 kW
- I_f – letna poraba 10000 MWh, moč 2500 kW
- I_g – letna poraba 24000 MWh, moč 4000 kW

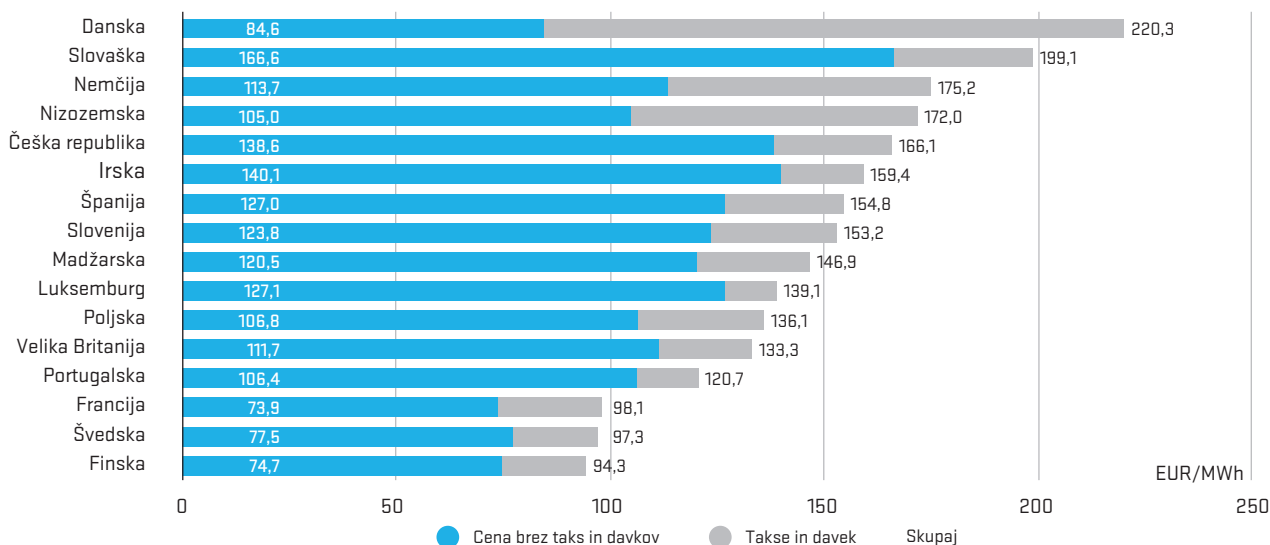
Slika 44: Gibanje cen električne energije za značilne industrijske odjemalce v Sloveniji (po stari metodologiji Eurostata)

Vir: SURS

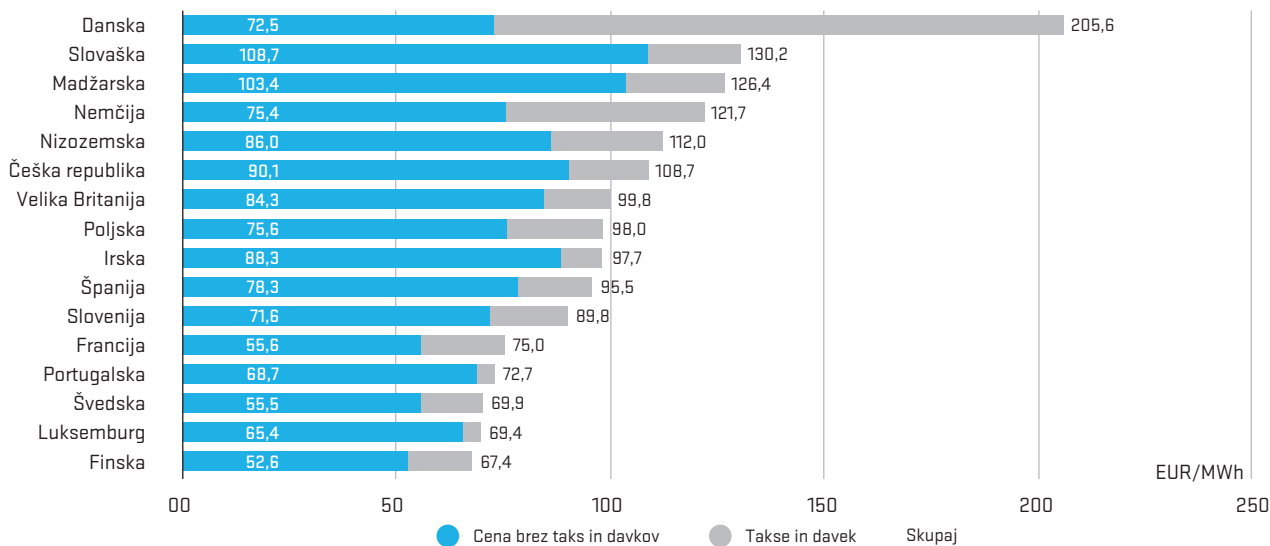
V nadaljevanju je prikazana primerjava cen električne energije v nekaterih državah evropske skupnosti za drugo polovico leta 2009 za dva značilna odjemalca v industriji, izbrana po novi metodologiji Eurostat. Prikazane so končne cene električne energije, v katerih je za Slovenijo vključena cena za energijo, cena za uporabo elektroenergetskih omrežij, trošarina, prispevki in davek na dodano vrednost.

Slika 45: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo od 20 do 500 MWh v državah EU in v Sloveniji za drugo polovico leta 2009

Vir: Eurostat

Slika 46: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo od 20 do 70 GWh v državah EU in v Sloveniji za drugo polovico leta 2009

Vir: Eurostat

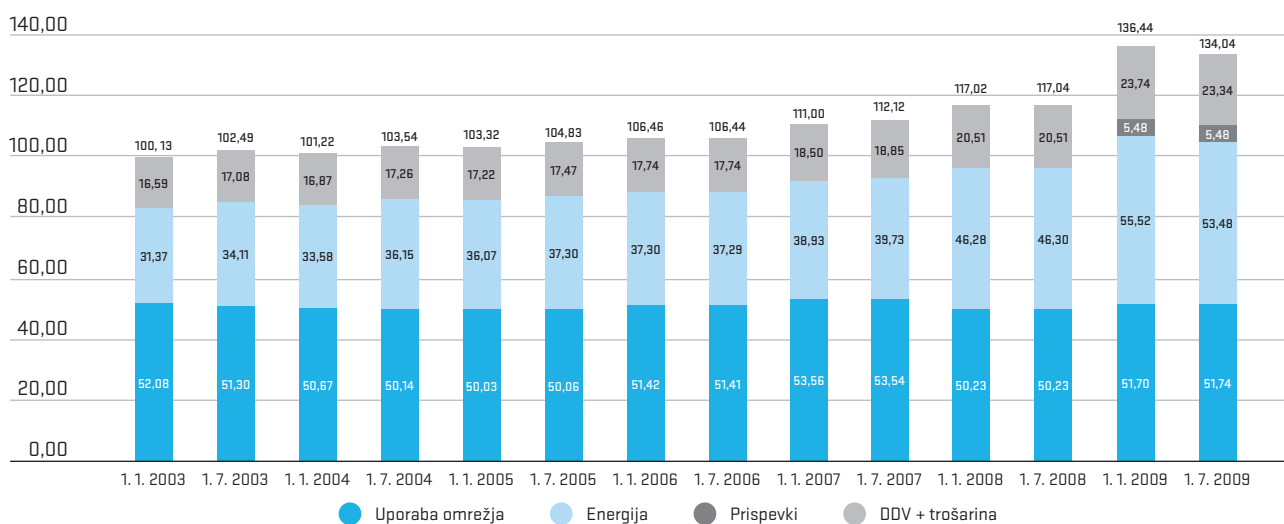
4.3.2.3.2 Cene električne energije za gospodinjske odjemalce

Gospodinjski odjemalci v Sloveniji lahko prosto izbirajo svojega dobavitelja električne energije. Električno energijo dobavitelji ponujajo v obliki različnih paketov, ki upoštevajo količino porabe, obliko porabe in ali gre za energijo, pridobljeno iz obnovljivih virov. V ponujenem paketu je poleg cene za električno energijo zajeta še:

- cena za uporabo elektroenergetskih omrežij,
- prispevkov za zagotavljanje podpor proizvodnji iz DVE, OVE in SPTe,
- trošarina na električno energijo in
- davek na dodano vrednost.

Cena električne energije za gospodinjske odjemalce se je v letu 2009 med dobavitelji razlikovala bolj kot leta 2008, kar je številne gospodinjske odjemalce spodbujalo k menjavi dobavitelja.

Slika 47: Gibanje končne cene električne energije za značilnega gospodinjskega odjemalca (D_C – 3500 kWh na leto) v EUR/MWh

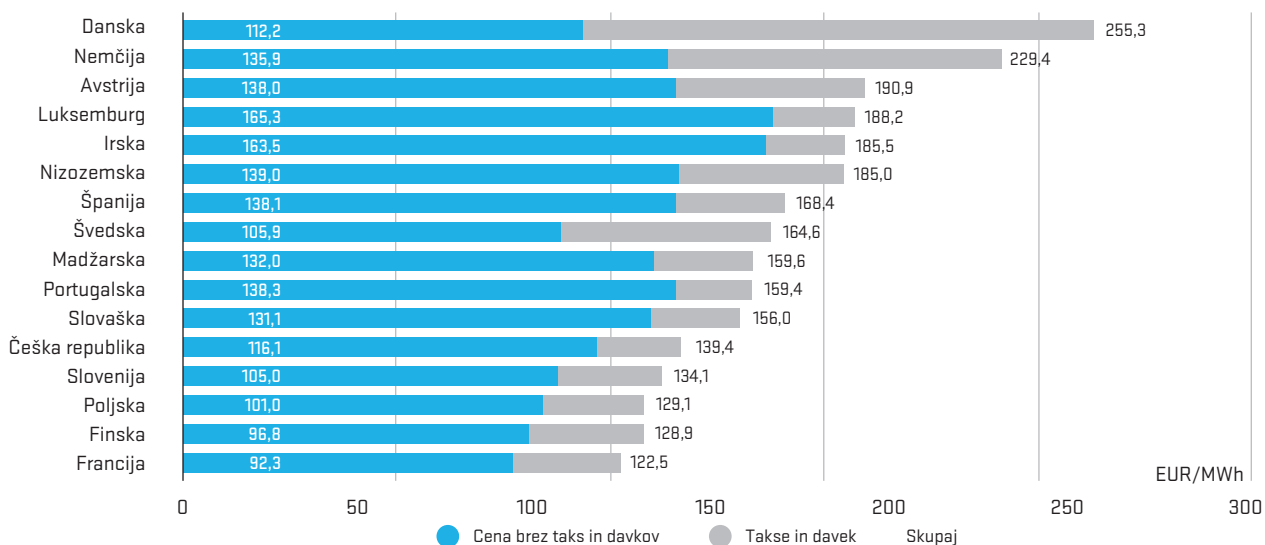

Vir: agencija

Končna cena električne energije za značilnega gospodinjskega odjemalca D_C se je od leta 2003 pa do konca leta 2008 zviševala s povprečno letno stopnjo rasti 3,1 odstotka, medtem ko je bila cena za uporabo omrežja ves čas relativno stabilna in se je gibala za značilnega odjemalca D_C okoli 51 EUR/MWh. Do 1. julija 2007, do odprtja trga z električno energijo za vse odjemalce, je ceno električne energije gospodinjskim odjemalcem določala vlada. V tem času prodajna cena električne energije, v katero je bila vključena tudi cena za uporabo omrežij, dobaviteljem ni v celoti pokrila nabavne cene energije na veleprodajnem trgu. Zato se je cena energije gospodinjskim odjemalcem po odprtju trga za vse odjemalce v primerjavi s ceno v letu 2007 zvišala za okoli 19 odstotkov. V letu 2009 se je cena energije zaradi manjšega povpraševanja na trgih z energijo zaradi gospodarske krize nekoliko znižala.

V nadaljevanju je prikazana primerjava cen električne energije v nekaterih državah evropske skupnosti za drugo polovico leta 2009 za značilnega gospodinjskega odjemalca, izbranega po novi metodologiji Eurostat. Prikazane so končne cene električne energije, v katere je vključena cena za uporabo elektroenergetskih omrežij, trošarina, prispevki in davek na dodano vrednost. Cena električne energije v Sloveniji je bila še vedno nižja od povprečja v državah evropske skupnosti.

Slika 48: Primerjava skupne cene električne energije za gospodinjstva z letno porabo od 2500 do 5000 kWh v državah EU in v Sloveniji za drugo polovico leta 2009

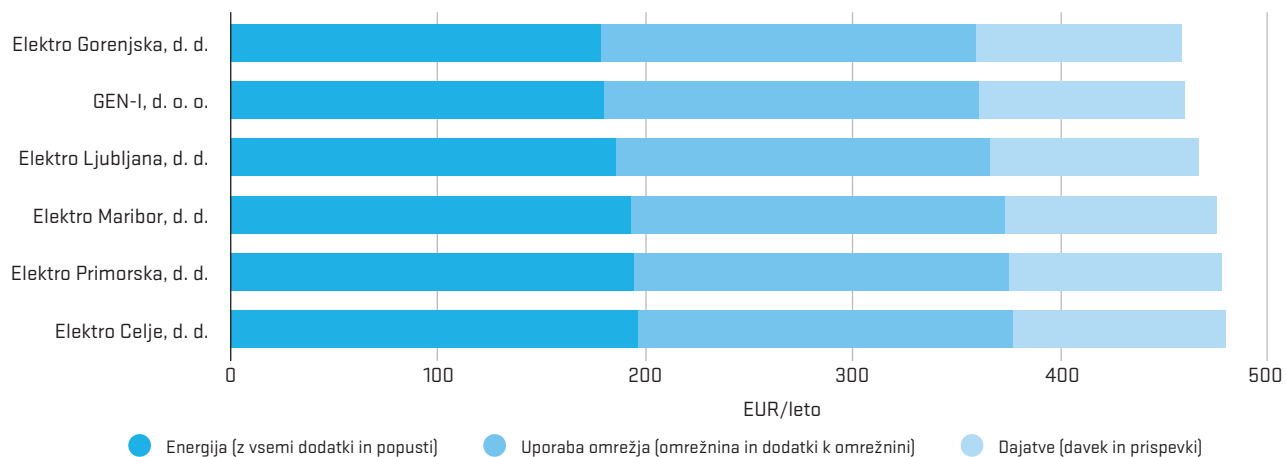
Vir: Eurostat

4.3.2.3 Primerjalnik ponudb

Sočasno ob odprtju trga z električno energijo za gospodinjstva je agencija na svojih spletnih straneh objavila spletno aplikacija "Primerjalnik ponudb", s katerim je možno opraviti izračune cene posameznih elementov, ki sestavljajo skupni znesek električne energije (energija, omrežnina, prispevki, trošarina, davek). S Primerjalnikom ponudb se lahko izvajajo analize na mesečnem ali letnem nivoju. Dobljeni rezultati se izračunajo na podlagi vnosa vhodnih parametrov (poraba električne energije, priključna moč, izbira mesečnega ali letnega izračun ipd.) ter na podlagi ponudb, ki so jih v bazo Primerjalnika ponudb vnesli dobavitelji električne energije. Rezultati so prikazani tako v numerični kot tudi primerjalni analizi (ko je na izbiro več rezultatov).

S to spletno aplikacijo želi agencija uporabnikom pregledno predstaviti maloprodajne cene (omrežnina, energija, prispevki in druge dajatve) na trgu z električno energijo. Namen agencije je osveščanje in obveščanje uporabnikov o ponudbi in dobavi električne energije. Številčna in pestra ponudba različnih "naročniških paketov" električne energije dela trg konkurenčnejši, kar se pozna tudi v povečanem številu zamenjav dobavitelja električne energije.

Slika 49: Primerjava ponudb končnega zneska za dobavljeno energijo za porabniško skupino D_c (december 2009)

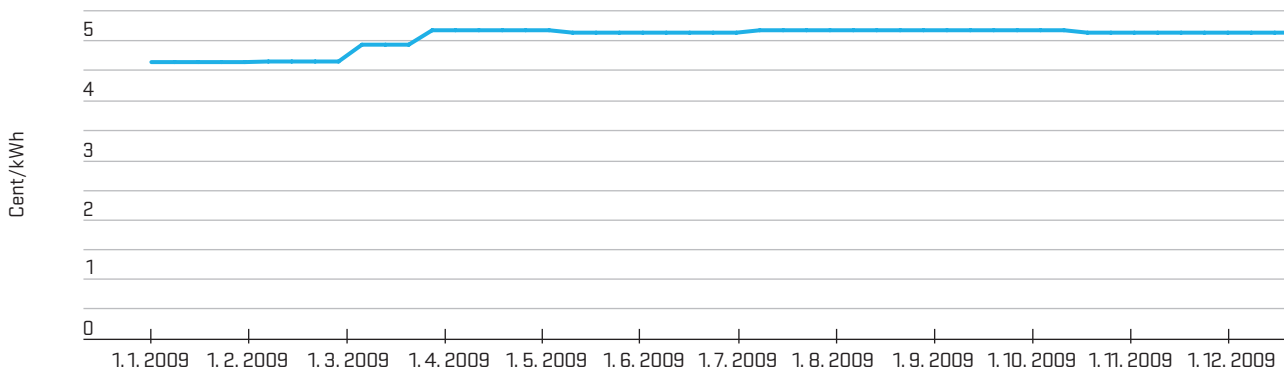

Vir: agencija

Iz baze spletne aplikacije Primerjalnik ponudb se črpajo podatki za mesečna poročila o cenah električne energije, ki jih agencija objavlja na svojih spletnih straneh. Poročila vsebujejo grafično in/ali analitično predstavitev različnih analiz za standardne porabniške skupine (D_a , D_b , D_c , D_d in D_e):

- končni znesek dobavljene električne energije,
- cena za električno energijo po dobaviteljih in
- maloprodajni indeks cen (MPI), ki je najnižja cena električne energije vseh veljavnih ponudb v določenem obdobju.

Slika 50: Maloprodajni indeks cen (MPI) za porabniško skupino D_c v letu 2009

Vir: agencija

Standardna porabniška skupina D_c je opredeljena z naslednjimi parametri:

- priključna moč 7 kW s porabo električne energije 3500 kWh/leto (od tega v manjši tarifi 1300 kWh),
- porabniki: luči, televizijski in radijski sprejemniki, hladilniki, mali gospodinjski aparati, pralni in pomivalni stroji, grelniki.

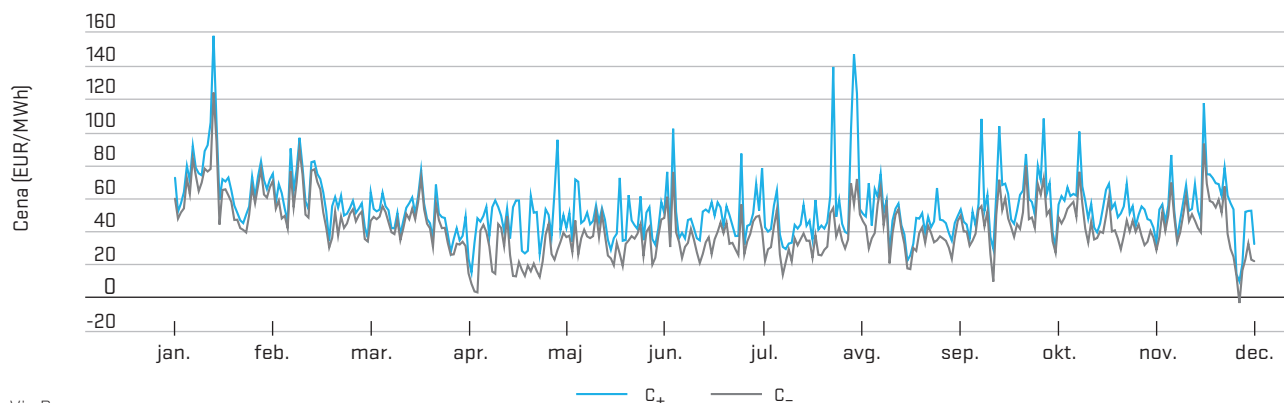
4.3.2.4 Izravnava odstopanj

Za izravnavo odstopanj v slovenskem elektroenergetskem sistemu je odgovoren nacionalni sistemski operater prenosnega omrežja Eles. V okviru vzpostavljene bilančne sheme, ki je določena v Pravilih za delovanje trga z električno energijo, so odgovorni bilančnih skupin zadolženi za izpeljavo voznih redov njihovih bilančnih skupin v okvirih napovedanih vrednosti. Odstopanja posameznih bilančnih skupin se velikokrat medsebojno izničijo, saj odstopanje ene bilančne skupine v pozitivno smer ob hkratnem enakem odstopanju druge bilančne skupine v drugo smer ne prinaša odstopanja celotnega elektroenergetskega sistema. Kadar pa vseeno pride do odstopanja celotnega sistema, je za njegovo izravnavo odgovoren Eles. Skladno s sistemskimi obratovalnimi navodili za prenosno omrežje lahko Eles za izravnavo odstopanj uporabi sekundarno ali terciarno regulacijsko rezervo, potrebno izravnalno energijo pa lahko tudi nakupi oziroma proda na izravnalnem trgu ali na trgu električne energije v Sloveniji ali v tujini. Izravnalni trg v Sloveniji še ni bil vzpostavljen, zato Eles ni imel možnosti nakupa in prodaje energije na izravnalnem trgu. V letu 2009 so bila sprejeta tudi nova Pravila za delovanje organiziranega trga z električno energijo (Uradni list RS, št. 98/09), ki pa so se začela uporabljati šele z letom 2010.

Za opravljanje bilančnega obračuna je v Sloveniji odgovoren organizator trga Borzen, ki bo odgovoren tudi za izvajanje izravnalnega trga, ko bo ta vzpostavljen. Bilančni obračun izvaja organizator trga na podlagi določil Pravil za delovanje trga z električno energijo. Sam izračun je sestavljen iz dveh delov. Organizator trga najprej na podlagi podatkov o ugotovljenih odstopanjih naredi količinski obračun za vsako bilančno skupino in bilančno podskupino, temu pa sledi finančni obračun, ki je podlaga za poravnavo obračuna odstopanj. Količinski obračun se izračuna kot razlika med celotno realizacijo bilančne skupine oziroma bilančne podskupine in napovedanim voznim redom iste bilančne skupine (podskupine) v posameznem obračunskem intervalu, ki je ena ura. Finančni obračun se izvede za posamezno obračunsko obdobje, ki je en mesec.

Cena odstopanj se za vsak posamezni obračunski interval določi na podlagi cene električne energije na borzi (indeks C_{SLOeX}) in stroškov sistemskega operaterja prenosnega omrežja za vsako smer odstopanj posebej (C_+ in C_-). Finančni obračun posamezne bilančne skupine v obračunskem obdobju je enak seštevku zmnožkov med količino in ceno odstopanj v vsakem obračunskem intervalu obračunskega obdobja.

Slika 51: Povprečne dnevne vrednosti osnovnih cen odstopanj C_+ in C_- v letu 2009

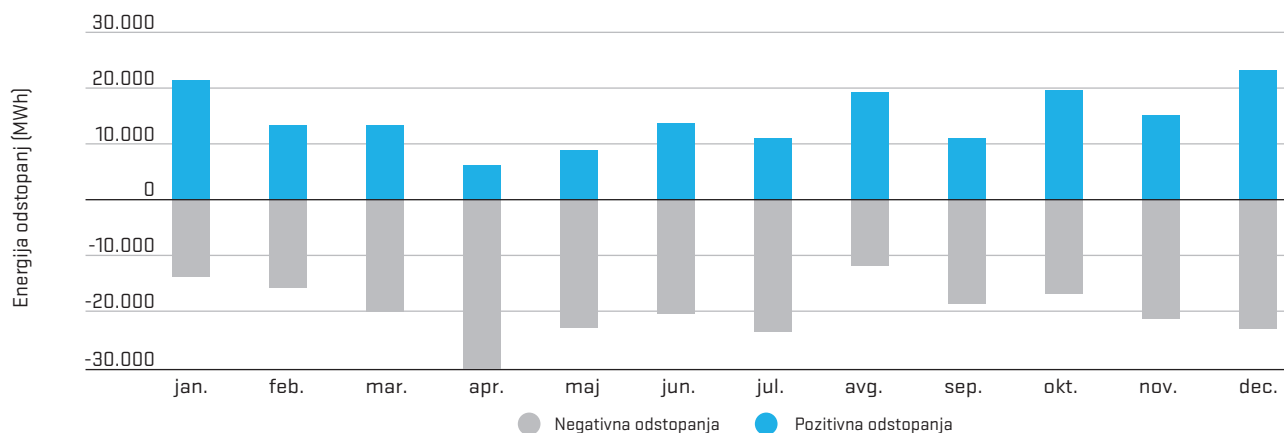

Vir: Borzen

Gibanje cen C_+ in C_- v letu 2009 je prikazano na sliki 51. Povprečna vrednost osnovne cene za pozitivna odstopanja C_+ je znašala 55,31 EUR/MWh, povprečna vrednost osnovne cene za negativna odstopanja C_- pa 43,31 EUR/MWh. Kot je razvidno iz diagrama, je v letu 2009 nekajkrat prišlo do večjih skokov cen odstopanj, ki so bili predvsem izraziti pri cenah pozitivnih odstopanj C_+ . Vzrok je v zaračunavanju stroškov angažiranja rezervnih zmogljivosti, pri katerih Eles plačuje tudi zagonske stroške. Zaradi tega so v urah, ko je Eles zahteval zagon takih zmogljivosti, cene odstopanj zelo poskočile.

Indeks C_{SLOeX} se je na začetku leta gibal v enakih okvirih kot v prejšnjem letu, torej med 50 in 60 evri za MWh. V drugem četrtletju leta je sledilo obdobje zelo razgibanih cen indeksa, ki mu je sledilo nekoliko mirnejše obdobje v tretjem četrtletju. V zadnjem četrtletju pa je bilo gibanje indeksa spet nekoliko bolj razgibano. Vzrok za manjše gibanje cen indeksa C_{SLOeX} v primerjavi z osnovnimi cenami za odstopanja je predvsem v majhnem številu poslov s pasovno energijo na energetske borzi BSP, d. o. o., od katerih je odvisen izračun indeksa.

Slika 52: Mesečna odstopanja slovenskega omrežja v letu 2009 [MWh]

Vir: Borzen

Slika 52 prikazuje skupna mesečna pozitivna in negativna odstopanja vseh bilančnih skupin v Sloveniji v letu 2009. Največja pozitivna odstopanja so nastala v decembru, največja negativna odstopanja pa v aprilu.

V primerjavi z letom 2008 je leta 2009 v Sloveniji delovalo 9 bilančnih skupin več. Med novoustanovljenimi bilančnimi skupinami sta tudi bilančna skupina centra za podpore, ki je bila ustanovljena za potrebe delovanja nove podporne sheme za električno energijo iz obnovljivih virov in soprodukcije z visokim izkoristkom, in bilančna skupina SODO.

4.3.3 Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence

Na veleprodajnem trgu veljajo za električno energijo enaka pravila kot za druge vrste blaga, predvsem z vidika preprečevanja omejevanja konkurence in zlorab prevladujočega položaja. Preglednost na trgu je zagotovljena z objavljanjem informacij, ki so v večini primerov dostopne na spletnih straneh posameznih udeležencev na trgu. Podjetja, ki izvajajo dejavnost GJS, imajo po veljavnih splošnih aktih tudi predpisan način objave potrebnih informacij. Največji delež informacij za veleprodajni trg vzdržujeta in prikazujeta Eles in Borzen.

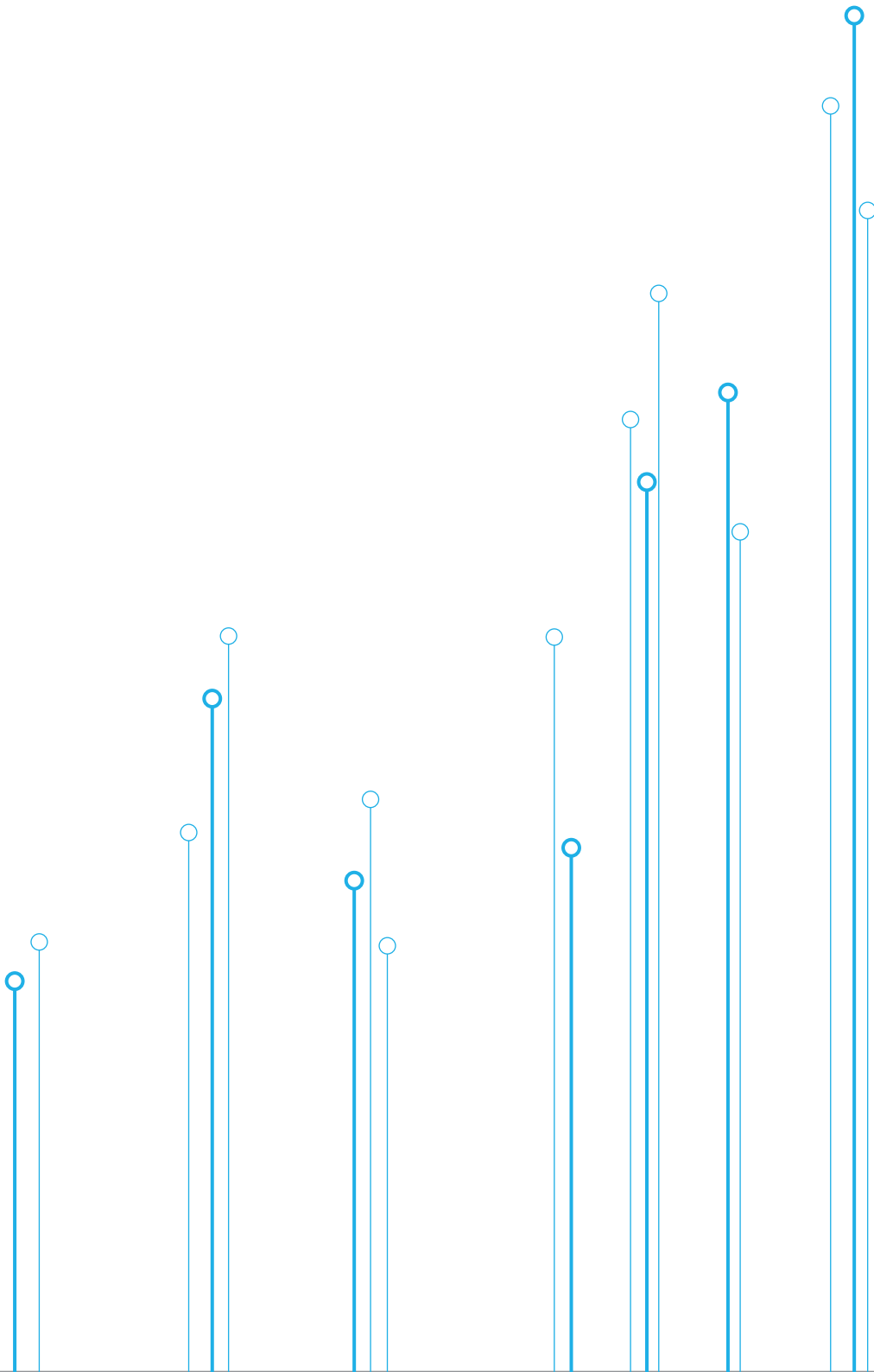
Urad za varstvo konkurence (v nadaljevanju UVK) je v letu 2009 uvedel postopek ugotavljanja kršitve 6. člena Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence proti enemu dobavitelju in z njim povezano družbo. Postopek, v katerem urad ugotavlja morebitno kršitev, še poteka. UVK je uvedel tudi postopek ugotavljanja kršitve 9. člena Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence proti eni energetske družbi. Postopek, v katerem urad ugotavlja morebitno kršitev, prav tako še poteka.

UVK v letu 2009 ni izdal nobene odločbe, ki bi se nanašala na omejevanje konkurence na trgu z električno energijo. Presojal je priglašeno koncentracijo družb Petrol, Slovenska energetska družba, d. d., in Toplarna Hrastnik, d. o. o., ki nastopata na trgu proizvodnje električne energije, in izdal odločbo o skladnosti koncentracije s pravili konkurence.

4.3.4 Odločanje v zvezi s spori in pritožbami

Agencija ima zakonsko pooblastilo za odločanje v upravnem postopku na prvi stopnji v sporih med uporabniki omrežja in sistemskimi operaterji oziroma organizatorjem trga, na drugi stopnji pa o pritožbah proti odločbam sistema operaterja o soglasju za priključitev na omrežje. Leta 2009 je agencija prejela skupaj 34 zahtev za odločanje, od tega 30 zahtev na področju električne energije.

Vsebina odločitev se je v zadnjih treh letih spreminjala. Leta 2006 je prevladovalo odločanje o pritožbah proti izdanemu soglasju za priključitev na elektroenergetsko omrežje. Leta 2007 in 2008 je bila vsebina sporov in pritožb veliko bolj raznolika. Zahtevki za odločanje so nanašali predvsem na postopke menjave dobavitelja, kršitev splošnih pogojev za dobavo, vloženih je bilo kar nekaj pritožb zoper izdana soglasja za priključitev na elektroenergetsko omrežje in omrežje zemeljskega plina. Nekaj sporov je izviralo iz obračunane cene za uporabo omrežja, ugotovljenih odstopanj ter kršitev splošnih aktov, ki urejajo odstopanja in njihovo izravnavo. V letu 2009 je ponovno prevladovalo odločanje o pritožbah proti izdanemu soglasju za priključitev na elektroenergetsko omrežje.

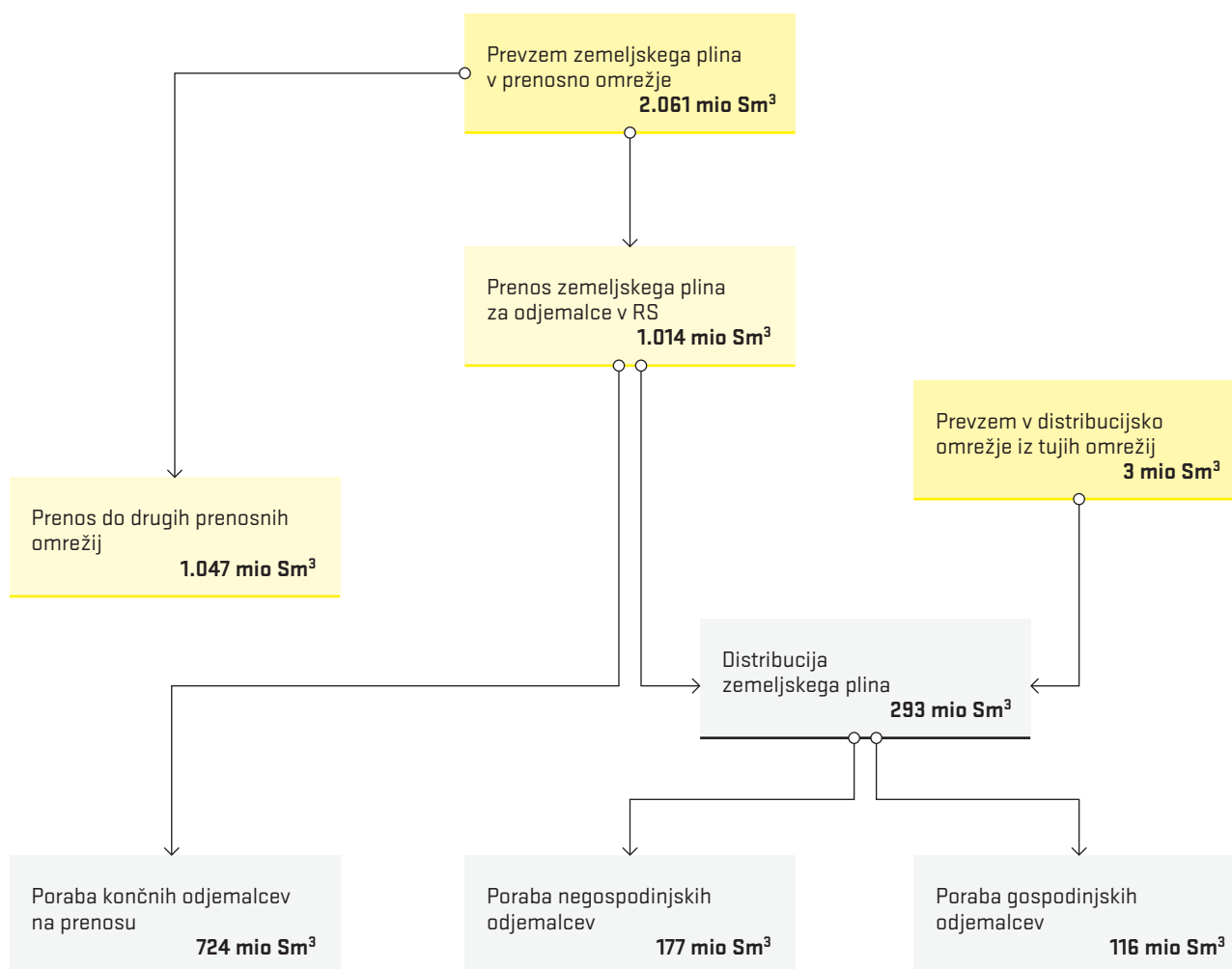

5.1 Splošno

Uporaba zemeljskega plina v Sloveniji je raznolika, uporabljajo ga tako gospodinjiski kot industrijski odjemalci. V letu 2009 je bilo v Sloveniji porabljenega 1.014.578 tisoč Sm^3 zemeljskega plina, kar je 5 odstotkov manj kot leto prej.

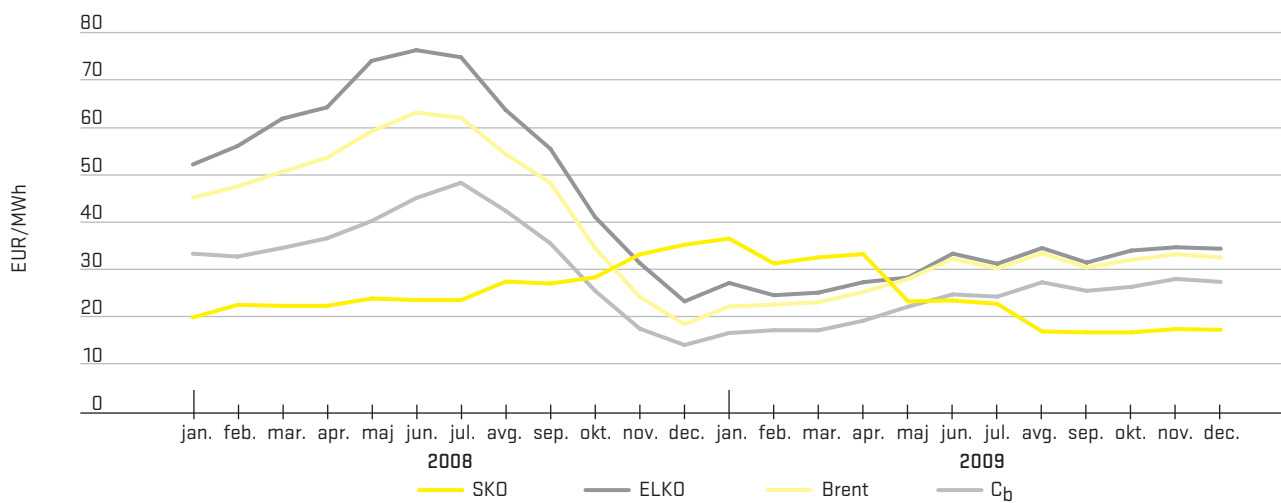
Potrebe odjemalcev zemeljskega plina se pokrivajo z uvozom zemeljskega plina prek prenosnega omrežja zemeljskega plina. Zemeljski plin se do odjemalcev v Sloveniji prenaša po prenosnih in distribucijskih omrežjih zemeljskega plina.

Slika 53: Osnovni podatki o prenesenih in porabljenih količinah zemeljskega plina

Vir: agencija

Tudi za leto 2009 je značilno, da se je poraba zemeljskega plina spreminjala po posameznih mesecih. Največja poraba zemeljskega plina je bila v decembru, ko je 161 končnih odjemalcev na prenosnem omrežju za svoje potrebe porabilo 75 milijonov Sm^3 , 127.348 končnih odjemalcev na distribucijskem omrežju pa 48 milijonov Sm^3 zemeljskega plina.

Slika 54: Gibanje cen nafte, naftnih derivatov in osnovne cene zemeljskega plina

Vir: agencija

Slika 54 prikazuje gibanje cen nafte Brent, srednjega kurilnega olja (SKO), ekstra lahkega kurilnega olja (ELKO) in osnovne cene zemeljskega plina na prenosu CB v letih 2008 in 2009.

Cene vseh opazovanih elementov so se v začetku leta 2008 zvišale, ob koncu polletja 2008 pa so se vse, z izjemo osnovne cene zemeljskega plina, močno znižale. Osnovna cena zemeljskega plina se je leta 2008 rahlo zviševala, v letu 2009 pa je počasi padala. V letu 2009 so se cene nafte in kurilnega olja po velikem znižanju umirile in nato vsak mesec le za spoznanje zviševale. Upadanje cen vseh opazovanih elementov je posledica različnih političnih in ekonomskih dejavnikov v Evropi in po svetu.

5.2 Reguliranje in regulirane dejavnosti

Reguliranje je proces, pri katerem regulativna institucija oblikuje pravila za delovanje reguliranih dejavnosti tako, da se v določenem obdobju dosegajo vnaprej določeni poslovni, tehnični in drugi cilji. V Sloveniji so bile v letu 2009 na trgu (ali področju) zemeljskega plina regulirane naslednje dejavnosti:

- dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja,
- dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja.

Kot izbirne republiške GJS bi lahko bile organizirane tudi dejavnosti systemskega operaterja skladišča zemeljskega plina, systemskega operaterja terminala za utekočinjeni zemeljski plin in organiziranje trga z zemeljskim plinom. V letu 2009 za njihovo izvajanje ni bilo potreb.

Na trgu z zemeljskim plinom je agencija izvajala vrsto regulatornih dejavnosti, ki jih predpisuje zakon. Najpomembnejši področji sta med drugimi omrežnina za prenosno omrežje zemeljskega plina in omrežnina za distribucijsko omrežje zemeljskega plina. Tudi v letu 2009 je reguliranje omrežnin temeljilo na enoletnem regulativnem obdobju.

5.2.1 Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti

Dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina v obliki obvezne republiške GJS izvaja družba Geoplin plinovodi, d. o. o. Naloge systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina izhajajo iz določil EZ, Uredbe o načinu izvajanja gospodarske javne službe dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina, Systemskih obratovalnih navodil za prenos zemeljskega plina in Splošnih pogojev za dobavo in odjem zemeljskega plina iz prenosnega omrežja.

Regulirane dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina se izvajajo v obliki izbirne lokalne GJS in so jih v letu 2009 na območju Slovenije izvajala naslednja podjetja za distribucijo zemeljskega plina:

- Adriaplin, d. o. o.
- Domplan, d. d.
- Energetika Celje, d. o. o.
- Energetika Ljubljana, d. o. o.
- Javno podjetje plinovod Sevnica
- Istrabenz plini, d. o. o.
- JEKO-IN, d. o. o., Jesenice
- Javno podjetje Komunala Slovenj Gradec, d. o. o.
- Komunalno podjetje Velenje, d. o. o.
- Javno podjetje Komunalno podjetje Vrhnika, d.o. o.
- Loška komunala, d. d.
- Mestni plinovodi, d. o. o.
- Petrol Energetika, d. o. o.
- Petrol, d. d.
- Petrol Plin, d. o. o.
- Plinarna Maribor, d. o. o.
- Plinstal, d. d.
- RP investicije, d. o. o.

Podjetja za distribucijo zemeljskega plina razen dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina opravljajo tudi druge energetske oziroma tržne dejavnosti.

5.2.1.1 Prenos zemeljskega plina

Prenos zemeljskega plina poteka od mejnih merilno-regulacijskih postaj, na katerih se zemeljski plin prevzema iz sosednjih prenosnih omrežij, do predajnih mest, na katerih se predaja končnim odjemalcem oziroma v distribucijo po distribucijskih omrežjih, ali do mejnih merilno-regulacijskih postaj sosednjih prenosnih omrežij.

Po prenosnem omrežju zemeljskega plina se je v letu 2009 preneslo 1011 milijonov Sm^3 zemeljskega plina za potrebe odjemalcev v Sloveniji, kar je 5,5 odstotka manj kot leto prej. Prenos zemeljskega plina do prenosnih omrežij sosednjih držav je bil kar 19 odstotkov manjši od leta 2008 in je znašal 1046 milijonov Sm^3 .

Sistemeski operater je izvajal prenos zemeljskega plina po visokotlačnem in srednjetačnem omrežju ter upravljal, načrtoval, gradil in vzdrževal prenosno omrežje za prenosa zemeljskega plina do 18 distribucijskih podjetij in 161 končnih odjemalcev, kar je en končni odjemalec manj kot leta 2008.

5.2.1.1.1 Prenosno omrežje zemeljskega plina

Prenosno omrežje zemeljskega plina sestavlja 805 kilometrov cevovodov z nazivnim tlakom, višjim od 16 barov. V letu 2009 je bilo zgrajenih 34 kilometrov cevovodov. Dolžina cevovodov z nazivnim tlakom, nižjim od 16 barov, je ostala nespremenjena in znaša 209 kilometrov. Prenosno omrežje sestavlja še 197 merilno-regulacijskih postaj, 43 merilnih postaj, 4 reducirne postaje, kompresorska postaja v Kidričevem in novozgrajena kompresorska postaja v Ajdovščini (2008 in poskusno obratovanje 2009).

Slovensko prenosno omrežje je povezano s prenosnimi omrežji zemeljskega plina Avstrije (MRP Ceršak), Italije (MRP Šempeter) in Hrvaške (MRP Rogatec). Prenosno omrežje je v lasti in upravljanju systemskega operaterja prenosnega omrežja.

Za potrebe odjemalcev v Sloveniji je bilo na dan zakupljenih 5.334.523 Sm^3 zemeljskega plina. Prenos je potekal v okviru zakupljenih zmogljivosti. Načrtovani prenos za odjemalce v Sloveniji v višini 1020 milijonov Sm^3 zemeljskega plina je bil izveden v 99 odstotkih.

Prenosne zmogljivosti so bile visoko izkoriščene. Najbolj je bila obremenjena prenosna pot zemeljskega plina v smeri Ceršak–Rogatec–Šempeter. Največja povprečna mesečna izkoriščenost te prenosne poti je bila v točki Ceršak 89-odstotna, kar je enako kot leta 2008. Najvišja povprečna dnevna izkoriščenost pa je bila z 98,3 odstotki za dva odstotka višja.

Načrtovana dela na prenosnem omrežju so povzročila prekinitve v dobavi v skupnem obsegu 70 ur. Pri tem je bil najdaljši čas posamezne prekinitve 16 ur, najkrajši pa 8 ur. Nenačrtovanih prekinitvev ni bilo. Sistemeski operater prenosnega omrežja je zagotavljal stabilno obratovanje prenosnega omrežja in zanesljivost dobave skladno s pogodbenimi obveznostmi.

5.2.1.1.2 Poslovanje sistemskega operaterja prenosnega omrežja

Sistemski operater je prihodke pridobival iz omrežnine za prenosno omrežje in drugih prihodkov, povezanih z opravljanjem dejavnosti. Omrežnina za prenosno omrežje se v letu 2009 ni spremenila. Omrežnino določi sistemski operater z Aktom o določitvi omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina.

Sistemski operater prenosnega omrežja je poslovno leto 2009 končal s čistim poslovnim izidom v višini 8,5 milijona evrov, kar je 12,2 odstotka manj kot leto pred tem. V družbi je bilo konec leta 2009 zaposlenih 149 delavcev ali 5 več kot leta 2008.

5.2.1.1.3 Lastništvo sistemskega operaterja prenosnega omrežja

Sistemski operater prenosnega omrežja je od ustanovitve 1. januarja 2005 v 100-odstotni lasti družbe Geoplina, d. o. o., ki opravlja dejavnost dobave zemeljskega plina. Sistemski operater je zagotavljal upravljavske in organizacijske ukrepe skladno z 31.b členom EZ.

5.2.1.1.4 Naložbe v prenosno omrežje

Leta 2009 je sistemski operater prenosnega omrežja za gradnjo in obnovo prenosnega omrežja namenil 42,7 milijona evrov, kar je 31 odstotkov več kot leto prej. Sistemski operater prenosnega omrežja je 27 odstotkov naložb financiral z amortizacijo, preostali vir naložb pa je financiral iz drugih lastnih virov.

Naložbena dejavnost v prenosno omrežje je bila usmerjena predvsem v povečanje zmogljivosti prenosnega omrežja zemeljskega plina, za kar je bilo porabljenih 74 odstotkov naložbenih sredstev. Preostale naložbe so bile namenjene za obnovo oziroma za izboljšanje zanesljivosti prenosnega omrežja in za druge dejavnosti. Med najpomembnejšimi aktivnostmi, ki bodo povečale prenosne zmogljivosti, je bila pridobitev uporabnega dovoljenja za prenosni plinovod Šmarje pri Jelšah–Slovenske Konjice in plinovod Kidričevo–Rogatec. Izdana je bila odločba o poskusnem obratovanju kompresorske postaje Ajdovščina. Objavljeni sta bili javni naročili za gradnjo prenosnega plinovoda Rogaška Slatina–Trojane in Trojane–Vodice.

Tabela 22: Pregled dejavnosti 1. prioritete, povezanih z naložbami v prenosno omrežje zemeljskega plina

Objekt	Dejavnosti v letu 2009
Plinovod M1/1 Kidričevo–Rogatec	Zaključek gradnje in pridobitev uporabnega dovoljenja
Plinovod M1/1 Ceršak–Kidričevo	Zaključek izdelave projektne dokumentacije in pridobivanje služnostnih pravic ter vloga za pridobitev delnega gradbenega dovoljenja
Plinovod M2/1 Rogaška Slatina–Trojane Plinovod M2/1 Trojane–Vodice Plinovod R25A/1 Trojane–Hrastnik	Izdelava državnih prostorskih načrtov
Plinovod M5 Vodice–Jarše Plinovod R51 Jarše–TE-TOL	Sprejetje uredbe o državnem prostorskem načrtu in izdelava projektne dokumentacije
Kompresorska postaja Ajdovščina	Zaključek gradnje in pridobitev dovoljenja za poskusno obratovanje
Plinovod R21A Šmarje pri Jelšah–Slovenske Konjice MRP Krka Bršljin	Zaključek gradnje in pridobitev uporabnega dovoljenja
R38 Kalce–Godovič	Izdelava državnega prostorskega načrta
MRP Verovškova (UNITECH) MRP Marjeta (občini Rače in Starše)	Priprava pogodbe o priključitvi
Diverzificirana oskrba in tranzit	
Kompresorska postaja Kidričevo, 1. faza (50 barov)	Izdelava projektne dokumentacije
Kompresorska postaja Rogatec	Izdelava idejnih zasnov

Vira: Geoplina plinovodi, agencija

Naložbe v prenosno omrežje zemeljskega plina se izvajajo na podlagi dolgoročnega razvojnega načrta, ki ga je pripravil Geoplin plinovodi, d. o. o., v letu 2009 in h kateremu je Ministrstvo za gospodarstvo dalo soglasje. Načrt velja za obdobje 2009–2018 in je usklajen z Resolucijo o Nacionalnem energetskega programu.

Naložbe v nove proizvodne vire zemeljskega plina niso predvidene. Neposredne spodbude za morebitno gradnjo novih prenosnih poti za uvoz in skladiščenje zemeljskega plina niso bile podeljene.

5.2.1.2 Distribucija zemeljskega plina

Distribucija zemeljskega plina, ki se izvaja kot dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina, je izbirna lokalna GJS, ki je lahko organizirana v obliki javnega podjetja, ki ga ustanovi lokalna skupnost, ali pa je urejena s koncesijskim aktom med koncesionarjem in lokalno skupnostjo kot koncedentom. Naloge systemskih operaterjev distribucijskih omrežij zemeljskega plina so navedene v določilih EZ in obsegajo predvsem:

- distribucijo zemeljskega plina,
- obratovanje, vzdrževanje in razvoj distribucijskega omrežja,
- zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti omrežja.

Leta 2009 je imelo 54 lokalnih skupnosti to dejavnost organizirano s koncesijskim razmerjem med koncesionarjem in lokalno skupnostjo. V 16 lokalnih skupnostih delujejo javna podjetja za opravljanje teh dejavnosti, v eni lokalni skupnosti pa se GJS izvaja v drugačni obliki. V 71 lokalnih skupnostih je to dejavnost opravljal 18 systemskih operaterjev distribucijskih omrežij zemeljskega plina. V dodatnih 13 lokalnih skupnostih je bila koncesija za izvajanje dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina že podeljena, vendar se distribucija zemeljskega plina še ni izvajala, ker distribucijsko omrežje še ni bilo zgrajeno.

Tabela 23: Izvajanje reguliranih dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja

Podjetje	Oblika razmerja	Občina, kjer izvajajo svojo dejavnost
Adriaplin, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Ajdovščina, Bled, Brežice, Ptuj, Laško, Logatec, Kamnik, Krško, Nova Gorica, Radeče, Rogaška Slatina, Šempeter - Vrtojba, Šentjur pri Celju, Štore, Vipava, Vojnik, Zagorje ob Savi
Domplan, d. d.	Koncesijsko razmerje, pogodba	Kranj, Naklo, Šenčur
Energetika Celje, d. o. o.	Javno podjetje	Celje
Energetika Ljubljana, d. o. o.	Javno podjetje	Brezovica, Dobrova - Polhov Gradec, Dol pri Ljubljani, Ig, Ljubljana, Medvode, Škofljica, Log - Dragomir
Javno podjetje plinovod Sevnica	Javno podjetje	Sevnica
Istrabenz plini, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Novo mesto
JEKO-IN, d. o. o.	Javno podjetje	Jesenice
Javno podjetje Komunala Slovenj Gradec, d. o. o.	Javno podjetje	Slovenj Gradec
Komunalno podjetje Velenje, d. o. o.	Javno podjetje	Velenje, Šoštanj
Komunalno podjetje Vrhnika, d. d.	Javno podjetje	Vrhnika
Loška komunala, d. d.	Koncesijsko razmerje	Škofja Loka
Mestni plinovodi, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Ormož, Lendava, Ljutomer, Murska Sobota, Polzela, Prebold, Radenci, Zreče, Zalec, Hrastnik, Središče ob Dravi
Petrol Energetika, d. o. o.	Koncesijsko razmerje, vlaganje javnega kapitala v dejavnost oseb zasebnega prava	Dravograd, Prevalje, Mežica, Ravne na Koroškem
Petrol, d. d.	Koncesijsko razmerje	Domžale, Trzin, Mengeš
Petrol Plin, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Beltinci, Komenda, Odranci, Radovljica, Rogatec, Sežana, Slovenska Bistrica, Turnišče, Tržič, Vodice, Slovenske Konjice
Plinarna Maribor, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Hoče - Slivnica, Maribor, Ruše, Šentilj
Plinstal, d. d.	Koncesijsko razmerje	Žirovnica
RP investicije	Koncesijsko razmerje	Šenčur

Vir: agencija

Tabela 24: Lokalne skupnosti, v katerih se dejavnost distribucije v letu 2009 še ni izvajala, koncesije pa so že bile podeljene

Podjetje	Oblika razmerja	Občina, kjer se distribucija še ni izvajala
Istrabenz plini, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Litija, Koper
Petrol Plin, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Cerklje na Gorenjskem, Gornja Radgona,
Plinarna Maribor, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Miklavž na Dravskem polju, Rače - Fram, Selnica ob Dravi, Starše
Petrol Energetika, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Muta
Mestni plinovodi, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Križevci, Veržej, Razkrižje
Adriaplin, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Gorje

Vir: agencija

Vsa podjetja, ki v Sloveniji opravljajo distribucijo zemeljskega plina, imajo na distribucijsko omrežje priključenih manj kot 100.000 odjemalcev, zato ni zahtevana pravna ločitev dejavnosti in zado-
stuje računovodska ločitev posameznih energetskih dejavnosti. To pomeni, da morajo podjetja za
distribucijo pripraviti za vsako energetsko dejavnost ločene računovodske izkaze.

V Sloveniji je bilo leta 2009 skupaj 3938 kilometrov distribucijskih vodov zemeljskega plina z raz-
ličnimi tlačnimi nivoji. Največ, kar 53 odstotkov distribucijskih vodov, deluje s tlakom od 100 mili-
barov do 4 barov in le odstotek s tlakom nad 4 bare (tabela 25). Distribucijski vodi s pripadajočo
infrastrukturo so pretežno v lasti sistemskih operaterjev.

Tabela 25: Distribucijski vodi in merilne (regulacijske) postaje

Dolžina omrežja za tlačni nivo od 4 do 16 barov	33 km
Dolžina omrežja za tlačni nivo od 100 milibarov do 4 barov	2.103 km
Dolžina omrežja za tlačni nivo do 100 milibarov	1.802 km
Število merilnih postaj	26
Število merilno-regulacijskih postaj	144

Vir: agencija

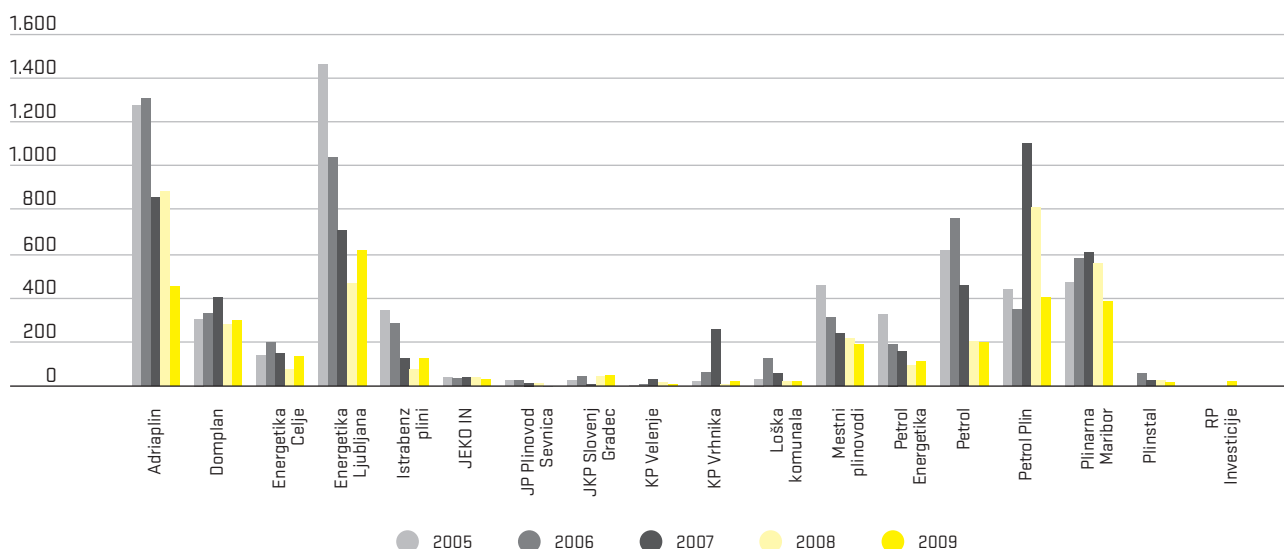
Zanesljivo in varno delovanje distribucijskega omrežja zemeljskega plina je mogoče zagotavljati le z
rednimi in izrednimi vzdrževalnimi deli. Redna vzdrževalna dela so bila opravljena povprečno v sed-
mih urah, le v nekaterih primerih v nekaj dneh. Izredna popravila so bila potrebna predvsem zaradi
poškodb na omrežju. Skupaj je bilo 132 nenačrtovanih prekinitev dobave, ki so skupaj trajale 243 ur.

5.2.1.2.1 Odjemalci, priključeni na distribucijsko omrežje

Na vsa distribucijska omrežja v 71 lokalnih skupnostih je bilo leta 2009 priključenih 127.348 odje-
malcev zemeljskega plina. Tem odjemalcem so sistemski operaterji distribucijskih omrežij distri-
buirali 293 milijonov Sm^3 zemeljskega plina.

Z razvojem distribucijskih omrežij se povečuje dolžina distribucijskega omrežja in število odje-
malcev zemeljskega plina. Odjemalci, ki se želijo priključiti na distribucijsko omrežje zemeljskega
plina, morajo pridobiti soglasje za priključitev, ki je pogoj za fizično priključitev na omrežje. Leta
2009 so sistemski operaterji distribucijskih omrežij na novo priključili 3086 odjemalcev.

Slika 55: Število novih odjemalcev na distribucijskih omrežjih v letih 2005–2009

Vir: agencija

Povprečni čas trajanja celotnega postopka priključitve novih odjemalcev je znašal 24 dni po oddaji vloge za priključitev. Pri distribucijskem podjetju, ki je potrebovalo najdlje časa, pa je postopek v povprečju trajal 74 dni. Fizična priključitev na omrežje je trajala povprečno osem dni.

Odjemalci, priključeni na distribucijska omrežja zemeljskega plina, so imeli v letu 2009 regulirane cene za uporabo omrežja. Gospodinjski odjemalci uporabljajo zemeljski plin predvsem za pripravo tople (sanitarne) vode in za ogrevanje. Kar 97 odstotkov odjemalcev porabi manj kot 4500 Sm³ zemeljskega plina na leto, vendar njihova poraba pomeni le 36 odstotkov celotne porabe odjemalcev zemeljskega plina, priključenih na distribucijsko omrežje.

5.2.1.2.2 Poslovanje sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij

V letu 2009 je na dejavnosti sistema operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina 9 podjetij za distribucijo zemeljskega plina izkazalo pozitiven čisti poslovni izid v skupnem znesku 3034 milijonov evrov, preostalih 9 podjetij pa negativen čisti poslovni izid v skupnem znesku 1822 milijonov evrov.

5.2.1.2.3 Lastniška struktura sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij in lastništvo omrežij

Sistemski operaterji distribucijskih omrežij zemeljskega plina so v večinski lasti ene ali več občin ali domačih oziroma tujih pravnih oseb. Dva sistemska operaterja distribucijskih omrežij zemeljskega plina nimata večinskih lastnikov, saj sta v lasti fizičnih oseb.

Tabela 26: Lastniška struktura sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij zemeljskega plina

Lastništvo distribucijskih podjetij	Število podjetij
Večinska last ene ali več občin	7
Večinska last domače pravne osebe	7
Večinska last tuje pravne osebe	2
Ni večinskih lastnikov	2
Skupaj	18

Vir: agencija

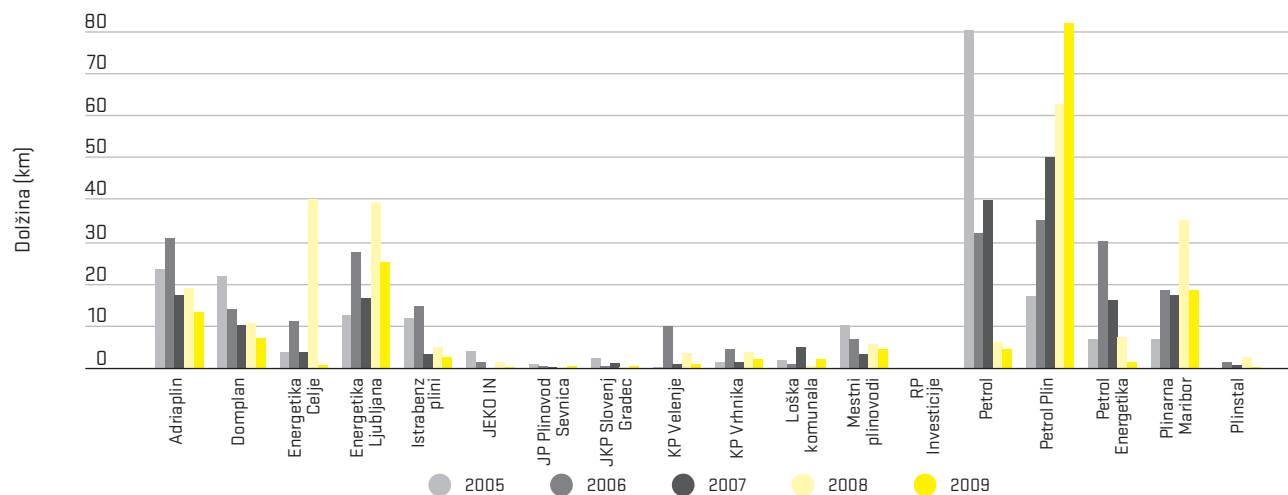
Distribucijska omrežja zemeljskega plina so pretežno v lasti sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij zemeljskega plina. Vsi sistemski operaterji, ki niso lastniki distribucijskega omrežja in so skladno s Slovenskim računovodskim standardom 35 imeli v poslovnih knjigah izkazana sredstva v upravljanju, morajo najkasneje z začetkom leta 2010 ustrezno urediti razmerja z lastniki omrežja.

5.2.1.2.4 Naložbe v distribucijska omrežja

Programi naložb v distribucijska omrežja se v večini primerov uskladijo med sistemskim operaterjem in lokalno skupnostjo, največkrat pa je časovni načrt naložb opredeljen že v koncesijski pogodbi ali v drugem aktu lokalne skupnosti.

Zgrajenih je bilo 168 kilometrov novih cevododov zemeljskega plina na distribucijskih omrežjih, kar je 32 odstotkov manj kot leta 2008.

Slika 56: Dolžina novih distribucijskih omrežij v letih 2005–2009

Vir: agencija

5.2.1.3 Omrežnine za omrežja zemeljskega plina

Cena za uporabo omrežij je sestavljena iz omrežnine in dodatka, namenjenega za delovanje agencije. Omrežnino za prenosno in distribucijsko omrežje določijo sistemski operaterji s soglasjem agencije, dodatek pa določi vlada.

Omrežnina kot sestavni del cene za uporabo omrežij je namenjena pokrivanju stroškov izvajanja GJS dejavnosti sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij in prenosnega omrežja ter pokrivanju stroškov sistemskih storitev.

5.2.1.3.1 Omrežnina za prenosno omrežje zemeljskega plina

Omrežnina za prenosno omrežje zemeljskega plina je sestavljena iz:

- cene za prenos zemeljskega plina, ki je določena glede na letno zakupljeno zmogljivost,
- cene za lastno rabo,
- cene za izvajanje meritev.

Omrežnino za prenosno omrežje zemeljskega plina določi sistemski operater prenosnega omrežja zemeljskega plina po javnem pooblastilu v aktu o določitvi omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina. Akt objavi sistemski operater prenosnega omrežja zemeljskega plina v Uradnem listu Republike Slovenije po predhodno prejetem soglasju agencije.

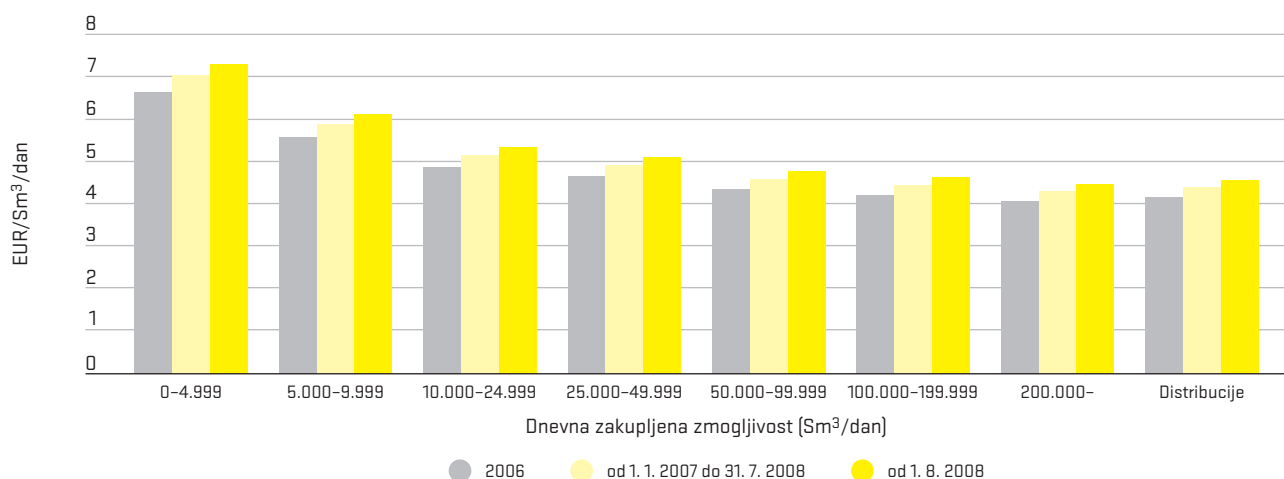
Podlaga za določitev omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina sta Akt o določitvi metodologije za določitev omrežnine in kriterijev za ugotavljanje upravičenih stroškov za prenosno omrežje zemeljskega plina in Akt o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina. Navedena akta oziroma metodologiji je določila in sprejela agencija s soglasjem vlade.

Metodologija za določitev omrežnine določa način, pogoje in metodo določanja omrežnine ter kriterije za ugotavljanje upravičenih stroškov sistemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina. Za določitev omrežnine je uporabljena metoda zamejene cene. Regulativno obdobje je določeno kot obdobje enega leta. Donosnost novih naložb v omrežje je enaka donosnosti na sedanja sredstva. Pri določanju upravičenih stroškov so se v letu 2009 ugotavljali operativni stroški, stroški izgub zemeljskega plina v omrežju, stroški amortizacije in donos na sredstva sistemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina.

Omrežnina za prenosno omrežje zemeljskega plina je za posamezne odjemne skupine enotna na celotnem območju Slovenije, saj se za obračunavanje omrežnine uporablja metoda pošne znamke. Omrežnina za prenosno omrežje zemeljskega plina je odvisna od zakupljene pogodbene prenosne zmogljivosti, prenesene količine zemeljskega plina in uporabljene merilne naprave.

Gibanje cen za prenos zemeljskega plina za posamezne odjemne skupine v obdobju od 2006–2009 nam prikazuje diagram na sliki 57.

Slika 57: Gibanje cen za prenos zemeljskega plina za posamezne odjemne skupine v obdobju od 2006–2009

Vir: agencija

Cene za prenos zemeljskega plina po prenosnem omrežju zemeljskega plina so bile različne in odvisne od zakupljene dnevne zmogljivosti na letni ravni (Sm³/dan/leto). V letu 2009 so se uporabljale enake cene za prenos zemeljskega plina kot v letu 2008 oziroma cene, veljavne od 1. avgusta 2008. Cene za prenos zemeljskega plina odražajo upravičene stroške sistemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina, vendar niso bile določene na podlagi primerjalnih analiz cen tujih sistemskih operaterjev prenosnega omrežja zemeljskega plina.

Odjemalci, priključeni na prenosno omrežje zemeljskega plina, imajo omrežnino za prenosno omrežje zemeljskega plina na računu izkazano ločeno od drugih postavk.

5.2.1.3.2 Omrežnina za distribucijska omrežja zemeljskega plina

Omrežnina za distribucijsko omrežje zemeljskega plina je sestavljena iz dveh elementov:

- cene za distribucijo zemeljskega plina,
- cene za izvajanje meritev.

Omrežnina za distribucijsko omrežje zemeljskega plina vključuje tudi stroške, povezane z uporabo prenosnega omrežja.

Sistemski operater določi omrežnino za distribucijsko omrežje zemeljskega plina v Aktu o določitvi omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina posamezne lokalne skupnosti. Podlaga za določitev omrežnine sta Akt o določitvi metodologije za določitev omrežnine in kriterijev za ugotavljanje upravičenih stroškov za distribucijsko omrežje zemeljskega plina in Akt o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina. Navedena akta oziroma metodologiji je določila in sprejela agencija s soglasjem vlade.

Metodologija za določitev omrežnine določa način, pogoje in metodo določanja omrežnine ter kriterije za ugotavljanje upravičenih stroškov systemskega operaterja distribucijskega omrežja. Regulativno obdobje je obdobje enega leta. Za določitev omrežnine je uporabljena metoda zamernih cen, kar pomeni, da je omrežnina za distribucijsko omrežje zemeljskega plina enotna za posamezne odjemne skupine na območju, ki ga lokalna skupnost določi kot območje izvajanja izbirne GJS dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja. Posamezne odjemne skupine so določene skladno z metodologijo za obračunavanje omrežnine. Systemski operater distribucijskega omrežja zemeljskega plina lahko odjemne skupine združuje in predlaga enotno ceno za več odjemnih skupin.

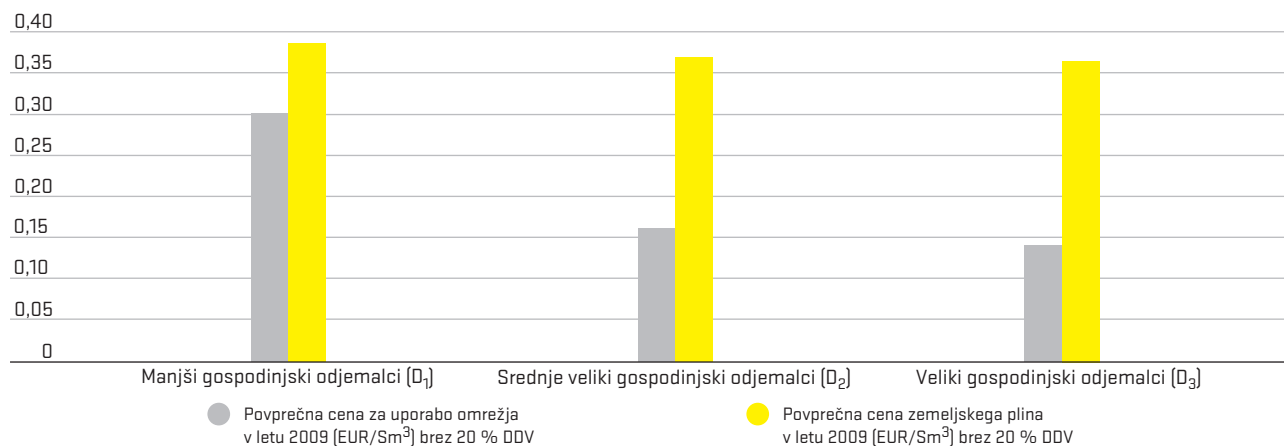
V letu 2009 je bilo uveljavljenih 11 aktov o določitvi omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina za 37 lokalnih skupnosti. Od tega je agencija konec leta 2008 izdala soglasje enemu systemskem operaterju distribucijskega omrežja zemeljskega plina k aktu o določitvi omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina, ki je začel veljati 1. januarja 2009 in se uporablja za 17 lokalnih skupnosti, v letu 2009 pa je izdala soglasje k 10 aktom 5 systemskih operaterjev distribucijskega omrežja zemeljskega plina za 20 lokalnih skupnosti.

Objava akta o določitvi omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina je podlaga za ločeno izkazovanje cene za uporabo distribucijskega omrežja zemeljskega plina in cene zemeljskega plina na računih odjemalcev. Agencija ugotavlja, da do konca leta 2009 le en systemski operater distribucijskega omrežja zemeljskega plina na računih, izdanih odjemalcem, ni zagotovil ločenega izkazovanja cen za uporabo zemeljskega plina.

Omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina niso enake za značilne odjemalce na različnih distribucijskih omrežjih, saj cene odražajo različne stroške systemskega operaterja distribucijskega omrežja na posameznem območju.

Slika 58 prikazuje povprečne cene za uporabo omrežja in povprečne cene zemeljskega plina v letu 2009 za pet največjih dobaviteljev gospodinjstvom, ki so hkrati systemski operaterji distribucijskih omrežij zemeljskega plina.

Slika 58: Povprečne cene za uporabo omrežja in povprečne cene zemeljskega plina v letu 2009 za gospodinjstvene odjemalce

Vir: agencija

5.2.1.4 Izravnava odstopanj

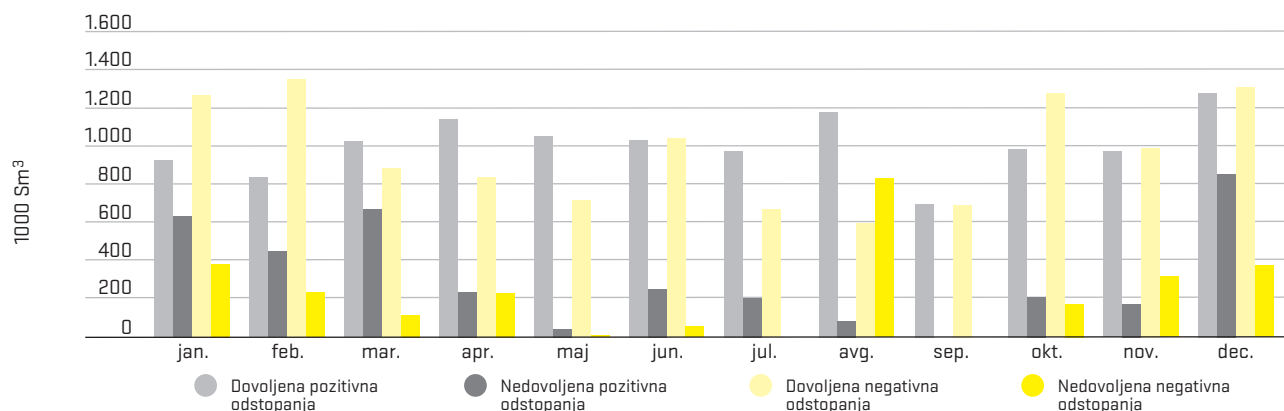
Systemski operater prenosnega omrežja mora za varen prenos zemeljskega plina skozi omrežje zemeljskega plina prevzeti zemeljski plin na prevzemnem mestu in omogočiti predajo zemeljskega plina na predajnem mestu. Razlike med prevzetimi in predanimi količinami zemeljskega plina, ki so znotraj dovoljenih tolerančnih mej, SOPO izravna s pomočjo notranje prenosne zmogljivosti. Če so razlike med prevzetimi in predanimi količinami večje od dovoljenih, SOPO uravnoteži sistem z nakupom oziroma prodajo zemeljskega plina.

Izravnava odstopanj se izvaja med SOPO in nosilci bilančnih skupin. V letu 2009 sta na podlagi Uredbe o delovanju trga z zemeljskim plinom v Sloveniji delovali dve bilančni skupini. Ta uredba določa tudi razmerja med nosilcem bilančne skupine in sistemskim operaterjem prenosnega omrežja, medtem ko se pravila delovanja med nosilci bilančnih skupin in člani bilančnih skupin določajo na podlagi medsebojnih razmerij.

Ugotavljanje, obračunavanje in izravnava omenjenih količinskih odstopanj ter zagotavljanje potrebnih količin zemeljskega plina za lastno rabo sistema operaterja prenosnega omrežja so v letu 2009 potekali skladno z določili, opredeljenimi v Aktu o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina.

Količine za izravnavo dnevnih odstopanj so bile v letu 2009 trije odstotki letne porabe zemeljskega plina v Sloveniji.

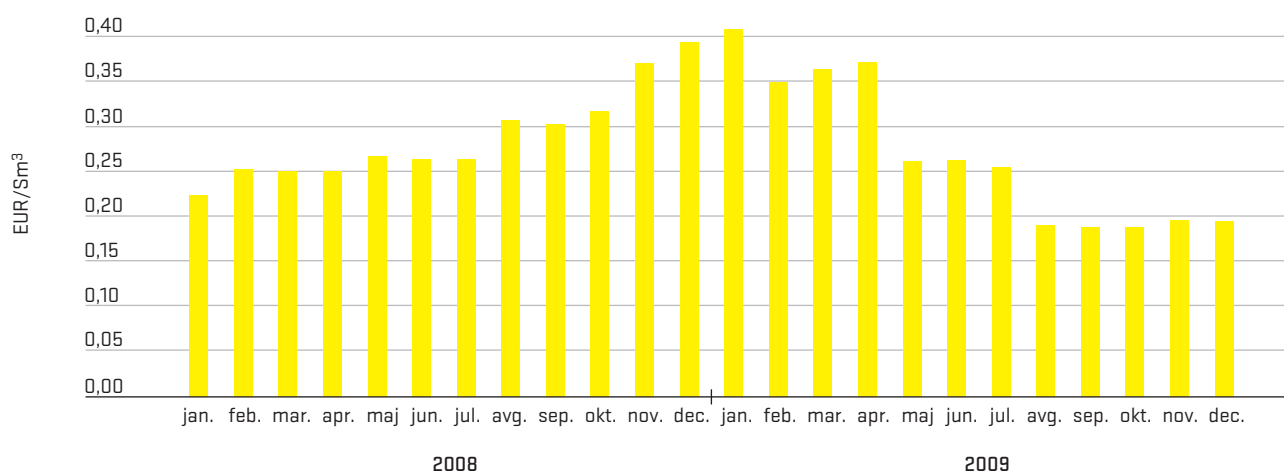
Slika 59: Količine zemeljskega plina za izravnavo odstopanj

Vir: agencija

Osnova za obračun odstopanj je osnovna cena na prenosu CB (slika 60), ki je bila v povprečju 0,2688 EUR/Sm³.

Slika 60: Gibanje cene zemeljskega plina za lastno rabo in izravnavo odstopanj (CB) v letu 2008 in 2009

Vir: agencija

Količine zemeljskega plina za lastno rabo sistema operaterja prenosnega omrežja (kot gorivo za obratovanje kompresorjev in kot tehnološki plin za ogrevanje) so se uporabnikom prenosnega omrežja mesečno zaračunavale po regulirani ceni CB na podlagi mesečnih predanih količin zemeljskega plina.

5.2.1.5 Sekundarni trg s prenosnimi zmogljivostmi

Trgovanje na sekundarnem trgu prenosnih zmogljivosti urejajo Pravila o postopku za izvajanje Uredbe (ES) št. 1775/2005 o pogojih za dostop do prenosnega omrežja zemeljskega plina.

Na sekundarnem trgu prenosnih zmogljivosti lahko upravičenci do dostopa zakupijo prenosne zmogljivosti pri tistih uporabnikih prenosnega omrežja, ki svojih zakupljenih prenosnih zmogljivosti ne potrebujejo in jih zato posredujejo v podzakup.

V letu 2009 je 18 podjetij ponudnikov podalo 29 ponudb prostih zmogljivosti, medtem ko je bilo le 10 povpraševalcev, ki so oddali skupaj 15 povpraševanj po prostih zmogljivosti. Količina ponujenih prostih zmogljivosti je bila 2,3 milijona Sm³/dan in je za 11 odstotkov presejala povpraševane količine. Sklenjenih je bilo 11 pogodb o podzakup. S tem se je zadostilo 81 odstotkom povpraševanih količin.

5.2.2 Ločitev dejavnosti

V Sloveniji opravlja en izvajalec obvezno republiško GJS sistemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina in 18 izvajalcev izbirno lokalno GJS sistemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina.

Sistemski operater prenosnega omrežja zemeljskega plina opravlja to dejavnost v samostojni pravni osebi že od leta 2005 in je v 100-odstotni lasti domače pravne osebe, ki dobavlja zemeljski plin. Sistemski operater prenosnega omrežja je lastnik sredstev, s katerimi izvaja svojo dejavnost. V letu 2009 ni bilo zaznati posebnega vpliva pravne ločitve na naložbe in zanesljivost oskrbe. Naložbe sistemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina so podrobneje predstavljene v poglavju 5.2.1.1.4.

Pri 18 sistemskih operaterjih distribucijskih omrežij zemeljskega plina pravna ločitev skladno z EZ ni zahtevana, saj na posamezno distribucijsko omrežje zemeljskega plina ni priključenih več kot 100.000 odjemalcev. Lastniško strukturo sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij zemeljskega plina prikazuje tabela 26 v poglavju 5.2.1.2.3. V letu 2009 so vsi sistemski operaterji distribucijskih omrežij zemeljskega plina opravljali tudi druge energetske in tržne dejavnosti, zato so skladno z 38. členom EZ pripravili ločene računovodske izkaze. Izvajalci energetskih dejavnosti na področjih oskrbe z električno energijo, zemeljskim plinom ali toploto so skladno s 37. členom EZ zavezani k reviziji in javni objavi računovodskih izkazov. V revidiranih letnih poročilih morajo sistemski operaterji distribucijskih omrežij zemeljskega plina objaviti pravila, ki so jih uporabili pri izdelavi ločenih računovodskih izkazov po posameznih energetskih dejavnostih in za katera so pred njihovo uporabo pridobili soglasje agencije. Uporabo navedenih pravil pri izdelavi ločenih računovodskih izkazov mora preveriti revizor.

5.2.3 Dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti

5.2.3.1 Čezmejne prenosne zmogljivosti omrežja

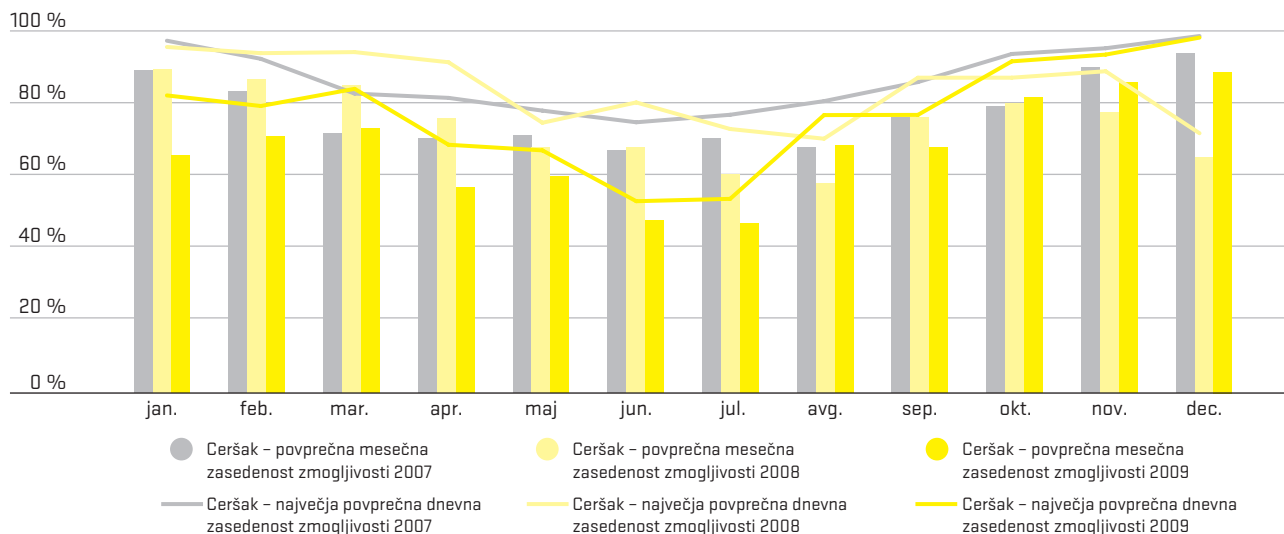
Čezmejne prenosne zmogljivosti prenosnega omrežja se uporabljajo za zagotavljanje zanesljive oskrbe z zemeljskim plinom v Sloveniji in za potrebe tranzita. V letu 2009 je bila zasedenost merilno-regulacijske postaje v Ceršaku manjša. Prav tako se je zmanjšala povprečna zasedenost merilno-regulacijske postaje v Šempetru. Delni pregled zasedenosti pa pokaže, da je bila obremenitev merilno-regulacijske postaje v Šempetru v prvi polovici leta 2009 nekoliko višja kot v letu 2008. Upad povprečne zasedenosti zmogljivosti je bil zaznan tudi na merilno-regulacijski postaji v Rogatcu.

Nižja zasedenost prenosnega omrežja zemeljskega plina v letu 2009 je bila posledica obratovalnih razmer. Obratovalne razmere so bile pogojene s štirinajstdnevno januarsko prekinitvijo ruske dobave zaradi rusko-ukrajinskega spora. V drugem polletju se je obremenjenost prenosnega omrežja povečala zaradi povečanja prenosa zemeljskega plina za proizvodnjo električne energije.

Leta 2009 je bila povprečna letna zasedenost zmogljivosti najpomembnejše vstopne mejne merilno-regulacijske postaje Ceršak 68-odstotna, povprečna letna zasedenost vstopno-izstopne po-

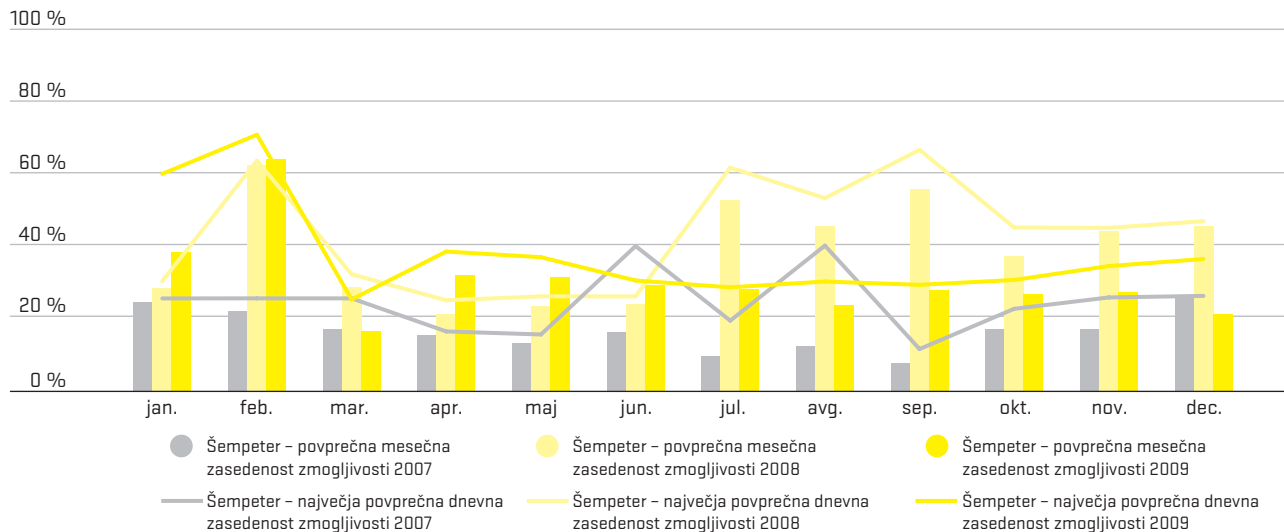
staje v Šempetru je bila 31-odstotna, v Rogatcu pa je dosegla 56 odstotkov. Največje povprečne dnevne in mesečne zasedenosti zmogljivosti posameznih mejnih merilno-regulacijskih postaj so prikazane na slikah od 61 do 63.

Slika 61: Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Ceršak

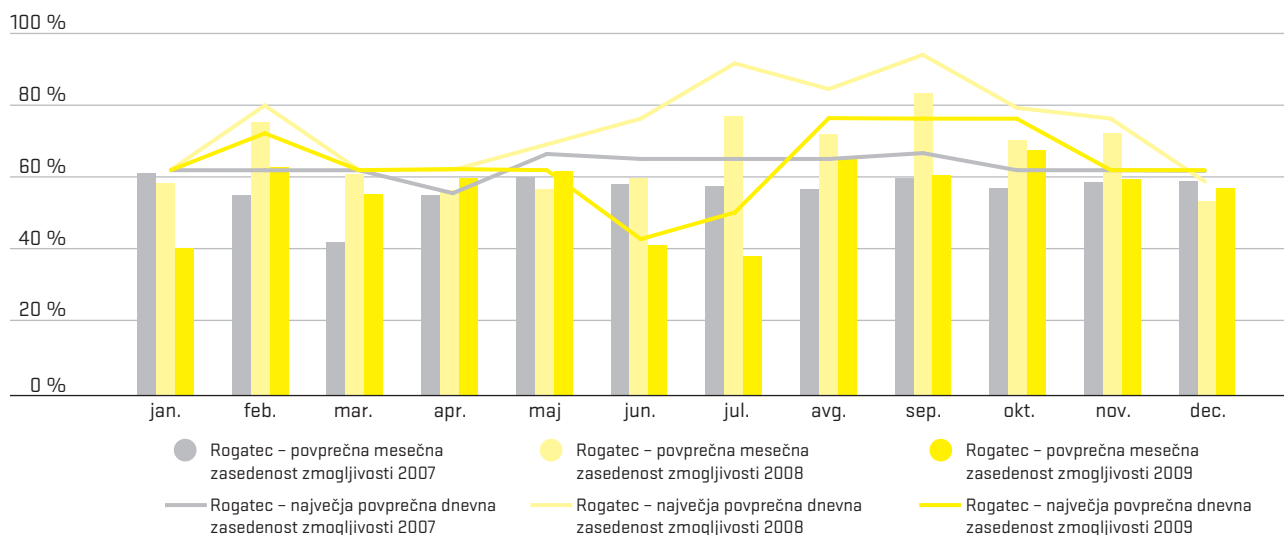

Vira: Geoplin plinovodi, agencija

Slika 62: Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Šempeter

Vir: Geoplin plinovodi

Slika 63: Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Rogatec

Vir: Geoplin plinovodi

5.2.3.2 Določanje največje tehnične zmogljivosti

Največja tehnična prenosna zmogljivost je zmogljivost, ki je fizično na voljo za prenos zemeljskega plina od obravnavanega prevzemnega do predajnega mesta. Pri določanju največje tehnične zmogljivosti sistemski operater prenosnega omrežja upošteva tehnične zmogljivosti vseh v prenos vključenih komponent plinovodnega sistema, konfiguracijo in obratovalne karakteristike plinovodnega sistema kot celote ter njegove obratovalne robne pogoje.

Največjo tehnično zmogljivost omrežja zemeljskega plina SOPO določa na podlagi modela preračuna zmogljivosti omrežja zemeljskega plina ob upoštevanju mogočih kombinacij dobave in porabe zemeljskega plina ter statističnega modela napovedovanja porabe zemeljskega plina domačih porabnikov. Uporabljena modela simulacije porabe zemeljskega plina sta:

- model on-line, ki lahko na podlagi trenutnih razmer v omrežju zemeljskega plina predvidi razmere za naslednjih 48 ur, in
- model off-line, ki je uporaben za oceno stanj in prehodnih pojavov v odvisnosti od načrtovanih podatkov in predvidenih širitih oziroma sprememb v omrežju zemeljskega plina.

Napovedovanje dnevne porabe zemeljskega plina temelji na modelu napovedi s samoučenjem, ki arhivira zgodovinske podatke o porabi zemeljskega plina pri različnih obratovalnih razmerah. Iz njih se glede na predvidene obratovalne razmere in dnevne napovedi posameznih odjemalcev zemeljskega plina izračuna predvidena dnevna poraba. Tehnična zmogljivost omrežja zemeljskega plina je torej odvisna od samega sistema in tudi od trenutne razporeditve odjemnih mest zemeljskega plina domače porabe.

5.2.3.3 Upravljanje s prenosnimi zmogljivostmi omrežja

Sistemski operater prenosnega omrežja zemeljskega plina dodeljuje prenosne zmogljivosti skladno s predpisi, ki urejajo splošne pogoje za dobavo in odjem zemeljskega plina iz prenosnega omrežja. Ob tem mora sistemski operater pri upravljanju prenosnih zmogljivosti upoštevati tudi Pravilnik o postopku za izvajanje Uredbe (ES) št. 1775/2005 o pogojih za dostop do prenosnega omrežja zemeljskega plina.

Prenosne zmogljivosti so bile dodeljene vsem zainteresiranim uporabnikom prenosnega omrežja. Če bi sistemski operater prejel zahtevke za razdelitev večje količine zmogljivosti, kot jih omogočajo tehnične omejitve omrežja, bi uporabil predvideni mehanizem dodeljevanja zmogljivosti po načelu pro-rata.

Po navedbah sistemskega operaterja je bilo za leto 2009 z uporabniki omrežja sklenjenih 135 neprekinljivih dolgoročnih pogodb o dostopu do prenosnega omrežja. Uporabniki prenosnega omrežja zemeljskega plina so uporabljali prenosne zmogljivosti za dobavo zemeljskega plina v Slovenijo in za prenos od enega do drugega prenosnega omrežja. Prenosne zmogljivosti so bile razdeljene skladno s sklenjenimi pogodbami o dolgoročnem dostopu.

Ob tem je sistemski operater prenosnega omrežja zemeljskega plina na primarnem trgu z zmogljivostmi z uporabniki sklenil tudi 16 kratkoročnih pogodb o dostopu do prenosnega omrežja.

5.2.4 Mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti

V prenosnem omrežju lahko nastane pogodbeno in fizična prezasedenost prenosnega omrežja. Pogodbeno prezasedenost nastane, ko želijo uporabniki omrežja skleniti pogodbe za prenos večjih količin zemeljskega plina, kot to omogoča prenosno omrežje. Fizična prezasedenost pa nastane, ko dejanske dobave že dosegajo tehnično zmogljivost omrežja.

Slovensko plinovodno omrežje je bilo v letu 2009 še vedno najbolj obremenjeno na vstopni točki v Ceršaku (plinovod M1 in M2). V tej smeri potekajo dobavne poti za zemeljski plin iz vzhodnih dobavnih virov. Prezasedenost se je na tej točki že približala polni zasedenosti, kar nakazuje na približevanje stanju fizične prezasedenosti. Najbolj kritičen je bil mesec december, ko je povprečna dnevna zasedenost znašala 98,3 odstotke. Velika obremenjenost tega dela omrežja se je kazala tudi na mesečnem nivoju, ki je v mesecu decembru znašala 88,8 odstotkov. Kljub letni povprečni manjši obremenjenosti tega dela omrežja v primerjavi z letom 2008 obremenjenost v zadnji četrtini leta kaže na potrebo po izgradnji dodatnih zmogljivosti, ki bodo odpravile visoke vrednosti obremenitev omrežja in povečale varnost in zanesljivost obratovanja.

Pogodbeno prezasedenost se je v letu 2009 pojavila na vstopni točki v Ceršaku, kjer je povpraševanje po zmogljivostih za 10 odstotkov presegló tehnične zmožnosti omrežja.

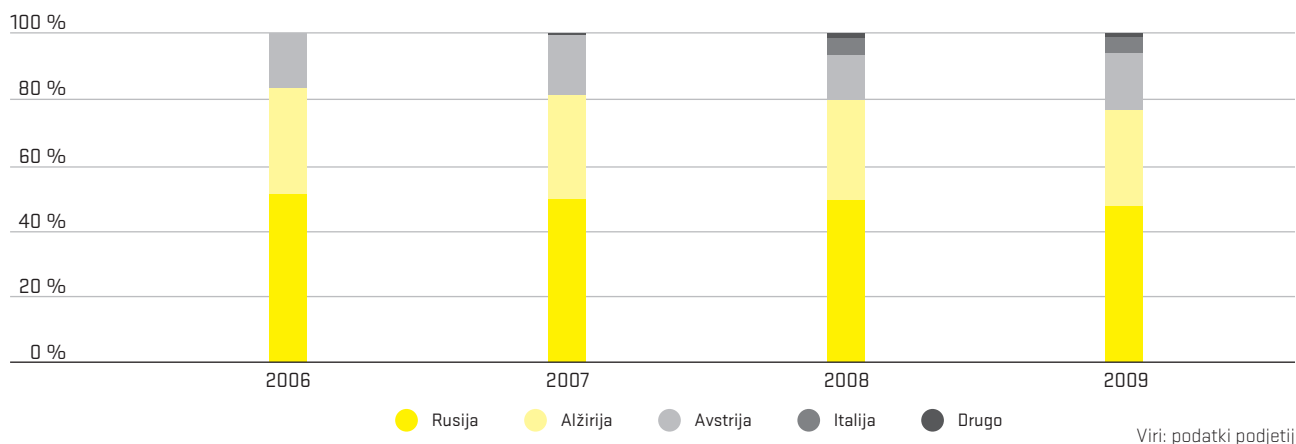
Za obvladovanje pogodbene prezasedenosti sta v Sloveniji poleg sistema pro-rata na voljo tudi dva tržno naravnana mehanizma. Prvi mehanizem je primarni trg s kratkoročnimi prekinljivimi zmogljivostmi. Ta ob morebitni pogodbeni prezasedenosti omogoča prodajo zakupljenih in hkrati neizkoriščenih prenosnih zmogljivosti omrežja zemeljskega plina za kratkoročna obdobja. Drugi mehanizem je sekundarni trg (poglavje 5.2.1.5), na katerem lahko uporabniki prenosnega omrežja zemeljskega plina med seboj trgujejo z manjšimi količinami zakupljene, a neizkoriščene prenosne zmogljivosti.

5.3 Tržne dejavnosti in delovanje konkurence

Liberalizacija trga z zemeljskim plinom v Sloveniji in državah EU je odjemalcem zemeljskega plina omogočila izbiro dobavitelja, dobaviteljem zemeljskega plina pa je omogočila delovanje na trgu po povsem konkurenčnih načelih. V letu 2009 je v Sloveniji 127.509 končnih odjemalcev kupovalo zemeljski plin od 19 dobaviteljev. Število zamenjav dobaviteljev se je glede na preteklo leto povečalo skoraj za dvakrat vendar je delež odjemalcev, ki so zamenjali dobavitelja, še vedno pod 0,1 odstotkom.

5.3.1 Viri zemeljskega plina in veleprodajni trg

Slovenija ima zanemarljivo majhno proizvodnjo zemeljskega plina - okrog enega odstotka, zato je povsem odvisna od drugih virov. Največ, kar 48 odstotkov zemeljskega plina je bilo leta 2009 dobavljenega iz Rusije, 29 odstotkov iz Alžirije, 17 odstotkov iz Avstrije in 5 odstotkov iz Italije. Viri zemeljskega plina so se glede na leto 2008 spremenili predvsem zaradi plinskega spora med Rusijo in Ukrajino v mesecu januarju. Zaradi omenjenega spora ni prišlo do zmanjšanja zanesljive dobave zemeljskega plina končnim odjemalcem v Sloveniji, se pa je glede na prejšnje leto zmanjšal uvoz zemeljskega plina iz Rusije (5 odstotkov), uvoz iz drugih držav pa se je povečal na podlagi kratkoročnih pogodb.

Slika 64: Viri zemeljskega plina

Zaradi manjših potreb po zemeljskem plinu so dobavitelji zemeljskega plina uvozili za potrebe končnih odjemalcev v Sloveniji 1017 milijonov Sm³ zemeljskega plina, kar je za 6 odstotkov manj zemeljskega plina kot v letu 2008.

Tabela 27: Uvoz zemeljskega plina za potrebe odjemalcev v Sloveniji med letoma 2007 in 2009 v Sm³

Ponudniki	2007	2008	2009
Geoplina, d. o. o.	1.117.226.504	1.018.856.140	967.668.943
Adriaplina, d. o. o.		54.337.731	46.854.189
Petrol Plina, d. o. o.	2.801.091	3.430.474	3.371.134
Skupaj	1.120.027.595	1.076.624.345	1.017.894.266

Viri: podatki podjetij, agencija

Podjetje Geoplina, d. o. o., je bilo tudi v letu 2009 največji uvoznik, trgovec in dobavitelj zemeljskega plina v Sloveniji. Njegov delež v celotni uvoženi količini zemeljskega plina se je glede na leto 2008 povečal za pol odstotka in znaša 95,1 odstotek. Delež ostalih dveh uvoznikov Adriaplina, d. o. o., in Petrol Plina, d. o. o., znaša manj kot 5 odstotkov. Družba Adriaplina, d. o. o., je pričela z uvozom zemeljskega plina 1. januarja 2008. Petrol Plina, d. o. o., pa za potrebe končnih odjemalcev uvažata zemeljski plin iz Italije in Hrvaške na dveh distribucijskih omrežjih, ki nista povezani s prenosnim omrežjem zemeljskega plina.

Skoraj ves zemeljski plin se je uvažal na podlagi dolgoročnih pogodb, saj je bil na podlagi kratkoročnih pogodb uvožen le dober odstotek zemeljskega plina.

Udeleženci veleprodajnega trga so trgovci zemeljskega plina, ki zemeljski plin dobavljajo drugim dobaviteljem. Na slovenskem veleprodajnem trgu je delovalo 5 ponudnikov (trgovcev) zemeljskega plina.

Med vsemi trgovci na veleprodajnem trgu z zemeljskim plinom je največji delež družbe Geoplina, d. o. o., ki znaša kar 80,4 odstotke. Celoten veleprodajni trg z zemeljskim plinom prikazuje spodnja tabela (tabela 28) s tržnim deleži in indeksi HHI.

Tabela 28: Tržni deleži in indeksi HHI na celotnem veleprodajnem trgu zemeljskega plina

Veleprodajni trg	Delež	HHI
Enos, d. o. o.	0,7 %	0
Geocom, d. o. o.	0,7 %	0
Geoplin, d. o. o.	80,4 %	6.461
Istrabenz plini, d. o. o.	0,1 %	0
Petrol Energetika, d. o. o.	18,1 %	329
Skupaj	100,0 %	6.791

Viri: podatki podjetij, agencija

Na veleprodajnem trgu se je pojavil nov trgovec z zemeljskim plinom, vendar se razmere na veleprodajnem trgu glede na preteklo leto niso spremenile.

V Sloveniji ni organiziranega trga zemeljskega plina, kjer bi se srečevala ponudba in povpraševanje po določenih standardnih produktih. Nakup in prodaja zemeljskega plina na veleprodajnem trgu sta v letu 2009 potekala le na podlagi dolgoročnih pogodb. Kot posebnost velja omeniti, da niso bili uvedeni programi, povezani s sproščanjem prenosnih zmogljivosti (angl. gas release mechanism).

5.3.2 Dobava in maloprodajni trg

Udeleženci na maloprodajnem trgu v Sloveniji so dobavitelji končnim odjemalcem in končni odjemalci zemeljskega plina. V letu 2009 je na trg vstopil nov dobavitelj zemeljskega plina, ki hkrati opravlja tudi dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina. Največji tržni delež na maloprodajnem trgu je s skoraj 70-odstotnim tržnim deležem ohranila družba Geoplin, d. o. o., ostali dobavitelji končnim odjemalcem pa so imeli skupaj 30-odstotni delež.

Maloprodajni trg v Sloveniji sestavljajo končni odjemalci, priključeni na prenosno omrežje zemeljskega plina, in končni odjemalci, priključeni na distribucijska omrežja zemeljskega plina.

Pregled nad celotnim maloprodajnim trgom s tržnimi deleži in indeksi HHI nam prikazuje tabela 29:

Tabela 29: Tržni deleži in indeksi HHI na celotnem maloprodajnem trgu zemeljskega plina

Podjetje	Delež	HHI
Geoplin, d. o. o.	69,56 %	4.839
Energetika Ljubljana, d. o. o.	6,95 %	48
Adriaplin, d. o. o.	4,61 %	21
Plinarna Maribor, d. o. o.	5,41 %	29
Energetika Celje, d. o. o.	2,63 %	7
Ostali	10,90 %	119
Skupaj	100,0 %	5.063

Viri: podatki podjetij, agencija

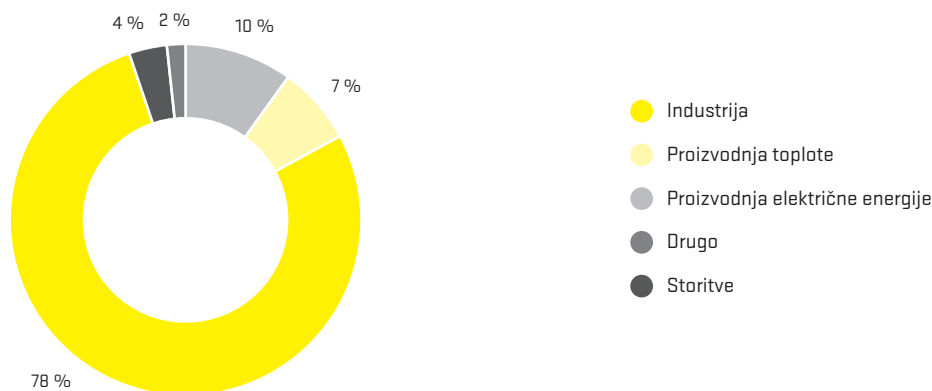
5.3.2.1 Odjemalci, priključeni na prenosno omrežje

V letu 2009 je bilo na prenosno omrežje priključenih 161 večjih industrijskih odjemalcev, ki so skupaj porabili 725 milijonov Sm³. Delež družbe Geoplin, d. o. o., pri dobavi odjemalcem, priključenih na prenosno omrežje, je bil podoben kot v letu 2008 in je znašal nad 90 odstotkov.

Predvsem zaradi zanesljive dobave in neizkoriščanja ali zlorabe prevladujočega položaja dobavitelja Geoplin, d. o. o., ni bilo razlogov za pospešitev ukrepov za povečanje konkurence na trgu z zemeljskim plinom, kot na primer program za sprostitev dolgoročnih pogodb o dobavi zemeljskega plina.

Pregled nad strukturo dobave zemeljskega plina končnim odjemalcem na prenosno omrežje in namen uporabe nam prikazuje spodnji diagram na sliki 65.

Slika 65: Struktura dobave zemeljskega plina končnim odjemalcem, priključenim na prenosno omrežje, po namenu uporabe

Viri: podatki podjetij, agencija

5.3.2.2 Odjemalci, priključeni na distribucijska omrežja

Zemeljski plin je v letu 2009 odjemalcem dobavljalo 18 podjetij (glej tabelo 23 - poglavje 5.2.1.2). V Sloveniji so na distribucijska omrežja priključeni gospodinjstvi in negospodinjstvi odjemalci.

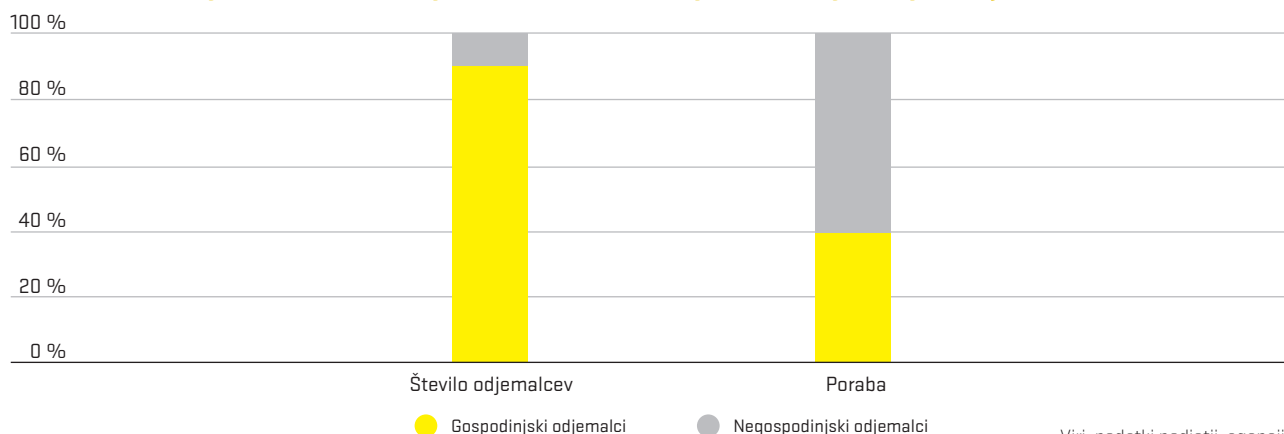
Za razliko od leta 2008, ko je bilo dobavljeno 300 milijonov Sm³ zemeljskega plina 124.262 odjemalcem, pa je bilo v letu 2009 dobavljeno 293 milijonov Sm³ zemeljskega plina kar 127.348 odjemalcem. Zemeljski plin so dobavljala javna podjetja za distribucijo zemeljskega plina in podjetja zasebnega prava.

Spremembo količine odjema za 8 milijonov oziroma za kar 2,7 odstotka lahko pripišemo rusko-ukrajinskemu sporu na začetku leta in trenutni svetovni gospodarski krizi.

Razmere na distribucijskem omrežju v Sloveniji nam ponazarjata diagrama na sliki 66 in 67.

V strukturi odjemalcev, priključenimi na distribucijska omrežja, je ostal nespremenjen delež gospodinjstvih odjemalcev – več kot 90 odstotkov, njihova poraba pa pomeni nekaj manj kot 40 odstotkov skupne porabe vseh odjemalcev, priključenih na distribucijska omrežja.

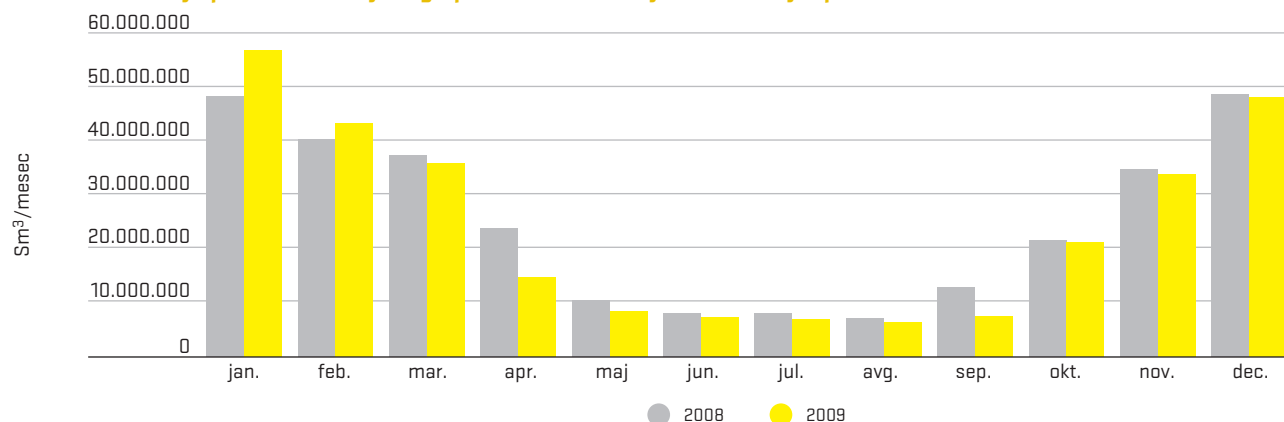
Slika 66: Razmerje med številom odjemalcev na distribucijskih omrežjih in njihovo porabo

Viri: podatki podjetij, agencija

Gibanje porabe zemeljskega plina v distribucijskih omrežjih po mesecih prikazuje slika 67.

Slika 67: Gibanje porabe zemeljskega plina v distribucijskih omrežjih po mesecih v letih 2008 in 2009

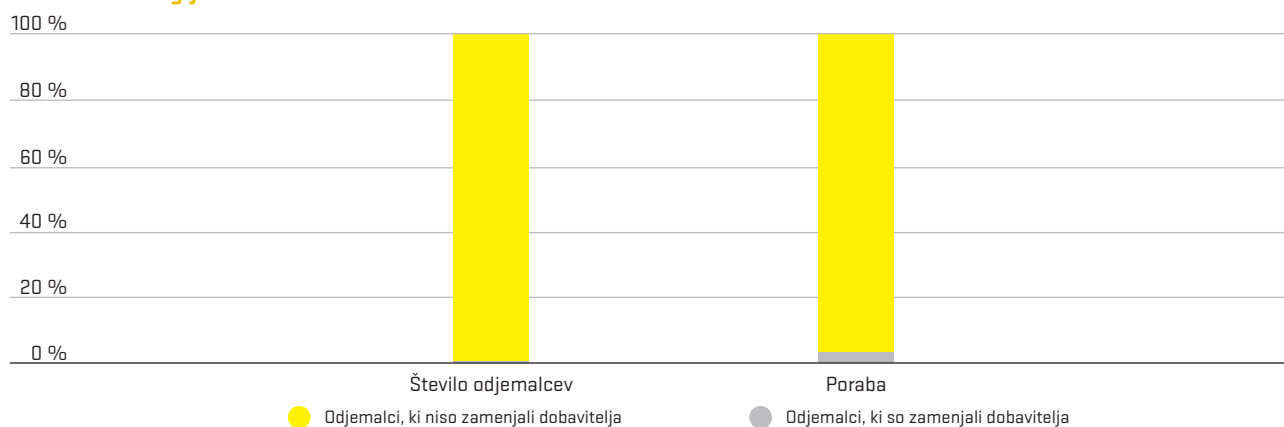
Viri: podatki podjetij, agencija

Podjetje Adriaplin, d. o. o., je lastniško povezano z dobaviteljem Geoplin, d. o. o., ki ima v tej družbi 11-odstoten lastniški delež.

Aktivnost trga z zemeljskim plinom se izkazuje tudi s številom odjemalcev, ki so zamenjali dobavitelja zemeljskega plina na distribucijskem omrežju. V primerjavi z letom 2008, ko je samo 69 od skupaj 124.262 odjemalcev, priključenih na distribucijska omrežja zemeljskega plina, zamenjalo svojega dobavitelja zemeljskega plina, je v letu 2009 to storilo 126 odjemalcev od 127.509 odjemalcev. Predvidena letna poraba odjemalcev, ki so zamenjali svojega dobavitelja, je v letu 2008 znašala 5,6 milijona Sm³, leta 2009 pa skoraj dvakrat več, 9,5 milijonov Sm³.

Opisan odnos in delež za leto 2009 nam prikazuje diagram na sliki 68.

Slika 68: Razmerje med številom odjemalcev, ki so zamenjali dobavitelja, in njihovo porabo glede na zakupljeno zmogljivost

Viri: podatki podjetij, agencija

5.3.2.3 Tržni deleži na maloprodajnem trgu

Za maloprodajni trg je značilno, da se manjši del aktivnosti izvaja kot oskrba končnih odjemalcev na prenosnem in večji del kot oskrba končnih odjemalcev na distribucijskem omrežju. Tako kot v letu 2008 sta tudi leta 2009 dva dobavitelja oskrbovala končne odjemalce na prenosnem omrežju. Število končnih odjemalcev na prenosnem omrežju se je zmanjšalo s 162 na 161. Na distribucijskem omrežju dejavnost dobave izvajalo 18 dobaviteljev. Število končnih odjemalcev se je povečalo s 124.262 na 127.348.

Tržni delež posameznega dobavitelja na maloprodajnem trgu se določa glede na količino letnega odjema odjemalcev. Razvrstitev odjemalcev na maloprodajnem trgu se izvaja glede na količino letnega odjema. Odjemalci se razvrstijo v tri skupine:

- odjemalci, ki na leto porabijo več kot milijon Sm^3 zemeljskega plina,
- odjemalci, ki na leto porabijo od 4500 do milijon Sm^3 zemeljskega plina,
- odjemalci, ki na leto porabijo manj kot 4500 Sm^3 zemeljskega plina;

oziroma se razvrščajo na negospodinske in gospodinske odjemalce:

- veliki negospodinski odjemalci (veliki industrijski odjemalci, zelo veliki industrijski odjemalci),
- manjši in srednje veliki negospodinski odjemalci (komercialni odjem - obrt in storitve, manjši industrijski odjemalci, srednje veliki industrijski odjemalci),
- gospodinski odjemalci (manjši gospodinski odjemalci - D_1 , srednje veliki gospodinski odjemalci - D_2 , veliki gospodinski odjemalci - D_3).

V skupini, v kateri je poraba na odjemalca večja kot milijon Sm^3 , je bilo tudi v letu 2009 najmanj odjemalcev. Število takšnih odjemalcev je bilo 106, kar pomeni 10-odstotno zmanjšanje v primerjavi z letom 2008. Ti odjemalci so porabili 751 milijonov Sm^3 , torej 3 milijone več kot lani. Njihova poraba je bila 74 odstotkov celotne porabe zemeljskega plina, kar je odstotek več kot lani.

Po novem razvrščanju odjemalcev ima v skupini velikih negospodinskih odjemalcev največji tržni delež Geoplin, d. o. o., z 92,8 -odstotnim tržnim deležem. Razmerje na maloprodajnem trgu nam prikazuje tabela 30, kjer tudi indeks HHI kaže na prevladujoč položaj dobavitelja Geoplin, d. o. o.

Tabela 30: Indeks HHI za velike negospodinske odjemalce največjih dobaviteljev zemeljskega plina

Podjetje	Delež	HHI
Geoplin, d. o. o.	92,8 %	8.606
Plinarna Maribor, d. o. o.	3,1 %	10
Petrol Energetika, d. o. o.	2,9 %	9
Adriaplin, d. o. o.	1,2 %	1
Drugi	0,0 %	0
Skupaj	100,0 %	8.625

Viri: podatki podjetij, agencija

Največji tržni delež v skupini odjemalcev z letno porabo od 4500 do milijon Sm^3 zemeljskega plina ima Energetika Ljubljana, d. o. o. V to skupino se je leta 2008 uvrstilo 4143 odjemalcev s porabo 166 milijonov Sm^3 zemeljskega plina ali 16 odstotkov celotne porabe zemeljskega plina, leta 2009 pa 4477 odjemalcev s porabo 162.447.734 milijonov Sm^3 ali 15,9 odstotkov celotne porabe zemeljskega plina.

V skupini velikih negospodinskih odjemalcev je imel največji tržni delež Geoplin, d. o. o., s 33,6 -odstotnim tržnim deležem. Razmerje na maloprodajnem trgu nam prikazuje tabela 31.

Tabela 31: Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina za manjše in srednje negospodinske odjemalce

Podjetje	Delež	HHI
Geoplin, d. o. o.	33,6 %	1.126
Energetika Ljubljana, d. o. o.	12,0 %	143
Adriaplin, d. o. o.	11,9 %	141
Plinarna Maribor, d. o. o.	9,4 %	89
Energetika Celje, d. o. o.	9,3 %	86
Drugi	23,9 %	573
Skupaj	100 %	2.158

Viri: podatki podjetij, agencija

Indeks HHI kaže, da v tej skupini odjemalcev noben dobavitelj nima prevladujočega položaja.

V skupino odjemalcev z letno porabo manj kot 4500 Sm³ spadajo gospodinski odjemalci, manjši industrijski odjemalci in komercialni odjem. Ta skupina ima največje število odjemalcev na maloprodajnem trgu. Njihovo število je bilo v letu 2009 podobno številu leta 2008 in je presegalo 120.000 odjemalcev s podobnim skupnim letnim odjemom 105 milijonov Sm³ ali 10,3 odstotke celotne porabe zemeljskega plina.

Stanje na tem delu maloprodajnega trga nam prikazuje HHI indeks v tabeli 32.

Največji tržni delež v tej skupini ima Energetika Ljubljana, d. o. o., z 39–odstotnim tržnim deležem.

Tabela 32: Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina za gospodinske odjemalce

Podjetje	Delež	HHI
Energetika Ljubljana, d. o. o.	39,0 %	1.521
Plinarna Maribor, d. o. o.	11,5 %	133
Adriaplin, d. o. o.	10,9 %	120
Domplan, d. o. o.	9,7 %	94
Mestni plinovodi, d. o. o.	4,7 %	22
Drugi	24,1 %	582
Skupaj	100,0 %	2.472

Viri: podatki podjetij, agencija

Tako kot v letu 2008 ima v tej skupini na podlagi vrednosti indeksa HHI delno prevladujoč položaj Energetika Ljubljana, d. o. o.

5.3.2.4 Cene zemeljskega plina v Sloveniji

Končna cena zemeljskega plina za odjemalce, priključene na prenosno in distribucijsko omrežje zemeljskega plina, je sestavljena iz reguliranega dela cene za uporabo omrežja, tržnega dela cene zemeljskega plina in davščin.

Odjemalci lahko z izbiro dobavitelja vplivajo na del končne cene zemeljskega plina. Vplivajo lahko na ceno zemeljskega plina, ki jo dobavitelji določajo na tržni način in ni regulirana. Preostali deli končne cene zemeljskega plina so regulirani in jih določata agencija (omrežnina) in vlada (dodatki k omrežnini).

Leto 2009 je zaznamovalo nenehno padanje cen zemeljskega plina za vse standardne porabniške skupine v Sloveniji.

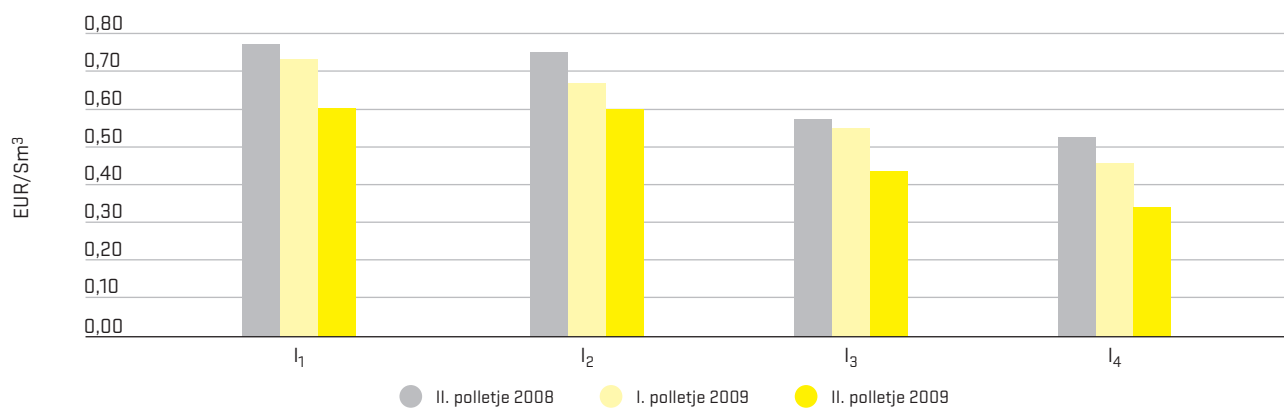
Industrijski odjemalci so razvrščeni v naslednje standardne porabniške skupine, ki so določene glede na interval letne porabe:

Tabela 33: Standardne porabniške skupine za industrijske odjemalce

Skupina	Poraba	
	od	do
I ₁	-	26.435 Sm ³
I ₂	26.435 Sm ³	264.349 Sm ³
I ₃	264.349 Sm ³	2.643.489 Sm ³
I ₄	2.643.489 Sm ³	26.434.886 Sm ³
I ₅	26.434.886 Sm ³	105.739.542 Sm ³

Vir: SURS

Slika 69: Končne cene zemeljskega plina za industrijske odjemalce v Sloveniji z vsemi davki in dajatvami

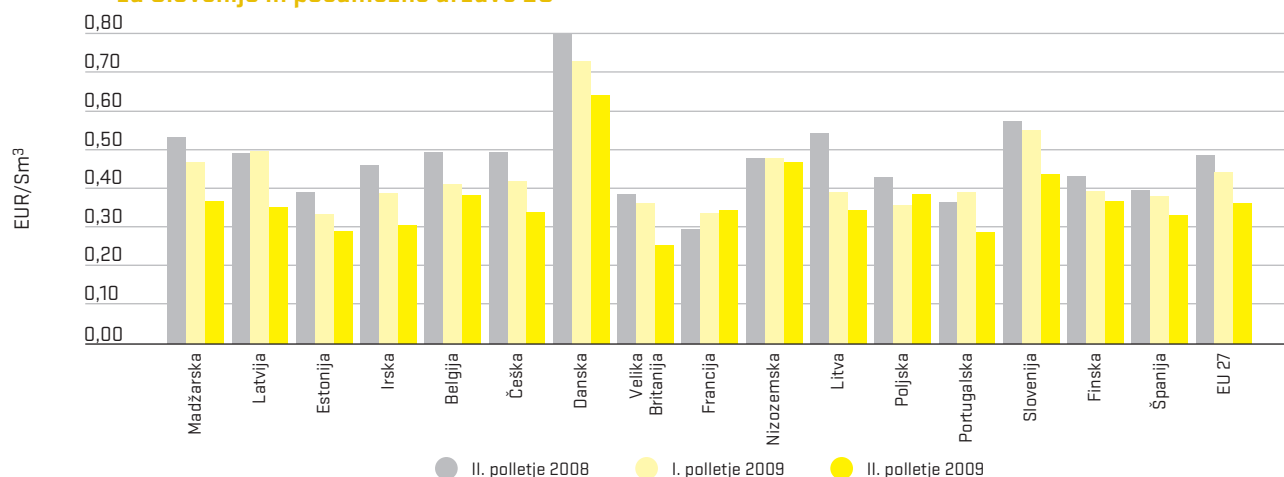

Vira: SURS, agencija

Slika 69 prikazuje gibanje cen zemeljskega plina v Sloveniji po skupinah, v katere so razvrščeni industrijski odjemalci zemeljskega plina v obdobju od drugega polletja 2008 do konca leta 2009. Viden je padec cen v vseh porabniških skupinah.

V začetku leta 2009 so se cene zemeljskega plina glede na leto 2008 znižale za približno 7 odstotkov, v prehodu iz prve v drugo polovico leta 2009 pa so se cene zemeljskega plina znižale za 16 odstotkov. Povprečna cena zemeljskega plina za porabniško skupino industrijskih odjemalcev I₁ je bila v tem obdobju 0,70 EUR/Sm³, za skupino I₂ je znašala 0,67 EUR/Sm³ in za skupino I₃ 0,52 EUR/Sm³.

Slika 70: Končne cene zemeljskega plina z vsemi davki in dajatvami za značilne industrijske odjemalce I₃ za Slovenijo in posamezne države EU

Vira: Eurostat, agencija

Iz zgornje slike je razvidno gibanje cen zemeljskega plina v Sloveniji in državah EU za velike industrijske odjemalce zemeljskega plina I₃ z letno porabo od 264.349 Sm³ do 2.643.489 Sm³ v drugi polovici leta 2008 in v letu 2009. Povprečna cena zemeljskega plina v tem obdobju je v državah EU znašala 0,43 EUR/Sm³, v Sloveniji pa je bila nekoliko višja, in sicer 0,52 EUR/Sm³. Najvišja povprečna cena je bila v tem obdobju na Danskem in je znašala 0,72 EUR/Sm³.

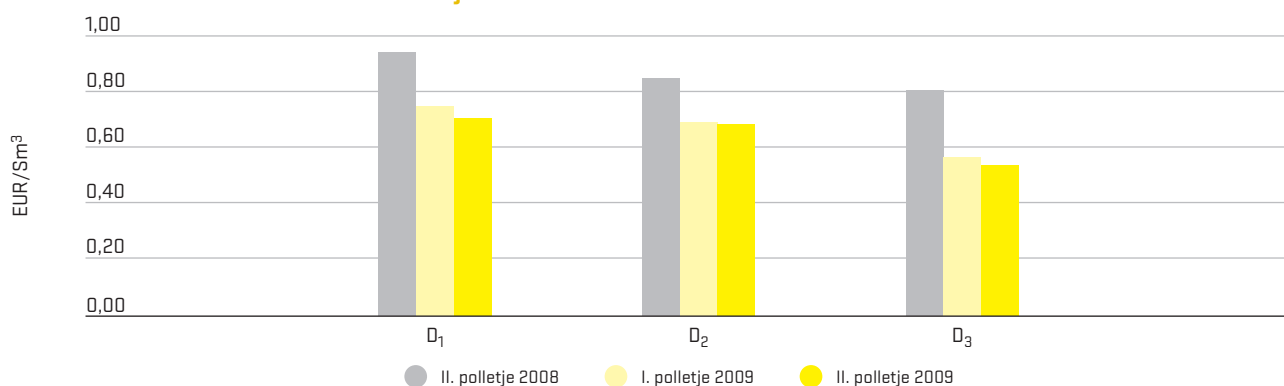
Skladno z novo metodologijo, ki jo uporabljata Eurostat in Statistični urad Republike Slovenije, so se oblikovale tudi nove standardne porabniške skupine za značilne gospodinske odjemalce, ki uporabljajo zemljski plin. Cene so preračunane in prikazane skladno z novo metodologijo.

Tabela 34: Standardne porabniške skupine za gospodinske odjemalce

Skupina	Poraba	
	od	do
D ₁	-	529 Sm ³
D ₂	529 Sm ³	5.287 Sm ³
D ₃	5.287 Sm ³	-

Vir: SURS

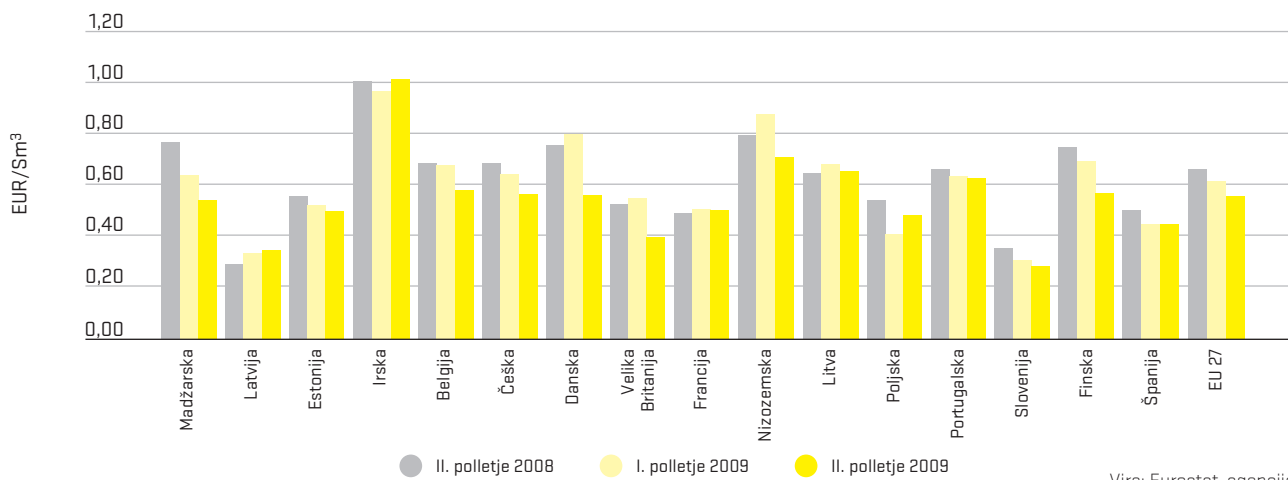
Slika 71: Končna cena zemeljskega plina za gospodinske odjemalce v Sloveniji v obdobju II. polletje 2008 in leto 2009 z vsemi davki in dajatvami

Vira: SURS, agencija

Slika prikazuje gibanje cen zemeljskega plina v Sloveniji za značilne gospodinske odjemalce po posameznih porabniških skupinah. Cene so bile v prvi polovici leta 2009 nižje kot v drugi polovici leta 2008. Konec leta 2009 pa so se še nekoliko znižale in to v vseh porabniških skupinah. Povprečna cena zemeljskega plina za gospodinske odjemalce je bila v tem obdobju najnižja v skupini D₃ in je znašala 0,64 EUR/Sm³. Povprečna cena za vse porabniške skupine pa je bila v tem obdobju 0,72 EUR/Sm³.

Slika 72: Končne cene zemeljskega plina za značilne gospodinske odjemalce D₂ z vsemi davki in dajatvami za Slovenijo in posamezne države EU

Vira: Eurostat, agencija

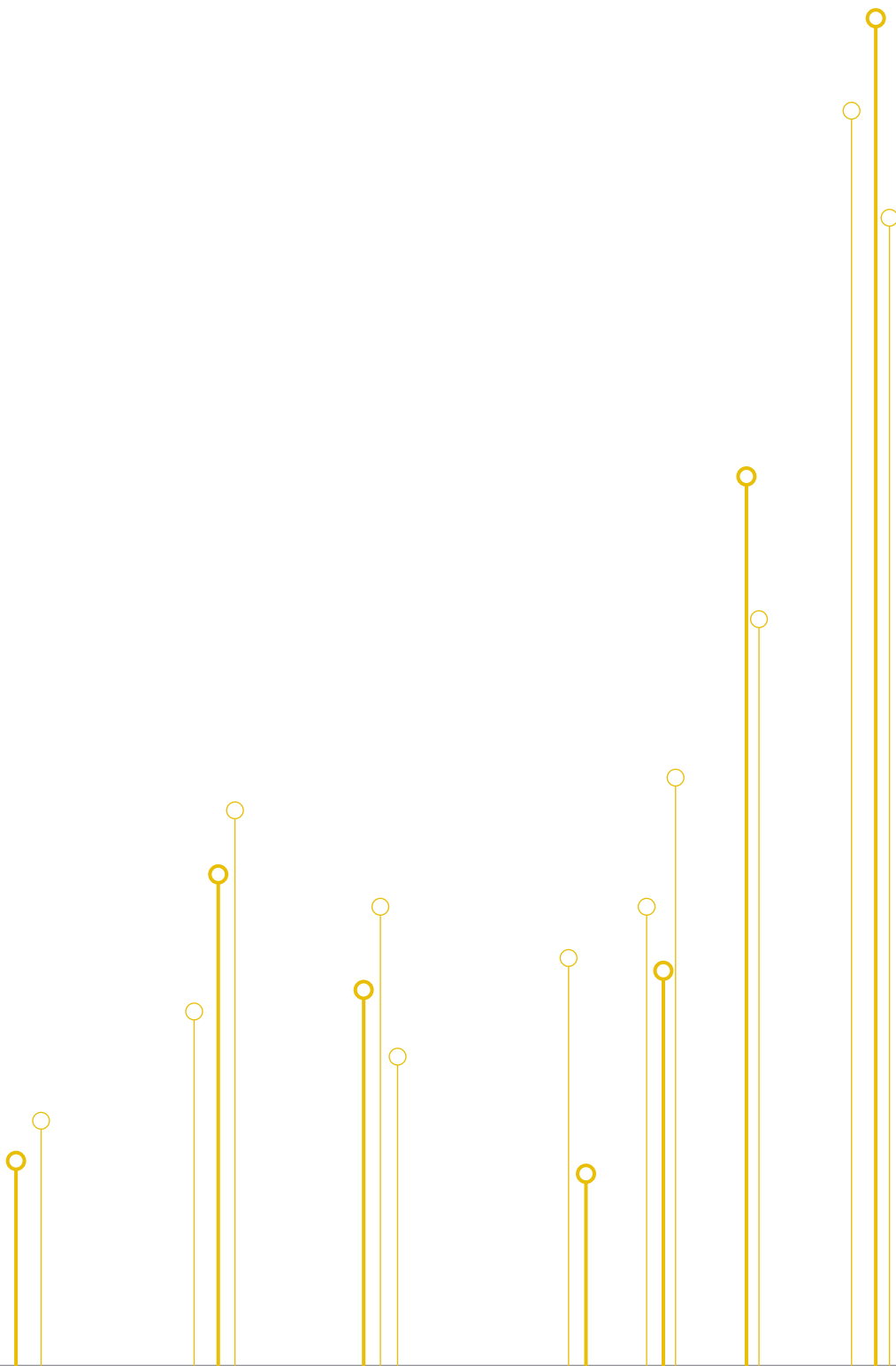
Cene zemeljskega plina za značilne gospodinske odjemalce zemeljskega plina D₂ z letno porabo od 529 Sm³ do 5287 Sm³ v Sloveniji in državah EU so se v tem obdobju gibale zelo različno. Povprečna cena zemeljskega plina je v tem obdobju znašala 0,58 EUR/Sm³ in se je glede na leto 2008 znižala za 7 odstotkov. Cene zemeljskega plina za to odjemno skupino so se v skoraj vseh izbranih državah zniževale. V letu 2009 so bile nižje kot v drugem polletju leta 2008, z izjemo Hrvaške, kjer so se cene zvišale, in Poljske, kjer so se v prvem polletju leta 2009 cene znižale, nato pa so se v drugem polletju leta 2009 zopet zvišale.

5.3.3 Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence

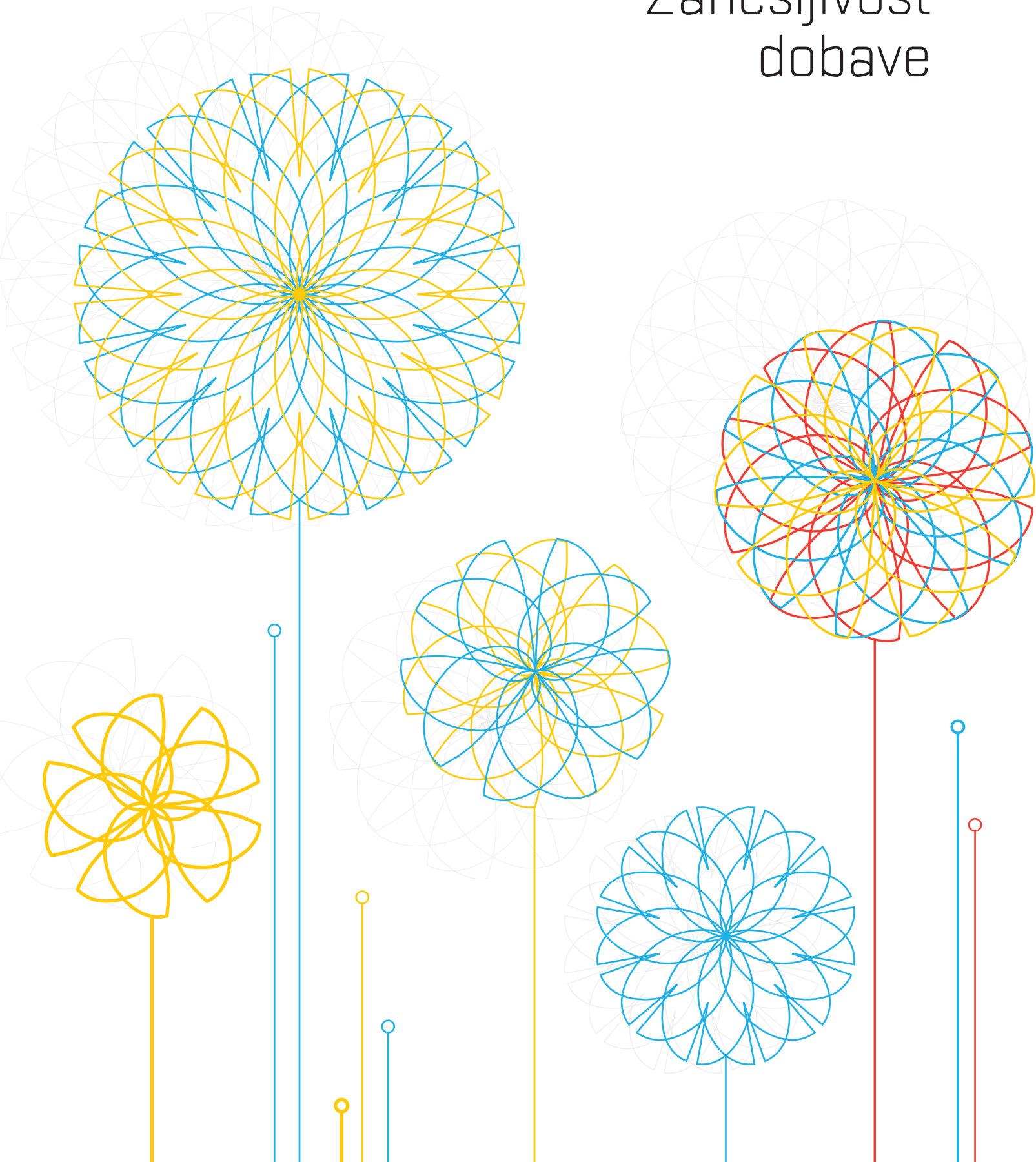
UVK v letu 2009 ni izdal nobene odločbe, ki bi se nanašala na omejevanje konkurence na trgu z zemeljskim plinom.

5.3.4 Odločanje v zvezi s spori in pritožbami

Na področju zemeljskega plina je agencija v letu 2009 prejela štiri zahteve za odločanje. Zahtevki za odločanje so se nanašali na obračunavanje omrežnine, zatrjevano kršitev splošnih pogojev za dobavo in odjem ter na soglasje za priključitev. V vseh navedenih primerih je agencija vloge zavrгла.

6
Zanesljivost
dobave

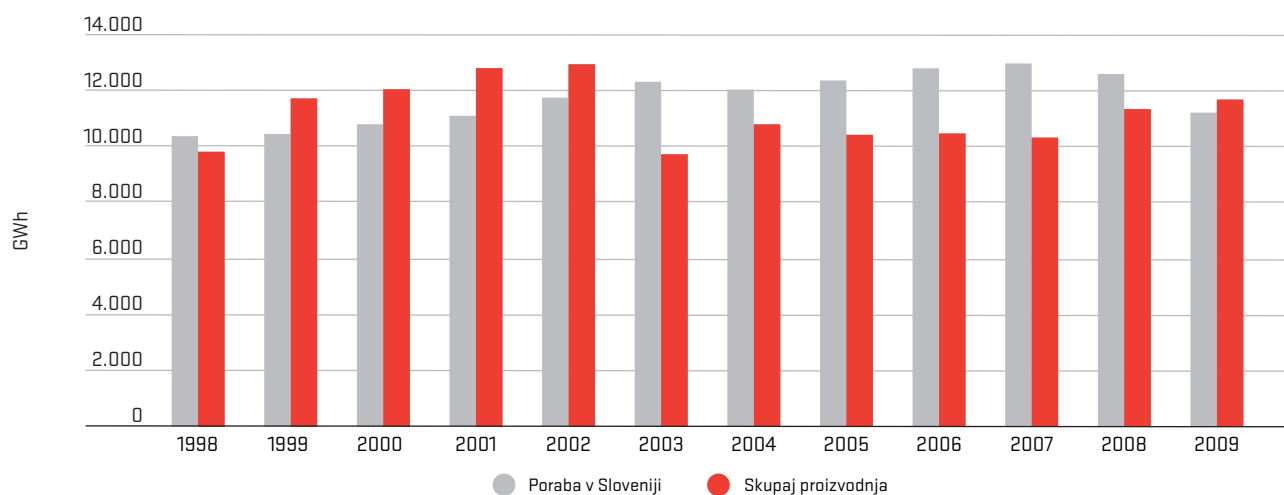
6.1 Zanesljivost dobave električne energije

Zanesljivost dobave električne energije je odvisna od dveh parametrov, in sicer od zadostnosti proizvodnih virov in sigurnosti omrežja. Zadostnost proizvodnih virov pomeni zmožnost vseh razpoložljivih proizvodnih virov, da pokrijejo potrebe po oskrbi z električno energijo. Zmožnost omrežja, da omogoči dobavo električne energije od proizvajalcev do odjemalcev, imenujemo sigurnost omrežja. Ker lahko pri obratovanju proizvodnih objektov in omrežnih elementov nastanejo okvare in povzročijo prekinitve delovanja, je treba zagotoviti oskrbo tudi v takšnih primerih. Zato je treba pri proizvodnih virih zagotoviti zadostno rezervo, ki je lahko tudi zunaj domačega elektroenergetskega sistema, v omrežjih pa moramo zagotoviti izpolnjevanje določenih meril sigurnosti, med katerimi je najpogosteje uporabljen kriterij n-1. Ta določa, da pri izpadu katerega koli prenosnega elementa (daljnovod, transformator) dobava ne sme biti prekinjena pri nobenem uporabniku sistema. Kriterij n-1 se v Sloveniji uporablja v prenosnem omrežju in na višjih ravneh distribucijskih omrežij, na nižjih ravneh distribucijskih omrežij pa se zaradi ekonomskih razlogov ne uporablja.

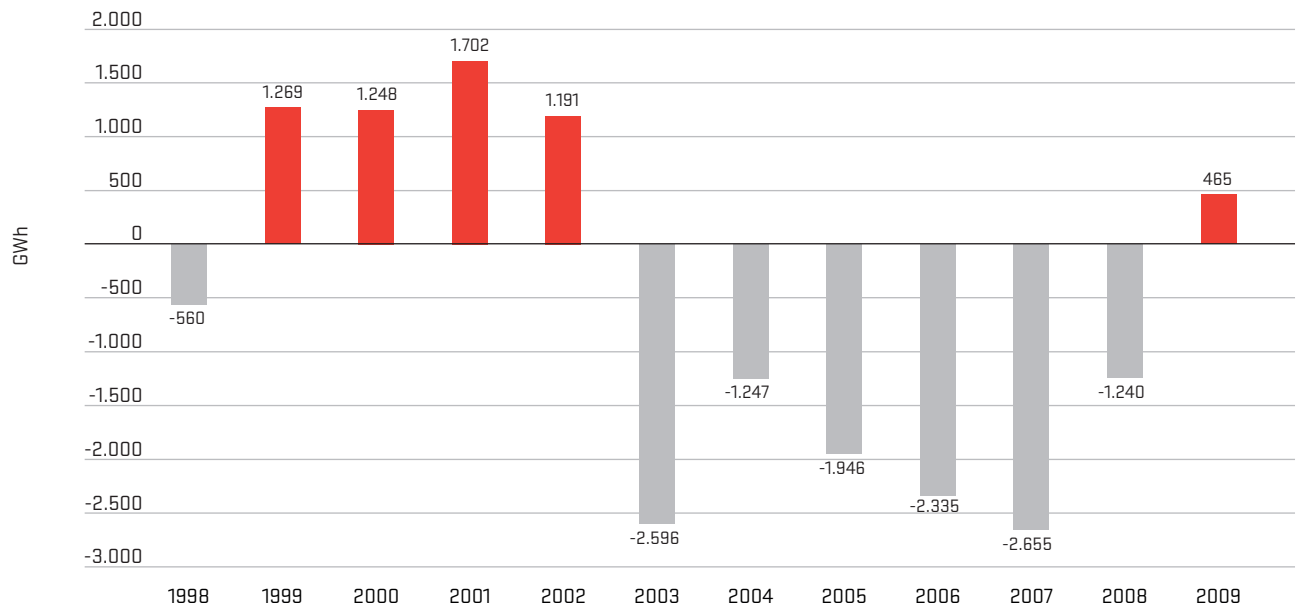
6.1.1 Zadostnost proizvodnje

Zadovoljevanje potreb po električni energiji v obdobju 1998–2009 je prikazano na slikah 73 in 74. Slovenija je imela v obdobju 1998–2002 velike presežke električne energije, od leta 2003 do 2008 pa primanjkljaje, ki so z leti tudi naraščali. Leta 2009 je kot posledica svetovne gospodarske krize poraba električne energije v Sloveniji padla, zato je imela Slovenija v tem letu spet presežke proizvodnje nad porabo električne energije. Proizvodnja ni prispevala k tej spremembi ničesar, saj na prenosnem omrežju ni bil vključen noben nov proizvodni objekt, na distribucijskem omrežju pa so k povečanju razpoložljive moči s slabimi 7 odstotki največ prispevale sončne elektrarne. Proizvodnja slovenskih elektrarn se je nekoliko povečala v primerjavi z letom 2008, vendar so k temu povečanju največ prispevale ugodne hidrološke razmere, saj se je proizvodnja slovenskih hidroelektrarn pri isti skupni moči na pragu glede na predhodno leto povečala skoraj za 22 odstotkov.

Slika 73: Proizvodnja in poraba električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od 1998 do 2009 (za obdobje 1998–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)

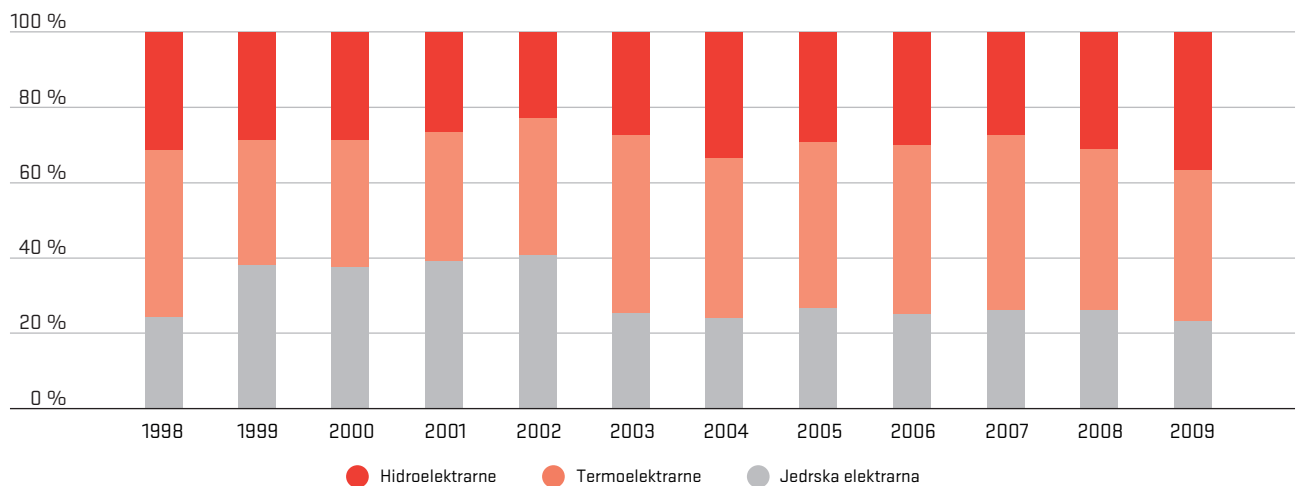

Slika 74: Presežki in primanjkljaji električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od 1998 do 2009 (za obdobje 1998–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)

Vir: Eles

Slika 75: Struktura proizvodnje električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od 1998 do 2009 (za obdobje 1998–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)

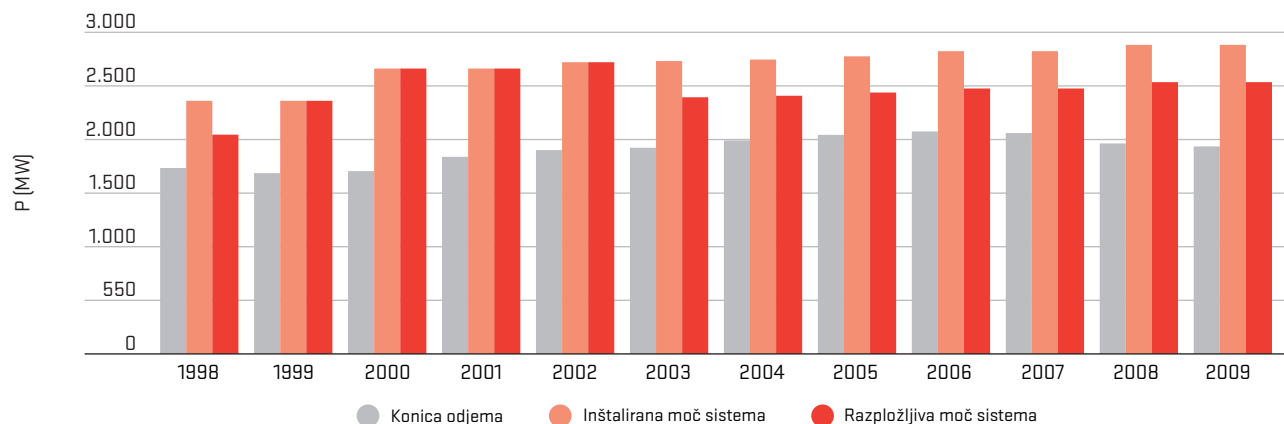

Vir: Eles

Podobne razmere kot pri zadovoljevanju potreb po električni energiji so bile tudi pri zagotavljanju potrebne moči oziroma rezerve proizvodnih zmogljivosti, izražene v obliki razmerja med razpoložljivo močjo elektrarn in konično močjo odjema. Ker je razpoložljiva moč proizvodnih objektov v letu 2009 ostala praktično enaka, kot je bila v predhodnem letu, je na nekoliko ugodnejše razmere na tem področju vplivalo le zmanjšanje konice odjema. Slika 76 prikazuje inštalirane moči proizvodnih objektov, razpoložljive moči za slovenski trg in konično moč odjema na prenosnem omrežju v letih od 1998 do 2009. Razlika med inštalirano močjo proizvodnih objektov in njihovo razpoložljivo močjo za slovenski trg pomeni polovični delež moči jedrske elektrarne Krško, ki skladno s 6. členom Pogodbe med Vlado republike Slovenije in Vlado republike Hrvaške o ureditvi statusnih in drugih pravnih razmerij, povezanih z vlaganjem v Nuklearno elektrarno Krško, njenim izkoriščanjem in razgradnjo (Uradni list RS, št. 23/2003), pripada hrvaški strani.

Razmerje med razpoložljivo močjo vseh proizvodnih objektov in konično močjo odjema je znašalo 1,49, razmerje med razpoložljivo močjo proizvodnih objektov, priključenih na prenosno omrežje, in konično močjo odjema pa 1,31.

Slika 76: Inštalirane moči proizvodnih objektov, razpoložljive moči za slovenski trg in konična moč odjema na prenosnem omrežju v letih 1998–2009

Vir: Eles

6.1.2 Načrtovane naložbe v proizvodne objekte

Sistemske operater elektroenergetskega prenosnega omrežja je leta 2008 izdelal načrt razvoja prenosnega omrežja v Sloveniji od leta 2009 do 2018. V njem je pripravil tudi napoved gibanja porabe električne energije na prenosnem omrežju in scenarije pokrivanja te porabe s proizvodnimi objekti. V tem načrtu so podane tudi pričakovane spremembe pri proizvodnih enotah, priključenih na prenosno omrežje.

Tabela 35: Spremembe proizvodnih enot v obdobju 2009–2018

	Inštalirana moč [MW]	Predvideno leto spremembe
Hidroelektrarne		
Medvode (prenova)	20	2009
ČHE Avče	180	2009
Blanca	43	2010
Krško	40	2013
ČHE Kozjak	440	2014
Suhadol	41	2014
Učja	26	2015
Moste 2,3	52	2016
Trbovlje	33	2016
Brežice	42	2016
Mokrice	31	2017
Renke	34	2018
Vetrne elektrarne		
Volovja reber	50	2011
Dolenja vas	100	2012
Senožeška Brda	100	2014
Selivec - Vremščica	150	2015
Termoelektrarne		
TEŠ PE 1	42	2009
TEŠ PE 2	42	2010
TET PB I + II	-58	2010
TE-TOL blok II	-29	2011
TEŠ bloki I + II + III	-119	2013
TEŠ blok IV	-248	2013
TET PPE blok III	291	2013
SPT E Vevče (TEB)	25	2013
TE-TOL blok IV PPE	144	2013
PPE Koper	234	2013
TEŠ blok VI	540	2015
TEB PE 4x50	200	2015
TET blok II	-110	2016
TE-TOL blok V PPE2	72	2017

Vir: Eles

Tabela 35 prikazuje spremembe pri slovenskih proizvajalcih električne energije, predvidene v načrtu razvoja prenosnega omrežja. Pozitivna vrednost moči v drugem stolpcu pomeni, da gre za nov proizvodni objekt ali za obnovo obstoječega, pri kateri je predvideno povečanje moči, negativna vrednost pa pomeni zaustavitev enote.

6.1.3 Sigurnost obratovanja omrežja

SOPO je uspešno usklajeval proizvodnjo in porabo električne energije. Skupna količina nedobavljene električne energije je znašala 47,37 MWh, kar je skoraj natančno petkrat toliko kot v letu 2008, ko je znašala le 9,48 MWh. Kar 59,6 odstotkov skupne nedobavljene energije je bila posledica močnega sneženja 27. in 28. januarja. Drugi pomemben dejavnik je bila eksplozija tokovnega merilnega transformatorja v RTP Kleče 15. marca 2009, ki je bila vzrok za 16,1 odstotek skupne nedobavljene električne energije. Preostalih slabih 25 odstotkov nedobavljene energije je bilo posledica neviht, padcev dreves in napak pri izvajanju del. Skupaj je bilo približno 80 odstotkov nedobavljene električne energije na prenosnem omrežju posledica vremenskih dejavnikov, kar je približno enako kot v preteklih letih. Lastne napake SOPO povzročijo zelo malo nedobavljene energije, prav tako tudi napake na elementih omrežja. Večja odstopanja v količinah nedobavljene električne energije so tako v glavnem posledica večjih vremenskih ujm.

Čeprav so slovenski proizvodni viri kljub padcu odjema v letu 2009 komaj zadostovali za zadovoljevanje domačih potreb, oskrba zaradi pomanjkanja električne energije nikoli ni bila prekinjena.

6.2 Zanesljivost dobave zemeljskega plina

Sistemske operaterji omrežij zemeljskega plina so skladno z EZ dolžni zagotavljati takšne zmogljivosti, ki omogočajo poleg varne tudi zanesljivo dobavo. Dobavitelji zemeljskega plina pa morajo skladno s pogoji in določili EZ zagotavljati zanesljivo dobavo zemeljskega plina. Dobaviteljem zemeljskega plina posebnim odjemalcem in distributerjem zemeljskega plina, ki plin distribuirajo posebnim odjemalcem, EZ nalaga kot posebno nalogo zagotavljanje uporabe zemeljskega plina tudi v nekaterih z zakonom predpisanih posebnih okoliščinah.

Dobava zemeljskega plina za odjemalce na prenosnem in distribucijskem omrežju zemeljskega plina ni bila ogrožena.

Sistemske operaterji omrežij zemeljskega plina morajo skladno z EZ svoje dejavnosti izvajati na način, ki zagotavlja varno in zanesljivo obratovanje omrežij. Takšen način obratovanja pa omogoča dobaviteljem zemeljskega plina tudi zanesljivo dobavo. Za obdobja, ko pri izvajanju dejavnosti prenosa ali distribucije nastanejo izjemne razmere, sistemske operaterji začnejo izvajati načrte nujnih ukrepov.

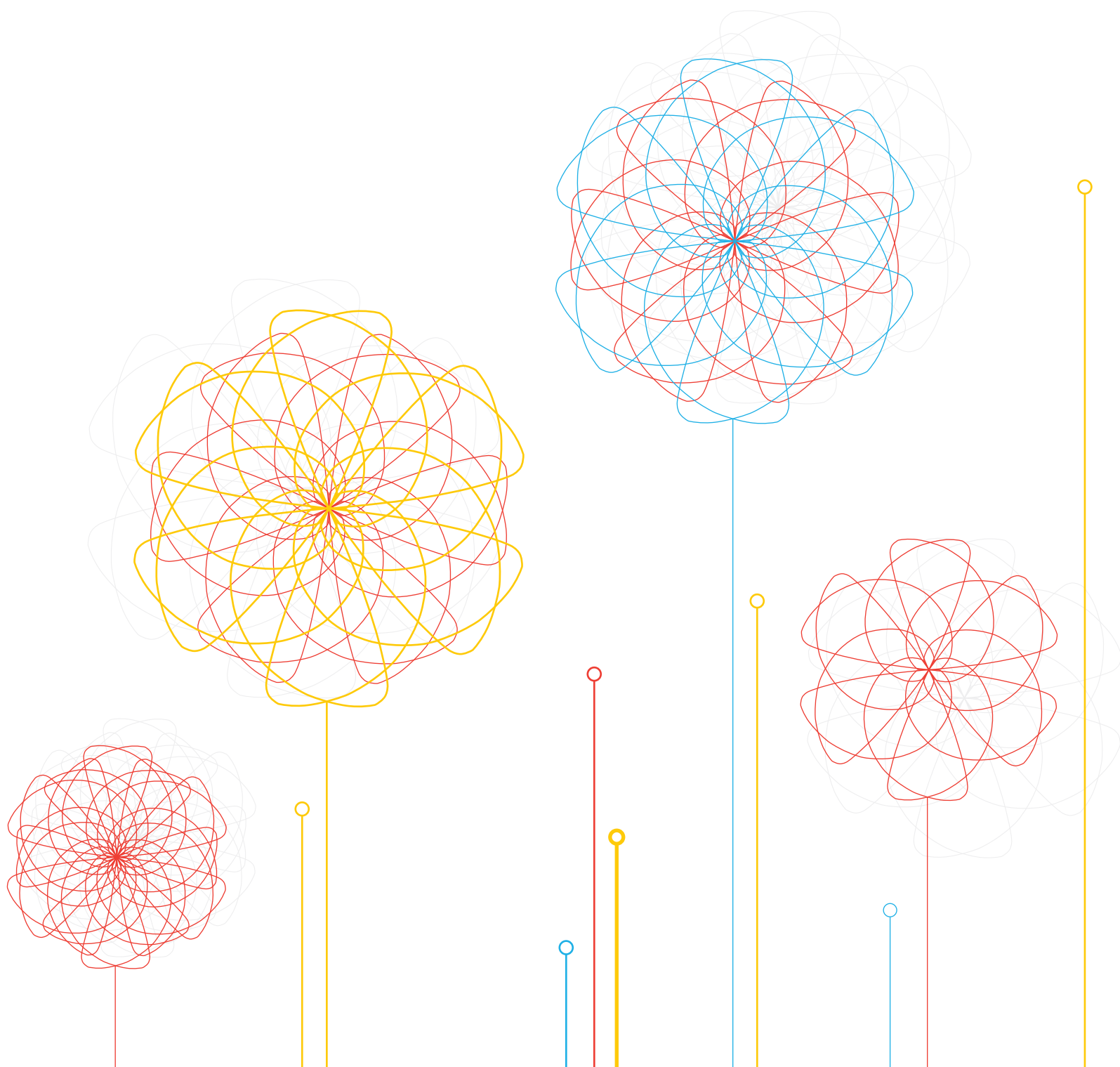
Dobavitelji končnim odjemalcem in s tem tudi posebnim odjemalcem so dobavljali zemeljski plin prek dobaviteljev zemeljskega plina na debelo. Slovenija nima niti lastnih virov zemeljskega plina niti lastnih skladišč, s čimer bi lahko povečala zanesljivost dobave zemeljskega plina. Vsi dobavitelji zemeljskega plina, ki le-tega uvažajo v Slovenijo, poskušajo zanesljivost dobave povečevati s pomočjo dolgoročnih pogodb in zakupom skladiščnih zmogljivosti v Avstriji, Italiji in na Hrvaškem.

Dobavitelji povečujejo zanesljivost dobave končnim odjemalcem s pomočjo prekinljivih pogodb. Prekinljive pogodbe sklepajo predvsem s kotlarnami ali večjimi industrijskimi odjemalci, ki imajo možnost uporabe drugih virov energije. Nekateri dobavitelji imajo tudi trošila, ki jim je mogoče prekiniti dobavo plina, v svoji lasti, zato jim ni treba sklopiti posebnih prekinljivih pogodb. Dobavitelji usmerjajo razvoj zagotavljanja zanesljivosti oskrbe predvsem v razvoj povpraševanja po prekinljivi zmogljivosti večjih odjemalcev.

Sistemske operater prenosnega omrežja bo v okviru svojih nalog zagotavljanja varnosti in zanesljivosti obratovanja skladno z ugotovitvami o fizični prezasedenosti poskušal z novimi investicijami razbremeniti preobremenjene dele omrežja. Gradnja bo potekala po prioritetah, predvidenih v razvojnih načrtih, ki jih je potrdila vlada. Nadaljujejo se tudi raziskave o tehnični izvedljivosti in ekonomski smiselnosti povečevanja zanesljivosti oskrbe z zemeljskim plinom s pomočjo gradnje lastnih skladiščnih zmogljivosti zemeljskega plina.

Agencija je skladno s svojimi pristojnostmi pregledala poročila dobaviteljev o zagotavljanju zanesljivosti oskrbe, prejeta od ministrstva, pristojnega za energijo. Ugotovila je, da ukrepi dobaviteljev niso negativno vplivali na delovanje trga z zemeljskim plinom.

Zagotavljanje javnih storitev in položaj odjemalca

7.1 Zagotavljanje javnih storitev

V Sloveniji se dobrine in storitve, ki so v javnem interesu, zagotavljajo z GJS v eni od pravno priznanih organizacijskih oblik, kot jih določa Zakon o gospodarskih javnih službah. Na področju energetike je EZ določil kot obvezne republiške GJS naslednje dejavnosti:

- dejavnost sistemskega operaterja prenosnega omrežja električne energije in zemeljskega plina,
- dejavnost sistemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije,
- dejavnost organiziranja trga z električno energijo.

Dejavnosti sistemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina, sistemskega operaterja skladišča zemeljskega plina oziroma terminala za utekočinjeni zemeljski plin ter organiziranje trga z zemeljskim plinom so določene kot izbirne lokalne GJS. To pomeni, da se ta javna služba opravlja le, če se lokalna skupnost odloči to storitev zagotavljati svojim občanom.

Leta 2009 je 71 lokalnih skupnosti na svojem območju zagotavljalo izvajanje GJS distribucije zemeljskega plina. Izbirne lokalne GJS dejavnost sistemskega operaterja skladišča zemeljskega plina oziroma terminala za utekočinjeni zemeljski plin in organiziranje trga z zemeljskim plinom se leta 2009 niso izvajale.

7.2 Varstvo potrošnikov

Gospodinjski odjemalci električne energije in zemeljskega plina kot fizične osebe kupujejo in uporabljajo energijo za lastno, domačo rabo in njihove pravice so zato varovane s predpisi, ki urejajo trg z energijo, imajo pa tudi pravice potrošnikov po Zakonu o varstvu potrošnikov.

Podjetja in druge organizacije, ki potrošnikom v Sloveniji zagotavljajo javne storitve in dobrine, so zavezani zagotoviti redno in kakovostno opravljanje storitev ter skrbeti za ustrezen razvoj in izboljševanje kakovosti storitev. Potrošniki pa imajo pri sklepanju in izvajanju pogodbenih razmerij predvsem naslednje pravice:

- če potrošnik pri pogodbah o zagotavljanju javnih storitev in dobrin zamudi z izpolnitvijo obveznosti, ga mora upnik s pisnim opominom pozvati k izpolnitvi obveznosti in mu določiti naknadni rok za izpolnitev obveznosti; ta ne sme biti krajši od 15 dni;
- za pogodbene pogoje se štejejo vse sestavine pogodbe, ki jih določi podjetje, zlasti tiste, ki so določene v obliki formularne pogodbe ali splošnih pogojev poslovanja, ki so sestavni del teh pogodb;
- pogodbeni pogoji zavezujejo potrošnika le, če je bil pred sklenitvijo pogodbe seznanjen z njihovim celotnim besedilom;
- nejasna pogodbeno določila je treba razlagati v korist potrošnika;
- podjetje ne sme postavljati pogodbениh pogojev, ki so nepošteni do potrošnika;
- podjetje mora prodajati blago potrošniku oziroma opravljati storitve zanj na način, ki ni v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji, in za vse potrošnike pod enakimi pogoji;
- podjetje mora za blago oziroma storitve, ki jih ponuja, vidno označiti ceno;
- potrošniku se pri izpolnjevanju pogodb o dobavi energije cena obračuna po dejanski dobavi, izkazani na njegovem merilnem mestu.

Na podlagi Splošnih pogojev za dobavo in odjem električne energije iz distribucijskega omrežja električne energije mora dobavitelj gospodinjskega odjemalca kot potrošnika pred podpisom pogodbe o dobavi seznaniti s pogodbenimi pogoji, prav tako pa mora biti tudi pravočasno obveščen o kakršni koli nameravani spremembi pogodbениh pogojev (predvsem o zvišanju cene) in pravici do odpovedi od pogodbe o dobavi.

Sistemski operaterji distribucijskega omrežja zemeljskega plina v splošnih pogojih za dobavo in odjem zemeljskega plina določijo tudi ukrepe za varstvo gospodinjskih odjemalcev oziroma potrošnikov. Ti se nanašajo na vsebino pogodbe med dobaviteljem in potrošnikom, zagotavljanje ustreznega vnaprejšnjega opozorila o spremembi pogodbe in podatkov o cenah, na pravico potrošnika do zamenjave dobavitelja brez plačila stroškov, različne možnosti plačila in odločanje o pritožbah potrošnikov.

Za dobavitelje velja poleg zakonodaje, ki ureja splošno varstvo potrošnikov, še dodatno varstvo potrošnikov oziroma odjemalcev, določeno v energetske zakonodaji. Struktura in vsebina pogodb o dobavi električne energije ali zemeljskega plina nista določeni, splošni pogoji za dobavo in odjem pa zahtevajo nekatere vsebine, ki morajo biti urejene v teh pogodbah, in so usklajeni z zahtevami evropskih direktiv. Dobavitelji električne energije morajo svoje odjemalce vsaj enkrat na leto seznaniti z njihovo letno porabo električne energije in s sestavo proizvodnih virov te energije.

7.2.1 Varstvo ranljivih odjemalcev

Varstvo ranljivih odjemalcev je ena najpomembnejših oblik varstva odjemalcev in je urejena v EZ. Ta določa, da sistemski operater ne sme ustaviti dobave električne energije in zemeljskega plina pod količino, ki je glede na okoliščine nujno potrebna, da nista ogrožena življenje in zdravje odjemalca in oseb, ki prebivajo z njim. Stroški, ki zaradi tega nastanejo dobavitelju, se pokrijejo iz cene za uporabo omrežij. Za nujno oskrbo oziroma oskrbo ranljivih odjemalcev je zadolžen SODO, ki izvaja tudi zasilno oskrbo oziroma oskrbo tistih odjemalcev, ki jim preneha veljati pogodba o dobavi zaradi plačilne nesposobnosti in nelikvidnosti dobavitelja. Navedena oskrba je časovno omejena in namenjena preprečevanju možnosti, da bi odjemalec zaradi navedenih razlogov na strani dobavitelja ostal brez energije. SODO mora odjemalce obvestiti o pogojih za zagotovitev obeh oblik oskrbe.

Gospodinjski odjemalec, ki nima sredstev za preživljanje in je zato ogroženo njegovo zdravje ali življenje ali zdravje in življenje oseb, ki prebivajo z njim, lahko glede na letni čas (od 1. oktobra do 30. aprila) uveljavi pravico, da se mu dobava zemeljskega plina ne ustavi, če sistemskemu operaterju predloži dokazilo o tem, da prejema denarno socialno pomoč.

Vsi stroški, ki nastanejo dobavitelju električne energije ali zemeljskega plina zato, ker se dobava ne ustavi, se pokrijejo iz cene za uporabo omrežij.

7.2.2 Pravica do pritožbe oziroma pravnega sredstva in reševanje sporov

V Sloveniji je pravica potrošnikov do pravnega sredstva ustrezno urejena, saj predpisi določajo več načinov uveljavljanja njihovih pravic na trgu z energijo.

Na podlagi EZ ima uporabnik elektroenergetskega omrežja in omrežja zemeljskega plina pravico do pritožbe zoper odločitev sistema operaterja o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev; o pritožbi odloča agencija. Uporabnik omrežja ima tudi pravico, da o njegovi zahtevi, ki jo je sistemski operater zavnil oziroma o njej ni odločil in izvira iz dostopa do omrežja, iz obračunane cene za uporabo omrežij, zatrjevane kršitve splošnih dobavnih pogojev in sistemskih obratovalnih navodil ali statusa posebnega odjemalca, odloča agencija.

Skladno s splošnimi pravili civilnega prava je za reševanje sporov, ki izvirajo iz pogodbenega razmerja in ki niso v pristojnosti agencije, pristojno sodišče. Morebitne kršitve splošnih pravil varstva potrošnikov v Sloveniji nadzoruje in ustrezno sankcionira tudi tržni inšpektorat.

Skladno z določili iz Splošnih pogojev za dobavo in odjem električne energije iz distribucijskega omrežja električne energije je eden bistvenih elementov pogodbe o dobavi, sklenjene s potrošnikom, dogovor o načinu reševanja sporov, ki izvirajo iz pogodbenega razmerja.

Skladno z Uredbo o delovanju trga z zemeljskim plinom imajo potrošniki tudi možnost, da podajo pripombo oziroma nestrinjanje zaradi ravnanja oziroma delovanja dobavitelja zemeljskega plina. Ta je zavezan pripombo potrošnika proučiti in nanjo odgovoriti.

7.2.3 Pravica do odškodnine

Splošni pogoji za dobavo in odjem električne energije iz distribucijskega omrežja električne energije dajejo uporabniku omrežja pravico do uveljavljanja odškodnine za škodo, če mu je operater omrežja neutemeljeno prekinil ali ustavil odjem električne energije, če prekinitve odjema traja neupravičeno dolgo, če kakovost električne energije ne ustreza veljavnim standardom ali pogodbeno dogovorjeni vrednosti, ali zaradi motenj, ki jih povzroča drug uporabnik.

7.2.4 Objavljanje cen

Dobavitelji električne energije so leta 2009 objavljali cene električne energije za gospodinske odjemalce na svojih spletnih straneh. Objave so bile za različne produkte oziroma tako imenovane pakete dobave električne energije za gospodinske odjemalce.

Sistemske operater elektroenergetskih distribucijskih omrežij je objavljala pogoje in cene električne energije za zasilno oskrbo.

Ceno zemeljskega plina za gospodinske odjemalce samostojno oblikujejo dobavitelji, ceno za uporabo omrežij pa zaračunavajo sistemski operaterji distribucijskih omrežij zemeljskega plina. Celovite in ažurne informacije o ponudbi dobijo odjemalci pri dobaviteljih zemeljskega plina.

7.3 Zagotavljanje preglednosti

V Sloveniji so na trgih z električno energijo in zemeljskim plinom zagotovljeni preglednost cen, preglednost podatkov in preglednost pogojev za dobavo in odjem.

Preglednost pogojev za dobavo in odjem električne energije in zemeljskega plina je zagotovljena s splošnimi akti sistemskih operaterjev, ki so objavljeni v Uradnem listu Republike Slovenije in tako dosegljivi vsem udeležencem trga. Na področju trga z električno energijo so to tako na prenosnem kot tudi na distribucijskem omrežju Splošni pogoji za dobavo in odjem električne energije, ki jih sprejme sistemski operater po pridobitvi mnenja agencije in soglasja vlade. Na področju trga z zemeljskim plinom so to na prenosnem omrežju Splošni pogoji za dobavo in odjem zemeljskega plina iz prenosnega omrežja, ki jih sprejme SOPO po pridobitvi mnenja agencije in soglasja vlade, na distribucijskem omrežju zemeljskega plina pa so to Splošni pogoji za dobavo in odjem zemeljskega plina iz distribucijskega omrežja, ki jih sprejme sistemski operater distribucijskega omrežja s soglasjem lokalne skupnosti in agencije. Za odločanje v sporih, ki izvirajo iz zatrjevanih kršitev splošnih dobavnih pogojev, je pristojna agencija.

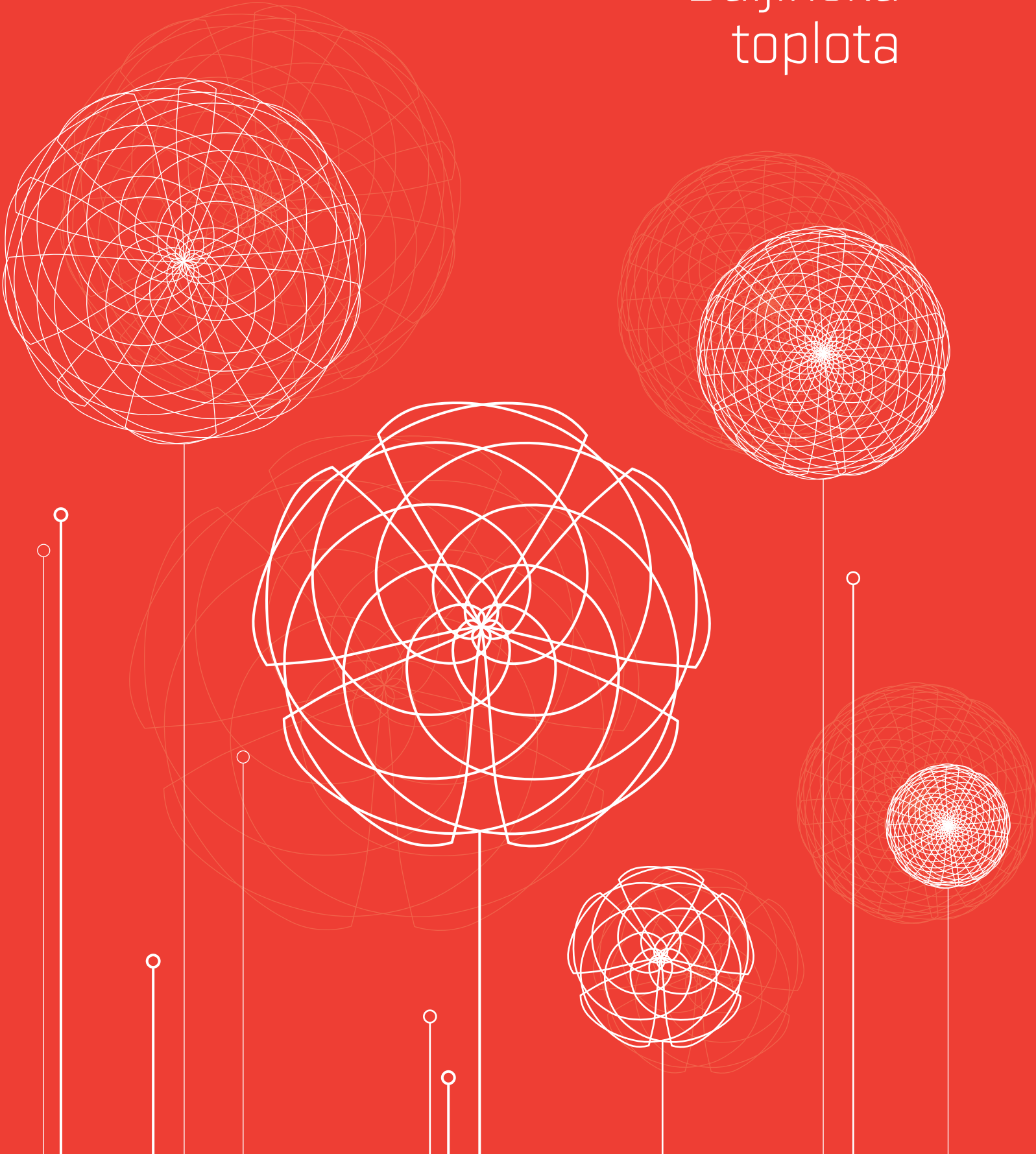
Splošni pogoji za dobavo in odjem zemeljskega plina iz distribucijskega omrežja med drugim urejajo tudi nekatere obvezne vsebine pogodb o dostopu za vse odjemalce in pogodb o dobavi gospodinskemu odjemalcu kot potrošniku. Dobavitelj je zavezan pred sklenitvijo pogodbe o dobavi gospodinskega odjemalca seznaniti s pogodbenimi pogoji, prav tako pa ga mora tudi pisno obvestiti o vseh nadaljnjih spremembah pogojev. Preostala določila pogodb se urejajo svobodno in se presojajo skladno z določili obligacijskega prava. Za reševanje sporov, ki izvirajo iz teh določil, je pristojno sodišče.

Splošni pogoji za dobavo in odjem električne energije iz distribucijskega omrežja tudi določajo, da morajo biti potrošniki pravočasno obveščeni o kakršni koli nameravani spremembi pogodbenih pogojev ter hkrati tudi o pravici do odpovedi. Obveznost dobavitelja v zvezi z obveščanjem potrošnika se kaže tudi v neposrednem in pravočasnem obveščanju o vsakršnem povečanju cene električne energije, ki mora biti izvedeno najpozneje 30 dni pred tem. V primeru sklenitve pogodbe o dobavi za določen čas je dolžnost dobavitelja, da potrošnika 30 dni pred iztekom pogodbe pisno obvesti o posledicah izteka pogodbe.

Dobavitelj, ki dobavlja zemeljski plin, mora informacije o veljavnih cenah oziroma stroških objaviti na pregleden način, ki je dostopen potrošniku. Prav tako mora potrošnika pisno obvestiti o vsaki spremembi cene najpozneje s prvim naslednjim izdanim računom za dobavljeni zemeljski plin po spremembi cene. Obveznost dobavitelja v zvezi z obveščanjem potrošnika velja tudi glede pogodbenih pogojev, ki jih dobavitelj objavi na spletni strani in z njimi seznaniti potrošnika pred sklenitvijo pogodbe o dobavi. O nameravanih spremembah pogodbenih pogojev pa mora dobavitelj potrošnika pisno obvestiti.

8

Daljinska
toplota

Daljinsko ogrevanje se v Sloveniji izvaja kot izbirna lokalna gospodarska javna služba. Distribucija toplote obsega dejavnost dobave toplote ali hladu iz distribucijskih omrežij in dejavnost sistemskega operaterja distribucijskega omrežja. Z distribucijo toplote oziroma hladu (v nadaljevanju toplotne energije) se zagotavlja oskrba s toplotno energijo za potrebe sistemov daljinskega ogrevanja oziroma hlajenja v objektih posameznih končnih odjemalcev toplotne energije. Za proizvodnjo toplotne energije za namene daljinskega ogrevanja oziroma hlajenja, kjer je skupna inštalirana toplotna moč proizvodnih enot nad 1 MW, oziroma za samo distribucijo toplotne energije, je treba pred začetkom opravljanja energetskih dejavnosti pridobiti od agencije ustrezno licenco.

V nadaljevanju so podani podatki, ki prikazujejo stanje na področju daljinske energetike v Sloveniji v obsegu energetskih dejavnosti registriranih nosilcev licenc energetske dejavnosti distribucije toplote oziroma hladu oziroma imetnikov licenc za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje oziroma hlajenje, katerih skupna inštalirana toplotna moč proizvodnih enot je več kot 1 MW.

8.1 Oskrba z daljinsko toploto

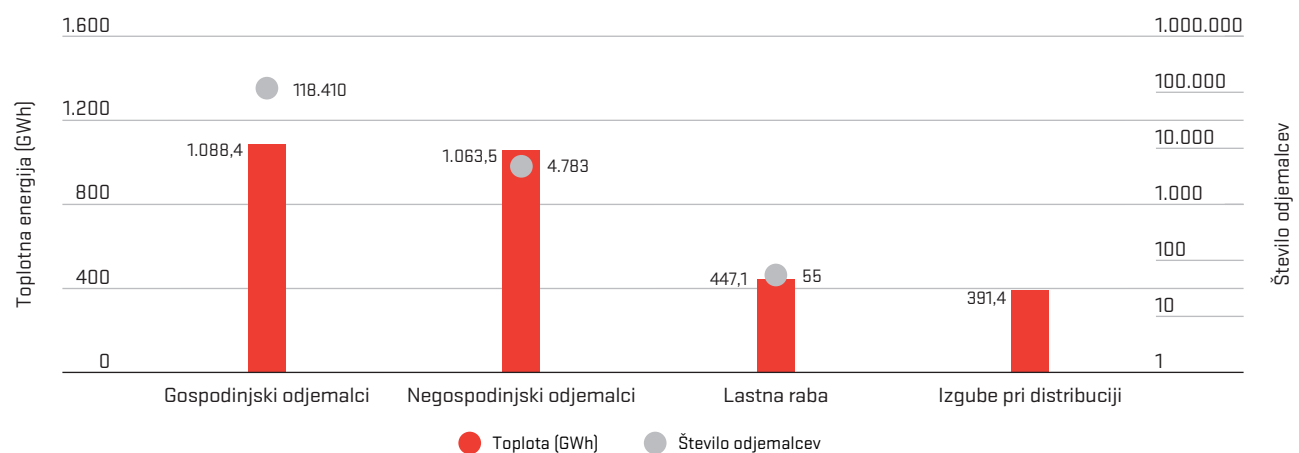
Na območju Slovenije je v letu 2009 pri oskrbi z daljinsko toploto aktivno delovalo 66 od 84 imetnikov licenc v 47 občinah. Pri tem je 48 podjetij sočasno opravljal dejavnost distribucije toplote za daljinsko ogrevanje in dejavnost proizvodnje toplote za daljinsko ogrevanje nad 1 MW, 8 podjetij je izvajalo le dejavnost distribucije toplote, preostalih 10 podjetij pa je opravljal le dejavnost proizvodnje toplote.

V Sloveniji trenutno obratuje le en sistem daljinskega hlajenja s hladilno močjo instaliranega hladilnega agregata 965 kW, ki za proizvodnjo hladu izkorišča toplotno energijo distribucijskega sistema daljinskega ogrevanja.

Za oskrbo z daljinsko toplotno energijo so imetniki licenc proizvodnih enot z inštalirano močjo nad 1 MW, namenjenih za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje in oskrbo industrijskih procesov, proizvedli 2989,4 GWh toplotne energije in 831,25 GWh električne energije oziroma 710,8 GWh električne energije na pragu kogeneracijskih proizvodnih procesov. Največji delež proizvedene toplotne energije, 1088,4 GWh ali 36,4 odstotka, je bil namenjen za oskrbo 118.410 gospodinjstev odjemalcev, 1062,52 GWh ali 35,5 odstotka toplotne energije pa za oskrbo industrijskih in drugih negospodinjstev odjemalcev. Izgube v delu distribucije toplote so dosegle 15,4 odstotka vse predane toplote v distribucijska omrežja. Razliko 447,1 GWh med proizvedeno in predano toplotno energijo v distribucijska omrežja je pomenil delež toplotne energije, ki so jo porabili proizvajalci oziroma distributerji toplote za lastne industrijske procese.

Negospodinjstvi oziroma industrijski odjemalci so 222,9 GWh ali 9,5 odstotka proizvedene toplotne energije za distribucijo porabili v obliki industrijske pare. Porabo toplote po vrsti odjemalcev in njihovem številu prikazuje slika 77.

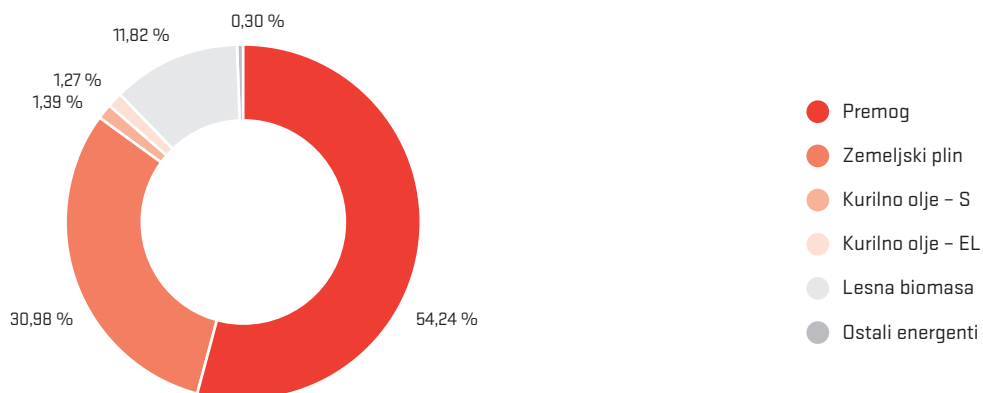
Slika 77: Poraba toplote po vrsti odjemalcev in njihovo število

Vir: agencija

V strukturi porabljenih primarnih energentov za proizvodnjo toplote je imel premog 54,2-odstotni delež, sledi mu zemeljski plin z 31,0- in kurilno olje z 2,7-odstotnim deležem. Lesna biomasa in drugi primarni obnovljivi viri energije viri so v strukturi primarnih energentov za proizvodnjo daljinske toplote skupaj dosegli 12,14-odstotni delež.

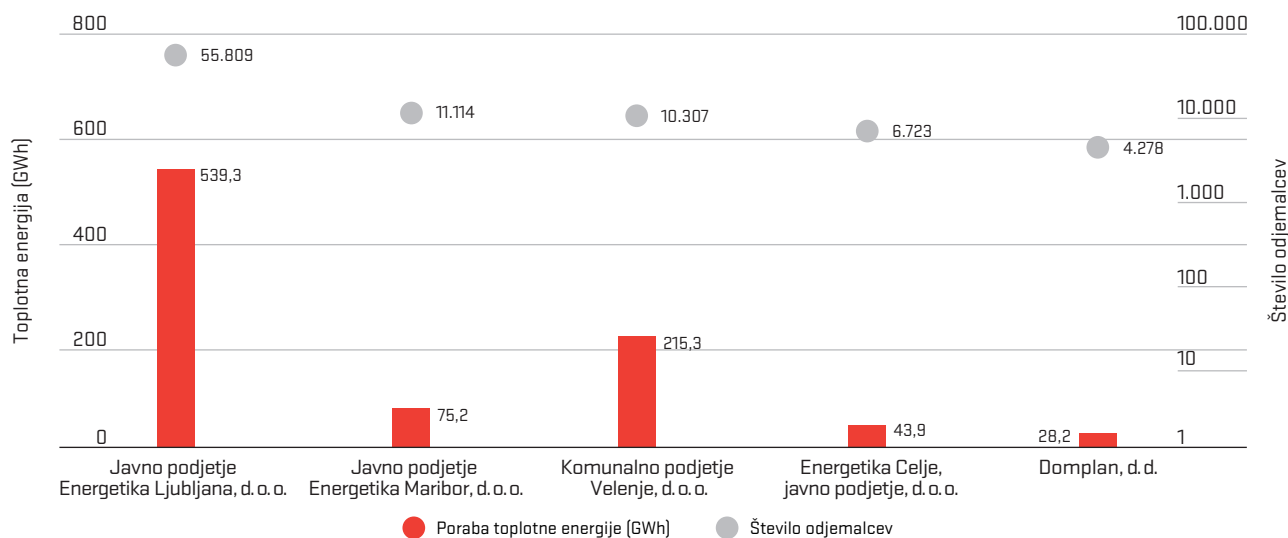
Slika 78: Struktura primarnih energentov za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje

Vir: agencija

Prvih pet največjih distribucijskih podjetij daljinske toplote je oskrbovalo 88.231 ali 74,5 odstotka vseh gospodinskih odjemalcev in jim dobavilo 82,9 odstotka vse proizvedene toplotne energije za potrebe odjemalcev daljinskega ogrevanja. Prvih pet največjih distribucijskih podjetij glede na njihovo količino distribuirane toplotne energije za potrebe gospodinskih odjemalcev in število oskrbovanih odjemalcev daljinske toplote prikazuje slika 79.

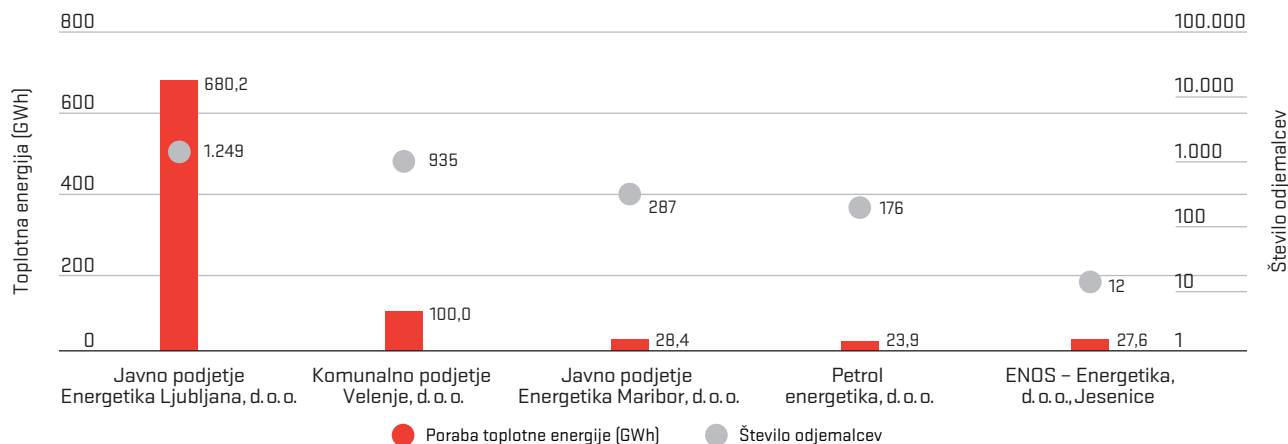
Slika 79: Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe gospodinskih odjemalcev v letu 2009

Vir: agencija

Največji delež negospodinskih odjemalcev ali 55,6 odstotka vseh negospodinskih odjemalcev je oskrbovalo prvih pet največjih distribucijskih podjetij daljinske toplote in jim pri tem dobavilo kar 81,2 odstotka vse potrebne toplotne energije (slika 80).

Slika 80: Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe negospodinskih odjemalcev v letu 2009

Vir: agencija

8.2 Distribucijsko omrežje

Oskrbo z daljinsko toploto v Sloveniji je v letu 2009 izvajalo kar 56 imetnikov licenc za distribucijo toplote za daljinsko ogrevanje. Distribucijska omrežja za oskrbo z daljinsko toploto pa so se razprostirala v 47 od 210 slovenskih občin, v skupni dolžini 704,9 kilometra. Sistem daljinskega hlajenja trenutno obratuje le v Mestni občini Velenje, dolžina omrežja je 600 m. Razpršenost distribucijskih omrežij in količino distribuirane toplotne energije po posameznih občinah prikazuje slika 81.

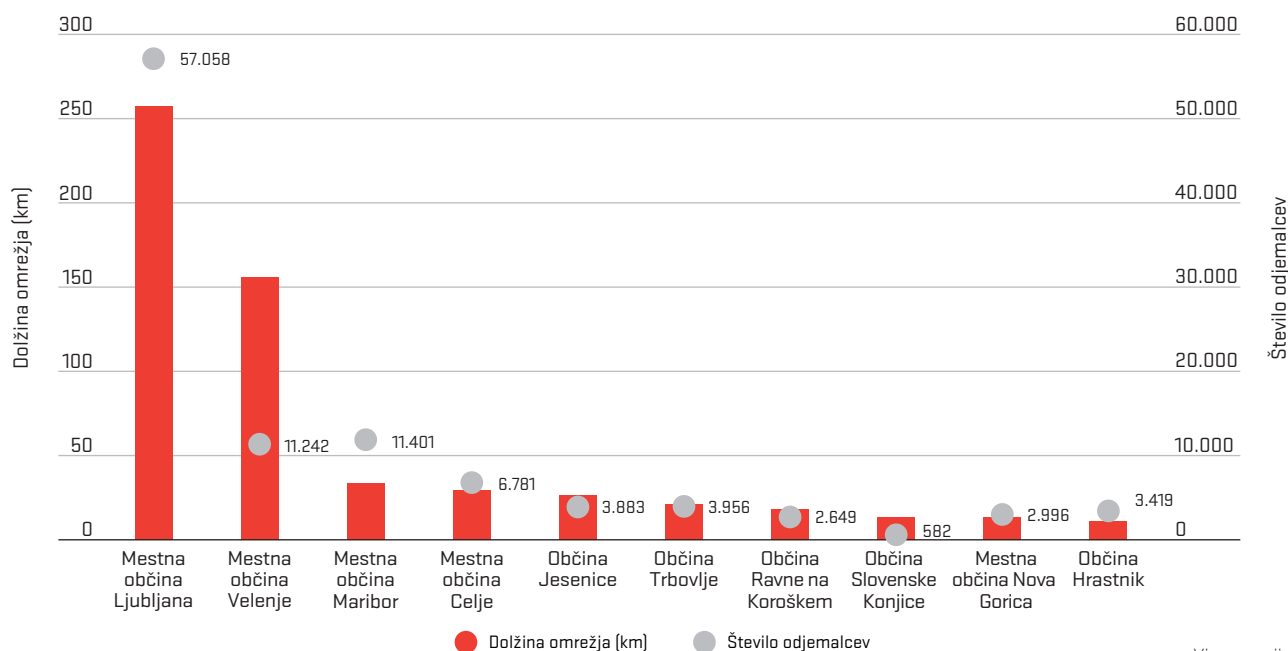
Slika 81: Distribucijska omrežja daljinskega ogrevanja v Republiki Sloveniji v letu 2009

Vir: agencija

Distribucijska omrežja delimo glede na temperaturni režim obratovanja na toplovodna in vročevodna omrežja in parovodna omrežja. Glede na temperaturni režim obratovanja posameznega distribucijskega omrežja zajemajo toplovodna in vročevodna omrežja 97,85- in parovodna 2,65-odstotni delež vseh distribucijskih omrežij. Največji distribucijski omrežji se razprostirata v Mestni občini Ljubljana (251,54 kilometrov vročevodnega in toplovodnega omrežja) in v Mestni občini Velenje z Občino Šoštanj (155,85 kilometrov toplovodnega omrežja). Dolžine prvih desetih največjih distribucijskih omrežij za oskrbo z daljinsko toploto v posameznih občinah in število nanje priključenih odjemalcev toplote prikazuje slika 82.

Slika 82: Dolžina distribucijskih omrežij za oskrbo z daljinsko toploto v posameznih občinah in število priključenih odjemalcev toplote v letu 2009

Vir: agencija

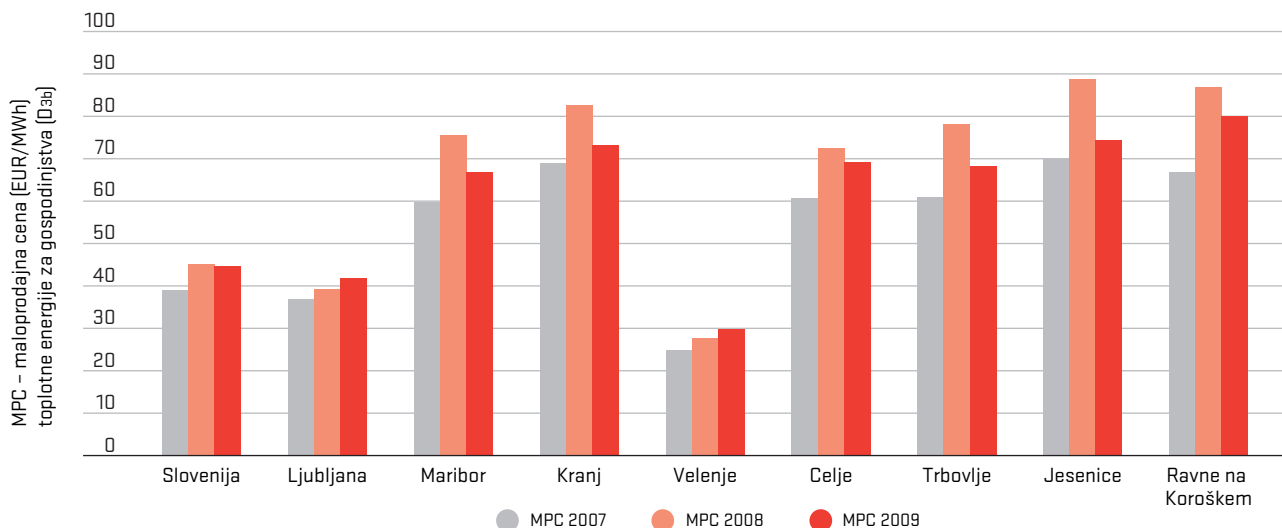
8.3 Cena toplotne energije

Povprečne maloprodajne cene toplotne energije iz distribucijskih sistemov daljinskega ogrevanja v posameznih občinah z daljinskim ogrevanjem je mogoče primerjati s standardno porabniško skupino za gospodinjstva D_{3b}, ki je opredeljena kot porabniška skupina s priključno močjo 10 kW in letno porabo 34,9 MWh, toplotna energija pa se uporablja za pripravo sanitarne tople vode in centralno ogrevanje.

Podatki o povprečnih maloprodajnih cenah toplotne energije iz distribucijskih sistemov daljinskega ogrevanja so povzeti iz veljavnih cenikov izbranih poslovnih subjektov za proizvodnjo in oskrbo z daljinsko toploto ter zajemajo izbrane občine v Sloveniji. Njihova skupna količina dobavljene toplotne energije gospodinjstvom je v letu 2009 dosegla 82,9 odstotkov.

Slika 83 prikazuje povprečne maloprodajne cene toplotne energije iz distribucijskih sistemov daljinskega ogrevanja izbranih slovenskih občin, izračunane kot tehtano povprečje maloprodajnih cen v primerjavi s številom odjemalcev toplote, prikazana pa je tudi povprečna maloprodajna cena toplotne energije iz distribucijskih sistemov daljinskega ogrevanja za Slovenijo. Tudi ta cena je izračunana kot tehtano povprečje cen v izbranih mestih.

Slika 83: Gibanja povprečne maloprodajne cene daljinske toplote za gospodinjske odjemalce v posameznih slovenskih mestih v letih 2007–2009

Vir: SURS

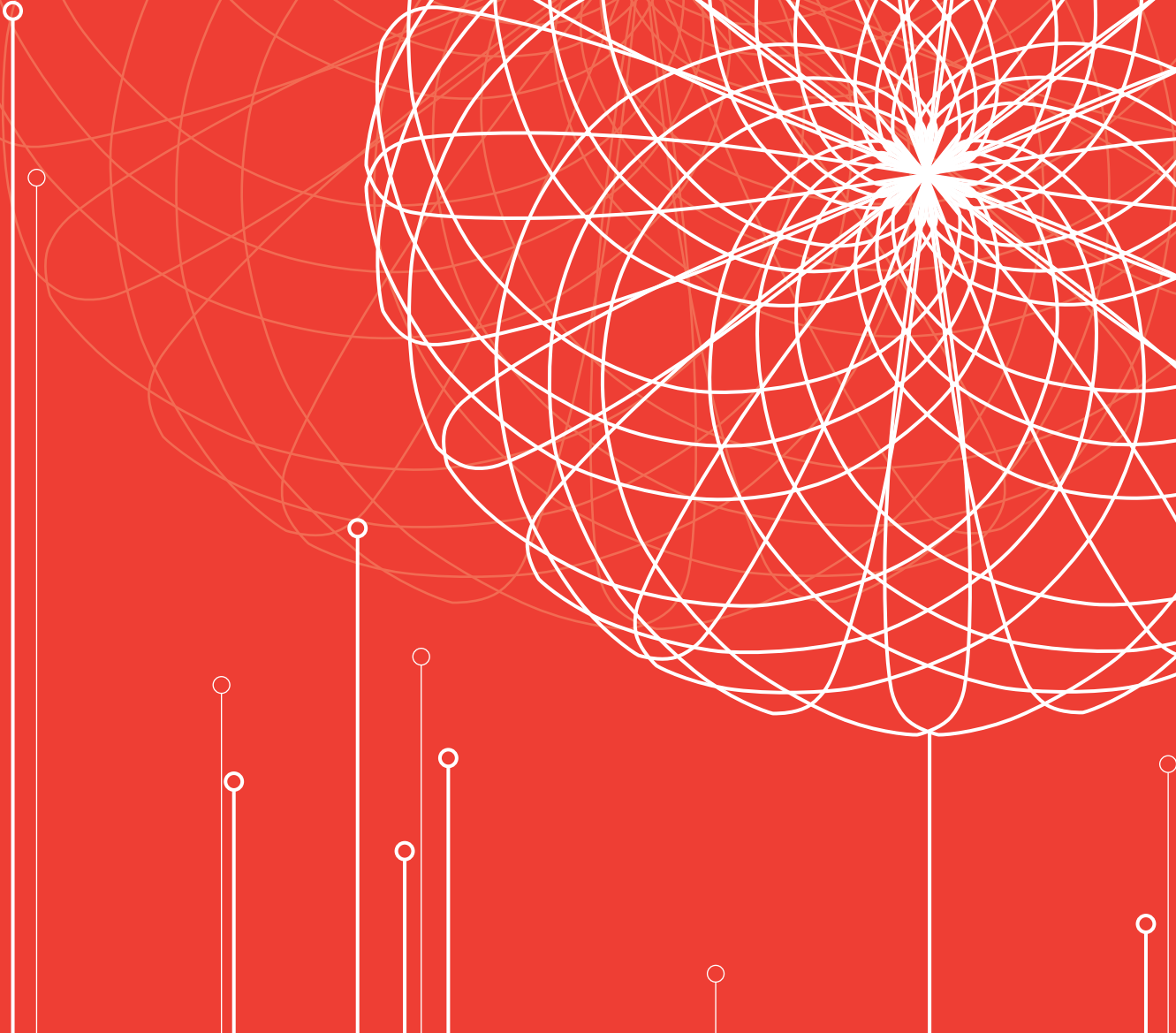
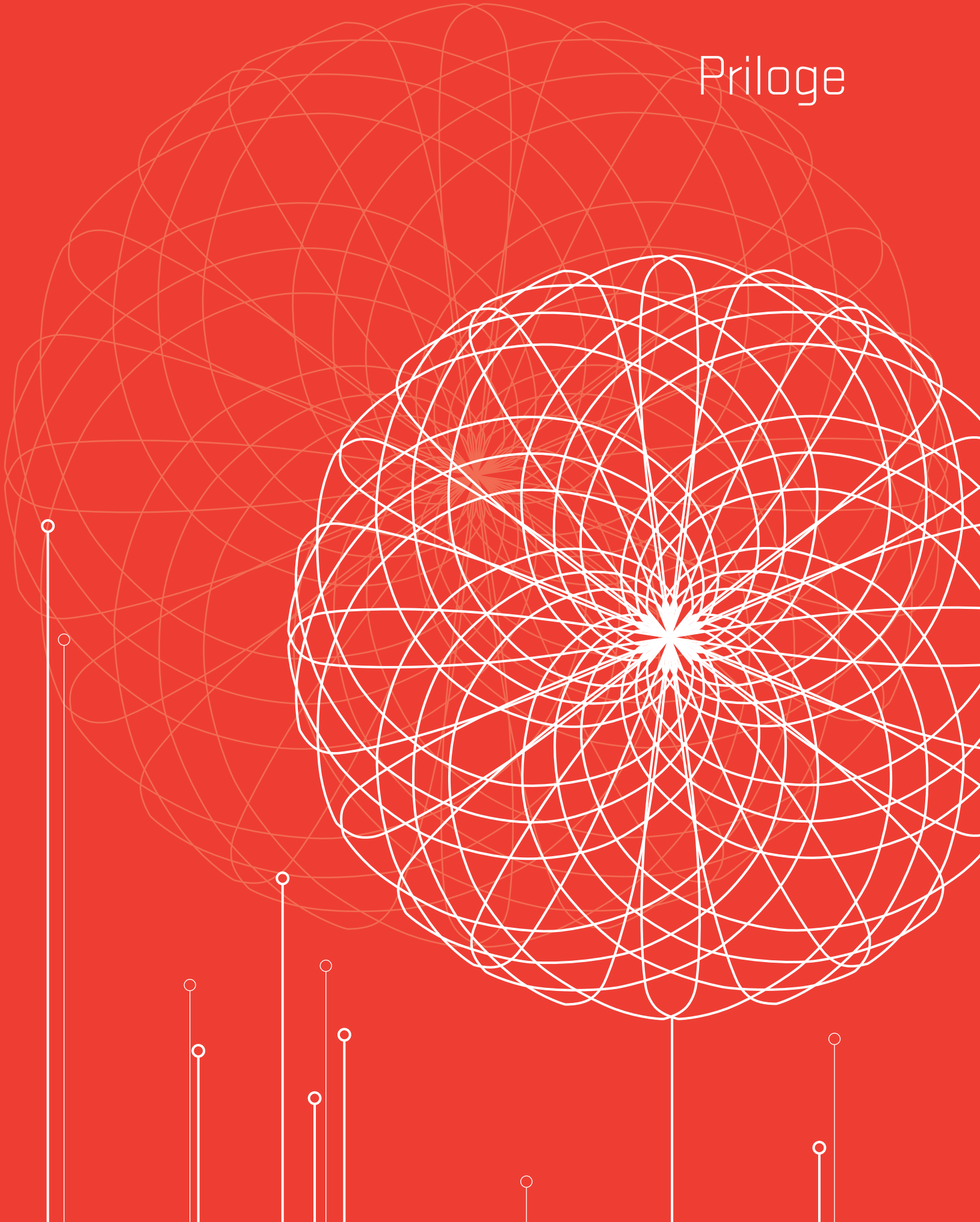
8.4 Naloge in dejavnosti agencije s področja daljinske toplote

Agencija na področju oskrbe z daljinsko toploto izvaja naslednje naloge:

- izdaja splošne akte za izvajanje javnih pooblastil o:
 - metodologiji za določitev splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja in
 - metodologiji za pripravo tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja;
- daje soglasje k sistemskim obratovalnim navodilom za distribucijsko omrežje za oskrbo s toploto,
- odloča o izdaji in odvzemu licenc za opravljanje energetskih dejavnosti proizvodnja toplote za daljinsko ogrevanje nad 1 MW ter distribucija toplote za daljinsko ogrevanje.

Agencija vodi tudi evidenco pritožb zoper odločbe o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev na omrežje za oskrbo s toploto oziroma z drugim energetskim plinom. Na podlagi posredovanih obvestil občin agencija ugotavlja, da v letu 2009 ni bilo pritožb zoper odločbe o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev na omrežje za oskrbo s toploto oziroma z drugim energetskim plinom, o katerih odloča župan občine.

Priloge

Seznam slik

Slika 1:	Bilanca proizvodnje in porabe električne energije v letu 2009 – v GWh	15
Slika 2:	Mesečna dinamika proizvodnje električne energije	16
Slika 3:	Struktura proizvodnih virov električne energije v Sloveniji v letu 2009	16
Slika 4:	Gibanje porabe električne energije	17
Slika 5:	Deleži porabe in števila odjemalcev električne energije glede na vrsto odjema	17
Slika 6:	Vrednosti in deleži naložb v sredstva in rekonstrukcij v elektroenergetsko infrastrukturo po podjetjih	22
Slika 7:	Viri financiranja investicij lastnikov elektrodistribucijske infrastrukture	22
Slika 8:	Viri financiranja investicij systemskega operaterja prenosnega omrežja	23
Slika 9:	Obstoječe in načrtovano visokonapetostno omrežje Slovenije	23
Slika 10:	Načrtovane naložbe v sredstva prenosnega podjetja in distribucijskih podjetij skupaj v letih 2009–2018	24
Slika 11:	Kazalec SAIDI za nenačrtovane prekinitve (lastni vzroki) v letih 2008 in 2009	27
Slika 12:	Povprečno trajanje nenačrtovanih prekinitev oskrbe z električno energijo na odjemalca v letih 2007, 2008 ali 2009 (brez upoštevanja višje sile in tujih vzrokov)	28
Slika 13:	Število vseh pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v obdobju 2007–2009 po posameznih podjetjih	29
Slika 14:	Skupni delež upravičenih pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v obdobju 2007–2009	29
Slika 15:	Povprečne vrednosti elementov v ceni za uporabo omrežij po napetostnih nivojih	31
Slika 16:	Deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega industrijskega odjemalca (I_B – obračunska moč 50 kW, letna poraba 50 MWh)	31
Slika 17:	Deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega industrijskega odjemalca (I_E – obračunska moč 500 kW, letna poraba 2 GWh)	32
Slika 18:	Deleži elementov v končni ceni električne energije za značilnega industrijskega odjemalca (I_G – obračunska moč 4 MW, letna poraba 24 GWh)	32
Slika 19:	Deleži elementov v končni ceni električne energije in deleži elementov v ceni za uporabo omrežij za značilnega gospodinjanskega odjemalca D_C – letna poraba 3500 kWh	32
Slika 20:	Deleži elementov v končni ceni električne energije in deleži elementov v ceni za uporabo omrežij za povprečnega slovenskega gospodinjanskega odjemalca z letno porabo 3895 kWh	33
Slika 21:	Shematski prikaz nove podporne sheme	42
Slika 22:	Število izdanih deklaracij za proizvodno napravo v letu 2009	42
Slika 23:	Neto električna moč v MW proizvodnih naprav z izdano deklaracijo v letu 2009	43
Slika 24:	Število izdanih odločb o dodelitvi podpore za proizvodne naprave v letu 2009	43
Slika 25:	Razdelitev glede na neto električne moči, za proizvodne naprave, ki so prejele odločbo o dodelitvi podpore v letu 2009	43
Slika 26:	Deleži proizvodnje proizvodnih naprav, ki so prejemale podpore za proizvedeno električno energijo v letu 2009	44
Slika 27:	Število dodeljenih emisijskih kuponov v obdobju 2005–2009	45
Slika 28:	Gibanje cene emisijskih kuponov drugega trgovalnega obdobja na borzi EEX v letu 2009	45
Slika 29:	Kumulativni deleži enega (CR_1), dveh (CR_2) in treh (CR_3) največjih proizvajalcev na trgu glede na inštalirano moč (50 % NEK)	46

Slika 30:	Kumulativni deleži enega (CR ₁), dveh (CR ₂) in treh (CR ₃) največjih proizvajalcev na trgu glede na proizvodnjo električne energije (50 % NEK)	46
Slika 31:	Indeksi HHI proizvodnih podjetij električne energije	48
Slika 32:	Tržni deleži dobaviteljev električne energije ob koncu leta 2009	52
Slika 33:	Tržni deleži dobaviteljev električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju ob koncu leta 2009	52
Slika 34:	Tržni delež dobaviteljev odjemalcem z letno porabo do 50 MWh	53
Slika 35:	Tržni delež dobaviteljev odjemalcem z letno porabo od 50 MWh do 2 GWh	53
Slika 36:	Tržni delež dobaviteljev odjemalcem z letno porabo nad 2 GWh	53
Slika 37:	Število zamenjav dobavitelja v obdobju 2002–2009	54
Slika 38:	Dinamika zamenjav dobavitelja v letu 2009 glede na tip odjemalca	54
Slika 39:	Dinamika zamenjav dobavitelja glede na število gospodinskih odjemalcev	55
Slika 40:	Dinamika zamenjav dobavitelja leta 2008 glede na količino energije	55
Slika 41:	Sprememba tržnih deležev dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju glede na leto 2008	56
Slika 42:	Sprememba tržnih deležev dobaviteljev vsem odjemalcem glede na leto 2008	57
Slika 43:	Gibanje indeksov HHI na maloprodajnih trgih v zadnjih dveh letih	58
Slika 44:	Gibanje cen električne energije za značilne industrijske odjemalce v Sloveniji (po stari metodologiji Eurostata)	58
Slika 45:	Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo od 20 do 500 MWh v državah EU in v Sloveniji za drugo polovico leta 2009	59
Slika 46:	Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo od 20 do 70 GWh v državah EU in v Sloveniji za drugo polovico leta 2009	59
Slika 47:	Gibanje končne cene električne energije za značilnega gospodinskega odjemalca (D _C – 3500 kWh na leto) v EUR/MWh	60
Slika 48:	Primerjava skupne cene električne energije za gospodinskega odjemalca z letno porabo od 2500 do 5000 kWh v državah EU in v Sloveniji za drugo polovico leta 2009	61
Slika 49:	Primerjava ponudb končnega zneska za dobavljeno energijo za porabniško skupino D _C (december 2009)	61
Slika 50:	Maloprodajni indeks cen (MPI) za porabniško skupino D _C v letu 2009	62
Slika 51:	Povprečne dnevne vrednosti osnovnih cen odstopanj C ₊ in C ₋ v letu 2009	63
Slika 52:	Mesečna odstopanja slovenskega omrežja v letu 2009 [MWh]	63
Slika 53:	Osnovni podatki o prenesenih in porabljenih količinah zemeljskega plina	67
Slika 54:	Gibanje cen nafte, naftnih derivatov in osnovne cene zemeljskega plina	68
Slika 55:	Število novih odjemalcev na distribucijskih omrežjih v letih 2005–2009	73
Slika 56:	Dolžina novih distribucijskih omrežij v letih 2005–2009	74
Slika 57:	Gibanje cen za prenos zemeljskega plina za posamezne odjemne skupine v obdobju od 2006–2009	75
Slika 58:	Povprečne cene za uporabo omrežja in povprečne cene zemeljskega plina v letu 2009 za gospodinske odjemalce	76
Slika 59:	Količine zemeljskega plina za izravnavo odstopanj	77
Slika 60:	Gibanje cene zemeljskega plina za lastno rabo in izravnavo odstopanj (CB) v letu 2008 in 2009	77
Slika 61:	Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Ceršak	79
Slika 62:	Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Šempeter	79

Slika 63:	Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Rogatec	80
Slika 64:	Viri zemeljskega plina	82
Slika 65:	Struktura dobave zemeljskega plina končnim odjemalcem, priključenim na prenosno omrežje, po namenu uporabe	84
Slika 66:	Razmerje med številom odjemalcev na distribucijskih omrežjih in njihovo porabo	84
Slika 67:	Gibanje porabe zemeljskega plina v distribucijskih omrežjih po mesecih v letih 2008 in 2009	85
Slika 68:	Razmerje med številom odjemalcev, ki so zamenjali dobavitelja, in njihovo porabo glede na zakupljeno zmogljivost	85
Slika 69:	Končne cene zemeljskega plina za industrijske odjemalce v Sloveniji z vsemi davki in dajatvami	88
Slika 70:	Končne cene zemeljskega plina z vsemi davki in dajatvami za značilne industrijske odjemalce I ₃ za Slovenijo in posamezne države EU	89
Slika 71:	Končna cena zemeljskega plina za gospodinske odjemalce v Sloveniji v obdobju II. polletje 2008 in leto 2009 z vsemi davki in dajatvami	89
Slika 72:	Končne cene zemeljskega plina za značilne gospodinske odjemalce D ₂ z vsemi davki in dajatvami za Slovenijo in posamezne države EU	90
Slika 73:	Proizvodnja in poraba električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od 1998 do 2009 (za obdobje 1998–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)	93
Slika 74:	Presežki in primanjkljaji električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od 1998 do 2009 (za obdobje 1998–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)	94
Slika 75:	Struktura proizvodnje električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od 1998 do 2009 (za obdobje 1998–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)	94
Slika 76:	Inštalirane moči proizvodnih objektov, razpoložljive moči za slovenski trg in konična moč odjema na prenosnem omrežju v letih 1998–2009	95
Slika 77:	Poraba toplote po vrsti odjemalcev in njihovo število	103
Slika 78:	Struktura primarnih energentov za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje	104
Slika 79:	Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe gospodinskih odjemalcev v letu 2009	104
Slika 80:	Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe negospodinskih odjemalcev v letu 2009	105
Slika 81:	Distribucijska omrežja daljinskega ogrevanja v Republiki Sloveniji v letu 2009	105
Slika 82:	Dolžina distribucijskih omrežij za oskrbo z daljinsko toploto v posameznih občinah in število priključenih odjemalcev toplote v letu 2009	106
Slika 83:	Gibanja povprečne maloprodajne cene daljinske toplote za gospodinske odjemalce v posameznih slovenskih mestih v letih 2007–2009	107

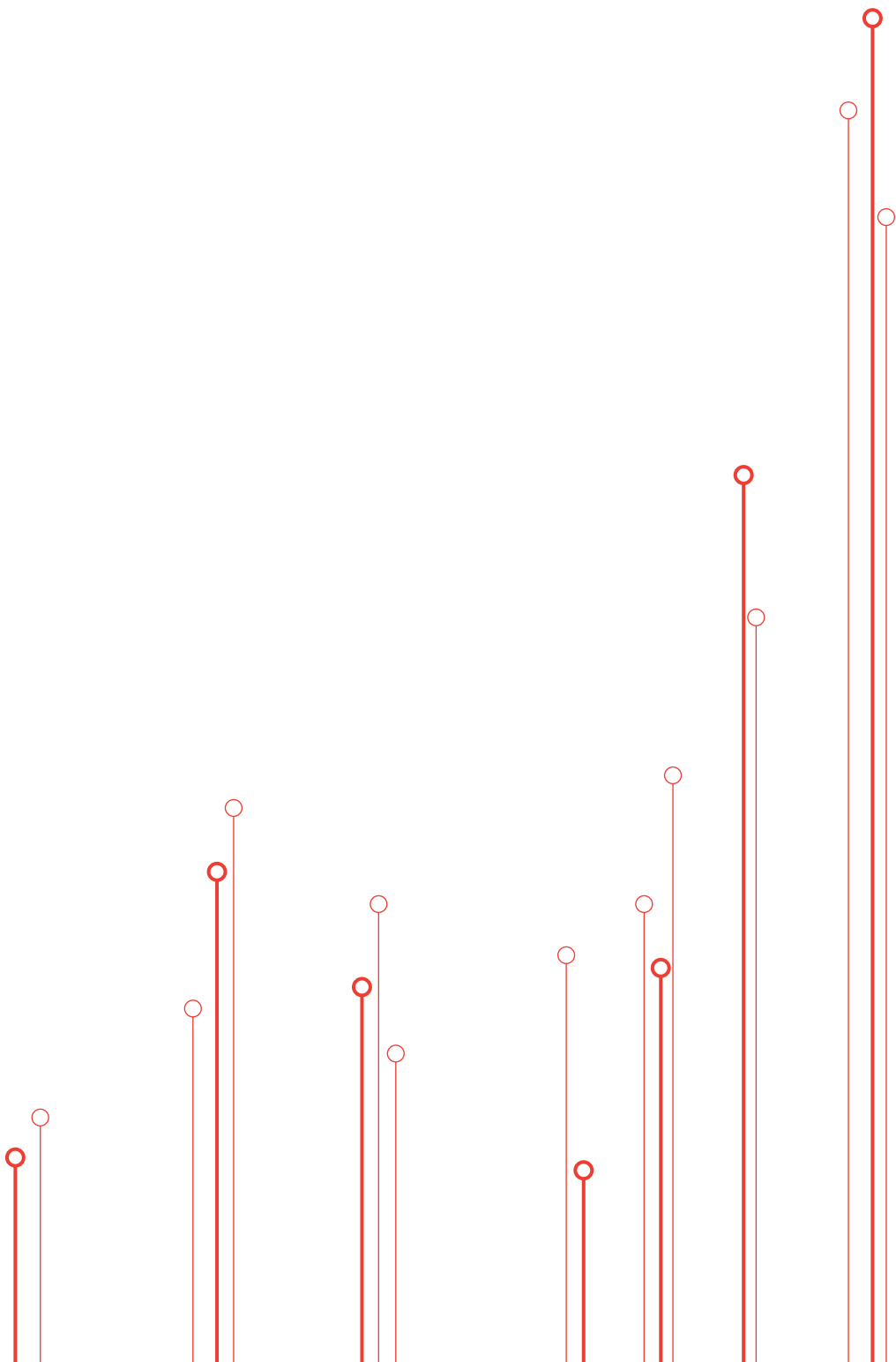
Seznam tabel

Tabela 1:	Proizvodnja električne energije in uvoz v letih 2008 in 2009 – v GWh	16
Tabela 2:	Poraba električne energije in izvoz v letih 2008 in 2009 – v GWh	17
Tabela 3:	Čisti poslovni izid poslovanja po dejavnostih	19
Tabela 4:	Vrednost realiziranih naložb v sredstva v letih 2008 in 2009	20
Tabela 5:	Nove naložbe v sredstva in rekonstrukcije v elektroenergetsko infrastrukturo	21
Tabela 6:	Kazalec SAIDI med leti 2006 in 2009 za nenačrtovane prekinitve (samo lastni vzroki)	27
Tabela 7:	SAIDI in SAIFI na državni ravni za leti 2008 in 2009	28
Tabela 8:	Število in deleži pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v obdobju 2007–2009	29
Tabela 9:	Pregled dodeljenih količin ČPZ in prihodkov od dražb po posameznih mejah	34
Tabela 10:	Inštalirane moči proizvodnih objektov, ki so udeleženi na slovenskem elektroenergetskem trgu	36
Tabela 11:	Deleži različnih vrst proizvodnje električne energije v Sloveniji	37
Tabela 12:	Priključitve novih in zaustavitve starih proizvodnih zmogljivosti	37
Tabela 13:	Čisti poslovni izid proizvodnih podjetij električne energije	38
Tabela 14:	Število zaposlenih v podjetjih za proizvodnjo električne energije	38
Tabela 15:	Lastniška struktura podjetij za proizvodnjo električne energije	39
Tabela 16:	Napovedane referenčne cene električne energije in energentov za leto 2010	41
Tabela 17:	Indeks HHI glede na inštalirano moč proizvajalcev, ki so udeleženi na slovenskem trgu	47
Tabela 18:	Indeks HHI glede na proizvodnjo proizvajalcev na prenosnem omrežju	47
Tabela 19:	Količinski pregled zakupljene rezervne moči	49
Tabela 20:	Tržni deleži dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju	56
Tabela 21:	Tržni deleži dobaviteljev vsem odjemalcem	57
Tabela 22:	Pregled dejavnosti 1. prioritete, povezanih z naložbami v prenosno omrežje zemeljskega plina	70
Tabela 23:	Izvajanje reguliranih dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja	71
Tabela 24:	Lokalne skupnosti, v katerih se dejavnost distribucije v letu 2009 še ni izvajala, koncesije pa so že bile podeljene	72
Tabela 25:	Distribucijski vodi in merilne (regulacijske) postaje	72
Tabela 26:	Lastniška struktura systemskih operaterjev distribucijskih omrežij zemeljskega plina	73
Tabela 27:	Uvoz zemeljskega plina za potrebe odjemalcev v Sloveniji med letoma 2007 in 2009 v Sm ³	82
Tabela 28:	Tržni deleži in indeksi HHI na celotnem veleprodajnem trgu zemeljskega plina	83
Tabela 29:	Tržni deleži in indeksi HHI na celotnem maloprodajnem trgu zemeljskega plina	83
Tabela 30:	Indeks HHI za velike negospodinjske odjemalce največjih dobaviteljev zemeljskega plina	86
Tabela 31:	Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina za manjše in srednje negospodinjske odjemalce	87
Tabela 32:	Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina za gospodinjske odjemalce	87
Tabela 33:	Standardne porabniške skupine za industrijske odjemalce	88
Tabela 34:	Standardne porabniške skupine za gospodinjske odjemalce	89
Tabela 35:	Spremembe proizvodnih enot v obdobju 2009–2018	96

Seznam kratic in okrajšav

ACER	Evropska agencija za sodelovanje energetske regulatorjev (The European Agency for the Cooperation of Energy Regulators)
Agencija	Javna agencija Republike Slovenije za energijo
BDP	Bruto domači proizvod
Borzen	Borzen, d. o. o.
C₊ in C₋	Osnovna cena odstopanj
CEER	Svet evropskih regulatorjev (Council of European Energy Regulators)
CSLOeX	Urni indeks
CUO	Cena za uporabo omrežij
ČPZ	Čezmejne prenosne zmogljivosti
ČHE	Črpalna hidroelektrarna
DEM	Dravske elektrarne Maribor, d. o. o.
DTO	Dobava tarifnim odjemalcem
EEX	Nemška borza električne energije (European Energy Exchange AG, Leipzig)
EFT	Električni finančni tim, d. o. o.
Eles	Eles – Elektro Slovenija, d. o. o.
ERGEG	Skupina evropskih regulatorjev za električno energijo in zemeljski plin
EZ	Energetski zakon (Uradni list RS, 27/07 (EZ-UPB2), 70/08 (EZ-C), 22/10 (EZ-D))
GJS	Gospodarska javna služba
HE	Hidroelektrarna
HSE	Holding Slovenske elektrarne, d. o. o.
HHI	Herfindahl-Hirschmanov indeks koncentracije trga
IBG	Istrabenz-Gorenje, d. o. o.
MRP	Merilno-regulacijska postaja
MT	Manjša tarifa
NEK	Nuklearna elektrarna Krško, d. o. o.
NN	Nizka napetost
OVE	Obnovljivi viri energije
P	Električna moč
RECS	Sistem certifikatov električne energije iz obnovljivih virov
PoI	Potrdilo o izvoru
RS	Republika Slovenija
RTP	Razdelilno-transformatorska postaja
rTPA	Regulirani dostop do omrežja
SAIDI	Indeks povprečnega trajanja prekinitev napajanja v sistemu
SAIFI	Indeks povprečne frekvence prekinitev napajanja v sistemu
SEL	Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o.
SENG	Soške elektrarne Nova Gorica, d. o. o.
SLOeX	Indeks organiziranega trga z električno energijo
SN	Srednja napetost
SODO	Sistemske operater distribucijskega omrežja
SOPO	Sistemske operater prenosnega omrežja
SURS	Statistični urad Republike Slovenije

T	Tolerančni pas
TE	Termoelektrarna
TE-TOL	Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, d. o. o.
TEB	Termoelektrarna Brestanica, d. o. o.
TEŠ	Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o.
TET	Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o.
TP	Transformatorska postaja
UCTE	Združenje za koordinacijo prenosa električne energije (Union for the Coordination of Transmission of Electricity)
UVK	Urad za varstvo konkurence
VN	Visoka napetost
VT	Višja tarifa
W+, W-	Energija odstopanj v MWh glede na napovedane vozne rede

Javna agencija RS za energijo

JAVNA AGENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ENERGIJO	
Strossmayerjeva 30, 2000 Maribor	p. p. 1579
Telefon: [02] 234 03 00	Telefaks: [02] 234 03 20
www.agen-rs.si	info@agen-rs.si

Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2009
September 2010
Oblikovanje in priprava za tisk: Studio 8
Tisk: Tiskarna Petrič

